

GEMEENTEREKENING

**20
23**

Dit is een uitgave van de
gemeente Hellendoorn:
juli 2024

Willem Alexanderstraat 7
7442 MA Nijverdal
Postbus 200
7440 AE Nijverdal

Telefoon: (0548) 630 000
Fax: (0548) 610 505
Email: gemeente@hellendoorn.nl
Website: www.hellendoorn.nl

Inhoudsopgave

1. INLEIDING	5
2. FINANCIËLE HOOFDLIJN	10
3. PROGRAMMA'S	
Programma 1: Werk, economie, recreatie en inkomen	26
Programma 2: Jeugd en Wmo	35
Programma 3: Cultuur, onderwijs en sport	42
Programma 4: Mobiliteit en bereikbaarheid	49
Programma 5: Woon- en leefomgeving	57
Programma 6: Bestuur, veiligheid en dienstverlening	65
Programma: Overhead	73
4. PARAGRAFEN	
Paragraaf 1: Lokale heffingen	76
Paragraaf 2: Weerstandsvermogen en risicobeheersing	86
Paragraaf 3: Onderhoud kapitaalgoederen	99
Paragraaf 4: Financiering	107
Paragraaf 5: Bedrijfsvoering	114
Paragraaf 6: Verbonden partijen	121
Paragraaf 7: Grondbeleid	128
Paragraaf 8: Informatieveiligheid en privacy	139
Paragraaf 9: Duurzaamheid	142
Paragraaf 10: Trends en ontwikkelingen	145
Paragraaf 11: Open overheid	148
5. BALANS, PROGRAMMAREKENING EN TOELICHTING	150
Balans per 31 december 2023	155
Balansstructuur	157
Toelichting op de balans	158
Single Information Single Audit (SISA)	182

6. OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN	187
Totaal van alle programma's en mutaties in reserves	188
Overzicht van baten en lasten per taakveld	189
Incidentele baten en lasten	194
Toelichting op het overzicht van baten en lasten	198
7. RECHTMATIGHEIDSVERANTWOORDING	220
8. CONTROLEVERKLARING	223
9. BIJLAGEN	233
Bijlage 1 Kernegevens	234
Bijlage 2 Overzicht van baten en lasten	236
Bijlage 3 Realisatie taakvelden per programma	242
Bijlage 4 Beleidsindicatoren	244
Bijlage 5 Reserves en voorzieningen	245
Bijlage 6 Collegeprogramma	247

Inleiding

INLEIDING

Door landelijke ontwikkelingen is in 2023 niet alles gegaan zoals we gepland hadden. Denk hierbij aan de val van het kabinet Rutte IV, krapte op de arbeidsmarkt en uitstel van de Omgevingswet. Desondanks zaten wij als gemeente Hellendoorn niet stil: het collegeprogramma is opgesteld (en voor een deel uitgevoerd) en de meeste acties uit de programmabegroting zijn uitgevoerd. Ook zijn diverse kaders vastgesteld (bijvoorbeeld 'Windenergie in Hellendoorn'). In deze gemeenterekening staan wij hierbij stil. Wij sluiten het jaar af met een positief saldo van € 3,6 miljoen. Dit is voor nu goed nieuws, vooral voor het verstevigen van onze reserves, maar tegelijkertijd realiseren we ons ook dat er financieel lastige jaren in het verschiet liggen.

Maatschappelijke opgaven

De wereld waarin wij leven wordt steeds dynamischer en complexer. Denk hierbij aan de voortdurende oorlog in Oekraïne, de stijgende inflatie, de opkomst van AI en de verregaande digitalisering. Dit zorgt telkens voor (nieuwe) maatschappelijke vraagstukken waar wij als gemeente mee om moeten gaan. Een visie over hoe hiermee om te gaan, zowel op de korte als lange termijn, is noodzakelijk. Voor het sociaal maatschappelijk domein is hieraan in 2023 gewerkt. In samenwerking met maatschappelijk partners en inwoners is er gebouwd aan een strategische visie op het sociaal- en maatschappelijk domein. In deze visie wordt het fundament voor de aanpak van (toekomstige) maatschappelijke opgaven vastgelegd. Deze visie is begin 2024 door de gemeenteraad vastgesteld. Naast het opstellen van deze visie, zijn wij als gemeenten ook druk geweest met andere zaken binnen het sociaal maatschappelijk domein. Denk hierbij aan het uitbetalen van de energietoeslag, het uitvoeren van diverse preventieve projecten en het bevorderen van de taalontwikkeling van onze inwoners.

Asielzoekerscentrum en opvang Oekraïners

De gemeente Hellendoorn wil graag een gastvrije gemeente zijn die zijn ogen niet sluit voor het landelijk tekort aan opvangplekken. Om een steentje bij te dragen aan de asielketen, nam de gemeenteraad van de gemeente Hellendoorn in 2023 het initiatief voor de komst van een asielzoekerscentrum (azc) in onze gemeente. In mei 2023 stelde de gemeenteraad criteria vast waaraan een azc moest voldoen. Op basis van deze criteria kon het college in 2023 op zoek naar een passende locatie

voor een azc in de gemeente Hellendoorn. In het eerste kwartaal van 2024 wordt een besluit genomen over de locatie, waarna de procedure door het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) wordt opgestart.

De oorlog in Oekraïne was in 2023 nog niet voorbij. Wij zijn dit jaar doorgedaan met het opvangen van Oekraïense vluchtelingen. In 2023 vingen wij 230 Oekraïense vluchtelingen op.

Implementatie omgevingswet

De Omgevingswet is in 2023 voor de vijfde keer uitgesteld, tot 1 januari 2024. Om op die manier gemeenten en het bedrijfsleven voldoende tijd te geven voor de voorbereiding van deze wet. Deze voorbereidingen vonden in 2023 in de gemeente Hellendoorn plaats. De juiste kennis is vergaard, de verordeningen zijn aangepast en de werkprocessen zijn geoptimaliseerd. Als gevolg van de vertraging van de inwerkingtreding van de Omgevingswet, is het opstellen van een omgevingsvisie voor de gemeente Hellendoorn uitgesteld naar 2024-2025.

Woningbouw

In het collegeprogramma is het doel gesteld om de komende tien jaar 1.000 woningen te bouwen in onze gemeente. In 2023 zijn hiervoor de eerste stappen gezet. Er is een doelgroepenverordening vastgesteld en er zijn processen gestart voor het in procedure brengen van flexwoningen. Ook zijn er veel aanvragen voor bouwvergunningen en wijzigingen van bestemmingsplannen ingediend. Deze stijging hing ook samen met de inwerkingtreding van de Omgevingswet.

Netwerksamenleving

Vandaag de dag werken wij steeds meer in een netwerksamenleving. Hierbij zijn wij afhankelijk van ondernemers, maatschappelijk partners en andere overheidsinstellingen. Dit maakt dat wij als gemeente Hellendoorn niet altijd aan het roer staan. Hierdoor konden bepaalde projecten het afgelopen jaar geen doorgang vinden. Denk hierbij aan het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG), die door provinciale politieke verschuivingen en het vallen van het kabinet, vertraging opliep. Dit programma schuift daarom door naar de volgende jaren. Naast het PPLG zijn er ook andere projecten die vertraging opliepen door omstandigheden waar de gemeente Hellendoorn geen invloed op had. Een vol elektriciteitsnetwerk was hier een voorbeeld van.

Gelukkig waren er ook projecten die wel doorgang vonden: de voorbereidingen rondom de Noordzuidverbinding tussen Hellendoorn en de rotonde aan de Helmkruidlaan en het onderzoek naar de buitendienst. Naast bovengenoemde projecten, waren er in 2023 meer projecten die gerealiseerd of vertraagd waren door het toedoen van externe factoren. Deze projecten worden in de gemeenterekening nader toegelicht.

Rechtmatigheidsverantwoording

Vanaf het financiële boekjaar 2023 geldt de wet voor de rechtmatigheidsverantwoording voor de gemeenten. Met de inwerkingtreding van deze wet blijft het college verantwoordelijk voor het financieel rechtmatig handelen van de gemeente. Daarnaast gaat het college zelf

zorgen voor de rechtmatigheidsverantwoording richting de raad. In de oude situatie gaf de externe accountant het oordeel over de rechtmatigheid aan de raad namens het college. Daartoe stelde het college zelf het normenkader vast en toetste de accountant aan dit normenkader. Voor de nieuwe situatie heeft de raad het normenkader vastgesteld en laat het college zelfstandig de rechtmatigheid controleren. Vervolgens controleert de accountant de getrouwheid van deze verantwoording.

LEESWIJZER – GEMEENTEREKENING

De gemeenterekening 2023 is de (financiële) verantwoording over 2023 van het college van burgemeesters en wethouders aan de gemeenteraad. Met dit document willen we ook andere betrokkenen, zoals inwoners en maatschappelijk organisaties, inzicht geven in onze resultaten over 2023.

Voor de controlerende rol is het belangrijk dat u de gemeenterekening met de programmabegroting kunt vergelijken. Daarom sluit de opzet van deze gemeenterekening zo goed mogelijk aan bij de programmabegroting van 2023. De gemeenterekening vormt het sluitstuk van de planning- en controlcyclus 2023. Deze gemeenterekening bestaat uit negen delen:

DEEL 1 EN 2

De gemeenterekening omvat een jaarverslag met de beleidsinhoudelijke verantwoording en de jaarrekening met de financiële verantwoording. In deel 1, de inleiding, nemen wij u mee in ons beeld van de belangrijkste ontwikkelingen van 2023 en hoe wij hierop geanticipeerd hebben. In deel 2 leggen wij de financiële hoofdlijn aan u voor.

DEEL 3

Dit deel bestaat uit zeven verschillende programma's. Per programma staat beschreven wat de belangrijkste activiteiten en resultaten van 2023 waren. Dit is de verantwoording van het gevoerde beleid. Per programma laten we u zien in hoeverre we waarmaakten wat we in de programmabegroting 2023 met elkaar hebben afgesproken. We volgen daarbij steeds hetzelfde stamien:

- Inleiding van het programma;
- Een tabel waarin staat beschreven wat we wilden bereiken en wat wij daarvoor hebben ondernomen;
- Realisatie baten en lasten;
- Belangrijkste afwijkingen

In de financiële tabellen kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen. Dit wordt veroorzaakt door afronding van de bedragen naar duizendtallen.

DEEL 4

Het deel van de paragrafen bestaat uit 11 onderdelen. De onderwerpen van de paragrafen zijn belangrijk voor het inzicht in de financiële positie van de gemeente. De informatie over deze onderwerpen is vaak versnipperd in de begroting en jaarrekening opgenomen. De paragrafen zijn daarom eigenlijk dwarsdoorsnedes van de verschillende programma's. De paragrafen zijn om verschillende redenen opgenomen:

- Het onderwerp heeft een grote financiële impact.
- Het onderwerp heeft een grote politieke betekenis.
- Het onderwerp is van belang voor de uitvoering van de programma's.
- Het is noodzakelijk dat de raad beschikt over een overzicht van deze onderwerpen voor de uitvoering van haar taken.

Wat is het verschil tussen programma's en paragrafen?

De programma's zijn direct gericht op burgers. De paragrafen indirect. De paragrafen zijn namelijk de kaders die de raad voor het college stelt voor het beheer en de uitvoering en programma overstijgend zijn.

Welke paragrafen zijn er?

De volgende zeven paragrafen zijn voorgeschreven in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV):

1. Lokale heffingen
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
3. Onderhoud kapitaalgoederen

4. Financiering
5. Bedrijfsvoering
6. Verbonden partijen
7. Grondbeleid

Daarnaast zijn vier paragrafen opgenomen, omdat wij het van belang vinden om deze onderwerpen in samenhang te presenteren:

8. Informatieveiligheid en privacy
9. Duurzaamheid
10. Trends en ontwikkelingen
11. Open overheid

DEEL 5 EN 6

Hierin lichten we de balans per 31 december 2023 toe. Die geeft inzicht in de samenstelling van de bezittingen, het vermogen en de schulden aan het begin en aan het einde van het jaar. Daarnaast is het overzicht van baten en lasten over 2023 opgenomen met een financiële toelichting op de baten en lasten van het gevoerde beleid en beheer.

DEEL 7

Vanaf het boekjaar 2023 verklaart het college zelf aan de raad of de gemeente (financieel) rechtmatig heeft gehandeld. Dat gaat in de gemeenterekening volgens een wettelijk verplicht model opgenomen in dit deel.

DEEL 8

In deel 8 vindt u de controleverklaring van BDO-Accountants. BDO controleerde de jaarrekening 2023. Het verslag van bevindingen van deze controle ontvangt u tegelijkertijd met deze gemeenterekening.

DEEL 9

Een aantal bij deze jaarrekening behorende bijlagen is opgenomen in deel 9. Hierin staan meer gedetailleerde en cijfermatige gegevens. Daarbij sluiten wij zoveel mogelijk aan bij de eisen zoals die in de begrotingsvoorschriften (BBV) zijn gesteld.

Financiële hoofdlijn

FINANCIËLE HOOFDLIJN

In dit hoofdstuk gaan we in op de financiële verantwoording over 2023. Wij kijken terug op welke wijze de begroting werkelijkheid is geworden.

De Programmabegroting 2023 was de eerste begroting van ons college in de nieuwe raadsperiode 2022-2026, en is vastgesteld in de raad van 8 november 2022. Een begroting met veel onzekerheden door allerlei ontwikkelingen in de wereld, maar zeker ook een begroting met mogelijkheden. Mogelijkheden om onze gemeente nog mooier te maken, samen met onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke instanties.

De begroting is financieel sluitend tot en met 2025. Door de extra middelen uit het gemeentefonds tot en met 2025 kunnen de eerdere tekorten van de begroting 2022 opgevangen worden. De financiële ontwikkelingen vanaf 2026 zijn onzeker door onduidelijkheid over het gemeentefonds en de huidige crises op het gebied van klimaat, energie, mondiale politiek, de oorlog in Oekraïne en vluchtelingen.

We hebben het Collegeprogramma 2023-2026 vastgesteld in de raad van 4 april 2023. De financiële effecten hiervan zijn opgenomen in 2023 en de verdere jaren. In bijlage 6 is de voortgang van de actiepunten uit het collegeprogramma opgenomen.

Er spelen op dit moment veel landelijke ontwikkelingen waar we als gemeente mee te maken hebben. Hierdoor kan een deel van het budget dat daarvoor gereserveerd is niet worden ingezet. De krapte op de arbeidsmarkt, krapte bij de nutsbedrijven en krapte op het elektriciteitsnet zijn verklaringen voor het doorschuiven van verschillende investeringen en budgetten naar latere jaren. Ook de politieke onrustige situatie landelijk en in de gemeenteraad legt druk op de organisatie.

Resultaat 2023

Het jaar 2023 sluit met een positief resultaat van € 3.637.504,--.

In onderstaande tabel staat op hoofdlijn de opbouw van het resultaat.

	bedragen x € 1.000				
Samenvatting baten en lasten	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil	Rekening 2022
Saldo van baten en lasten					
Lasten	- 102.231	- 118.955	- 113.742	5.213 V	- 106.468
Baten	102.126	124.597	124.263	- 334 N	120.135
Saldo van baten en lasten	- 104	5.642	10.521	4.879 V	13.668
Mutatie reserves					
Toevoegingen	- 1.199	- 16.650	- 17.377	- 727 N	- 21.548
Onttrekkingen	1.303	11.017	10.494	- 523 N	13.353
Mutatie reserves	104	- 5.633	- 6.884	- 1.251 N	- 8.195
Resultaat	0	9	3.638	3.628 V	5.473

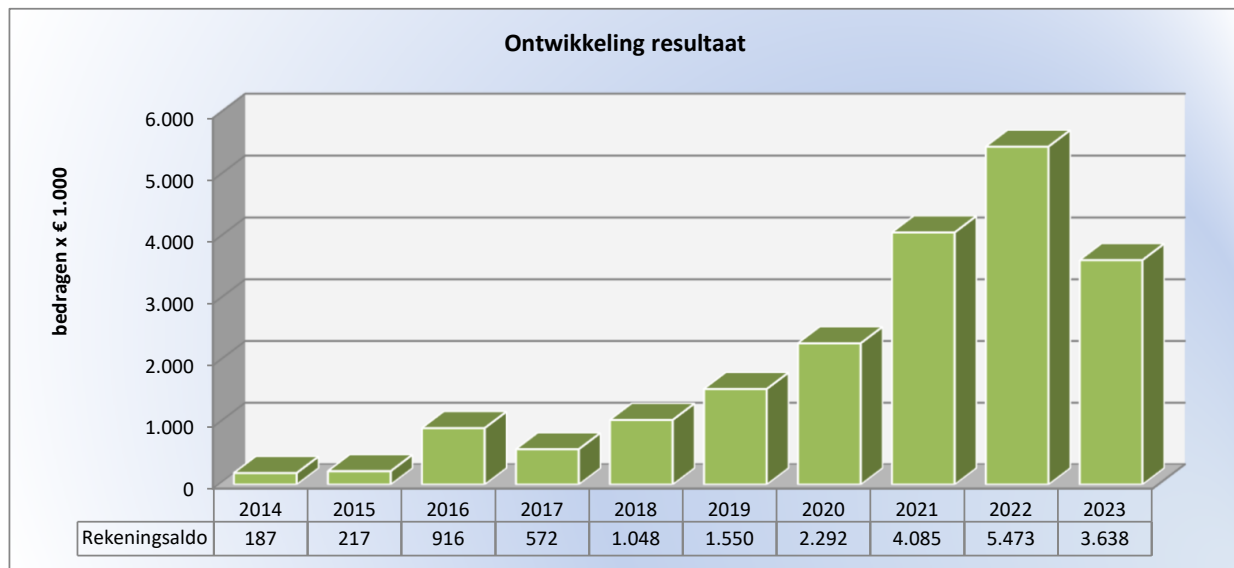
Gedurende het jaar is de begroting op diverse momenten bijgesteld. Ook 2023, net zoals 2022, is een jaar met veel meevallers. Voordelen die ontstaan door lagere afschrijvingslasten (vanwege investeringen die zijn vertraagd) en hogere renteopbrengsten (toegenomen rente schatkistbankieren en lagere rente op de investeringen), het doorschuiven van budgetten en investeringen en zowel de meicirculaire als de septembercirculaire zorgen voor een positief beeld.

In de laatste maanden van 2023 waren er een aantal ontwikkelingen die eerder onzeker waren of niet waren in te schatten, waaronder het gemeentefonds en de renteontwikkelingen. Deze geven gezamenlijk een ruim voordelig effect.

In het onderdeel 'de belangrijkste afwijkingen 2023' gaan we hier verder op in.

Onderstaande staafdiagram laat de ontwikkeling van het resultaat zien van de afgelopen 10 jaar.

Het positieve saldo is de resultante van diverse mee- en tegenvallers. In dit hoofdstuk gaan we uitgebreider in op de analyse hiervan. Het rekeningsaldo is berekend ten opzichte van de begrote bedragen: wijzigingen die gedurende het jaar al verwerkt zijn in de begroting zijn geen onderdeel van het resultaat.

Structureel resultaat 2023

In principe voert een gemeente structurele taken uit en raamt daarvoor structurele lasten in de begroting. In de praktijk komen er echter ook incidentele baten en lasten in zowel de begroting als de jaarstukken voor. Vaak wordt dit veroorzaakt door eenmalige gebeurtenissen of besluiten die zowel onverwacht als voorzien kunnen zijn. De incidentele baten en lasten beïnvloeden het structureel en reëel begrotingsevenwicht. Pas na eliminatie van de incidentele baten en lasten ontstaat het structureel begrotingsaldo. In onderstaande tabel ziet u dat het structurele resultaat € 3,2 miljoen positief is. In 2022 was het structurele resultaat € 3,0 miljoen positief.

Ook dit jaar was er een groot aantal incidentele mutaties op de reserves en op de baten en lasten, waaronder de diverse positieve saldi uit de bestuurs- en najaarsrapportage, de budgetoverhevelingen, de middelen en uitgaven voor opvang van Oekraïners en energietoeslag en de lagere uitgaven door niet uitgevoerde werkzaamheden.

Dit voordelig saldo van 2023 staat haaks op de financiële doorkijk die we zien in de meerjarenbegroting 2024-2027. De inkomst uit het gemeentefonds daalt substantieel vanaf 2026, het zogenaamde ravijnjaar. Aangezien het gemeentefonds een structurele inkomst is, geeft dit druk op de structurele uitgaven. Het is nog steeds onzeker of het Rijk de gemeenten hier in tegemoet komt. Momenteel is er intern gestart met een project om meer grip te krijgen op de budgetten in de begroting om beter zicht te krijgen.

Een specificatie van de incidentele baten en lasten per programma vindt u in hoofdstuk 6 van deze gemeenterekening.

Structureel resultaat		Rekening 2023
Resultaat		
Saldo van baten en lasten		10.521
Mutatie reserves		- 6.884
Resultaat		3.638
Af: incidentele baten en lasten		
Incidentele baten en lasten		7.386
Incidentele toevoegingen en onttrekkingen reserves		- 6.966
Af: incidentele baten en lasten		420
Structureel resultaat		3.217

BELANGRIJKSTE AFWIJKINGEN 2023

bedragen x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen	Saldo van baten en lasten	Mutatie reserves	Totaal verschil
Nadelen			
Jeugdzorg - specialistische zorg	- 522 N		- 522 N
Hogere storting voorziening Egalisatie rioolheffing	- 411 N		- 411 N
Storting in voorziening Dubieuze debiteuren	- 121 N		- 121 N
Reclamebelasting	- 100 N		- 100 N
Verliesvoorzieningen en tussentijdse winstnemingen lopende grondexploitaties	- 206 N	206 V	-
Totaal nadelen	- 1.360 N	206 V	- 1.154 N
Voordelen			
Recreatie en toerisme	83 V		83 V
Begeleiding en huisvesting statushouders (incl. Oekraïne)	437 V	- 401 N	36 V
Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen	63 V	- 53 N	10 V
Schuldhelpverlening	75 V		75 V
Sociale werkvoorziening	76 V		76 V
Buurt en clubhuizen	80 V	- 35 N	45 V
Begeleiding en dagbesteding Wmo - stelpost reële tarieven	298 V		298 V
Volksgezondheid	70 V		70 V
Bijdrage vernieuwbouw Reggesteyn	91 V		91 V
Ingeleend personeel binnensport	61 V		61 V
Lagere energiekosten	89 V		89 V
Onderhoud verhardingen	60 V		60 V
Lagere beheerkosten en hogere inkomsten riolering	162 V		162 V
Lagere kosten invoering Omgevingswet	54 V	- 54 N	-
Hogere leges omgevingsvergunningen	322 V		322 V
Finale winst- en verliesnemingen afgesloten grondexploitaties	355 V	- 355 N	-
Flexwoningen Nijveldserf	117 V	- 117 N	-
Uitkering gemeentefonds	780 V		780 V
Algemene baten en lasten	285 V		285 V
OZB	263 V		263 V
Vrijval pensioenverplichtingen/wachtgeld	284 V	- 284 N	-
Informatie- en archiefbeheer	91 V		91 V
Renteopbrengsten schatkist en banksaldi	274 V		274 V
Loonkosten	747 V	- 68 N	679 V
Knelpuntenpot	78 V		78 V
Voordeel door hogere toerekening naar investeringen en grondexpl.	370 V		370 V
Totaal voordelen	5.665 V	- 1.367 N	4.298 V
Overige afwijkingen	574 V	- 90 N	484 V
Totaal afwijkingen	4.879 V	- 1.251 N	3.628 V

NADELEN

Jeugdzorg - specialistische zorg

We hebben in 2023 een nadeel op de Jeugdzorg - specialistische zorg van € 522.000,--. Dit heeft verschillende oorzaken, maar vier ontwikkelingen zijn significant:

- We hebben een voordeel van € 50.000,-- op de stelpost reële tarieven. Deze post is ingeschat op basis van het onderzoek reële tarieven Wmo en jeugd dat gedurende 2023 is uitgevoerd, maar blijkt niet volledig nodig.

- Een deel van de niet-gecontracteerde zorg is hoger dan ingeschat. Dit gaat om een bedrag van € 50.000,--.
- In de maanden november en december 2023 is het aantal jeugdigen dat een beroep moest doen op crisiszorg of andere meer intensieve zorg enorm toegenomen. Dit zorgt voor een nadeel van € 70.000,--.
- In 2023 stijgt de verzilveringsgraad van zorg sterk, met gemiddeld 10% ten opzichte van 2021 en 2022. Dit heeft een nadelig effect van in totaal € 396.000,--. Het verzilveringspercentage is de daadwerkelijk ingezette zorg tegenover de geïndiceerde zorgduur. Mogelijke oorzaken kunnen zijn dat we scherper indiceren onder andere door de inzet van de makelaars Sociaal Domein. Daarnaast zitten een aantal zorgaanbieders in financieel zwaar weer, waardoor ze meer alert zijn op declarabele uren en hun indicatie dus mogelijk meer uitnutten. Tot slot hebben we het altijd over individuele casussen en hier kan meer zorg afgenomen zijn. Hier zal nader onderzoek op verricht moeten worden.

Hogere storting voorziening Egalisatie rioolheffing

De hogere storting in de voorziening Egalisatie rioolheffing komt voort uit diverse voordelen. De belangrijkste zijn lagere toegerekende rente aan investeringen van € 184.000,--, lagere beheerskosten riolering door capaciteitsproblemen en een hogere heffing rioolrechten van € 69.000,--.

Storting in voorziening Dubieuze debiteuren

Er zijn twee grotere vergunningaanvragen binnengekomen voor de bouw van zonneparken. Gezien onzekerheden rondom de ontwikkeling hiervan, storten we € 121.000,-- in de voorziening Dubieuze debiteuren.

Reclamebelasting

Om de winkeliers in het centrum tegemoet te komen hebben we in 2023, evenals in de voorgaande jaren, de reclamebelasting niet geïnd. Dit levert een nadeel op van € 100.000,--. We komen met een voorstel hoe we hier in de toekomst mee om willen gaan.

Verliesvoorzieningen en tussentijdse winstnemingen lopende grondexploitaties

De vrijval van de verliesvoorziening voor Hellendoorn Noord viel lager uit dan werd verwacht bij de najaarsrapportage. Op twee grondexploitaties moesten eerdere winstnemingen teruggedraaid worden. De grootste tegenvaller was een te treffen verliesneming van € 138.000,-- voor plan De Grave in Haarle. Al deze nadelen worden ten laste van de Bufferreserve grondexploitatie gebracht. Voor meer details verwijzen we u naar paragraaf 7 Grondbeleid.

VOORDELEN

Recreatie en toerisme

Er is in 2023 gestart met het opstellen van een Recreatievisie met daarbij een uitvoeringsplan. Dit proces wordt in 2024 afgerond. De planning is om de visie in de 1e helft van 2024 vast te stellen door de raad. Bij de bestemming van het rekeningresultaat wordt voorgesteld het restant budget van € 31.500,-- voor externe advisering over te hevelen naar 2024. Er is een lagere bijdrage aan het Recreatieschap Twente betaald dan geraamd, omdat het onderdeel voor routenetwerken dubbel als kosten in de begroting was opgenomen.

Enkele recreatief toeristische projecten met cofinanciering LEADER zijn wel in voorbereiding genomen, maar nog niet gestart in 2023.

Begeleiding en huisvesting statushouders (incl. crisisnoodopvang en opvang Oekraïne)

Er is bijna € 419.000,-- minder uitgegeven aan de opvang van Oekraïners waarvan grofweg de helft apparaatskosten door efficiëntere inzet van personele capaciteit. De andere helft is vooral huisvesting gerelateerde kosten, met name de energiekosten.

Daarnaast onttrekken we € 18.000,-- extra uit de reserve, vanwege het vervallen van de rijksbijdrage voor leerlingenvoer Oekraïense kinderen. Het voordeel op de lagere uitgaven voor de opvang van Oekraïners zorgt voor een hogere storting in de reserve Statushouders en ontheemden (Oekraïne). In totaal storten we het surplus van de middelen Oekraïne in deze reserve, dit is € 3,3 miljoen.

Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen

Het uitgavenbudget voor bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen is ruim € 8 miljoen. Het relatief kleine verschil op dit budget wordt met name veroorzaakt door lagere apparaatskosten. Conform bestaand beleid wordt de voordelen op bijzondere bijstand van € 53.000,-- toegevoegd aan de reserve Armoede- en schuldenaanpak.

Schuldhelpverlening

De gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek wordt bekostigd vanuit een specifieke uitkering (SPUK). Er is meer uitgegeven aan trajectkosten waardoor we een hogere rijksvergoeding ontvangen.

Ook voorzag deze uitkering in een eenmalige aanspraak (voor Hellendoorn gepland in 2024) op een bedrag aan coördinatie- en inrichtingskosten van € 48.000,-- (bij 50-100 gedupeerden) gedurende de looptijd van de uitkering. Medio januari 2024 is bekend gemaakt dat vanaf 2023 jaarlijks het bedrag aan coördinatie- en inrichtingskosten beschikbaar wordt gesteld om zo beter aan te sluiten bij de kosten die de gemeente maakt. Omdat de regeling 2023 nog in 2024 is aangepast verzoeken we de middelen over te hevelen om ze in 2024 in te kunnen zetten voor het betreffende doel.

Sociale werkvoorziening

Uitstroom en lagere kosten voor ziektevervangings zorgt voor lagere loon- en personeelskosten WSW van € 67.000,--. Ook zijn de inkomsten hoger voor uitgeleend personeel en ontvingen we meer detachingsvergoedingen voor WSW'ers.

Buurt en clubhuizen

Op het product buurt en clubhuizen hebben we een voordeel van € 80.000,--. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door lagere uitgaven in het kader van de 1/3-regeling accommodatiebeleid. Dat betekent dat we ook minder uit de reserve 1/3-Regeling accommodatiebeleid hebben gehaald. We hebben daarnaast hogere inkomsten vanwege ontvangen vergoeding voor vandalismeschade aan de jongerenontmoetingsplek en meer doorbelaste kosten aan huurders van MFC de Holtink.

Begeleiding en dagbesteding Wmo - stelpost reële tarieven

Voor de nabetaling van reële tarieven 2023 is met de najaarsrapportage op basis van het eerste kostprijsberekenningsrapport een stelpost opgenomen van € 450.000,--. De werkelijke kosten van de nabetaling, die gebaseerd zijn op het definitieve rapport zijn € 200.000,--. Dit betekent een voordeel van € 250.000,--.

Het resterende voordeel van € 45.000,-- op begeleiding en dagbesteding wordt veroorzaakt door een combinatie van een beperkte afwijking in de verzilveringsgraad en de geraamde aantallen en bijbehorende indicatiewaardes.

Volksgezondheid

Bij de decembercirculaire 2022 hebben we middelen ontvangen voor Gezond in de stad in het kader van het actieprogramma Kansrijk Start. Deze middelen zijn bij resultaatbestemming 2022 overgeheveld naar 2023. Het budget is beperkt ingezet.

Ook is er een voordeel op het Lokaal Volksgezondheidsbeleid, omdat veel kosten bij nader inzien gedekt konden worden uit de specifieke uitkering Gezond en Actief Leven Akkoord (SPUK GALA).

Bijdrage vernieuwbouw Reggesteyn

Voor de bijdrage in de vernieuwbouw van Reggesteyn is een bedrag geraamd van € 600.000,--. Door een rentevoordeel is dit € 509.000,-- geworden. Een voordeel in 2023 van € 91.000,--.

Ingeleend personeel binnensport

Er een voordeel op ingeleend personeel binnensport van € 61.000,--. Het gaat daarbij over de vacature voor het beheer van sporthallen en sportzalen, die pas later in 2023 is ingevuld.

Lagere energiekosten

Op zowel gas als elektriciteit is minder uitgegeven dan verwacht. In totaliteit gaat het om circa € 90.000,--. Dit wordt deels veroorzaakt doordat we compensatie ("Jetten-gelden") hebben ontvangen voor het verplicht omzetten van ons Gazprom-contract naar Vattenvall. Daarnaast hebben we een MEOZ-subsidie ontvangen voor het Ravijn - zwem sport zorg -, specifiek om de gestegen kosten op de energiemarkt op te vangen.

Een ander voordeel (€ 46.000,--) komt doordat we minder elektra hebben verbruikt bij de openbare verlichting.

Onderhoud verhardingen

We hebben minder kosten gemaakt voor wegmarkeringen, straatwerk en kleine asfaltreparaties. Dit komt met name door een vertraagde weginspectie waardoor de resultaten laat bekend waren en er geen externe stratenmakers meer beschikbaar waren voor het uitvoeren van de werkzaamheden.

Lagere beheerkosten en hogere inkomsten riolering

Er zijn lagere beheerskosten riolering door capaciteitsproblemen en een hogere heffing van rioolrechten van € 69.000,--. De voordelen worden toegevoegd aan de voorziening. Zie ook de toelichting onder Hogere storting voorziening Egalisatie rioolheffing.

Lagere kosten invoering omgevingswet

De lagere kosten invoering Omgevingswet van € 54.000,-- zijn ontstaan door onder andere de temporisering van de impactanalyse en de Omgevingsvisie. Het voordeel is gestort in de reserve Invoeringskosten Omgevingswet.

Hogere leges omgevingsvergunningen

Er is een hogere opbrengst leges van € 322.000,-- door een piek van aanvragen in de maand december 2023 als gevolg van de overgang naar de nieuwe Omgevingswet.

Finale winst- en verliesnemingen afgesloten grondexploitaties

De grondexploitaties 't Lochter III, De Heemtuin en De Branderij konden in 2023 worden afgesloten. De laatste winsten zijn genomen op 't Lochter III voor een bedrag van € 107.000,--. De verliesverwachting van De Heemtuin sloeg om in een winst, zodat er € 190.000,-- extra voordeel was. Ook het verlies op de Branderij viel € 58.000,-- lager uit. Deze winsten en lagere verliezen zijn - conform het bestaande beleid - gestort in de Bufferreserve grondexploitatie.

Flexwoningen Nijveldserf

Het was de bedoeling om de flexwoningen aan het Nijveldserf in 2023 te realiseren. Helaas is dit door meerdere redenen vertraagd. De kosten van € 177.000,-- schuiven door naar 2024. De onttrekking vanuit de VAR wordt ook een jaar doorgeschoven.

Uitkering gemeentefonds

Bij de Decemercirculaire gemeentefonds 2023 heeft het Rijk nog extra middelen toegekend. Een deel van deze inkomsten zijn ter dekking van taken die in 2023 al zijn uitgevoerd. Een groot deel van de middelen zijn bestemd voor taken die niet eerder opgepakt kunnen worden dan in 2024. Deze middelen (in totaal € 368.000,--) worden via de resultaatbestemming van deze jaarrekening voor deze taken gereserveerd.

Ook was de gemeentefonds uitkering iets hoger doordat de hoeveelheden van de verdeelmaatstaven op onderdelen voordeliger uitpakte ten opzichte van de ramingen.

Algemene baten en lasten

Van het bedrag van € 114.000,-- dat bij het collegeprogramma beschikbaar is gesteld voor ondersteuning vanuit overhead is in 2023 € 54.000,-- niet uitgegeven.

De nota Investeren, waarden en afschrijven wordt in het 1e kwartaal van 2024 in de raad behandeld. Er was € 112.000,-- gereserveerd voor de financiële effecten van deze nota.

Door het uitstel is dit budget niet nodig gebleken en valt vrij in 2023. De stelpost rijksvoornemens is niet volledig aangewend: Er is nog geen beleid opgesteld voor de Wet goed verhuurderschap, de versterking anti-discriminatie en de ambulantisering GGZ. Hierdoor blijft € 67.000,-- over. Van de gereserveerde vergoedingen vanuit coronamiddelen is € 22.000,-- niet ingezet.

Ook de post onvoorzien was niet volledig nodig (voordeel € 30.000,--).

OZB

De opbrengst van de OZB voor niet woningen valt € 263.000,-- hoger uit dan begroot. Dit heeft te maken door de nieuwe manier van het waarderen van panden, die vanaf 2022 is ingevoerd. De verwachting was dat de waardering van de panden lager gingen uitvallen. Dit is ook de reden dat wij een lagere opbrengst hebben begroot.

Vrijval pensioenverplichtingen/wachtgeld

Conform de circulaire van BZK moet bij de actuariële waardeberekening per 31 december 2023 rekening worden gehouden met een rekenrente van 3,16%. Dit betekent dat er naast de vrijval aan pensioenverplichtingen voor de (oud) wethouders ook € 284.000,-- vrij kan vallen aan pensioenverplichtingen voor de reeds gepensioneerde wethouders. Conform bestaand beleid wordt deze vrijval ten gunste van de Financieringsreserve gebracht.

Informatie- en archiefbeheer

Er is een voordeel van € 91.000,-- op het Informatie- en archiefbeheer, voornamelijk doordat de werkzaamheden intern zijn uitgevoerd, in plaats van extern uitbesteed.

Renteopbrengsten schatkist en banksaldi

We hebben meer rente op de schatkist ontvangen, omdat het schatkistsaldo nóg hoger was dan geraamd bij de najaarsrapportage. Het hoge schatkistsaldo heeft als oorzaak:

- minder uitgaven aan investeringen
- minder uitgaven op grondexploitaties
- een hoger exploitatiesaldo (meer inkomsten, achterblijven van de uitgaven)

De dagrente die hierover werd vergoed bleef op een hoog niveau van bijna 4%, en is tevens ook een meevaller.

Ook over het saldo van het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (Svn) werd rente vergoed, naast de rentevergoeding van de oude startersleningen.

Loonkosten

We zien op verschillende onderdelen in deze jaarrekening voordelen ontstaan door lagere apparaatslasten. Dit wordt veroorzaakt doordat we minder uitgaven aan loonkosten, dan dat we eerder verwachten. De verschillende onderdelen tellen op tot € 747.000,--. Er zijn verschillende oorzaken die hieraan ten grondslag liggen. Er is een krappe arbeidsmarkt, waardoor we vacatures lastig kunnen invullen. Hierdoor blijven diverse loonsombudgetten onbenut, aangezien dit op diverse plekken gebeurt, tellen deze afzonderlijke onderdelen op tot een relatief groot bedrag. Enkele functie die zijn opgenomen in het collegeprogramma zijn niet of later of ingevuld (€ 110.000,--). Daarnaast is € 115.000,-- aan ontvangen sociale premies niet ingezet ter vervanging. Goed is op te merken dat er ook loonkosten zijn toegerekend aan de opvang van Oekraïners. Intern is in onderzoek hoe we als organisatie als totaal beter zicht kunnen verkrijgen op de invulling van de vacatureruimte.

De oorspronkelijke dekking van de middelen uit de Vitaliteitsregeling via de VAR is niet ingezet. Dit geeft een nadeel van € 68.000,--.

Knelpuntenpot

De knelpuntenpot is in de najaarsrapportage aangevuld in verband met veel ziekteverzuim. Er is een restant overgebleven van € 78.000,--, omdat de teams de vervanging op een andere wijze hebben ingevuld of gefinancierd dan eerder werd verwacht.

Voordeel door hogere toerekening naar investeringen en grondexploitaties

Doordat er meer uren (met bijbehorende overhead) zijn besteed aan investeringsprojecten (inclusief de mogelijk toekomstige grondexploitaties), is er een voordeel ontstaan op de exploitatie. Circa € 70.000,- wordt toegerekend voor ureninzet op investeringen, € 180.000,- voor grondexploitaties en € 120.000,- voor de extra toerekening van overhead op investeringen en grondexploitaties. We zijn volgens het BBV verplicht om eigen uren die we maken voor investeringen hieraan toe te rekenen. Dit leidt wel tot hogere kapitaallasten in de toekomst. De uren die besteed zijn aan (toekomstige) grondexploitaties zullen gedekt moeten worden uit grondverkoop in de toekomst. Ook indien deze niet winstgevend zullen zijn, is het van fiscaal belang om deze op de juiste plek te registreren.

POST ONVOORZIEN

Voor onvoorziene zaken was in 2023 een bedrag van € 75.000,- opgenomen in de begroting. Hiervan is € 45.000,- ingezet voor de aanleg van een tijdelijke brug over de Regge, ter hoogte van natuurgebied De Tatums, nadat de houten brug daar was ingestort. Het restant van € 30.000,- is niet ingezet.

		bedragen x € 1.000
Aanwending onvoorzien		Rekening 2023
Stelpost		
Onvoorzien		75
Totaal stelpost		75
Aanwending		
Aanleg tijdelijke brug over de Regge ter hoogte van de Tatums - i.v.m. instorten oude brug		- 45
Totaal aanwending		- 45
Restant stelpost onvoorzien		30

BESTEMMING REKENINGRESULTAAT

Wij stellen u de volgende punten voor ter bestemming van het resultaat 2023:

- **Herziening functiewaardering** (€ 17.500,-). Het project Herziening functiewaardering is later gestart in verband met de aanbestedingsprocedure. Om de werkzaamheden in 2024 te bekostigen dient het restant van het toegekende budget te worden overgeheveld. Voorgesteld wordt om een bedrag van € 17.500,- over te hevelen naar 2024.
- **Gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek** (€ 48.000,-). De gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek wordt bekostigd vanuit een specifieke uitkering. Deze SPUK voorzag in een eenmalige aanspraak (voor Hellendoorn gepland in 2024) op een bedrag aan coördinatie- en inrichtingskosten van € 48.000,- (bij 50-100 gedupeerden) gedurende de looptijd van de SPUK. Medio januari 2024 is bekend gemaakt dat vanaf 2023 jaarlijks het bedrag aan coördinatie- en inrichtingskosten beschikbaar wordt gesteld om zo beter aan te sluiten bij de kosten die de gemeente maakt. Omdat de regeling 2023 nog in 2024 is aangepast wordt voorgesteld om de middelen van € 48.000,- over te hevelen om ze in 2024 in te kunnen zetten voor het betreffende doel.
- **Opstellen recreatievisie met uitvoeringsplan** (€ 31.500,-). Er wordt momenteel gewerkt aan een Recreatievisie met uitvoeringsplan. De verwachting is dat deze visie in april in de raad wordt behandeld. Een deel van de kosten wordt pas in 2024 gemaakt. Voorgesteld wordt om een bedrag van € 31.500,- over te hevelen naar 2024 voor het resterende deel.

Geormerkte middelen uit decembercirculaire 2023 inzetten voor uitvoering in 2024:

- Decembercirculaire gemeentefonds 2023 (€ 368.000,-). Het gaat hierbij om de volgende middelen: Maatschappelijke begeleiding statushouders en decentralisatieuitkering (DU) Einde lening inburgeringsplichtig (ELIP) (€ 45.000,-), DU Uitvoeringskosten gebiedsgerichte aanpak (ten gunste van stelpost Rijksvoornemens) (€ 45.000,-) en Invoeringskosten Omgevingswet (€ 278.000,-).

Voorgesteld wordt om deze geormerkte middelen uit de decembercirculaire 2023 in te zetten voor uitvoering in 2024, en daarbij specifiek de middelen voor invoeringskosten Omgevingswet van € 278.000,-- te storten in de reserve Invoeringskosten Omgevingswet.

Storting in reserves

- Motie kunst (€ 36.380,--). Op 9 november 2021 is, tijdens de behandeling van de begroting 2022, de motie: Ruimte voor Kunst aangenomen met de oproep "Er weer beleid van maken om bij een positief resultaat van de jaarrekening, 1% van dit resultaat ten goede te laten komen aan de 'bestemmingsreserve Kunst'." Er wordt een bedrag van € 36.380,-- gestort in de reserve Kunst.

Ten slotte stellen wij voor het restant rekeningsaldo van € 3.136.124,-- te storten in de VAR.

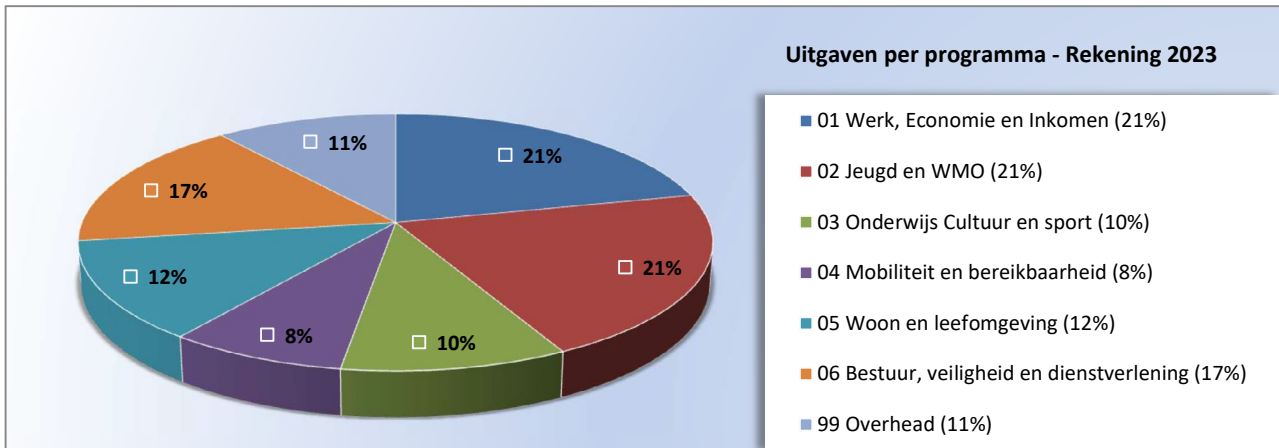
Bedragen in € 1	
Voorstel resultaatbestemming	Rekening 2023
Toevoegingen	
<i>Budgetoverhevelingen naar 2024:</i>	
Herziening functiewaardering	17.500
Gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	48.000
Opstellen recreatievisie met uitvoeringsplan	31.500
<i>Geormerkte middelen uit decembercirculaire 2023 inzetten voor uitvoering in 2024:</i>	368.000
<i>Stortingen in reserves:</i>	
Motie ruimte voor kunst: storting in reserve kunst	36.380
Restant rekeningsaldo in VAR	3.136.124
Totaal toevoegingen	3.637.504
Onttrekkingen	
-	-
Totaal onttrekkingen	-
Totaal voorstel resultaatbestemming	3.637.504

UITGAVEN PER PROGRAMMA/INKOMSTEN PER CATEGORIE

De onderstaande tabellen geven per programma aan hoeveel de uitgaven zijn geweest.

bedragen x € 1.000		
Uitgaven per programma - Rekening 2023	Bedrag	Percentage
01 Werk, Economie en Inkomen (21%)	28.077	21,4%
02 Jeugd en WMO (21%)	27.502	21,0%
03 Onderwijs Cultuur en sport (10%)	13.107	10,0%
04 Mobiliteit en bereikbaarheid (8%)	10.340	7,9%
05 Woon en leefomgeving (12%)	16.319	12,4%
06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening (17%)	21.692	16,5%
99 Overhead (11%)	14.082	10,7%
Totaal	131.119	100,0%

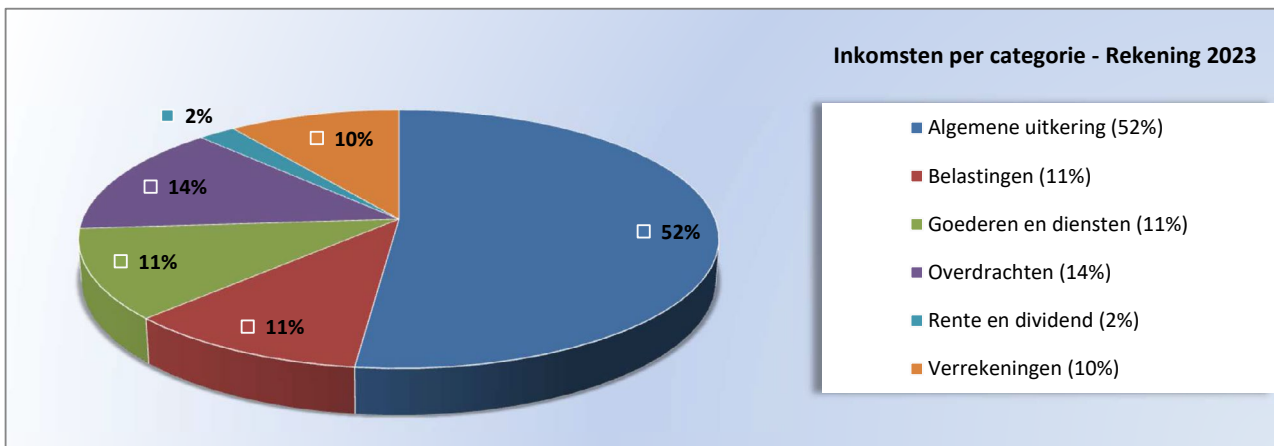

Van de inkomsten geven we de verdeling weer per categorie, omdat dit een beter beeld geeft van de herkomst van de inkomsten.

bedragen x € 1.000

Inkomsten per categorie - Rekening 2023	Bedrag	Percentage
Algemene uitkering (52%)	69.930	51,9%
Belastingen (11%)	14.434	10,7%
Goederen en diensten (11%)	15.131	11,2%
Overdrachten (14%)	18.769	13,9%
Rente en dividend (2%)	2.956	2,2%
Verrekeningen (10%)	13.536	10,0%
Totaal	134.757	100,0%

ONTWIKKELING BALANS

bedragen x € 1.000

Activa	31-dec-2022	31-dec-2023	Passiva	31-dec-2022	31-dec-2023
Vaste activa			Vaste Passiva		
Immateriele vaste activa	1.150	1.164	Eigen Vermogen	40.420	50.941
Materiele vaste activa	117.253	116.040	Voorzieningen	10.231	11.384
Financiële vaste activa	4.654	4.319	Langlopende schulden	114.444	108.891
Totaal Vaste activa	123.057	121.523	Totaal Vaste Passiva	165.094	171.216
Vlottende activa			Vlottende Passiva		
Voorraden	- 573	- 62	Vlottende schulden < 1 jaar	4.341	5.251
Uitzettingen < 1 jaar	44.619	58.804	Overlopende passiva	8.980	12.361
Liquide middelen	1.104	1.024			
Overlopende activa	10.208	7.540			
Totaal Vlottende activa	55.358	67.305	Totaal Vlottende Passiva	13.320	17.612
Totaal Activa	178.415	188.828	Totaal Passiva	178.415	188.828
			Gewaarborgde geldleningen	154.735	155.296

Vaste activa/passiva

De vaste activa dalen in 2023 met € 1,5 miljoen.

Er is voor € 6,1 miljoen geïnvesteerd in met name de materiële vaste activa en we ontvingen ruim € 0,8 miljoen aan investeringsbijdragen en uit verkopen. We schreven € 6,5 miljoen af. De grootste nieuwe investeringen betreffen de strategische aankoop van de Rijssensestraat (€ 0,8 miljoen) en de vervanging van automatiseringssystemen 2023 (€ 0,7 miljoen). Lopende grote investeringen zijn de reconstructie (wegen en riolering) aan de Van Corbachstraat/ Wemekampstraat 2022 (€ 0,5 miljoen), de verbouwing van school De Ark in Daarle (€ 0,2 miljoen) en de reconstructie (wegen en riolering) van de Noetselerweg (€ 0,9 miljoen). Er werd voor € 0,3 miljoen afgelost op de financiële vaste activa, dit zijn de verstrekte leningen. De daling van de financiële vaste activa wordt voornamelijk veroorzaakt door de trend die al eerder ingezet was. Er wordt nog altijd extra afgelost op de hypothecaire geldleningen van ambtenaren, startersleningen en BBZ-leningen. Er is slechts één laatste nieuwe duurzaamheidslening verstrekt.

Aan de passivazijde is een stijging te zien van € 6,1 miljoen.

Het eigen vermogen, het totaal van onze (bestemmings)reserves, stijgt met € 10,5 miljoen. Hierin is het rekeningresultaat van € 3,6 miljoen ook opgenomen. De langlopende schulden dalen met € 5,6 miljoen (zie paragraaf financiering) in verband met de aflossing op de (langlopende) geldleningen.

Vlottende activa/passiva

De vlottende passiva met € 17,6 miljoen zijn beduidend lager dan de vlottende activa van € 67,3 miljoen. Dit betekent dat ongeveer drie vierde van de vlottende activa (namelijk € 49,7 miljoen) gefinancierd is met lang vermogen. Dit lijkt op het eerste gezicht nadeliger omdat normaliter kasgeld goedkoper is dan langlopende leningen. Momenteel is de situatie zodanig dat vooral onze afgesloten langlopende leningen tegen relatief lage rentes zijn afgesloten, waardoor op lange termijn de lage rentekosten gewaarborgd blijven. Het overschot op liquide middelen kan tegen een hogere rentetarief worden weggezet bij de schatkist. Deze staan onder de uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan < 1 jaar en bedroegen ultimo 2023 € 56 miljoen.

INVESTERINGEN

In de primitieve begroting van 2023 was voor € 21,5 miljoen aan investeringsuitgaven opgenomen, daar stond € 6 miljoen aan investeringsbijdragen tegenover. Per saldo dus een netto investering van € 15,5 miljoen.

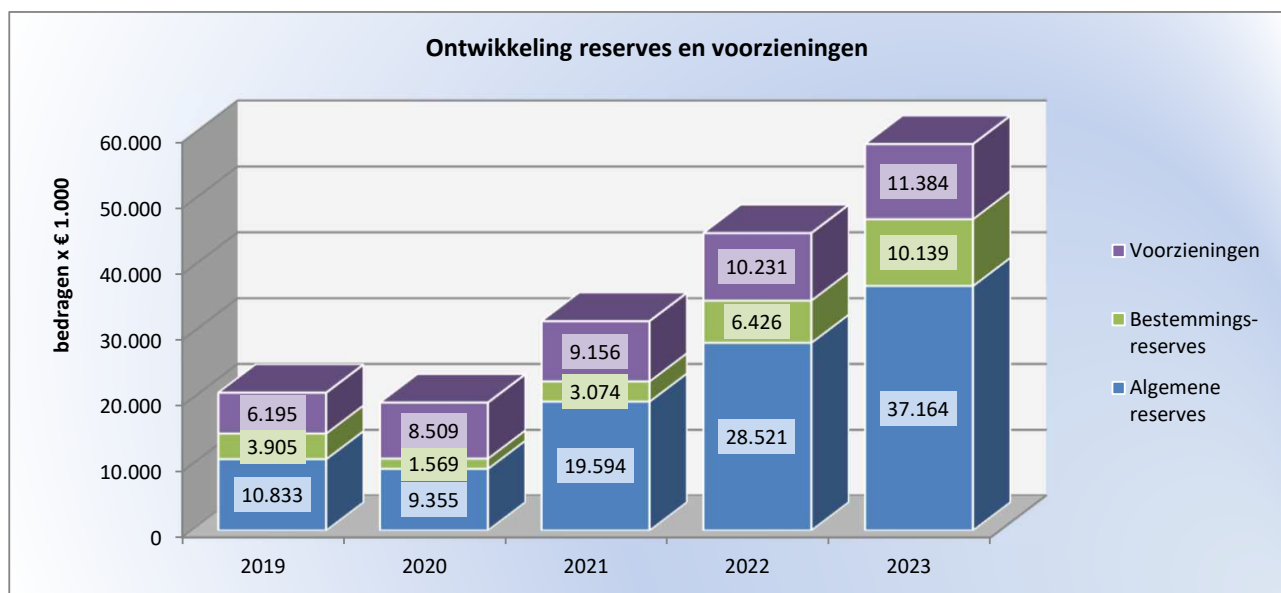
Aan het eind van 2022 is via de najaarsrapportage 2022 € 3,7 miljoen aan netto investeringen doorgeschoven naar 2023 en bij de jaarrekening 2022 is ruim € 1,8 miljoen nog niet besteed investeringsbudget meegenomen naar 2023. De kredieten voor vervangende nieuwbouw De Veenbrug (€ 2,76 miljoen), het onderwijshuisvestingsprogramma (€ 1,15 miljoen), de strategische verworven gronden aan de Rijssensestraat (€ 0,8 miljoen) en de aanvullende middelen voor de herinrichting van het Huis voor Cultuur en Bestuur (€ 0,1 miljoen netto) zijn na de vaststelling van de begroting via afzonderlijke raadsvoorstellen toegevoegd als extra budget.

In totaal kwam daarmee het begrootte investeringsbudget op bijna € 26 miljoen netto. Gedurende 2023 werd duidelijk dat deze begroting te ambitieus was. Ondanks de inzet van extra projectleiders kon niet alles opgepakt worden. Uitvoering van investeringen in het openbaar gebied blijven achter doordat de nutsbedrijven nog altijd lange wachttijden hebben. De verdere aanleg stagneert dan ook. Het is vaak afwachten met welk project verder gegaan kan worden, daarom worden de investeringskredieten nog tot ver in het jaar aangehouden en niet doorgeschoven. Bij veel projecten was al vroeg duidelijk dat uitvoering in 2023 niet lukt. Deze zijn al bij de bestuursrapportage doorgeschoven naar 2024 (€ 12,7 miljoen). Het betreft hier met name de stagnatie in infrastructurele projecten zoals de N35 en de omleiding bij Hulsen. Bij de najaarsrapportage werd nogmaals € 6 miljoen doorgeschoven. Van de resterende € 7,1 miljoen netto is € 5,5 miljoen netto gerealiseerd.

De beschikbaar gestelde investeringskredieten zijn waar nodig bijgesteld bij bestuurlijke rapportages, zodat er nauwelijks overschrijdingen van kredieten zijn.

De nieuwbouw van school De Veenbrug in Daarlerveen kan niet eerder worden uitgevoerd dan in 2025/2026. De uitbreiding van de Beatrixschool die uit het IHP wordt bekostigd, zal in 2024 worden opgepakt.

ONTWIKKELING RESERVES EN VOORZIENINGEN

De reserves en voorzieningen stijgen in 2023 in totaliteit met € 13,5 miljoen.

De stand van de (niet geactiveerde) voorzieningen stijgt met € 1,2 miljoen. Dit wordt vooral veroorzaakt door een daling van de voorzieningen APPA (€ 0,7 miljoen), en een stijging van de voorziening APPA ingegane pensioenen (€ 0,4 miljoen), voorziening Egalisatie afvalstoffenheffing (€ 0,2 miljoen), voorziening Egalisatie rioolheffing (€ 0,4 miljoen), onderhoudsvoorzieningen (€ 0,2 miljoen) en voorzieningen grondexploitaties (€ 0,4 miljoen).

De totale reserves zijn in 2023 gestegen. Eind 2023 bedraagt het totaal van onze reserves € 47,3 miljoen (exclusief het rekeningresultaat 2023). Eind 2022 was dit nog € 34,9 miljoen, een stijging van € 12,4 miljoen. Verschillende grote mutaties in het eigen vermogen worden hieronder kort toegelicht.

De algemene reserves stijgen met € 8,7 miljoen door toevoeging van een deel van het rekeningresultaat 2022 (€ 3,6 miljoen) aan de VAR en het overhevelen van budgetten van 2023 naar 2024 (€ 1,6 miljoen) en de positieve saldi van bestuursrapportage en najaarsrapportage (€ 1,7 resp. € 1,4 miljoen). De inzet van overgehevelde middelen vanuit 2022 naar 2023 kwam hierop weer in mindering.

De bestemmingsreserves nemen toe met ruim € 3,7 miljoen, voornamelijk doordat geormerkt geld niet in 2023 kon worden aangewend of ook bestemd is om over meerdere jaren uit te geven. De storting van € 3,5 miljoen in de reserve Statushouders en ontheemden (Oekraïne) zorgt voor de grootste stijging.

EMU-SALDO

In de gemeenterekening nemen we het EMU-saldo op. Dit overzicht dient ter monitoring en als informatiebron voor het EMU-saldo van de totale overheid in het kader van de Europese afspraken. Dit dient als input voor het landelijke financieringstekort of -overschot.

In onderstaande tabel is het EMU-saldo van onze gemeente over het jaar 2023 weergegeven.

bedragen x € 1.000

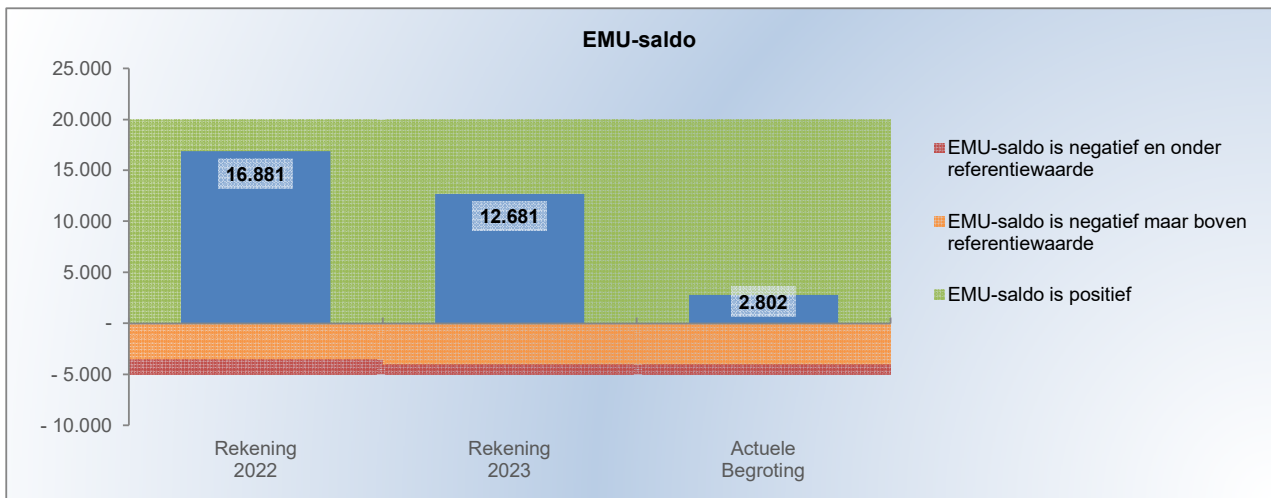
Berekening EMU-saldo via exploitatie en balans (volgens EMU-enquête)			Rekening 2022	Rekening 2023	Actuele Begroting
1.	(+)	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c).	13.668	10.521	5.633
2.	(-)	Mutatie (im)materiële vaste activa	- 746	- 1.199	590
3.	(+)	Mutatie voorzieningen	1.074	1.154	181
4.	(-)	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	- 635	511	2.716
5.	(-)	Boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa	- 758	- 318	- 294
Berekend EMU-saldo			16.881	12.681	2.802

In onderstaande tabel en grafiek zetten we het EMU-saldo af tegen de referentiewaarde. Dit is de waarde die vastgesteld is voor de gemeente Hellendoorn en is gepubliceerd in de septembercirculaire 2022 van het Gemeentefonds. De individuele EMU-referentiewaarde betreft een indicatie van het aandeel dat een provincie of gemeente in de gezamenlijke tekortnorm heeft. In de jaarrekening 2023 is er sprake van een overschot, dus daarmee blijven we automatisch binnen de referentiewaarde.

bedragen x € 1.000

EMU-saldo referentiewaarde	Rekening 2022	Rekening 2023	Actuele Begroting
EMU-saldo volgens berekening	16.881	12.681	2.802
EMU-SALDO referentiewaarde	- 3.570	- 4.036	- 4.036
EMU-saldo blijft onder referentiewaarde	20.451	16.717	6.838
EMU-saldo overschrijdt referentiewaarde			

Programma 1: Werk, economie, recreatie en inkomen

Bestuurlijk verantwoordelijk:
Egbert Nijebanning

INLEIDING

WAT WE ONDERNAMEN

ECONOMIE, RECREATIE EN TOERISME

Dit programma richt zich op het stimuleren van de lokale economie, het creëren van werkgelegenheid en het verbeteren van recreatieve mogelijkheden. Ook ondersteunen we inwoners die moeite hebben met het vinden van werk of het rondkomen met hun inkomen. Er worden verschillende maatregelen genomen om de participatie op de arbeidsmarkt te verhogen en de sociale zekerheid te waarborgen. Hiermee willen we bijdragen aan een inclusieve samenleving waarin iedereen de kans krijgt om mee te doen en financieel zelfredzaam te zijn.

De behoefteeraming voor bedrijventerreinen is voltooid en de zoektocht naar uitbreiding is begonnen. Er is geïnvesteerd in de relatie met het Twents Fonds voor Vakmanschap, resulterend in de promotieactie Ikbindr met 50 ambassadeurs. De herinrichting van het centrumgebied in Nijverdal is gestart en er zijn al resultaten zichtbaar, zoals woningbouw en herinrichting van openbare ruimtes. Het opstellen van onze Visie op de Vrijtijds-economie is gestart. Projecten zoals de kernbiografie en verschillende landbouwplannen zijn grotendeels uitgevoerd. Met de opstelling van onze Omgevingsvisie moet nog worden gestart.

WERK EN INKOMEN

Participatiewetuitkeringen (BUIG) en loonkostensubsidies

Tegenover een dalende trend van het aantal uitkeringen staat een stijgende trend voor de verstrekking van loonkostensubsidies, die inmiddels vanuit het Rijk naar realisatie wordt gecompenseerd.

Uitvoering sociale werkvoorziening, nieuw beschut en indicatie banenafpraak

Nieuwe instroom is in de Wsw niet meer mogelijk. Nieuwe instroom bij Noest vindt plaats vanuit nieuw beschut. De taakstelling 2023 voor nieuw beschut was 14 plaatsen van 31 uur per week. Gemeente Hellendoorn heeft voldaan aan deze taakstelling. De krimp van de Wsw wordt niet volledig gecompenseerd door de nieuwe instroom van nieuw beschut. Dit is vooral te zien in de terugloop van het aantal detacheringen en bij groen. Een, over het algemeen, grotere begeleidingsbehoefte

en lagere productiviteit van nieuw beschutters, in combinatie met de krimp van de Wsw en de relatief hoge leeftijd van de Wsw-doelgroep, heeft gevolgen voor de dagelijkse uitvoering van de werkzaamheden bij Noest. In 2023 heeft een evaluatie van Noest plaatsgevonden. Hierop volgend zal geanalyseerd worden wat de doorontwikkelingsmogelijkheden zijn voor Noest.

WET INBURGERING EN BEGELEIDING STATUSHOUDERS

Gemeente Hellendoorn geeft uitvoering aan de Wet Inburgering 2021. Onze focus ligt op dualiteit, dus het combineren van de inburgering met al dan niet betaald werk. De werkprocessen op inburgering zijn afgelopen jaar sterk verbeterd, hetgeen zeer relevant is in het kader van de taakstelling en de haalbaarheid.

De specifieke kenmerken van de woningmarkt in de gemeente Hellendoorn, een mismatch tussen beschikbaar woningaanbod en aangeboden koppelingen spelen een belangrijke rol in het al dan niet behalen van de taakstelling van huisvesting van statushouders. Ook een sterker dalende mutatiegraad en doorstroom in woningaanbod ten opzichte van het landelijke en regionale beeld is een belangrijke factor. In het bijzonder is er een tekort aan eenpersoons studio's en appartementen voor alleenstaande statushouders. Er is hard gewerkt aan de taakstelling, hetgeen in onderstaande tabel te zien is.

	2023
Achterstand 2022	10
Taakstelling 1 ^e helft 2023	43
Taakstelling 2 ^e helft 2023	36
Totaal (inclusief achterstand)	89
Gerealiseerd	70
Realisatie in 2024	9

ARMOEDEBELEID EN SCHULDHULPVERLENING

Er heeft een doorontwikkeling van de vroegsignalering en toegang tot ondersteuning bij armoede en schulden plaatsgevonden in 2023, die in 2024 wordt voortgezet. Eind 2023 was het beleidsplan financiële bestaanszekerheid gereed, deze is begin 2024 voorgelegd aan de gemeenteraad.

Regeling	Inkomensgrens 2023	Doelgroep	Gebruik 2023	Bereik 2023	Gem. andere gemeenten
Kwijtschelding gem. belastingen	100% Wsm	607 huishoudens	469	77%***	60-80%
Individuele bijz. bijstand	100% Wsm	607 huishoudens	230	38%	20-35%
Individuele inkomensvoet	3 jr. of langer 105% Wsm	309 huishoudens	137	44%	Ca. 60%
Collectieve zorgverzekering	130% Wsm	1.639 volwassenen	915	56%*	30-35% (landelijk)
Jeugdfonds sport	120%	451 kinderen	139	31%	40-50%
Declaratiefonds	110%	934 volwassenen	481	51%	30-40%
Kindpakket	120%	508 kinderen	238	47%	45-65%
Regeling duurzame gebruiksgoederen	110%	693 huishoudens	181	26%	N.v.t.
Energietoeslag	130%	1.648 huishoudens	1.328	81%**	75-90%

* Het bereik over 2022 lag op 65%, toen was de inkomensgrens nog 120%. Door het verhogen van de doelgroep naar 130% is het percentuele bereik gedaald maar het aantal deelnemers gestegen.

** Dit is het bereik met peildatum 28 februari 2024, nog niet alle aanvragen zijn behandeld. De looptijd van de regeling is tot 1 augustus 2024.

*** Dit aantal is nog niet definitief. Er liggen nog een aantal aanvragen tot kwijtschelding.

Opvang Oekraïners en asielzoekers

230 Oekraïense vluchtelingen zijn in 2023 in drie grote locaties opgevangen: de opvanglocatie aan de Parallelweg, de opvanglocatie Berghoeve, bij Krönnerzommer en de opvanglocatie Duiventil. Circa tien Oekraïners verbleven op kleinere gemeentelijke locaties en bij particulieren. Voor de acute noodopvang van asielzoekers is een locatie gerealiseerd in Haarle voor maximaal 25 asielzoekers. Deze locatie was tijdelijk en is eind 2023 weer opgeheven.

De opvang voor asielzoekers is voor de gemeenterekening budgettair neutraal verlopen omdat deze kosten bij het Centraal Orgaan opvang asielzoekers gedeclareerd zijn. Voor de opvang van Oekraïners is een vergoeding van het Rijk ontvangen die volledig dekkend is.

De niet bestede middelen in 2023 voor de opvang van Oekraïners zijn in de Reserve statushouders en ontheemden (Oekraïne) gestort.

In 2023 heeft de raad de kaders vastgesteld voor het huisvesten van maximaal 200 asielzoekers in een asielzoekerscentrum onder verantwoordelijkheid van het COA (Centraal Orgaan opvang asielzoekers).

Soweco

De liquidatie van Soweco is definitief afgerond. De helft van het voor onze gemeente bestemde liquidatiesaldo is gereserveerd voor toekomstige ontwikkelingen met betrekking tot de lokale uitvoering van de Wsw en Participatiewet.

1.1 ECONOMIE

- Voltooid
- ▲ Uitvoering ligt op schema
- Uitvoering is vertraagd, maar wel opgestart
- ▼ Nog niet uitgevoerd

Nr.	Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?	Status	Korte toelichting
1.1.1. Hellendoorn als aantrekkelijke vestigingsplaats versterken door ondernemers te faciliteren			
	Zorgen voor passende locaties om te ondernemen aan de hand van de behoefte van bedrijventerreinen. Daarbij ook de mogelijkheden van uit/ inbreiding van bedrijventerrein 't Lochter onderzoeken en beoordelen of kleinschalige ambachtelijke bedrijventerreinen in de kernen mogelijk zijn.	▲	De behoefte van bedrijventerreinen is afgerond. De gesprekken over en de zoektocht naar uitbreiding van bedrijventerreinen zijn opgestart. Dit is een meerjarige actie.
	We doen mee aan de Investeringsagenda Twente en zullen onze ondernemers en onderwijsinstellingen faciliteren bij de kansen die hieruit voortvloeien.	▲	We hebben geïnvesteerd in onze relatie met het Twents Fonds voor Vakmanschap. Hieruit is onder andere de promotie-actie IKBINDR ontstaan. Dit heeft circa 50 ambassadeurs opgeleverd.
	Met ondernemers onderzoeken hoe we ruimte vrij kunnen spelen door revitalisering van bestaande bedrijventerreinen.	▲	De eerste gesprekken met ondernemers zijn opgestart, dit betreft een meerjarig traject. De gesprekken hebben nog niet tot concrete acties geleid.
	Een verbetering van de indeling van onze website voor ondernemers, zodat ondernemers beter en sneller hun antwoorden op vragen kunnen vinden.	▲	De bouw van de nieuwe website van gemeente Hellendoorn is gestart en wordt afgerond in 2024. Binnen deze nieuwe omgeving wordt ook een verbeterde indeling voor ondernemers opgenomen.
1.1.2 Divers en gevarieerd winkelaanbod en versterken regiofunctie Nijverdal			
	Het aantrekkelijker maken van het Nijverdalse centrum door te investeren in Willem Alexanderstraat, Keizerserf en Maximastraat.	▲	De werkzaamheden voor de herinrichting van het centrumgebied zijn voorbereid. De transformatie van commerciële ruimtes in het aanloopgebied naar woningen om meer diversiteit en levendigheid te krijgen is gestart. De eerste resultaten/werkzaamheden zijn zichtbaar (bijvoorbeeld: woningbouw begane grond Keizerserf, herinrichting openbare ruimte Willem Alexanderstraat/Maximastraat).
	Stimuleren en faciliteren van verplaatsing van detailhandel van de aanloopgebieden naar het kernwinkelgebied.	▲	De plannen zijn gemaakt. Waar mogelijk gaat dit gelijk op met de herinrichting van de openbare ruimte.

1.2 VRIJETIJDSECONOMIE EN TOERISME

Nr.	Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?	Status	Korte toelichting
1.2.1 Toeristische kracht van Hellendoorn uitbouwen			
	Opstellen fietsstructuurplan.	●	In 2019 is de fietsvisie 2019-2030 vastgesteld, hierin is de gewenste fietsstructuur vastgesteld.
	Stimuleren van kamperen bij de boer en B&B's.	▲	Meerdere gesprekken zijn hierover gevoerd en hebben geleid tot bijvoorbeeld de inrichting van boerderijkamers en nieuwe B&B's maar niet van extra kampeerplaatsen. In de aanloop naar het opstellen van de Visie Vrijetijdseconomie is in 2023 geconcludeerd om kamperen bij de boer in het buitengebied af te remmen. Op die manier gaan we verrommeling van het buitengebied tegen en dragen we bij aan een verhoging van de bezettingsgraad van bestaand aanbod. Bovendien wordt op deze manier bestaande leegstaande bebouwing beter benut. De inzet is daarnaast meer gericht op kwaliteit van bestaand aanbod en minder op kwantiteit van nieuw aanbod.
	Onderzoek naar geschikte locatie voor een hotelaccommodatie in Nijverdal.	▲	Er zijn met meerdere initiatiefnemers gesprekken opgestart voor verschillende locaties.
1.2.2 We willen een toekomstbestendig Nationaal Park van topklasse realiseren en bestendigen			
	Invulling geven aan het 'Ambitieplan Nationaal Park Sallandse Heuvelrug-Twents Reggedal' (NPSH&TR), door uitvoering te geven aan de position paper en diverse projecten die in dit kader worden uitgevoerd.	▲	De position paper is opgepakt, de projecten zijn grotendeels uitgevoerd. Voorbeelden zijn: kernenbiografie, proeftuinen voor toekomstig waterbeheer NP SH&TR, ontwikkeling informatiepunten en landbouwproject: praktijkervaringen met nieuwe en bestaande teelt- en bedrijfsmaatregelen die bijdragen aan perspectief voor agrarisch ondernemerschap. De nog lopende projecten worden eind maart 2024 afgerond. Dan wordt ook de Verkenning Nationaal Park nieuwe stijl (subsidietraject) afgerond. Het Ambitieplan Nationaal Park Sallandse Heuvelrug -Twents Reggedal loopt tot 2030.
1.2.3 Meer verbinding tussen de toeristische kernen, de Reggestreek, Sallandse Heuvelrug en het plattelandstoerisme			
	Logische mee-koppel-kansen benutten vanuit het ambitieplan NPSH&TR.	▲	Meerdere mee-koppel-kansen zijn benut. Bijvoorbeeld Kernenbiografie, Beleefweek, Landbouwproject SH & TR, heideboerderij in combinatie met startpunt.
	Dit laten we een onderdeel zijn van de te actualiseren gemeentelijke omgevingsvisie.	▼	Het actualiseren van de gemeentelijke omgevingsvisie is nog niet gestart.

1.3 WERK EN INKOMEN

Nr.	Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?	Status	Korte toelichting
1.3.1	Al onze inwoners moeten mee kunnen doen aan de samenleving		
	In 2023 beschikken alle uitkeringsgerechtigden, die gericht zijn op betaald werk, over een competentieprofiel en een plan van aanpak. Waar nodig worden deze in het voorjaar van 2023 geactualiseerd. Voor wie (nog) niet kan werken, stimuleren we het doen van vrijwilligerswerk, zo mogelijk als eerste opstap richting betaald werk.	▲	Er is gewerkt aan een herschikking van het contactstelsel waardoor uitkeringsgerechtigden beter in beeld zijn en zo ook beter bediend kunnen worden. Ook is er een nadrukkelijker onderscheid gemaakt tussen Werk en Inkomen waardoor nog beter de focus op reïntegratie en arbeidsparticipatie danwel inkomen komt te liggen.
1.3.2	We werken aan een bredere inzet van de Stichting Noest in Hellendoorn voor de kwetsbare doelgroepen in onze gemeente		
	Werken aan de bekendheid van Stichting Noest. Samen met Stichting Noest zorgen we voor een concreet actieplan voor het uitbreiden van de samenwerking met lokale werkgevers en het binnenhalen van opdrachten.	▲	Stichting Noest werkt aan bekendheid bij onderwijs en ondernemers. Er is onder andere een open dag georganiseerd. Dit punt is een continue proces. Gemeente Hellendoorn werkt aan intensievere samenwerking met bedrijfsleven.
	Maximaal gebruik maken van de mogelijkheden voor invulling van beschutte werkplekken. Als kandidaten bij de gemeente worden aangesteld, wordt de nieuwe CAO Aan de slag toegepast.	▲	Per 31-12-2023 blijkt uit het aantal geplaatste nieuw beschutten dat we voldoen aan de taakstelling Nieuw Beschut.
	Voor kwetsbare jongeren (m.n. VSO/Pro-schoolverlaters) werken we nauw samen met onze lokale VSO/Pro-scholen (Reggesteyn en Elimschool). Conform de Twentse samenwerkingsafspraken met de VSO/Pro-scholen is er een plan van aanpak voor elke schoolverlater uit deze doelgroep.	■	Voor kwetsbare jongeren werken we nauw samen met de genoemde partijen, ook dit is een continue proces. Vanuit de uitvoerende teams zijn we aanwezig bij de uitstroomoverleggen die plaatsvinden op de scholen. Dit om de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt zo optimaal mogelijk te maken. Regionaal gaat gewerkt worden met toekomstplannen voor deze jongeren. Subregionale aansluiting hierop en daarmee ook lokale aansluiting, vergt wat meer tijd (zoals gezegd continue proces) om hier goed vorm aan te geven.
	De wijzigingen in de landelijke regelingen (o.a. wetsvoorstel Breed Offensief) vertalen in een aangepaste re-integratieverordening en uitvoeringsbesluiten.	▲	De aangepaste verordening is vastgesteld in 2023. Het uitvoeringsbesluit volgt in 2024.
1.3.3	We spelen in op mogelijkheden om de Participatiewet beter in balans te brengen		
	Daar waar mogelijk maken we gebruik van de ruimte die het kabinet biedt in de beleidsbrief "Participatiewet in balans" (21-6-2022). Hiervoor wordt een uitvoeringsplan voorbereid.	■	De contouren van de Participatiewet in balans zijn bekend, maar het is nog onzeker of en wanneer de wijzigingen worden doorgevoerd. Dit is aan het nieuwe kabinet. De verwachting is 1-1-2025.
	Waar mogelijk en gewenst passen we onze lokale verordeningen, beleidsregels en werkprocessen aan. Het tijdspad hiervoor is mede afhankelijk van het tempo van de hiervoor nodige wettelijke aanpassingen.	■	Zie hierboven. Actie op dit punt is afhankelijk van het moment waarop meer duidelijkheid komt met betrekking tot de "Participatiewet in balans".
	Wij vereenvoudigen onze werkprocessen, waardoor wij gerichte en adequate begeleiding kunnen bieden. Hierbij staan de menselijke maat en vertrouwen centraal.	●	De werkprocessen zijn vereenvoudigd. Hiermee voldoen we onder andere aan het preferent proces loonkostensubsidie, zoals deze landelijk is vastgesteld.

1.4 ARMOEDEBELEID, SCHULDHULPVERLENING EN STATUSHOUDERS

Nr.	Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?	Status	Korte toelichting
1.4.1 Armoedebeleid dat zowel uitkeringsgerechtigden als werkenden ondersteunt			
	In 2023 een nieuw beleidsplan voor armoedebeleid en schuldhulpverlening aanbieden, als kader voor de uitvoering van de wettelijke en autonome gemeentelijke taken op dit terrein.	■	Het beleidsplan financiële bestaanszekerheid is in 2023 voorbereid en wordt in Q1 2024 aan het college en de raad aangeboden.
	Uitvoering geven aan de rijksregelingen voor de energietoeslag voor minima (tot 120% van het sociaal minimum), en het treffen van energiebesparende maatregelen faciliteren waarbij prioriteit wordt gegeven aan de minima. We monitoren de gemaakte aanvullende afspraken voor ondersteuning van de inwoners die buiten de wettelijke doelgroep van de energietoeslag vallen, en zetten zo nodig de hiervoor gereserveerde gemeentelijke middelen in.	▲	De energietoeslag 2023 is vanaf het najaar uitbetaald. De doelgroep is verruimd van 120% naar 130% van het sociaal minimum. De meerkosten komen ten laste van de reserve Armoede- en schuldenaanpak. Aanvragen voor de energietoeslag 2023 kunnen nog worden ingediend tot en met 31 augustus 2024.
	Evalueren en (door)ontwikkelen van bestaande regelingen (o.a. collectieve zorgverzekering) en lokale minima-regelingen, in overleg met de verschillende lokale hulporganisaties, zoals het Hulpfonds, Stichting BOOM en de Voedselbank. Daarbij houden we ook rekening met de landelijke ontwikkelingen met betrekking de hoogte van het minimumloon en de bijstandsnormen.	■	De evaluatie en doorontwikkeling van de diverse regelingen zijn input geweest voor het beleidsplan financiële bestaanszekerheid.
	Vereenvoudigen van de aanvraagprocedures en werkprocessen voor de minima-regelingen, gericht op een groter bereik. Hierbij houden wij rekening met de menselijke maat en gaan uit van vertrouwen.	●	We houden meer rekening met de menselijke maat. Dit doen we door bijvoorbeeld formulieren alvast voor in te vullen. Verder is er elke woensdagochtend een spreekuur waar inwoners met al hun vragen op het gebied van financiële bestaanszekerheid terecht kunnen. Hier wordt veelvuldig gebruik van gemaakt.
1.4.2 Zo optimaal mogelijke start voor kinderen in het leven			
	Zorgen voor een goed kindpakket, zodat kinderen uit gezinnen met een laag inkomen kunnen deelnemen aan activiteiten m.b.t. school, sport en cultuur.	▲	Er zijn wijzigingen in het kindpakket voorbereid die begin 2024 aan de raad worden aangeboden.
	Een plan maken om het aantal kinderen dat gebruik maakt van het kindpakket te vergroten, o.a. door meer voorlichting hierover via scholen en andere intermediairs	▲	Tijdens het wekelijks inloopspreekuur worden deze regelingen onder de aandacht gebracht. Verder hebben we via social media de aandacht gezocht en hebben we voorlichting gegeven aan diverse netwerkpartners. Ook is er een interview over dit onderwerp geweest op de lokale omroep. Er is een nulmeting geweest voor het aantal inwoners dat gebruik maakt van regelingen, waaronder gezinnen, zodat we gebruikmaking kunnen monitoren. Vanuit beleidsplan bestaanszekerheid komt er een communicatieplan gericht op specifieke doelgroepen zoals gezinnen met kinderen en jongeren.
	De samenwerking met het Jeugdfonds Sport & Cultuur versterken zodat kinderen die opgroeien in armoede de kans krijgen om mee te doen.	●	Er zijn goede contacten met het Jeugdfonds Sport & Cultuur, we zien een stijging in het gebruik hiervan.
1.4.3 Schuldhulpverlening is beschikbaar voor alle inwoners en ondernemers met schulden			
	We geven in 2023 invulling aan de gewijzigde Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs). Speerpunten hierbij zijn preventie (voorlichting), vroegsignalering, lokale intake en regie op de hulpverlening en gebruik van het gemeentelijk adviesrecht voor toewijzing van bewindvoering.	▲	We zijn gestart met preventief budgetbeheer via de Stadsbank Oost Nederland. Ook de samenwerking met de Stadsbank is geïntensiveerd. Een medewerker van de Stadsbank is wekelijks fysiek aanwezig. Daarnaast voeren we de vroegsignalering uit via persoonlijk contact en met een laagdrempelige benadering.
	We evalueren de bestaande samenwerkingsafspraken met de Stadsbank Oost Nederland, Stichting Avedan en Stichting BOOM en passen die waar nodig aan.	●	De samenwerkingsafspraken zijn geëvalueerd en waar nodig aangepast.
	Gelet op de vereiste specifieke kennis en het beperkte aantal aanvragen gaan we voor de uitvoering van de BBZ en de schuldhulpverlening aan ondernemers samenwerken met het ROZ Twente.	●	Er zijn voorbereidingen getroffen om uiteindelijk per 1 januari 2024 de uitvoering van de BBZ en de schuldhulpverlening aan ondernemers uit te laten voeren door ROZ Twente.
1.4.4 Statushouders moeten mee kunnen doen in onze samenleving			
	We ondersteunen statushouders bij het integreren en meedoen in onze samenleving, door uitvoering te geven aan de Wet inburgering 2021. Door de latere instroom van mensen die onder de nieuwe Wet inburgering vallen, komt de uitvoering hiervan pas in de tweede helft van 2022 op gang.	▲	We hebben uitvoering gegeven aan de Wet Inburgering 2021. De betreffende statushouders zijn goed in beeld en worden op de diverse terreinen ondersteund.
	De verschillende leerroutes (onderwijsroute, B1-route en Z-route) starten in de loop van 2022 en worden uitgevoerd door verschillende instanties, regionaal, subregionaal en lokaal. Streven is deze routes structureel budgetneutraal uit te voeren.	▲	De diverse leerroutes worden aangeboden. Over het slagen van de budgetneutraliteit kan pas na afloop van het 3-jarige inburgeringstraject een uitspraak worden gedaan.
	Voor een goede inburgering is het leren van de taal in combinatie met werk essentieel. Daarom begeleiden we inburgeraars zo snel mogelijk naar (vrijwilligers)werk.	▲	De focus ligt op dualiteit. Dat wil zeggen dat de inburgering zoveel mogelijk wordt gecombineerd met al dan niet betaald werk.
	We onderzoeken mogelijkheden om de Technische Taalklas verder uit te bereiden en in te zetten voor een bredere doelgroep (bijvoorbeeld horeca).	■	De noodzaak van uitbreiding van de Technische Taalklas naar andere sectoren is komen te vervallen, omdat onder de nieuwe Wet Inburgering 2021 alle in te burgeren statushouders intensieve taallessen volgen.
	Samen met Stadsbank Oost Nederland zorgen we ervoor dat inburgeraars financieel worden ontzorgd. In Q3 2023 wordt deze samenwerking geëvalueerd.	▲	De inburgeraars worden gedurende 12 maanden financieel ontzorgd door de Stadsbank. Dit is ook een continue proces. De evaluatie heeft nog niet plaatsgevonden, omdat er ook vanuit de landelijke wetgeving nog wijzigingen gaan plaatsvinden. Naar verwachting vindt evaluatie Q4 2024 plaats.

Samen met de woningcorporatie zorgen we ervoor dat statushouders duurzaam worden gehuisvest. We voldoen aan de taakstelling die ons door de provincie wordt opgelegd voor het huisvesten van statushouders.

Er is hard gewerkt en veel bereikt. De totale taakstelling voor 2023 is niet helemaal gerealiseerd. De achterstand wordt veroorzaakt door het ontbreken van geschikte koppelingen vanuit het COA in combinatie met een krappe woningmarkt. Naar verwachting volgt er, gezien onze inspanningen, geen interventie vanuit de provincie.

REALISATIE BATEN EN LASTEN

bedragen x € 1.000

01 Werk, Economie en Inkomen	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Vershil	Rekening 2022
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
Agrarische zaken	- 163	- 189	- 179	10 V	- 76
Bijzondere bijstandsverlening	- 1.539	- 3.756	- 3.693	63 V	- 3.186
Economische aangelegenheden	- 458	- 321	- 308	13 V	- 410
Fraudebestrijding	- 91	- 86	- 86	- 0 N	- 69
Markten	- 56	- 60	- 49	10 V	- 41
Recreatie en Toerisme	- 393	- 458	- 381	77 V	- 363
Schulddienstverlening	- 318	- 444	- 434	10 V	- 361
Sociale werkvoorziening	- 4.338	- 4.160	- 4.093	67 V	- 4.302
Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen	- 7.461	- 8.196	- 8.138	58 V	- 7.322
Subsidies	- 0	- 0	- 5	- 5 N	- 1
Toeristenbelasting	- 29	- 36	- 32	5 V	- 29
Begeleiding en huisvesting statushouders	- 314	- 5.993	- 5.426	567 V	- 3.089
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	- 182	- 214	- 236	- 22 N	- 207
Participatie en re-integratie	- 1.104	- 1.276	- 1.332	- 56 N	- 1.121
Totaal Lasten	- 16.447	- 25.188	- 24.391	797 V	- 20.579
Baten					
Bijzondere bijstandsverlening	43	93	115	22 V	26
Economische aangelegenheden	44	44	-	- 44 N	97
Fraudebestrijding	-	15	16	1 V	-
Markten	24	24	25	2 V	25
Recreatie en Toerisme	50	50	55	5 V	84
Schulddienstverlening	-	101	170	70 V	4
Sociale werkvoorziening	624	577	608	31 V	725
Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen	6.362	7.543	7.548	5 V	6.482
Toeristenbelasting	569	632	632	0 V	533
Begeleiding en huisvesting statushouders	-	8.142	8.041	- 101 N	6.019
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	-	- 3	- 1	2 V	-
Participatie en re-integratie	25	83	112	29 V	79
Totaal Baten	7.740	17.300	17.322	22 V	14.075
Saldo van baten en lasten	- 8.706	- 7.888	- 7.069	819 V	- 6.503
Mutatie reserves					
Toevoegingen	-	- 3.213	- 3.685	- 472 N	- 3.004
Onttrekkingen	-	713	731	18 V	-
Mutatie reserves	-	- 2.501	- 2.955	- 454 N	- 3.004
Resultaat	- 8.706	- 10.389	- 10.024	365 V	- 9.508

BELANGRIJKSTE AFWIJKINGEN

bedragen x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen	Verschil
Voordelen	
Recreatie en toerisme	83 V
Begeleiding en huisvesting statushouders (incl. Oekraïne)	36 V
Loonkosten Sociaal domein - Participatie	130 V
Schuldhelpverlening	75 V
Sociale werkvoorziening	76 V
Totaal voordelen	400 V
Nadelen	
-	
Totaal nadelen	-
Overige afwijkingen	- 35 N
Totaal afwijkingen	365 V

Het voordeel bij recreatie en toerisme komt met name doordat de restantmiddelen voor het opstellen van de visie vrijetijdseconomie en de bijbehorende uitvoeringsagenda doorschuiven naar 2024. Daarnaast is er een lagere bijdrage aan het Recreatieschap Twente betaald dan geraamd, omdat het onderdeel voor routenetwerken dubbel als kosten in de begroting was opgenomen. Tevens zijn enkele recreatief toeristische projecten met cofinanciering LEADER wel in voorbereiding genomen, maar nog niet gestart in 2023.

Er is bijna € 419.000,-- minder uitgegeven aan de opvang van Oekraïners waarvan grofweg de helft apparaatskosten door efficiëntere inzet van personele capaciteit. De andere helft is vooral huisvesting gerelateerde kosten, met name de energiekosten.

Daarnaast onttrekken we € 18.000,-- extra uit de reserve, vanwege het vervallen van de rijksbijdrage voor leerlingenvervoer Oekraïense kinderen. Het voordeel op de lagere uitgaven voor de opvang van Oekraïners zorgt voor een hogere storting in de reserve Statushouders en ontheemden (Oekraïne). In totaal storten we het surplus van de middelen Oekraïne in deze reserve, dit is € 3,3 miljoen.

De belangrijkste afwijking voor wat betreft het onderdeel werk en inkomen houdt verband met lagere apparaatskosten, dit werkt door in alle producten. Het gaat hier om ruim € 130.000,--. Nadere toelichting hierop wordt gegeven in het programma Overhead.

Wat niet zichtbaar is in bovenstaande tabel maar wel degelijk noemenswaardig, is dat de totale uitkeringslasten voor het eerst sinds jaren binnen de omvang van de gebundelde uitkering (BUIG) vielen. Dat wil zeggen dat het Rijk ons genoeg geld heeft gegeven om de uitkeringen te betalen. Hierdoor is er een bedrag van € 348.000,-- gestort in de reserve Uitkeringen Participatiewet, IOAW en IOAZ. Dit voordeel wordt onder andere veroorzaakt door een voor onze gemeente positieve wijziging in de berekening van het onderdeel loonkostensubsidie in de BUIG. Verder is er stevig ingezet op uitstroom uit de uitkering. Ook dat is een oorzaak van het positieve resultaat, net als de latere instroom van statushouders gedurende het jaar vanwege het laat beschikbaar komen van woningen.

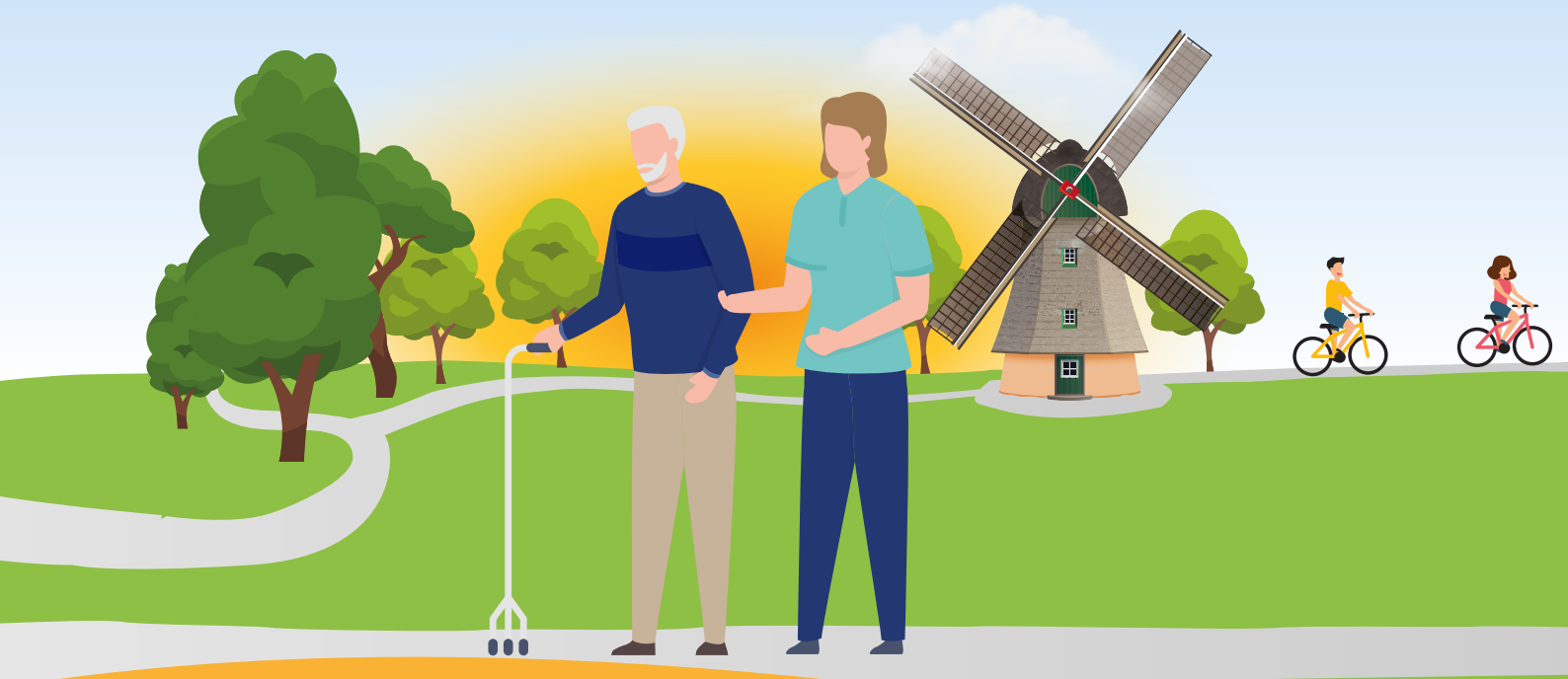
Het product schuldhelpverlening omvat onder andere de brede ondersteuning aan gedupeerden van de toeslagenaffaire. De trajectkosten verlopen budgettair neutraal. Het Rijk verstrekt een vergoeding voor uitvoeringskosten. Tegen de verwachting in zijn de spelregels over 2023 in januari 2024 gewijzigd waardoor we hiervoor een extra bedrag van € 48.000,-- hiervoor ontvangen. Voorgesteld wordt om dit bedrag via de resultaatsbestemming over te hevelen naar 2024 om ook dan een adequate dienstverlening te kunnen waarborgen. Verder maakt de bijdrage aan de Stadsbank deel uit van het product schuldhelpverlening. Deze bijdrage was lager dan geraamd. De najaarsnota van de Stadsbank viel positief uit. Er was geen extra bijdrage noodzakelijk.

Het voordeel bij de sociale werkvoorziening wordt vooral veroorzaakt door lagere loon- en personeelskosten door uitstroom, lagere kosten ziektevervangning en hogere detachingsvergoeding van uitgeleend ambtelijk personeel.

Voor een uitgebreide analyse van de verschillen in het programma verwijzen wij u naar hoofdstuk 6 Toelichting op het overzicht van baten en lasten.

Programma 2: Jeugd en Wmo

Bestuurlijk verantwoordelijk:
Annemarie Dubbink

INLEIDING

2023 was het jaar van de totstandkoming van de Strategische Visie op het sociaal en maatschappelijk domein. Samen met maatschappelijke partners legden we via interactieve werksessies het fundament voor een samenhangende visie waarin we de maatschappelijke opgaven en de focus daarin allemaal samenbrachten.

Het afgelopen jaar stond ook in het teken van preventie en het stimuleren van een gezonde leefstijl. Zoals in de begroting gesteld: voorkomen is beter dan genezen. Dit hebben we onder andere gedaan door uitvoering te geven aan: diverse acties uit het Lokaal Preventieakkoord, het plan van aanpak JOGG (gezonde jeugd, gezonde toekomst), de pilot gezinswerker en de pilot schoolzorgondersteuning. Daarnaast is uit onderzoek gebleken dat we op basis van snelheid en efficiëntie aan de slag gaan met Samen Indiceren.

Op het gebied van inkoop deden we het afgelopen jaar veel. De aanbestedingen doelgroepenvervoer en huishoudelijke ondersteuning zijn afgerond en we troffen voorbereidingen voor de aanbestedingen jeugdhulp en begeleiding/dagbesteding (Wmo). Dit soort processen voltrekken zich meer 'op de achtergrond' maar vragen een flinke inzet en zijn cruciaal voor de voortgang van onze dienstverlening.

2.1 WELZIJN EN ZORG

- Voltooid
- ▲ Uitvoering ligt op schema
- Uitvoering is vertraagd, maar wel opgestart
- ▼ Nog niet uitgevoerd

Nr.	Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?	Status	Korte toelichting
2.1.1 Een vitale samenleving waarbij gezond gedrag centraal staat			
	Stimuleren dat onze inwoners aandacht hebben voor preventie en een gezonde leefstijl. In 2023 doen we dit onder andere door cursussen, workshops, voorlichting, activiteiten en challenges te organiseren over gezondheidsthema's zoals benoemd in het lokaal preventieakkoord.	●	Vanuit het Lokaal Preventieakkoord Vitaal Hellendoorn voerden wij, in samenwerking met lokale partijen, een reeks activiteiten uit. Wij hebben onder andere bijeenkomsten voor inwoners en professionals georganiseerd (middelengebruik, mentale weerbaarheid, een gezond brein, waardigheid), interventies op leefstijl uitgevoerd (Kuijer deur en Sjokken door de Blokken, voorlichting over gezonde voeding, ouderavond met Bram Bakker).
	Werken vanuit het gedachtegoed 'positieve gezondheid' en aanbieden van scholing aan professionals in onze gemeente hierin. We gaan met inwoners in gesprek aan de hand van positieve gezondheid.	●	Een deel van de professionals die betrokken zijn bij het Lokaal Preventieakkoord zijn geschoold en passen dit toe in de praktijk. In 2023 volgde het management een training van welzijnsorganisaties over hoe ze positieve gezondheid kunnen vertalen in hun visie en dagelijkse manier van werken (borging). adasda
	Actualiseren van de kadernota Publieke gezondheid.	▼	In 2023 is geconcludeerd dat één kadernota niet past bij de ontwikkelingen binnen Publieke Gezondheid, omdat we eerst werken aan de Strategische Visie Sociaal en Maatschappelijk Domein en daarbij regionale visie ontwikkeling hebben afgewacht. Daarnaast raken de thema's alle verschillende afdelingen. Zo hoort de beleidslijn Publieke Gezondheid bij de mentale en fysieke gezondheid van inwoners. Maar ook bij de openbare ruimte van onze gemeente, zoals binnen het beleidsplan Wegen 2023-2028.
	Uitvoering geven aan het plan van aanpak van JOGG Hellendoorn ten behoeve van een 'Gezonde jeugd – gezonde toekomst'. In 2023 besteden we specifieke aandacht aan thema's met betrekking tot mentale gezondheid, voldoende bewegen, gezonde voeding door de inzet van de programma's 'Gezonde Scholen' en 'Team:Fit'.	●	We voerden het jaarplan 2023 uit. We organiseerden verschillende activiteiten zoals een succesvolle ontbijtsessie met externe partners en interne collega's, met als doel een olievlekwerking te creëren, inzet van JOGG-mascottes bij de avondvierdaagse en Erik Scherder als gastspreker om het belang van bewegen voor het brein en gezond te leven toe te lichten.
	Onderzoeken van de noodzaak om het vrijwilligersbeleid te actualiseren.	▼	Hier is nog geen uitvoering aan gegeven door het uitblijven van vacature invulling.
2.1.2 Goede, toegankelijke en betaalbare maatwerkvoorzieningen			
	Meedoen aan de regionale aanbestedingen voor Wmo huishoudelijke ondersteuning, het doelgroepenvervoer en begeleiding/dagbesteding/verblijf.	▲	Aanbestedingen doelgroepenvervoer en huishoudelijke ondersteuning ronden we af, deze zitten nu in de implementatiefase. Met 13 Twentse gemeenten nemen we deel aan de aanbesteding begeleiding/ dagbesteding. Verblijf brengen we onder in de pilot Logeerzorg en in de samenwerking met de centrumgemeente Almelo.
	Onderzoek verrichten naar de mogelijkheid voor een lokale pilot 'Samen indiceren in de wijk' (samenwerking tussen Wmo en wijkverpleging) naar voorbeeld van de gemeente Enschede.	●	Samen met Twentse Koers, thuiszorg van ZorgAccent en Carint Reggeland verkenden we vanuit de Wmo de mogelijkheden van Samen Indiceren. Op basis van het onderzoek troffen we met de casemanagers dementie de voorbereidingen om begin 2024 van start te kunnen gaan.
	In 2023 voeren we een eerste evaluatie uit van het in 2022 ingezette Innovatiefonds. Indien nodig stellen we het Innovatiefonds vervolgens bij.	●	Het innovatiefonds stelden we bij en voerden we uit. Ook vond er een evaluatie plaats die wordt gebruikt voor het vervolg in 2024.
	In 2023 onderzoeken of er meer laagdrempelige (inloop)voorzieningen ontwikkeld kunnen worden, bijvoorbeeld voor inwoners met NAH (niet aangeboren hersenletsel) of dementie.	▲	Onderzoek GGZ-inloop gedaan door Evenmens met Avedan, RIBW en andere partners. Een plan van aanpak voor een tweejarige pilot GGZ-inloop is akkoord bevonden door de kerngroep SPUK-GALA en ondergebracht in het SPUK-GALA-onderwerp 'Versterken sociale basis'. Uitvoering start in het Noaberhuus vanaf begin 2024.
	Onderzoeken van de positie, de bekendheid en de toegankelijkheid van de onafhankelijke cliëntondersteuning.	●	In juni 2023 is stelden wij de notitie cliëntondersteuning vast. We organiseerden in oktober 2023 een startbijeenkomst cliëntondersteuning met maatschappelijke partners en interne collega's. Eind 2023 stelden we een strategisch communicatieplan op. Deze voeren we in 2024 uit.
2.1.3 Goede, toegankelijke en betaalbare maatwerkvoorzieningen			
	We formuleren in 2023 de belangrijkste uitgangspunten voor het maatschappelijk en sociaal domein.	▲	We stelden de strategische visie sociaal en maatschappelijk domein op in 2023.
2.1.4 Toekomstbestendige burgerparticipatie voor het sociaal domein			
	We maken in samenspraak met de bestaande adviesorganen een plan van aanpak om te komen tot een toekomstbestendige manier van participatie in het sociaal en maatschappelijk domein. Hierbij wordt een koppeling gelegd met de participatieverordening die gemeentebreed in ontwikkeling is. Concrete acties worden in 2023 ten uitvoer gebracht.	■	De Koepel Adviesraden Sociaal Domein voerden het onderzoek uit en leverden het advies eind november 2023 op. Dit advies bespreken we in januari 2024 met de adviesraden. Na deze bespreking starten we met het opstellen van een verordening. Besluitvorming hierover volgt eind Q1-2024.
	Wij hebben nadrukkelijk aandacht voor jongerenparticipatie.	▲	Initiatieven gestart op jongerenparticipatie, zoals: realisatie skatepark (jongeren hadden hierin een actieve rol ten aanzien van het ontwerp, aanvraag subsidie en crowdfunding), democratiedagen en via een enquête vroegen we onze jongeren naar hun interesse om mee te denken over onderwerpen.

2.2 JEUGD

Nr.	Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?	Status	Korte toelichting
2.2.1 Een sterke sociale en pedagogische basis			
	Deelnemen aan het programma kansrijke start: het ondersteunen van kwetsbare ouders, zodat eventuele achterstanden in de eerste duizend dagen van een kind zo klein mogelijk zijn.	▲	In december 2023 is een projectleidergestart bij het programma kansrijke start. Deze gaat aan de slag met het formeren van een lokale coalitie Kansrijke Start en het maken van een lokale aanpak (samenwerkingsafspraken).
	Stapsgewijs implementeren van een lokale preventieve aanpak (complexe) echtscheidingen die eind 2023 gereed is.	●	Er is een campagne uitgevoerd waardoor Avedan meer inwoners heeft kunnen ondersteunen. Voor het onderwijs organiseerden wij een expertmeeting. Acht toegangswerkers zijn getraind om een risico-taxatie uit te voeren, zodat gezinnen gericht hulp kunnen ontvangen.
	Evaluëren van de pilot schoolzorgondersteuners. Naar aanleiding van de evaluatie kijken we of de pilot uitgebreid dan wel geborgd kan worden.	■	Deze pilot loopt, we maakten tussenevaluatie in Q2 van 2023. Hieruit bleek dat de inzet van de schoolzorgondersteuners op 6 scholen (7 locaties) goed gewaardeerd wordt door scholen, ouders én leerlingen die er gebruik van maken. De eidevaluatie voeren we in Q1-2024 uit.
	Uitvoeren en evalueren van de pilot collectief arrangeren op de Elimschool, waarbij kinderen die meer ondersteuning nodig hebben tijdelijk een plek krijgen in een intensieve zorgklas. Dit om uitstroom en uitval te voorkomen.	■	Vanaf het tweede pilotjaar (schooljaar 2023-2024) is er stabiliteit in het team van de onderwijs-zorgklas. Eind 2023 bleek dat een paar kinderen te zorgintensief waren voor de OZK. Daarom is door de mensen van de Elimschool een plan van aanpak geschreven om dit te veranderen. Ook concretiseerden zij de in- en uitstroomcriteria verder. In juli 2024 loopt de pilot af, in Q2-2024 komen we met een voorstel over de OZK. Daarnaast neemt de gemeente Hellendoorn deel aan de pilot collectief arrangeren op de Rietpluim in Almelo, waarbij de gemeente Almelo kartrekker is.
2.2.2 Een toegang die integraal kijkt naar het gezin			
	Uitvoeren en evalueren van de pilot gezinswerker. Hiermee geven wij lokaal uitvoering aan het aanpakken van de wachtlijsten. De evaluatie kan leiden tot borging en structureel maken van de pilot.	●	De gezinswerker heeft 57 gezinnen ondersteund. Uit de evaluatie blijkt dat gezinnen positief zijn over deze werkwijze. Gemiddeld beoordelen zij de gezinswerker met een 8,3. In 80% van de opgepakte casussen is geen jeugdhulpindicatie meer nodig. In Q1-2024 wordt de evaluatie voorgelegd aan het college.
	Uitvoeren van de aanbevelingen uit de startnotitie 18-/18+ als onderdeel van de aanpak kwetsbare jongeren 16-27 (afhankelijk van personele mogelijkheden).	■	Start maakten we eind 2023. Momenteel zijn we bezig met brainstormen en inventariseren voor het uitvoeringsplan.
	Het continueren van de inzet van de doorbraakmethode in casuïstiek en bijstellen waar nodig naar aanleiding van de evaluatie eind 2022.	▲	Begin 2023 maakten we in samenwerking met de projectgroep een tussenevaluatie. De inzet van de doorbraakmethode blijkt slechts zelden nodig te zijn. Ter inspiratie bracht de projectgroep een werkbezoek aan de gemeente Groningen. De projectgroep en het MT gebruiken alle informatie en ervaringen om het integraal werken binnen het Sociaal Domein verder vorm te geven.
	Uitbouwen van de samenwerking met andere wettelijke verwijzers (inzet sociaal makelaar). Controle en toezicht op zowel externe als interne verwijzingen.	▲	De samenwerking tussen het medisch en sociaal domein verstevigde het afgelopen jaar verder, door een betere positionering van het loket sociaal domein. Zo informeren we huis-en jeugdartsen over actuele thema's en aanbod in het voorliggend veld, namen de sociaal makelaars een actieve rol als sparringpartner voor jeugdconsulenten en externe verwijzers met betrekking tot het inzetten van Jeugdhulp. Hierbij doen we ook controle en toezicht op de gestelde indicaties.
2.2.3 Meer vrij toegankelijke collectieve voorzieningen voor jeugd			
	Onderzoeken of we BSO plus1 voorliggend kunnen organiseren.	▼	Dit is nog niet opgepakt in verband met vacatures op de beleidskant in combinatie met de lastige arbeidsmarkt.
	Samen met het onderwijs onderzoeken hoe ondersteuning bij problemen op het gebied van hoogbegaafdheid op scholen adequaat ondersteund kan worden.	▲	Wij voerden oriënterende gesprekken met het onderwijs en een specialistische jeugdhulpaanbieder op dit vlak, om te komen tot een voorliggende voorziening.
	Onderzoeken of er meer buurt- en wijkgerichte collectieve voorzieningen kunnen komen, zodat er gezamenlijk gewerkt kan worden aan problematieken van jeugdigen.	▼	Dit is nog niet opgepakt in verband met vacatures op de beleidskant in combinatie met de lastige arbeidsmarkt.
2.2.3 Tijdig passende zorg voor de meest kwetsbare kinderen en jongeren in onze gemeente beschikbaar hebben			
	Er is een bewezen tekort aan pleegouders en gezinsouders. Dit maakt dat continue aandacht voor het werven van pleegouders en gezinshuisouders essentieel is. In samenwerking met Trias en Jarabee wordt een wervingscampagne gestart inclusief informatiebijeenkomsten.	▼	Dit is nog niet opgepakt in verband met vacatures op de beleidskant in combinatie met de lastige arbeidsmarkt.
	Vorbereiden regionaal inkooptraject jeugdzorg 2025	▲	Hellendoorn is aangehaakt bij het regionale inkooptraject voor jeugdhulp. We hebben nieuwe producten gedefinieerd en bijbehorend tarievenonderzoek uitgevoerd. De bestekteksten voor de inkoop jeugdhulp 2025 zijn geschreven.
	Bijdragen aan de regionale aanpak wachtlijsten en tevens lokaal uitvoering geven aan het aanpakken van de wachtlijsten.	▲	In Twente werkten gemeenten en zorgaanbieders samen aan het ontwikkelen en testen van verschillende maatregelen om de wachttijden in de jeugdhulp terug te brengen. Lokaal droegen de pilots gezinswerker en schoolzorgondersteuning bij aan afname van de wachttijden.

REALISATIE BATEN EN LASTEN

bedragen x € 1.000

02 Jeugd en WMO	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Vershil	Rekening 2022
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
Jeugd en gezin	- 73	- 133	- 112	21 V	- 70
Maatschappelijk werk/slachtofferhulp	- 430	- 417	- 427	- 10 N	- 411
Sociaal en cultureel werk	- 1.970	- 2.224	- 2.153	71 V	- 2.003
Buurt en clubhuizen	- 303	- 399	- 346	53 V	- 196
Hygienebegeleiding Kinderopvang	- 130	- 142	- 140	1 V	- 113
Preventie en clientondersteuning	- 537	- 642	- 616	26 V	- 398
Toegang tot eerste en tweede lijnsvoorziening	- 1.577	- 2.481	- 2.391	90 V	- 1.664
Verstrekking Hulpmiddelen	- 1.737	- 1.754	- 1.729	25 V	- 1.756
Verblijf en woonvoorziening	- 7	- 7	- 3	4 V	- 23
Huishoudelijke ondersteuning	- 3.994	- 4.033	- 4.084	- 50 N	- 3.669
Vervoer 18+	- 1.126	- 836	- 871	- 35 N	- 1.011
Jeugdzorg - specialistische zorg	- 6.659	- 7.165	- 7.687	- 522 N	- 6.348
Inloop GGZ, maatschappelijke opvang, vrouwenopv.	-	- 106	- 106	- 0 N	-
Jeugdbescherming en Jeugdreclassering	- 1.753	- 506	- 460	46 V	- 1.295
Volksgezondheid	- 1.668	- 2.009	- 1.946	63 V	- 1.713
Begeleiding en dagbesteding WMO (OB 1 en 2)	- 4.511	- 4.675	- 4.380	295 V	- 3.829
Totaal Lasten	- 26.474	- 27.529	- 27.452	77 V	- 24.500
Baten					
Jeugd en gezin	-	50	50	-	-
Sociaal en cultureel werk	2	55	59	4 V	2
Buurt en clubhuizen	179	257	285	27 V	226
Hygienebegeleiding Kinderopvang	25	25	20	- 4 N	8
Preventie en clientondersteuning	-	202	192	- 10 N	8
Toegang tot eerste en tweede lijnsvoorziening	-	29	12	- 17 N	56
Verstrekking Hulpmiddelen	52	53	68	16 V	105
Huishoudelijke ondersteuning	-	29	32	3 V	-
Vervoer 18+	52	90	95	5 V	78
Volksgezondheid	-	172	179	7 V	-
Begeleiding en dagbesteding WMO (OB 1 en 2)	250	812	815	3 V	1.122
Totaal Baten	560	1.774	1.807	34 V	1.607
Saldo van baten en lasten	- 25.914	- 25.755	- 25.644	111 V	- 22.893
Mutatie reserves					
Toevoegingen	- 50	- 50	- 50	-	- 50
Onttrekkingen	-	100	65	- 35 N	2
Mutatie reserves	- 50	50	15	- 35 N	- 48
Resultaat	- 25.964	- 25.705	- 25.629	76 V	- 22.941

BELANGRIJKSTE AFWIJINGEN

bedragen x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen	Verschil
Voordelen	
Buurt en clubhuizen	80 V
Toegang tot eerste- en tweedelijnsvoorzieningen	90 V
Begeleiding en dagbesteding Wmo - stelpost reële tarieven	298 V
Volksgezondheid	70 V
Totaal voordelen	538 V
Nadelen	
Jeugdzorg - specialistische zorg	- 522 N
Totaal nadelen	- 522 N
Overige afwijkingen	60 V
Totaal afwijkingen	76 V

Binnen het programma Jeugd en Wmo is een totaal voordeel van € 76.000,--.

Op het product Buurt- en clubhuizen hebben we per saldo een voordeel van € 80.000,--. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door lagere uitgaven in het kader van de 1/3-regeling accommodatiebeleid. Dat betekent dat we ook minder uit de reserve 1/3-Regeling accommodatiebeleid hebben gehaald, een reserve die valt onder het product Sociaal cultureel werk. We hebben daarnaast hogere inkomsten vanwege ontvangen vergoeding voor vandalismeschade aan de jongerenontmoetingsplek en meer doorbelaste kosten aan huurders van MFC de Holtink.

Op het product Toegang tot eerste- en tweedelijnsvoorzieningen is er per saldo een voordeel van € 73.000,-- gerealiseerd. Dit voordeel is het resultaat van minder ingeleend personeel, lagere apparaatskosten en een nadeel op diagnostiek.

Op het product Begeleiding en dagbesteding Wmo is een voordeel behaald van € 295.000. Dit is grotendeels ontstaan door de nabetaling van reële tarieven 2023. In de najaarsrapportage is op basis van het eerste kostprijsberekeningsrapport een stelpost opgenomen van € 450.000,--. De werkelijke kosten van de nabetaling, die gebaseerd zijn op het definitieve rapport zijn € 200.000,--. Dit betekent een voordeel van € 250.000,--. Het resterende voordeel van € 45.000,-- op begeleiding en dagbesteding wordt

veroorzaakt door een combinatie van een beperkte afwijking in de verzilveringsgraad en de geraamde aantallen en bijbehorende indicatiewaardes.

Op het product Volksgezondheid hebben we per saldo € 70.000,-- voordeel, vooral op het lokaal volksgezondheidsbeleid en 'Gezond in de stad'. De GALA-budgetten zijn budgettair neutraal verwerkt in de jaarrekening. Als deze niet worden uitgegeven moet dat terugbetaald worden aan het Rijk. We voorzien geen terugbetaling van deze SPUK, maar we hebben wel overgehouden op andere budgetten.

We hebben in 2023 een nadeel op de Jeugdzorg – Specialistische Zorg van € 522.000,--. We zien vier ontwikkelingen die hiervoor hebben gezorgd:

We hebben een voordeel van € 50.000,-- op de stelpost reële tarieven.

Een aantal facturen van niet-gecontracteerde zorg hebben we als managementinformatie gemist en hier is bij de doorrekening in de najaarsrapportage geen rekening mee gehouden. Dit gaat om een bedrag van € 50.000,--.

In de maanden november en december 2023 is het aantal jeugdigen dat een beroep moest doen op crisiszorg of andere meer intensieve zorg enorm toegenomen. Dit zorgt voor een nadeel van € 70.000,--.

We zien in 2023 dat de verzilvering omhoog schiet. Dit gaat om een totaalbedrag van € 396.000,--.

Het verzilveringspercentage is de daadwerkelijk ingezette zorg tegenover de vooraf geschatte zorgduur. We zien in de verzilvering een stijging van gemiddeld 10% ten opzichte van de jaren daarvoor (2022, 2021). Mogelijke oorzaken kunnen zijn dat we scherper indiceren o.a door de inzet van de makelaars Sociaal Domein. Daarnaast zitten een aantal zorgaanbieders in financieel zwaar weer, waardoor ze meer alert zijn op declarabele uren en hun indicatie dus mogelijk meer uitnutten. Tot slot hebben we het altijd over individuele casussen en hier kan meer zorg afgenomen zijn. Hier zal nader onderzoek op verricht moeten worden.

Voor een uitgebreide analyse van de verschillen in het programma verwijzen wij u naar hoofdstuk 6 Toelichting op het overzicht van baten en lasten.

Programma 3: Cultuur, onderwijs en sport

Bestuurlijk verantwoordelijk:
Jorrit Eijbersen en
Egbert Nijenbanning

INLEIDING

Meedoen in de samenleving is van groot belang. Al onze inwoners zijn van waarde en verdienen de kans om volwaardig deel te nemen aan onze samenleving. Dit programma richt zich op het bieden van inclusieve activiteiten en op een toekomstbestendige en bereikbare cultuur in brede zin. Maar ook zorgen we voor minder onderwijsachterstanden en laagdrempelige sportactiviteiten. Zo krijgt iedereen de kans om mee te doen.

In 2023 hebben we ingezet op het bevorderen van taalontwikkeling en woordenschat. Dit deden en doen we via een school voor nieuwkomers, het Palet in Almelo. We zetten gemeente breed VVEThuis in, een interventie om ouders te helpen in de taalontwikkeling van hun kind. Ook pakken we laaggeletterdheid aan via de bibliotheek en welzijnsorganisatie de Welle. Op sportief gebied hebben we een prachtig jaar gehad. Naast de al bekende zijn ook vele nieuwe kampioenen opgestaan.

Maar ook is er oog voor talentontwikkeling en breedtesport. We bevorderen dat elke inwoner, uit oogpunt van gezondheid, vorming en ontplooiing aan enige vorm van sportbeoefening doet. De uitvoering van het Lokaal Sportakkoord 2.0 leidt van integratie activiteiten voor statushouders tot peuter- en kleuterbasketbal. Rondom een toekomstbestendige cultuur zijn ook stappen gezet. We hebben het brede aanbod van voorstellingen bij ZINiN behouden en ook een integratie met positieve gezondheid gemaakt, waarbij vrijwilligers van Evenmens een andere positieve kijk op gezondheid konden ervaren.

Het meedoen in de samenleving is ook een belangrijke pijler binnen de strategische visie op maatschappelijk en sociaal domein, waardoor we het goede borgen in onze visie naar 2030.

3.1 ONDERWIJS

- Voltooid
- ▲ Uitvoering ligt op schema
- Uitvoering is vertraagd, maar wel opgestart
- ▼ Nog niet uitgevoerd

Nr.	Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?	Status	Korte toelichting
3.1.1	Inlopen van onderwijsachterstanden		
	Intensieve, financieel laagdrempelige, voorschoolse programma's mogelijk maken voor kinderen met een ontwikkelingsachterstand.	▲	Vanuit de ontvangen subsidies voor onderwijsachterstandenbeleid kochten we VVE (voor- en voerschoolse educatie) trajecten in bij kinderopvangorganisaties en Stichting Peuterspeelzalen Gemeente Hellendoorn (SPGH).
	Bevorderen van taalontwikkeling, denkontwikkeling en sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen, met accent op het vergroten van de woordenschat door middel van het programma voor- en voerschoolse educatie thuis.	▲	Onze logopedistes namen entreetoetsen af op het gebied van taal, voordat kinderen naar de basisschool gingen. Vanuit het nationaal programma onderwijs (NPO) nemen 43 kinderen deel aan het project VVE Thuis voor de periode van een jaar vanaf 1 september 2023.
	Extra inzetten op coaching van leerlingen die hun eigen land ontvlucht zijn. Wij doen dit in samenwerking met de voorschoolse voorzieningen zoals de kinderopvang en schoolbesturen.	▲	Het Palet in Almelo heeft de extra inzet in 2023 uitgevoerd.
3.1.2	Toekomstbestendige onderwijsvoorzieningen door Integraal Huisvestingsplan (IHP)		
	Een strategische visie ontwikkelen op onderwijs voor de komende 25 jaar en deze vastleggen in een IHP inclusief een concreet uitvoeringsplan (2023- 2027) voor de komende vier jaar.	■	We schakelden de organisatie ICS adviseurs in om een IHP op te stellen in samenwerking met het onderwijsveld. De planning bleek te optimistisch, waardoor het IHP in het eerste halfjaar van 2024 wordt vastgesteld.
	Starten met de uitvoering van het plan.	▼	Het IHP is nog niet vastgesteld, dus we zijn nog niet gestart met de uitvoering.
3.1.3	Nabijheid van voorschoolse - en onderwijsvoorzieningen		
	Bij het ontwikkelen van het IHP bespreken we met onze netwerkpartners hoe wij nabijheid van en samenwerking met voorschoolse voorzieningen kunnen borgen.	■	Dit wordt meegenomen bij het opstellen van het IHP.
3.1.4	Jongeren behalen een startkwalificatie		
	In 2022 is een nieuwe ambtsinstructie opgesteld om leerlingen te stimuleren hun startkwalificatie te behalen en (dreigende) schooluitval te voorkomen. In 2023 zal deze werkwijze nader geïmplementeerd worden.		Dit onderdeel hangt samen met 1.3.2. onderdeel kwetsbare jongeren. De uitvoering van de toekomstplannen voor leerlingen ligt bij het onderwijs.
3.1.5	Voorkomen en terugdringen van laaggeletterdheid		
	We zetten in op preventie en bestrijding van laaggeletterdheid en het ontwikkelen van digitale basisvaardigheden. Dit gebeurt onder andere door de structurele samenwerking met bibliotheek, onderwijs en kinderopvang via BoekStart en de Bibliotheek op School en door de gezinsaanpak met interventies als de Voorleesexpress en Bureau Leesplezier.	▲	We verstrekten een subsidie aan ZINiN en de Welle voor de aanpak van laaggeletterdheid. Zij geven uitvoering aan de genoemde interventies.
3.1.6	Toekomstbestendig leerlingenvervoer bieden		
	Uitvoering geven aan de geactualiseerde verordening leerlingenvervoer (besluitvorming eind 2022).	■	Het opstellen van de verordening bekostiging leerlingenvervoer is vertraagd door personele wisseling en wordt in 2024 ter besluitvorming voorgelegd.
	Evaluatie pilot "vervoersontwikkelingsplannen per leerling".	●	De pilot evalueerden we begin 2023. Er is veel contact met ouders/verzorgers geweest over de nieuwe aanvragen leerlingenvervoer, maar we stelden geen nieuwe vervoersontwikkelingsplannen op. Er is wel veel geïnvesteerd in informatievoorziening richting ouders/verzorgers en scholen. Daarnaast is het proces rondom de aanvraag en de beoordeling van leerlingenvervoer verbeterd.

3.2 CULTUUR

Nr.	Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?	Status	Korte toelichting
3.2.1 Toekomstbestendig ZINiN			
	Breed aanbod van voorstellingen in het theater subsidiëren; ook inzetten op de maatschappelijke rol binnen de gehele gemeente (kernen) inclusief een verbinding met positieve gezondheid.	●	Het brede aanbod van voorstellingen is onderdeel van de subsidierelatie met ZINiN. Vanuit het lokaal preventie akkoord organiseerden we twee voorstellingen waardoor de verbinding is gemaakt met positieve gezondheid.
	Bibliotheekfunctie in alle kernen subsidiëren; afspraken maken over Breinreis en maakplaats en die structureel verankeren.	●	Dit is onderdeel van de subsidierelatie met ZINiN.
	Herijken prestatieafspraken.	▼	Door personele wisseling is hier in 2023 nog geen gevolg aangegeven. Daarbij gaf voortschrijdend inzicht eind 2023 reden om in 2024 de werkwijze rondom subsidiepartners te wijzigen naar een meer vraaggestuurde samenwerking. De herijking van prestatieafspraken wordt daarin in brede zin meegenomen.
3.2.2 Voortzetten CultuurCaravaan			
	Ondersteunen en faciliteren van (activiteiten van) de werkgroepen van het Cultuurteam.	▲	Er zijn, mede door de nasleep van corona, twee werkgroepen van het Cultuurteam opnieuw opgestart. Deze werkgroepen zijn ondersteund.
	Stimuleren nieuwe activiteiten	▲	In 2023 hebben we diverse trajecten uitgezet en opgezet, zoals het inzetten van een inwoner voor kunst in de openbare ruimte.
	Inzetten nieuwe Cultuurburgemeester.	●	In 2023 is een nieuwe Cultuurburgemeester aangesteld.
3.2.3 Een breed palet aan voorzieningen betaalbaar houden en ondersteunen, zodat cultuur toekomstbestendig is en bereikbaar blijft voor iedereen, in alle kernen			
	Historische Kring Hellendoorn Nijverdal subsidiëren voor de exploitatie van een locatie waar inwoners onderzoek kunnen doen en voor de samenwerking met het onderwijs (lesbrieven). In 2023 evalueren wij de huidige subsidierelatie.	▲	De Historische Kring Hellendoorn Nijverdal heeft, net als voorgaande jaren, in 2023 een subsidie gekregen voor het uitvoeren van deze taken. In bijzijn van de gemeenteraad heeft er een informele evaluatie plaatsgevonden in 2023. De uitkomsten van deze evaluatie hangen samen met een vraagstuk rondom maatschappelijke invulling van de Pastorie. De raad wordt in 2024 hierover geïnformeerd.
	Lokale omroep HOI positioneren in het HvCB o.a. ten behoeve van de controlerende rol van de lokale democratie.	■	De verbouwing van de nieuwe locatie voor HOI is gereed. Verhuizing vindt plaats in 2024.
	Blijven samenwerken met de Cultuurregio, waardoor inwoners toegang hebben tot organisaties en activiteiten die lokaal niet kunnen worden aangeboden.	●	We zijn blijven samenwerken met de Cultuurregio en hebben ook € 90.000,- geïnvesteerd in het uitvoeringsplan Cultuurregio tot 2028.
3.2.4 Ondersteuning van amateurverenigingen			
	Onderzoeken hoe de ondersteuning van amateurverenigingen (weer) vormgegeven kan worden.	■	De cultuurmakelaar is in oktober 2023 gestart en doet hier onderzoek naar.

3.3 SPORT

Nr.	Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?	Status	Korte toelichting
3.3.1 Sociaal Sportcafé			
	De exploitatie van de horeca in het Ravijn richten wij op maatschappelijk verantwoorde manier in, door samen te werken met mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. In 2022 zal de planvorming afgerond worden, waarna in 2023 de plannen geïmplementeerd worden.	▲	We werkten in 2023 samen met Noest voor de exploitatie van de horeca in het Ravijn.
3.3.2 Optimalisering van de bedrijfsvoering van het Ravijn			
	Het tariefstelsel vereenvoudigen en upgraden naar een transparant tariefstelsel.	▲	Het tariefstelsel gaat over in het kassasysteem. Dit was het uitgelezen moment om ook het tariefstelsel te vereenvoudigen. Een voorbeeld is de vermindering in het aantal soorten abonnementen. Zo gaan onder andere de zwemlessen over naar een maandkaart in plaats van een banenkaart. Tevens kunnen inwoners nu ook online kaarten kopen.
	Een strategisch personeelsbeleid gericht op duurzame inzetbaarheid en flexibiliteit, zodat afscheid genomen kan worden van de verschillende contractvormen die nu binnen het Ravijn en de binnensport worden gebruikt.	▲	We stelden een strategisch personeelsplan op en voerden dit uit door detachingscontracten te minimaliseren en de structurele formatie op orde te krijgen. Het blijft lastig om een goede flexibele schil te hebben door de krapte op de arbeidsmarkt.
	Het Ravijn behaalt het keurmerk Veilig en Schoon en kan aantonen de belangrijkste zaken op het gebied van veiligheid en hygiëne op orde te hebben	■	We behaalden, op administratieve afronding na, het keurmerk. Het gaat om het archiveren van de documenten. De keuringen zijn reeds verricht.
	We stellen een communicatie en marketingplan op, om heldere richtlijnen te krijgen m.b.t. interne en externe communicatie.	■	In 2023 hebben we geïnventariseerd op wat nodig is om het bestaande communicatie en marketingplan te vernieuwen. Dit wordt in 2024 verder uitgewerkt.
	Oriëntatie op het vernieuwen van de website van het Ravijn.	●	Er heeft een marktverkenning plaatsgevonden. Vernieuwing van de website vindt in 2024 plaats, op het moment dat het nieuwe kassasysteem wordt ingevoerd.
3.3.3 Verduurzamen het Ravijn			
	Uitvoering geven aan de uitkomsten van het onderzoek m.b.t. vervanging van de warmteopwekking (o.a. houtketels) bij het Ravijn.	■	Het onderzoek is afgerond en er is inmiddels een DUMAVA subsidie vanuit het Rijk toegekend. De all-electric warmtepompen zijn nog niet aangeschaft vanwege de netcongestie.
3.3.4 Stimuleren, continueren en optimaliseren van de sport- en beweegmogelijkheden voor alle inwoners van de gemeente Hellendoorn			
	Buurtsportcoaches, combinatiefunctionarissen en cultuurcoaches maken onderdeel uit van de Brede Regeling Combinatiefuncties. Deze regeling zal in de periode 2023-2026 worden herzien.	▲	In 2023 brachten we de invulling van de combinatiefunctionarissen in lijn met de ambities en regels van GALA, het gemeentelijk sport- en beweegbeleid en het Lokaal Sportakkoord. Evaluatie (en eventuele herziening) moet nog plaatsvinden.
	We bouwen voort op het Lokaal Sportakkoord en leggen een stevige verbinding met het Lokaal Preventie Akkoord.	●	We stelden het Lokaal Sportakkoord 2.0 vast. In samenwerking met sport- en andere maatschappelijke organisaties wordt invulling gegeven aan vier speerpunten. Dit gebeurt aan de hand van de subsidieregeling 'Nadere regels Lokaal Sportakkoord 2.0 Gemeente Hellendoorn'. Er worden stappen gezet voor meer verbinding met het Lokaal Preventie Akkoord, onder andere door gezamenlijke inspiratiesessies.

REALISATIE BATEN EN LASTEN

bedragen x € 1.000

03 Onderwijs Cultuur en sport	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Vershil	Rekening 2022
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
Algemeen sportbeleid	- 565	- 692	- 639	53 V	- 554
Bibliotheek	- 1.602	- 1.728	- 1.756	- 28 N	- 1.513
Gemeenschappelijke onderwijsvoorzieningen	- 197	- 249	- 237	12 V	- 109
Kunst en Cultuur	- 1.816	- 1.993	- 1.954	39 V	- 1.635
Musea / expositieruimten	- 6	- 6	- 6	0 V	- 6
Onderwijshuisvesting	- 1.876	- 1.724	- 1.537	187 V	- 1.240
Algemeen voorschools- en onderwijsbeleid	- 527	- 568	- 534	34 V	- 501
Leerlingenvervoer	- 731	- 965	- 928	37 V	- 725
Peuteropvang	- 460	- 464	- 474	- 10 N	- 381
Het Ravijn-zwem sport zorg - sport technisch exploitatie sportaccommodaties	- 1.156	- 1.523	- 1.563	- 40 N	- 1.496
Het Ravijn - zwem sport zorg - onderhoud accommodatie	- 1.604	- 1.451	- 1.339	111 V	- 1.593
Onderhoud sport accommodaties	- 1.544	- 1.505	- 1.413	93 V	- 1.494
Evenementen	- 567	- 661	- 577	84 V	- 501
Evenementen	- 16	- 16	- 15	1 V	- 15
Monumentenzorg	- 8	- 12	- 11	1 V	- 7
Beheer monumentaal vastgoed	- 24	- 27	- 22	5 V	- 11
Lokale omroep	- 36	- 53	- 48	5 V	- 27
Totaal Lasten	- 12.734	- 13.636	- 13.053	583 V	- 11.810
Baten					
Algemeen sportbeleid	380	572	541	- 31 N	397
Bibliotheek	521	617	618	1 V	502
Gemeenschappelijke onderwijsvoorzieningen	21	21	28	7 V	27
Kunst en Cultuur	690	791	793	3 V	664
Musea / expositieruimten	-	-	2	2 V	2
Onderwijshuisvesting	28	23	23	0 V	20
Algemeen voorschools- en onderwijsbeleid	526	490	484	- 6 N	573
Leerlingenvervoer	4	4	4	- 0 N	3
Het Ravijn-zwem sport zorg - sport technisch exploitatie sportaccommodaties	1.026	983	992	9 V	1.034
Het Ravijn - zwem sport zorg - onderhoud accommodatie	811	771	814	43 V	720
Onderhoud sport accommodaties	53	144	149	5 V	53
Beheer monumentaal vastgoed	8	89	74	- 15 N	8
Lokale omroep	9	10	27	17 V	15
Lokale omroep	21	22	17	- 6 N	14
Totaal Baten	4.097	4.538	4.565	28 V	4.033
Saldo van baten en lasten	- 8.636	- 9.098	- 8.488	611 V	- 7.776
Mutatie reserves					
Toevoegingen	-	- 55	- 55	-	- 491
Onttrekkingen	-	30	-	- 30 N	-
Mutatie reserves	-	- 25	- 55	- 30 N	- 491
Resultaat	- 8.636	- 9.123	- 8.542	581 V	- 8.267

BELANGRIJKSTE AFWIJINGEN

bedragen x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen	Verschil
Voordelen	
Bijdrage vernieuwbouw Reggesteyn	91 V
Ingeleend personeel binnensport	61 V
Minder energieverbruik (met name sport)	41 V
Minder toegerekende rente bij:	
- onderwijshuisvesting	161 V
- sport	162 V
- cultuur	29 V
Totaal voordelen	545 V
Nadelen	
-	
Totaal nadelen	-
Overige afwijkingen	36 V
Totaal afwijkingen	581 V

Het programma Onderwijs, Cultuur en Sport kent in totaliteit een voordelig saldo van € 581.000,-. Met name op het onderdeel toegerekende rente zijn er diverse voordelen te zien. De achtergrond daarvan wordt toegelicht in programma 6.

Wat betreft onderwijshuisvesting is er in de bijdrage voor vernieuwbouw Reggesteyn een rentevoordeel van € 91.000,- en laat ook de toegerekende rente op onderwijshuisvesting een voordeel zien van € 161.000,-.

Ook in het product Cultuur is er sprake van minder toegerekende rente op de huisvesting van ZINiN, wat resulteert in een voordeel van € 29.000,-. Voor sport geeft de toegerekende rente € 162.000,- voordeel. Daarnaast is bij sport een vacature later ingevuld (€ 61.000,- voordeel) en zijn er minder kosten gemaakt voor energie (€ 41.000,- voordeel). Dit voordeel is, naast een lager verbruik, onder andere ontstaan door de "Jetten gelden", een compensatie voor gemeenten die door minister Jetten verplicht werden om het Gazprom-contract over te zetten naar Vattenfall. Voor zwembaden geldt bovendien dat er een zogenaamde MEOZ-subsidie kon worden aangevraagd. Dat hebben we voor het Ravijn dus ook gedaan.

Voor een uitgebreide analyse van de verschillen in het programma verwijzen wij u naar hoofdstuk 6 Toelichting op het overzicht van baten en lasten.

Programma 4: Mobiliteit en bereikbaarheid

Bestuurlijk verantwoordelijk:
Egbert Nijenbanning en
Annemarie Dubbink

INLEIDING

In de Mobiliteitsvisie 2019-2030 is vastgelegd waar we op het gebied van mobiliteit en bereikbaarheid naar toe willen. Deze visie is opgesteld om grip te krijgen op de toekomst. Natuurlijk heeft niemand de toekomst helemaal in de hand, maar we kunnen op basis van aannames en voorspellingen wel een globaal beeld schetsen. We kunnen helder maken wat wenselijk is, waar onze ambities liggen en hoe die zich verhouden tot de aannames. Zo kunnen we, ondanks onzekerheden, nu al maatregelen nemen om ons voor te bereiden op de actualiteit van 2030.

Mobiliteit en bereikbaarheid ontwikkelen zich steeds meer tot een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Niet alleen de gemeente, maar ook individuen, bedrijven, overheden en andere organisaties nemen hun verantwoordelijkheid. Iedereen heeft belang bij een goede bereikbaarheid en duurzame mobiliteit en iedereen kan hieraan een bijdrage leveren. Zo werken we op het gebied van bereikbaarheid veel samen met het Rijk en de Provincie. Op het gebied van mobiliteit werken we veel samen met de Provincie, burgers, verkeersveiligheidsorganisaties, bedrijven en scholen.

Veel projecten uit de Mobiliteitsvisie zijn uitgevoerd

In 2023 hebben we veel projecten uit de Mobiliteitsvisie uitgevoerd. De aanleg van een fietsstraat op de parallelweg van de Van der Muelenweg, de aanleg van oversteekplaatsen op de Kruidenlaan en de Smidsweg, het vervangen van de verkeerslichten op de kruising De Joncheerelaan-Van Limburg Stirumstraat-Trompweg en er zijn veel oude lampen in lantaarnpalen vervangen door moderne Ledverlichting. Daarnaast hebben we veel plannen gemaakt die in 2024 en later worden uitgevoerd, zoals het Fietsstimuleringsplan, de plannen voor de Zuidelijke Kanaaldijk en de inrichting van Oal'n Diek. Ook het verbeteren van de bewegwijzering langs de F35 pakken we op.

Verkeersveiligheid

Achter verkeersveiligheidscijfers gaat een wereld van leed schuil. Daarom is, net als voorgaande jaren, flink ingezet op het vergroten van de verkeersveiligheid in onze gemeente. Niet alleen door wegen en fietspaden aan te passen, maar ook door mensen beter opgeleid aan het verkeer deel te laten nemen. Zo is een cursus gegeven hoe je veilig op een e-bike rijdt, wat de gevaren van een dode hoek bij grote voertuigen zijn en er is een

cursus gegeven om de verkeersregels bij ouderen op te frissen. Er wordt daarnaast vooral geïnvesteerd in het aanbieden van het verkeersexamen en de verkeersquiz voor jongeren. Met als doel ook bij deze doelgroep de verkeersveiligheid te vergroten.

Bereikbaarheid

De bereikbaarheid van de gemeente is op dit moment redelijk goed. 'Redelijk goed' omdat de gemeente aan de N35 ligt, met drie aansluitingen op Nijverdal. Vooral vanuit het oosten loopt in de spitsuren het verkeer echter vertraging op. De capaciteit van de N35 tussen Nijverdal en Wierden moet worden vergroot door de weg te verbreden naar 2x2 rijstroken en deze ongelijkvloers te laten kruisen met andere wegen. Hier ligt een plan voor klaar, maar in 2020 is het tracébesluit door de Raad van State vernietigd in verband met de stikstofproblematiek. De werkzaamheden voor een nieuw tracébesluit worden opgepakt wanneer hier meer duidelijkheid over is. Op dit moment is het echter nog onbekend wanneer de weg kan worden aangepakt.

Op de N35 ten westen van Nijverdal is door de hoge snelheid en de hoge verkeersintensiteit vooral de oversteekbaarheid van de weg een probleem. Daarom is de oversteekbaarheid bij Haarle verbeterd en is verder gewerkt aan het plan De Nieuwe Verbindingen. Hierin is een integrale oplossing voor het oversteekprobleem bedacht door bruggen aan te gaan leggen bij de Paarse Poort en de Oude Deventerweg. De voorbereidingen zijn in volle gang. De uitvoering wordt in 2025 verwacht.

Het kruispunt N35 – Stationsweg bij Haarle wordt circulair ongelijkvloers aangelegd. De voorbereidingen hiervoor zijn in volle gang. De periode van uitvoering is afhankelijk van diverse factoren, maar wordt verwacht in 2025/2026. Ook dit project is onderdeel van het project van Rijkswaterstaat om de verkeersveiligheid op de N35 te verbeteren.

Ook wordt gewerkt aan een verkenning van de N35 tussen Wijthmen en Nijverdal. Kruispunt N35 – Stationsweg is onderdeel van de afspraken rondom deze verkenning. Afgelopen jaar is veel te doen geweest over het geld dat de minister uit dit project had teruggetrokken. Er heeft een flinke lobby plaatsgevonden met een positief resultaat. Dit betekent dat de verkenning nu toch verder kan. Op dit moment is nog niet duidelijk of alle maatregelen uit te voeren zijn.

Om de bereikbaarheid vanuit het noorden te verbeteren is de aanleg van de Noordzuidverbinding tussen Hellen-
doorn en de rotonde aan de Helmkruidlaan voorbereid.
Dat project is in januari 2024 in uitvoering gegaan.

Wegen, bruggen & tunnels

In 2023 heeft de gemeenteraad het beleidsplan wegen vastgesteld. In dit beleidsplan zijn kaders opgenomen voor het in stand houden van de verhardingen. De fiets- en voetbrug "De Tatums" is vervangen en daarnaast is gestart met de voorbereidingen van het vervangen van de brug aan de Kerkstraat. Ook zijn alle bruggen in 2023 geïnspecteerd. Deze inspectie zal leiden tot een onderhoudsprogramma voor de komende jaren.

Riolering

De riolering onder een aantal wegen is vervangen. Voorbeelden hiervan zijn de Van Corbachstraat, de Wemekampstraat en de Noetselerweg. Voor het vervangen van de riolering aan de Bergleidingweg (oost), de Van Alphenstraat en de Holterweg / Korenweg zijn de voorbereidingen gestart. Op veel locaties in de gemeente is groot onderhoud gepland aan de riolering. Vanwege langdurige ziekte van één van onze collega's zijn deze werkzaamheden vertraagd. In 2023 is de voorbereiding voor het grootschalig onderhoud gestart. Het doelmatig en bedrijfszeker functioneren van het rioolstelsel draagt in belangrijke mate bij aan de bereikbaarheid en leefbaarheid van de gemeente.

4.1 MOBILITEIT

- Voltooid
- ▲ Uitvoering ligt op schema
- Uitvoering is vertraagd, maar wel opgestart
- ▼ Nog niet uitgevoerd

Nr.	Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?	Status	Korte toelichting
4.1.1	Onze wegen zijn veilig door iedereen te gebruiken		
	Veiliger maken van de rotonde op de Helmkruidlaan en de oversteek Kruidenlaan-Klaproos.	▲	Om de veiligheid op de oversteek bij de rotonde Helmkruidlaan te verbeteren wordt een fietspad aan de noordzijde van de Helmkruidlaan aangelegd. De aanleg van dit fietspad is aanbesteed. Op de oversteek Kruidenlaan-Klaproos is een drempel en een zebepad aangelegd. Ook is de oversteeklocatie aangeduid als schoolzone. Hierdoor is een veiliger oversteeksituatie ontstaan.
	Routes in beeld brengen en wegen inrichten conform de eisen van duurzaam veilig.	●	De wegen die gereconstrueerd zijn, Noetselerweg, Wemekampstraat en Van Corbachstraat, of waar groot onderhoud is gepleegd, Baron van Sternbachlaan, zijn conform de eisen van Duurzaam Veilig ingericht.
	Het verwijderen van ongewenste obstakels en objecten en de aanleg van voldoende op- en afritjes in het trottoir krijgen meer aandacht. Ontwerpen worden in een vroeg stadium in het regulier overleg met de diverse betrokkenen besproken.	●	Daar waar onderhoudswerkzaamheden of reconstructies zijn uitgevoerd zijn ongewenste obstakels verwijderd en op- en afritjes aangelegd. Alle ontwerpen zijn besproken met onze verkeersveiligheidspartners; VVN, Fietzersbond, Politie en gehandicaptenplatform.
4.1.2	Er wordt 10% meer gefietst		
	We gaan door met het uitvoeren van maatregelen uit de Fietsvisie 2019- 2030.	▲	Er is een Fietsstimuleringsplan opgesteld dat in het voorjaar van 2024 aan het college ter besluitvorming wordt aangeboden. Er is een E-bike cursus gegeven, een opriscursus voor ouderen georganiseerd, verkeersmethodes aan basisscholen beschikbaar gesteld en het praktisch verkeersexamen is georganiseerd. Verder is gebruik gemaakt van al lopende landelijke campagnes.
	Die maatregelen richten zich op het completeren van het fietsnetwerk door de ontbrekende schakels aan te leggen.	▼	Voor de aanleg van de ontbrekende schakels in het fietsnetwerk is een programma opgesteld. In 2023 stond er geen aanleg van ontbrekende schakels geprogrammeerd. Of er een schakel geprogrammeerd staat heeft onder meer te maken met het 'werk met werk maken' principe en hoeveel geld er beschikbaar is. Wel is een plan gemaakt voor de herinrichting van de Bergleidingweg en de Van Alphenstraat. Dit zijn ontbrekende schakels in het fietsnetwerk.
	We onderzoeken een bewaakte en overdekte fietsstalling binnen onze gemeente.	▲	Er is een start gemaakt met het opstellen van een parkeerplan voor het centrum van Nijverdal en de Spoorzone, dit is het gebied ten noorden van het station. Fietsparkeren, en ook de bewaakte en overdekte fietsstalling, krijgt hierin een plek.
	We verbeteren de bewegwijzering.	▲	De plannen voor het verbeteren van de fietsbewegwijzering langs de F35 zijn afgerond. De uitvoering vindt in 2024 plaats.
	We richten de parallelweg van de Van der Muelenweg in als fietsstraat.	●	De fietsstraat is aangelegd. Tevens is de aansluiting op de rotonde verbeterd.
	We verzamelen fietsdata voor het monitoren van beleid en het aanbieden van fietslessen.	▲	Bij verkeerstellingen wordt fietsdata verzameld. Niet alleen bij gemeentelijke tellingen, maar ook door tellingen van de provincie. Inmiddels is zoveel data beschikbaar dat hier een verkeerskundig fietsmodel van gemaakt is. Fietslessen zijn opgenomen in het Fietsstimuleringsplan. Dit plan wordt in het voorjaar van 2024 aan het college aangeboden.
4.1.3	Openbaar vervoer wordt een volwaardiger alternatief voor autogebruik		
	We zetten in op een intercityfrequentie van 2x per uur op het spoor in zowel de richting van Zwolle als Enschede.	▲	Zowel bestuurlijk als ambtelijk is hier tijdens verschillende overleggen, waar dit onderwerp ter sprake kwam, aandacht voor gevraagd. Er zijn nog geen concrete toezeggingen gedaan over de 2de intercity.
	We nemen het initiatief om het aantal OV-fietsen uit te breiden en gaan hierover in overleg met de NS.	▼	Er is een start gemaakt met het opstellen van een parkeerplan voor het centrum van Nijverdal en de Spoorzone, het gebied ten noorden van het station. Fietsparkeren, en ook de eventuele uitbreiding van OV-fiets, krijgt hierin een plek. De gesprekken met NS worden opgestart na het afronden van de parkeernota.
	We onderzoeken de mogelijkheid om de buurtbuslijn 597 door te trekken richting Ommen.	▲	In 2023 is de haalbaarheid van het doortrekken van lijn 594 aangetoond. In december is een concept-dienstregeling opgesteld. In december 2024 zal het nieuwe deel van de lijn in gebruik worden genomen.
	We onderzoeken de haalbaarheid van integratie van doelgroepenvervoer in het regulier openbaar vervoer.	▼	Dit is onderdeel van het onderzoek naar de haalbaarheid van RRRFlex. De provincie en vervoerder zijn hier leidend in. De focus heeft op de nieuwe dienstregeling 2024 gelegen waardoor het onderzoek is doorgeschoven naar 2024.
4.1.4	Parkeren kan snel en comfortabel		
	We bereiden de aanbesteding voor garageapparatuur (betaalapparatuur, slagbomen, terminals) voor. Door deze aanbesteding willen we het aantal parkeerproducten (abonnementen, op rekening parkeren) in de parkeergarage uitbreiden en het parkeren hier bevorderen door nieuwe technieken te gebruiken	▲	Het programma van eisen is opgesteld. Hierin wordt de markt gevraagd met de nieuwste techniek de parkeerproducten te leveren die het beste bij Hellendoorn passen.
4.1.5	Stimuleren van duurzame mobiliteit		
	We stimuleren elektrisch rijden door meer laadpalen te plaatsen voor auto's en e-bikes.	▲	De plaatsing van laadpalen voor auto's gaat via de concessie die is gegund aan Vattenfall. Jaarlijks komen er voldoende laadpalen om aan de vraag te voldoen. Ook in 2024 gaan we hier mee door.

We zoeken naar locaties voor laadpalen voor de logistieke sector.	▼ De provincie heeft opdracht gegeven om plankaarten te maken voor de vraag naar laadinfrastructuur op de bedrijventerreinen. De resultaten hiervan kunnen in 2024 worden verwerkt door de gemeente.
We voeren een onderzoek uit naar bewaakte fietsenstallingen voor e-bikes.	▲ Er is een start gemaakt met het opstellen van een parkeerplan voor het centrum van Nijverdal en de Spoorzone, dit is het gebied ten noorden van het station. Fietsparkeren, en dus de bewaakte fietsenstalling, krijgt hierin een plek.
We breiden het aantal deelfietsen uit zodat gebruikers sneller voor het openbaar vervoer dan de auto kiezen. Daarvoor zullen we op een aantal plekken zogenaamde 'hubs' gaan realiseren.	■ Er heeft een marktconsultatie plaatsgevonden van deelfietsaanbieders. Zij geven aan dat hier (nog) geen markt voor is in de gemeente Hellendoorn.

4.2 RIOLERING

Nr.	Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?	Status	Korte toelichting
4.2.1	Vervangen riolering en realiseren van meer waterberging		
	De komende periode wordt op verschillende locaties de infrastructuur vernieuwd: - Noetselerweg - Van Corbachstraat - Burgemeester H. Boersingel - Wemekampstraat - Bergleidingweg	▲	De projecten Noetselerweg, van Corbachstraat & Wemekampstraat zijn afgerond. Ook het groot onderhoud van de Boersingel is uitgevoerd. De voorbereiding van de Bergleidingweg is gestart. Door de wachttijd bij nutsbedrijven (aanpassingen kabels en leidingen) en aanvullend onderzoek met als doel zoveel mogelijk bomen te behouden, heeft dit project vertraging opgelopen. De verwachting is dat met de uitvoering in 2025 wordt gestart.
4.2.2	Vernieuwing en renovatie van ons rioolstelsel		
	Jaarlijks wordt een deel van ons rioolstelsel op verschillende locaties van binnenuit gerepareerd.	■	Door langdurige ziekte is dit vertraagd. Aanbesteding vindt nu plaats in Q2 van 2024. We zijn in 2023 wel gestart met de voorbereiding.
	Aanbesteding project rioolrenovatie 2023-2025.	■	Door langdurige ziekte is dit vertraagd. Aanbesteding vindt nu plaats in Q2 van 2024. We zijn in 2023 wel gestart met de voorbereiding.
	De technische besturing van 65 drukrioolgemalen wordt vernieuwd.	■	Door langdurige ziekte is dit vertraagd. Afronding voor de bouwvak van 2024. We zijn in 2023 wel gestart met de voorbereiding.

4.3 BEREIKBAARHEID

Nr.	Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?	Status	Korte toelichting
4.3.1	We verbeteren de bereikbaarheid van de gemeente		
	We werken mee aan de MIRT verkenning van het tracé N35 Wijthmen - Nijverdal	■	Door het besluit van de minister om de beschikbaar gestelde middelen niet meer te gebruiken voor nieuwe werken, maar voor onderhoud, is uitvoering van de verkenning onzeker.
	We gaan werken aan de toekomstige verbreding van de N35 naar 2x2 rijstroken en de aanleg van ongelijkvloerse kruisingen.	▼	Op dit moment ziet het er nog niet naar uit dat er schot zit in het verdubbelen van de N35. Oorzaak is het landelijk besluit om middelen in te zetten voor onderhoud in plaats van nieuwe werken.
	Om de bereikbaarheid vanuit het westen te garanderen leveren we een bijdrage aan de opwaardering van de N35 tussen Wijthmen en Nijverdal door het Rijk. We realiseren een veilige routestructuur ter hoogte van Haarle en creëren hiermee een logische en veilige routestructuur voor (recreatief) verkeer.	▲	We hebben gewerkt aan een veilige routestructuur N35 ter hoogte van Haarle. Maatregelen om het oversteken met fiets te verbeteren zijn uitgevoerd. In de omgeving van de Paarse Poort en bij de Oude Deventerweg wordt gewerkt aan de voorbereiding van het project De Nieuwe Verbindingen. Bij de stationsweg werken we aan de voorbereiding voor een ongelijkvloerse aansluiting. Uitvoering gepland voor 2024/2025.
	We leggen tracédelen Hulsen en Hellendoorn in 2023/2024 aan en maken hiermee de Noordzuidverbinding af.	▲	De voorbereiding is afgerond. Uitvoering start in Q1 van 2024.
4.3.2	Onze (ondergrondse) infrastructuur is veilig en zoveel mogelijk beschikbaar voor de gebruiker		
	Meer planmatig onderhoud aan onze (asfalt)wegen. In 2023 wordt groot onderhoud uitgevoerd aan de Burgemeester H. Boersingel.	●	Het onderhoudsprogramma van 2023 is uitgevoerd inclusief het groot onderhoud aan de Burgemeester H. Boersingel.
	De uitvoering van werkzaamheden aan de openbare ruimte worden waar mogelijk integraal op elkaar afgestemd (IBOR).	●	Dit is onderdeel van de standaard werkwijze.
4.3.3	Wegen die beschikbaar, schoon, heel en veilig zijn en bijdragen aan de doelstellingen in het coalitieakkoord		
	We stellen het 'Beleidsplan wegen 2023 – 2028' vast en geven uitvoering aan een scenario dat aansluit bij de ambities van de gemeente Hellendoorn.	●	Het planmatig onderhoud openbare ruimte wordt uitgevoerd binnen de kaders van het vastgestelde beleidsplan wegen 2023 t/m 2028
	In de komende jaren wordt de openbare verlichting verder verduurzaamd. Wijkgericht wordt de verlichting vervangen door energiezuinige led-systemen (inmiddels zitten we op ca. 60%). De komende jaren wordt in de Kruidenwijk, Groot Lochter, Noetsele en de Schilderswijk de verlichting vervangen.	●	In 2023 is de verlichting conform planning vervangen voor ledverlichting in delen van de volgende wijken: Kruidenwijk, Groot Lochter, Noetsele en Rode Dorp en omgeving Admiralenbuurt.
4.3.4	In de gemeente Hellendoorn is het fijn wonen, leven en werken waarbij de gemeente, haar inwoners en ondernemers zich met elkaar verantwoordelijk voelen voor onze mooie gemeente		
	Samen met onze inwoners maken we een plan voor het onderhoud en beheer van de woonomgeving. In welke vorm wordt nog nader bepaald.	■	In 2023 zijn we gestart met het onderzoeken of en op welke manier hier invulling aan kan worden gegeven. Dit wordt in 2024 verder opgepakt. Ook door de nog te werven extra beheerder.
	Om het woon- en verblijfsklimaat op deze plek te verbeteren worden de Willem-Alexanderstraat en het Máximaplein opnieuw ingericht. Daarbij wordt door de aanleg van groen en wadi's de biodiversiteit verbeterd en hittestress tegengegaan. Tevens wordt door de aanplant van meerstammige bomen de windhinder verminderd.	▼	In 2023 is veel aandacht besteed aan de technische uitwerking van de vele details ten behoeve van de aanbesteding. Ook veel overleg met nutsbedrijven over hun opgave in het centrum. De rode beuk is voorbereid t.b.v. de verplanting in december 2023. In 2024 worden kabel- en leidingtracés gewijzigd. De verwachting is dat we in Q1 2025 gaan starten met de uitvoering.
4.3.5	Het beheer en onderhoud van de openbare ruimte voeren we uit binnen de bestuurlijk vastgestelde kaders		
	Wij stellen beheerplannen voor de openbare ruimte op. Hiermee geven we antwoord op de vragen wat we beheren, wat de huidige kwaliteit is, wat we willen bereiken en wat we hiervoor nodig hebben. Concreet gaat het om beheerplannen voor bomen, openbare verlichting, spelen en sloten & bermen en riolering.	▼	We zijn gestart met het opstellen van nieuwe en actualisering van de huidige beheerplannen. Dit is nog niet afgerond. In Q3 2024 worden de beheerplannen voor afvalinzameling, straatreiniging en bermen & sloten afgerond.

REALISATIE BATEN EN LASTEN

bedragen x € 1.000

04 Mobiliteit en bereikbaarheid	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Vershil	Rekening 2022
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
Aanleg en reconstructie wegen	- 1.736	- 1.381	- 1.181	199 V	- 1.408
Bermen en sloten	- 812	- 696	- 684	12 V	- 698
Gladheidsbestrijding	- 131	- 128	- 118	10 V	- 152
Onderhoud verhardingen	- 2.170	- 2.254	- 2.202	52 V	- 1.939
Openbaar vervoer	- 219	- 186	- 160	26 V	- 214
Parkeren	- 741	- 828	- 620	207 V	- 708
Straatmeubilair	- 231	- 206	- 181	25 V	- 206
Straatreiniging	- 701	- 693	- 645	48 V	- 649
Verkeer	- 287	- 294	- 225	69 V	- 298
Wegbeheer algemeen	- 1.076	- 1.255	- 1.203	52 V	- 993
Verkeerseducatie	- 84	- 49	- 61	- 11 N	- 82
Ontwikkeling GRP	- 1.829	- 1.569	- 1.801	- 232 N	- 1.800
Aanleg, beheer en onderhoud riolering	- 1.205	- 1.293	- 1.200	93 V	- 1.153
Inkomsten rioolheffing	- 8	- 8	- 1	6 V	- 1
Totaal Lasten	- 11.229	- 10.839	- 10.282	557 V	- 10.301
Baten					
Onderhoud verhardingen	-	110	140	30 V	97
Openbaar vervoer	37	37	38	1 V	36
Parkeren	85	260	103	- 157 N	74
Straatmeubilair	-	-	0	0 V	1
Straatreiniging	1	28	38	10 V	1
Wegbeheer algemeen	60	40	35	- 4 N	37
Verkeerseducatie	37	37	45	8 V	59
Ontwikkeling GRP	-	-	-	-	18
Aanleg, beheer en onderhoud riolering	34	60	60	- 1 N	71
Inkomsten rioolheffing	4.379	4.334	4.403	69 V	4.164
Totaal Baten	4.633	4.906	4.863	- 43 N	4.558
Saldo van baten en lasten	- 6.596	- 5.933	- 5.419	514 V	- 5.744
Mutatie reserves					
Toevoegingen	- 116	- 58	- 58	-	- 120
Onttrekkingen	240	-	-	-	-
Mutatie reserves	124	- 58	- 58	-	- 120
Resultaat	- 6.472	- 5.991	- 5.477	514 V	- 5.864

BELANGRIJKSTE FINANCIËLE ONTWIKKELINGEN

bedragen x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen	Verschil
Voordelen	
Wegbeheer, openbare verlichting	52 V
Onderhoud verhardingen	60 V
Doorberekende loonkosten aan producten	129 V
Toegerekende rente investeringen aan producten	242 V
Toegerekende rente investeringen aan riolering	184 V
Lagere beheerkosten riolering	93 V
Inkomsten rioolheffing	69 V
Totaal voordelen	829 V
Nadelen	
Hogere storting voorziening Egalisatie rioolheffing	- 411 N
Totaal nadelen	- 411 N
Overige afwijkingen	96 V
Totaal afwijkingen	514 V

Binnen het product wegbeheer algemeen zijn bij de najaarsnota 2023 de elektrakosten voor openbare verlichting naar boven bijgesteld met € 115.000,-. Door een lager dan verwacht verbruik geeft dit nu een voordeel van € 45.000,-.

Het voordeel bij het product onderhoud verhardingen komt met name door lagere kosten voor wegmarkeringen, straatwerk en kleine asfaltreparaties van € 30.000,-. Dit komt met name door een vertraagde weginspectie waardoor de resultaten laat bekend waren en er geen externe stratenmakers meer beschikbaar waren voor het uitvoeren van de werkzaamheden.

De toelichting op het voordeel op doorberekende loonkosten is te vinden in programma 99 overhead.

De toelichting op het voordeel op toegerekende rente aan investeringen is te vinden in programma 6 Bestuur, veiligheid en dienstverlening.

Vanwege langdurige ziekte zijn veel werkzaamheden niet uitgevoerd in 2023. Dit geeft een voordeel op beheerkosten riolering van € 83.000,-. Begin 2024 stellen we een tijdelijke vervanger aan om de achterstanden weg te werken.

Dit voordeel wordt met name verklaard door hogere opbrengsten voor woningen van € 30.000,-, niet woningen van €26.000,- en grote lozers van € 15.000,-.

De hogere storting in de voorziening Egalisatie rioolheffing komt voort uit de voordelen rioolheffing.

Voor een uitgebreide analyse van de verschillen in het programma verwijzen wij u naar hoofdstuk 6 Toelichting op het overzicht van baten en lasten.

Programma 5: Woon- en leef- omgeving

Bestuurlijk verantwoordelijk:
Egbert Nijenbanning en
Annemarie Dubbink

INLEIDING

Openbare ruimte

De gemeente Hellendoorn streeft bij het inzamelen van afval en grondstoffen naar minder milieudruk, een hoogwaardige dienstverlening en een aanvaardbare afvalstoffenheffing voor inwoners. Een uitwerking van het Grondstoffenbeleidsplan is de invoering van diftar per 1 januari 2026. In 2023 zijn een businesscase en implementatieplan voor diftar opgesteld. In 2024 starten we met de implementatiefase. Daarnaast streven we naar een schone gemeente, waarvoor een Zwerfafval-uitvoeringsplan is opgesteld. In 2024 starten we met de uitvoering hiervan.

In 2023 zijn we begonnen met de ontwikkeling van een nieuw 'Groenbeleidsplan'. In dit beleidsplan zal meer aandacht zijn voor biodiversiteit, klimaatverandering, participatie met diverse partijen en het behoud van waardevol groen. De vaststelling van het beleidsplan zal in Q4-2024 plaatsvinden. Voor het project 'Meer bomen en hagen in Hellendoorn' zijn we gestart met het planten van extra bomen en hebben we deelgenomen aan de Provinciale boomdeeldagen. Het planten van extra bomen in woonwijken gaat hittestress tegen.

De 'Speelruimtevisie' is in 2022 vastgesteld en in 2023 is gestart met de uitwerking van deze visie tot een concreet uitvoeringsplan. In afwachting van dit uitvoeringsplan is ervoor gekozen om in 2023 alleen het noodzakelijke onderhoud van speelplaatsen uit te voeren, om zo kapitaalvernietiging te voorkomen. De afronding van het uitvoeringsplan volgt in 2024.

In 2023 is 40% van het gazonbeheer binnen de bebouwde kom omgezet naar extensief maaibeleid ter bevordering van de biodiversiteit. De transformatie van het totale maaibeleid vergt enige jaren. We monitoren de effecten en passen het nieuwe beheer aan indien nodig. Ook leggen we via een campagne uit wat we doen en waarom.

Er is een onderzoek buitendienst uitgevoerd door extern bureau Antea Group. De conclusie is dat de kwaliteit van het werk van de buitendienst goed is. Uit het onderzoek blijkt dat in-/uitbesteding van het totaal van de werkzaamheden uitgevoerd door de buitendienst leidt tot minder wendbaarheid, minder flexibiliteit, minder serviceverlening en minder ontwikkelmogelijkheden in

relatie tot de kernwaarden en kerndoelen van de buitendienst. Door de huidige omvang en werkzaamheden niet te wijzigen behoudt de gemeente directe controle op de kwaliteit van het werk, kan direct gestuurd worden op bedrijfsprocessen en kan de gemeente zelfstandig beslissingen blijven nemen. Daarnaast leidt in-/uitbesteding van de werkzaamheden tot een initiële kostenverzwaring van € 978.000,- per jaar. De gemeenteraad heeft op 27 november 2023 unaniem besloten om de omvang en werkzaamheden van de buitendienst niet te wijzigen.

Leefbaar platteland

We willen graag aan de slag met het opstellen van een impactanalyse van de doelen uit het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG). Het ontwerp concept PPLG dat in 2023 voorlag gaf te weinig concreetheid op lokaal gebiedsniveau.

In 2024 hopen we die concreetheid wel te krijgen, waardoor we een integrale manier aan de slag kunnen met de opgaven.

Wonen

In 2023 is de doelgroepenverordening vastgesteld, dit helpt ons om invulling te geven om betaalbare woningen te bouwen. De woningmarkt is uit balans. Er is meer vraag dan aanbod en nieuwbouwplannen komen om diverse redenen niet van de grond. Een eerste stap met flexwoningen is gezet met het in procedure brengen van 15 van deze woningen. We hebben statushouders en andere doelgroepen gehuisvest in onderlinge afstemming met de provincie.

Omgevingswet

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden, een ingrijpende stelselherziening waarbij 26 wetten en de daarbij horende besluiten en regelingen opgegaan zijn in één wet, vier algemene maatregelen van bestuur en één ministeriële regeling. In 2023 hebben medewerkers diverse opleidingen gevolgd, zijn verordeningen 'omgevingswet-proof' gemaakt, en zijn onder andere de werkprocessen met betrekking tot de implementatie geoptimaliseerd. Door de vertraagde inwerkingtreding is het opstellen van (de eerste delen) van het omgevingsplan getemporeerd en hebben we de actualisatie van de omgevingsvisie opgeschoven naar 2024-2025. De omgevingsvisie kan daarmee nu parallel aan de strategische visie worden opgepakt.

Klimaatadaptatie

In 2023 zijn we gestart met de technische voorbereidingen van het project "Groen Blauw Kuperserf". Eind 2023 zijn we begonnen met de participatie rondom dit project. De uitvoering zal naar verwachting eind 2024 worden gestart. Daarnaast is in 2023 gewerkt aan de beleidsnotitie Meerdere jaren Investeringsprogramma Klimaatadaptatie (MIKA). Hierdoor is een duidelijker beeld ontstaan van welke

gebieden in onze gemeente gevoeliger zijn voor droogte(schade), hittestress en wateroverlast en waar maatregelen dus het meeste effect kunnen hebben.

5.1 OPENBARE RUIMTE

- Voltooid
- ▲ Uitvoering ligt op schema
- Uitvoering is vertraagd, maar wel opgestart
- ▼ Nog niet uitgevoerd

Nr.	Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?	Status	Korte toelichting
5.1.1 Een schone en afvalvrije samenleving in 2030			
	We geven uitvoering aan het 'Grondstoffenbeleidsplan 2022- 2025'. Hierin is vastgelegd hoe wij in de toekomst het afval in de gemeente inzamelen. Daarnaast voeren we de acties uit het zwerfafvaluitvoeringsplan 2023 uit.	▲	Een uitwerking van het grondstoffenbeleidsplan is de invoering van diftar per 1-1-26. In 2023 is een businesscase en implementatieplan diftar opgesteld en in 2024 start de implementatiefase. Met diftar zetten we grote stappen naar een afvalvrije samenleving in 2030.
		▲	Een uitwerking van het zwerfafvaluitvoeringsplan 2023 is de campagne 'Hellendoorn Helemaal Groen'. Samen met vrijwilligers en maatschappelijke organisaties is promotiemateriaal ontwikkeld, educatie op scholen gegeven en zijn opruimacties georganiseerd. Dit initiatief was geselecteerd door de provincie Overijssel al duurzaamheids award en monitoring toonde aan dat we de 7e schoonste winkelgebieden van Nederland hebben.
5.1.2 Ondanks het veranderende klimaat is het ook in 2050 fijn wonen en werken in de gemeente Hellendoorn.			
	We streven naar meer vergroening bij projecten, daarbij kijken we kritisch naar verharding en waar mogelijk vervangen wij dit door groen.	▲	In de projectontwikkeling wordt dit goed meegenomen, de daadwerkelijke realisatie van meer groen is niet altijd mogelijk door de druk op openbare ruimte. Binnen het project Willem-Alexanderstraat/Keizerserf is hier wel sprake van.
	We vergroten het bereik van de gemeentelijke subsidie 'vergroenen & afkoppelen' voor bewoners, bedrijven, stichtingen en verenigingen.	●	De gemeentelijke subsidie 'vergroenen & afkoppelen' voor bewoners, bedrijven, stichtingen en verenigingen is uitgebreid met o.a. bomen.
	Tuincoaches geven inwoners tips bij het vergroenen van hun tuinen.	▲	Een groep van 14 tuincoaches is gestart eind 2023, ze geven inwoners tips bij het vergroenen van hun tuinen.
	Op basis van de beleidsnotitie MIKA (meerjaren investeringsprogramma Klimaatadaptatie) worden projecten ontwikkeld om onder meer hittestress tegen te gaan en droogte- en wateroverlast aan te pakken.	■	Door de uitgevoerde stresstesten is een steeds beter beeld ontstaan waar maatregelen nodig zijn voor de thema's wateroverlast, hitte en droogte. Voor deze onderdelen wordt een uitvoeringsprogramma uitgewerkt.
	We richten het Kuperserf klimaatbestendig in, wat leidt tot een prettige openbare ruimte.	■	Vanwege capaciteitstekort is er vertraging in het project, de eerste participatieronde is gestart en de aanbesteding voor het ontwerpteam is afgerond.
	Wij zetten verschillende communicatiemiddelen in om bewustwording bij inwoners te vergroten en ze aan te zetten tot verduurzaming en klimaatadaptatie.	■	We werken doorlopend aan het vergroten van bewustwording. Vanwege beperkte personele capaciteit kan dit nog verbeterd worden.
5.1.2 Een groene omgeving met aandacht voor biodiversiteit			
	We stellen een groenbeleidsplan op; het versterken van de biodiversiteit wordt hierin expliciet als doelstelling gehanteerd.	■	We zijn gestart met het ontwikkelen van een groenbeleidsplan. I.v.m. participatie door diverse doelgroepen en uitloop aanbesteding lopen we achter op schema. Verwachting vaststellen nieuw beleid Q4 2024.
	We zorgen ervoor dat er in de gemeente meer bomen en hagen worden geplant en gaan door met deelname aan de provinciale boomdeeldagen.	■	Voor het project "Meer Bomen in Hellendoorn", hebben we een start gemaakt met extra bomen planten en deelgenomen aan de provinciale boomdeeldagen. Het projectplan is opgesteld.
	Stimuleren van de biodiversiteit.	▲	Extensief maaibeheer van de grasvelden binnen de bebouwde kom is uitgevoerd, hiermee vergroten we de biodiversiteit.
5.1.3 In de gemeente Hellendoorn is het fijn wonen, leven en werken waarbij de gemeente, haar inwoners en ondernemers zich met elkaar verantwoordelijk voelen voor onze mooie gemeente			
	De speelruimtevisie wordt uitgewerkt tot een uitvoeringsplan. Bij gemeentelijke initiatieven zoals deze worden bewoners, ondernemers en andere partijen betrokken om een zo goed mogelijk en breed gedragen plan te creëren. Binnen deze visie is naast aandacht voor de speelelementen ook aandacht voor groene ontmoetingsplekken en bewegen en sporten op zoveel mogelijk plekken.	■	Het uitvoeringsplan is nog niet in ontwikkeling. Voordat we deze kunnen opstellen en aan de raad kunnen voorleggen, moeten we nog werken aan de financiële onderbouwing.

5.2 LEEFBAAR PLATTELAND

Nr.	Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?	Status	Korte toelichting
5.2.1	Agrarische ondernemers ondersteunen en faciliteren zodat een vitaal platteland behouden blijft		
	Uitvoering van het agrarisch actieplan en verdere ondersteuning en facilitering van onze Hellendoornse agrariërs.	▲	Het agrarisch actieplan is uitgevoerd volgens het tijdsplan dat daarvoor is uitgezet.
5.2.2	Door het verstevigen van de samenwerking met de erfcoaches, en door bekendheid te geven aan hun diensten, kunnen we erfeigenaren beter ondersteunen in tal van hulpvragen rondom hun erf		
	Met die financiële bijdrage continueren we het project Toekomstgerichte Erven, met inzet van erfcoaches die past bij de hulpvraag van agrariërs en erfeigenaren.	▲	De prettige samenwerking met de erfcoaches is gecontinueerd. Zij hebben passende ondersteuning geboden aan erfeigenaren. Hierover heeft periodieke afstemming plaatsgevonden.
5.2.3	Vraagstukken en (dreigende) knelpunten met betrekking tot het toekomstperspectief van de landbouw en een vitaal buitengebied helpen oplossen		
	Wanneer agrariërs, uit eigen beweging, een gebiedsproces willen starten, ondersteunen en faciliteren wij hen daarin. Een gebiedsproces houdt een integrale aanpak van diverse thema's in. De thema's zijn afhankelijk van de eigenschappen en kenmerken van het gebied. Te denken valt aan bijvoorbeeld water- en grondbeschikbaarheid, stikstof, sociale maatschappelijke thema's etc.	▲	35 Haarlese boeren zijn op eigen initiatief het gebiedsproces Haarle gestart, onder de naam Noaboerschap Haarle. Zij hebben een visie opgeleverd en zijn gestart met de inventarisatiefase, waarin zij de specifieke opgaven voor Haarle in kaart brengen. Hierbij bieden wij ondersteuning op maat.
	Het beleid Nieuw Buitengebied zal zo nodig worden aangepast aan de actuele ontwikkelingen.	▲	Op basis van zes casussen van Hellendoornse agrariërs, is de invloed van de Landelijke Beëindigingsregelingen veehouderijen (LBV), op het Beleid Nieuw Buitengebied in kaart gebracht en een addendum hierop voorbereid.
5.2.4	Een aantrekkelijk landschap voor mens en dier		
	We stimuleren de biodiversiteit door de aanplant van akkerranden. De pilot 'Akkerranden Haarle' was een succes. In 2023 starten we met een pilot voor subsidie aan agrariërs in de gehele gemeente.	▲	De pilot is geslaagd. Er is nu jaarlijks budget toegekend om dit project te continueren. We streven naar een evenwichtige deelname van agrariërs over de gehele gemeente.

5.3 WONEN

Nr.	Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?	Status	Korte toelichting
5.3.1 Passende huisvesting in alle kernen en het buitengebied			
	<p>En actief grondbeleid in de kleine kernen. De potentiële uitbreidingslocaties voor woningbouw in de kleine kernen zijn bekend. In 2023 verwachten we de bestemmingsplannen hiervoor te kunnen vaststellen, waarna de uitgifte van kavels kan beginnen</p>		<p>Het actieve grondbeleid wat reeds was ingezet hebben we in 2023 verder opgepakt. Zo is er o.a. een strategische grondaankoop gedaan in Nijverdal (Rijssensestraat) en is er WVG gevestigd t.b.v. het verder ontwikkelen van woningbouw in Daarlerveen. In Haarle is het bestemmingsplan voor De Grave (65 woningen) in 2023 in procedure gegaan, hierop is beroep ingesteld bij de Raad van State. Het bestemmingsplan voor de uitbreiding van Daarle is in 2023 voorbereid, hier moet een geurverordening worden vastgesteld om woningbouw mogelijk te maken. In totaal zijn er voorbereidingen getroffen voor 222 woningen (bestemmingsplannen in procedure, crisis en herstelwet).</p> <p>■ De uitvoering van deze plannen vindt afhankelijk van het verloop van de procedures in 2024 en verder plaats. Verder zijn er in 2023, in samenwerking met de plaatselijk belangen Hulsen en Daarlerveen, onderzoeken gestart om de woningbehoefte in kaart te brengen. In Hellendoorn-Noord zijn 22 kavels uitgegeven in de, voorlopig, laatste fase van dit woningbouwplan. Hiervan zijn de meeste kavels definitief verkocht en ook is er al gestart met de bouw van de eerste woningen. Er zijn extra veel uren gemaakt om al deze zaken in werking te stellen.</p>
5.3.2 Stimuleren van bouwprojecten voor die groepen waar de grootste behoefte bestaat			
	<p>Bij de planontwikkeling wordt actief gezocht naar kansen voor met name starters, sociale huur/koopwoningen, senioren en spoedzoekers.</p>		<p>In 2023 is de Doelgroepenverordening vastgesteld. Dit instrument helpt ons om invulling te geven aan de afspraken uit de Regionale Woondeal Twente. Hierin staat opgenomen dat we streven naar een verdeling van 30% sociale woningen, 40% betaalbare woningen en 30% vrije sector woningen binnen woningbouwontwikkelingen. Het belangrijkste doel van de doelgroepenverordening is het juridisch kunnen afdwingen van betaalbare woningen. Bij ontwikkelingen groter dan 10 woningen is deze verdeling van toepassing, maatwerk en uitwisselbaarheid is hierbij van toepassing. Hiermee vergroten we de kansen voor genoemde doelgroepen. Bij elke ingediende ontwikkeling is de verdeling onderzocht en waar mogelijk toegepast.</p>
5.3.3 Participatieve projecten			
	<p>We stimuleren relevante projecten voor collectief particulier opdrachtgeverschap.</p>		<p>In 2023 zijn Uitvoeringsregels CPO gemeente Hellendoorn 2023 vastgesteld. Er zijn gesprekken gevoerd met diverse organisaties/initiatiefnemers die graag een CPO project willen realiseren. Dit varieert van een vriend(er) tot knarrenhof. Plaatselijk Belang in Haarle heeft een actieve rol gehad voor het realiseren van een CPO groep voor kavels in plan De Grave.</p>
	<p>Om op korte termijn woningen voor verschillende doelgroepen te realiseren zijn we bezig met de realisatie van (flex)woningen. Ook in 2023 besteden we hier volop aandacht aan</p>		<p>In de prestatieafspraken met Reggewoon staat dat we 50 flexwoningen zullen realiseren. In 2023 is hard gewerkt aan het realiseren van de eerste 15 flexwoningen op de Hofmanlocatie in Nijverdal. Deze woningen zijn juridisch mogelijk gemaakt onder de crisis en herstelwet. Er is een projectleider flexwonen aangesteld om aan de slag te gaan met de uitwerking van een, nader te bepalen, locatie voor nog eens 35 flexwoningen. Er is vertraging opgelopen doordat de beschikbaarheid van locaties zeer beperkt is. Ook de procedure neemt veel tijd in beslag.</p>
	<p>We onderzoeken de mogelijkheden van conceptueel en modulair bouwen.</p>		<p>Dit is niet opgepakt. Focus ligt op het realiseren van bestemmingsplancapaciteit en het omzetten van zachte naar harde plannen.</p>
5.3.4 Voldoende huisvesting statushouders			
	<p>Samen met de woningcorporatie zorgen we ervoor dat statushouders verspreid over de gemeente duurzaam worden gehuisvest. Toename van flexwoningen zorgt voor verruiming van het aanbod sociale huurwoningen. Dat draagt eraan bij dat spoedzoekers, daaronder begrepen statushouders, soepeler kunnen worden gehuisvest in onze gemeente.</p>		<p>In 2023 zijn er verschillende creatieve oplossingen gevonden voor het realiseren van de taakstelling. Zo is er aan de Molenweg 6 huisvesting gerealiseerd in een voormalige woning van een zorginstelling. Hier zijn 9 alleenstaande statushouders gehuisvest. Deze voorziening wordt gezien als een doorstroomwoning. Daarnaast wordt een woning aan de Noetselerweg gehuurd voor de huisvesting van een gezin statushouders.</p>
	<p>We voldoen aan de taakstelling die ons door de provincie wordt opgelegd voor het huisvesten van statushouders. Hierbij streven we naar zo veel mogelijk duurzame huisvesting.</p>		<p>Vanuit de Provincie krijgen wij jaarlijks aantallen voor het huisvesten van statushouders. In 2023 hebben wij grotendeels voldaan aan de vraag. Deze achterstand is onder andere ontstaan, omdat er geen passende statushouders gevonden kon worden. De achterstand wordt als taakstelling bij de aantallen van 2024 toegevoegd.</p>

5.4 OMGEVINGSWET

Nr.	Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?	Status	Korte toelichting
5.4.1	Implementatie van de Omgevingswet.		
	Actualiseren van de omgevingsvisie.	▼	Is getemporeerd naar 2024-2025, vanwege uitstel invoering Omgevingswet, maar daarmee kan het proces nu parallellopen aan dat van het opstellen van de strategische visie
	Opstellen eerste (onderdelen van het) omgevingsplan.	■	Ook vertraagd door de latere invoering van de Omgevingswet. Is begonnen, loopt door in de komende jaren.
	Het jaar 2023 zal vooral in het teken staan van het optimaliseren van werkprocessen/ICT, de dienstverlening en de overgang van het programma Omgevingswet naar reguliere uitvoering.	▲	Omdat de Omgevingswet later in werking is getreden dan verwacht, hebben we veel gedaan op het gebied van implementatie, maar heeft nog geen volledige overgang van programma naar lijn plaatsgevonden.

REALISATIE BATEN EN LASTEN

bedragen x € 1.000

05 Woon en leefomgeving	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Vershil	Rekening 2022
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
Bedrijventerreinen	- 559	- 1.168	- 736	433 V	- 6.067
Bestemmingsplannen	- 555	- 930	- 836	94 V	- 748
Bouwgrondexploitatie	- 1.606	- 5.213	- 3.223	1.991 V	- 2.301
Dierplaagbestrijding	- 6	- 6	- 5	1 V	- 6
Grondzaken	- 230	- 313	- 295	18 V	- 270
Herinrichting woonomgeving	- 25	- 24	- 21	2 V	- 25
Huishoudelijk afval	- 3.534	- 3.344	- 3.351	- 7 N	- 3.405
Milieu algemeen	- 515	- 897	- 762	135 V	- 658
Milieubeheer bedrijven	- 913	- 999	- 985	14 V	- 907
Natuur en landschap	- 95	- 128	- 115	14 V	- 100
Openbaar groen	- 2.424	- 2.470	- 2.396	74 V	- 2.525
Structuurplannen	- 10	- 10	- 18	- 8 N	-
Uitvoering Wet geluidhinder	- 24	- 23	- 20	3 V	- 22
Vergunningen volkshuisvesting	- 1.267	- 1.399	- 1.408	- 8 N	- 928
Wonen	- 71	- 410	- 216	194 V	- 76
Woonwagens	- 6	- 13	- 11	2 V	- 3
Speelplaatsen	- 153	- 155	- 107	49 V	- 145
Inkomsten afvalstoffenheffing	- 8	- 8	- 1	7 V	- 1
Verwerking Bedrijfsafval	- 126	- 134	- 122	12 V	- 103
Begraafplaatsen	- 412	- 459	- 452	7 V	- 377
Totaal Lasten	- 12.540	- 18.104	- 15.079	3.025 V	- 18.667
Baten					
Bedrijventerreinen	622	1.223	895	- 327 N	6.453
Bestemmingsplannen	46	132	142	11 V	71
Bouwgrondexploitatie	1.586	5.570	3.657	- 1.913 N	1.794
Grondzaken	37	331	350	19 V	374
Huishoudelijk afval	934	702	814	113 V	860
Milieu algemeen	10	606	467	- 139 N	241
Openbaar groen	55	61	70	9 V	57
Uitvoering Wet geluidhinder	3	3	0	- 2 N	1
Vergunningen volkshuisvesting	780	780	1.086	306 V	1.177
Wonen	-	60	1	- 59 N	-
Woonwagens	23	22	22	0 V	21
Inkomsten afvalstoffenheffing	4.116	3.984	3.971	- 13 N	3.851
Verwerking Bedrijfsafval	83	83	76	- 6 N	89
Begraafplaatsen	448	450	435	- 15 N	479
Totaal Baten	8.743	14.007	11.989	- 2.018 N	15.468
Saldo van baten en lasten	- 3.797	- 4.097	- 3.091	1.007 V	- 3.199
Mutatie reserves					
Toevoegingen	- 156	- 822	- 1.239	- 418 N	- 1.941
Onttrekkingen	148	157	326	169 V	3.889
Mutatie reserves	- 9	- 665	- 914	- 249 N	1.948
Resultaat	- 3.805	- 4.762	- 4.004	758 V	- 1.251

BELANGRIJKSTE FINANCIËLE ONTWIKKELINGEN

bedragen x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen	Vershil
Voordelen	
Extra opbrengst leges omgevingsvergunningen	322 V
Speelplaatsen	38 V
Wonen, flexwoningen Nijveldserf	117 V
Doorberekende loonkosten aan producten	260 V
Toegerekende rente investeringen aan producten	48 V
Finale winst- en verliesnemingen afgesloten grondexploitatie	355 V
Hogere bijdrage uit bufferreserve ter dekking van de lopende grexen	206 V
Totaal voordelen	1.346 V
Nadelen	
Storting in voorziening Dubieuze debiteuren	- 121 N
Storting finale winst- en verliesnemingen in Bufferreserve grondexploitatie	- 355 N
Tussentijdse winst- en verliesnemingen op grondexploitatie	- 206 N
Totaal nadelen	- 682 N
Overige afwijkingen	94 V
Totaal afwijkingen	758 V

De hogere opbrengst leges omgevingsvergunning van € 322.000,- komt door een piek van aanvragen in de maand december 2023 als gevolg van de overgang naar de nieuwe Omgevingswet.

De storting van € 121.000,- in de voorziening Dubieuze debiteuren door de onzekere opbrengst leges omgevingsvergunning van twee grotere aanvragen voor de bouw van zonneparken geeft een nadeel op dit programma.

Door de voorbereiding op het nieuwe speelbeleid hebben we, om kapitaalvernietiging te voorkomen, over 2023 het minimale noodzakelijk onderhoud verricht. Dit geeft op het onderhoudsbudget een voordeel van € 38.000,-.

Het was de bedoeling om de flexwoningen aan het Nijveldserf in 2023 te realiseren. Helaas is dit door meerdere redenen vertraagd. De kosten van € 177.000,- schuiven door naar 2024. We beschikken over € 60.000,- subsidie uit de Regeling Huisvesting Aandachtsgroepen.

De toelichting op het voordeel op doorberekende loonkosten is te vinden in programma Overhead.

De toelichting op het voordeel op toegerekende rente aan investeringen is te vinden in programma 6 Bestuur, veiligheid en dienstverlening.

De grondexploitatie 't Lochter III, De Heemtuin en De Branderij konden in 2023 worden afgesloten. De laatste winsten zijn genomen op 't Lochter III voor een bedrag van € 107.000,-. De verliesverwachting van De Heemtuin sloeg om in een winst, zodat er € 190.000,- extra voordeel was. Het verlies op de Branderij viel € 58.000,- lager uit dan verwacht. Deze winsten en lagere verliezen zijn - conform het staande beleid - gestort in de Bufferreserve grondexploitatie.

Tegenover deze voordelen staan verschillende ontwikkelingen in de lopende exploitatie: sommige vallen minder mee dan verwacht bij de najaarsrapportage. Op twee grexen moesten eerdere winstnemingen teruggedraaid worden. De grootste tegenvaller was een te treffen verliesneming van € 138.000,- voor plan De Grave in Haarle. Al deze nadelen worden ten laste van de bufferreserve gebracht. Voor meer details verwijzen we u naar paragraaf 7 Grondbeleid.

Voor een uitgebreide analyse van de verschillen in het programma verwijzen wij u naar hoofdstuk 6 Toelichting op het overzicht van baten en lasten.

Programma 6:

Bestuur, veiligheid en dienstverlening

Hellendoorn

Bestuurlijk verantwoordelijk:

Jorrit Eijbersen en

Annemarie Dubbink

INLEIDING

Actieve deelname en betrokkenheid vormen de kern van ons beleid

Binnen de gemeente Hellendoorn staat participatie centraal. We streven ernaar om waar mogelijk inwoners en ondernemers te betrekken bij het vormgeven van nieuw beleid en veranderingen in hun buurt. Dit betekent dat we heldere kaders en een duidelijke visie nodig hebben om participatie op een effectieve manier uit te voeren. In 2023 hebben we een belangrijke stap gezet door een participatieadviseur aan te stellen. Deze aanstelling is de basis geweest voor de ontwikkeling van een participatievisie die in 2024 concreet vorm zal krijgen.

Klanttevredenheid en transparante communicatie

Om de tevredenheid van onze klanten te meten, zijn we in 2023 gestart met klanttevredenheidsonderzoeken. Hierbij hebben we alle partijen die contact met ons hebben gehad benaderd om feedback te verzamelen over hun ervaringen. In december zijn de resultaten van de nulmeting gepresenteerd en in februari 2024 verwachten we het officiële adviesrapport. Op basis hiervan zullen concrete vervolgstappen worden bepaald om onze dienstverlening verder te verbeteren.

Daarnaast zijn we begonnen met het vereenvoudigen van onze communicatie naar een B1-niveau. Dit houdt in dat we onze brieven en bijlagen begrijpelijker maken voor een breder publiek, om zo transparantie en toegankelijkheid te bevorderen. De brieven die te maken hebben met de omgevingswet, de brieven van belastingen en de brieven en beschikkingen van jeugd en WMO zijn als eerst aangepast.

Het bestrijden van ondermijning en het versterken van lokale weerbaarheid

Een ander belangrijk aandachtspunt is het tegengaan van georganiseerde criminaliteit en het vergroten van de weerbaarheid van onze gemeente. In 2023 hebben we ons BIBOB-beleid en het beleid inzake handhaving van de Opiumwet geactualiseerd om effectiever te kunnen optreden tegen ondermijning. Daarnaast hebben we ingezet op bewustwording en preventie door het organiseren van een ondermijningsdag, het aansluiten bij Meld Misdaad Anoniem en het opzetten van een intern meldpunt.

In het najaar van 2023 zijn we gestart met een campagne tegen misstanden in de vastgoedbranche, waarbij we het bewustzijn binnen deze sector willen vergroten en een veilige meldplek bieden voor mogelijke misstanden. Ook in ons buitengebied hebben we maatregelen genomen om criminaliteit tegen te gaan, zoals het voeren van preventiegesprekken op kwetsbare locaties.

Door deze acties te ondernemen, zetten we stappen om een veerkrachtige gemeenschap te creëren die zich bewust is van mogelijke bedreigingen en samenwerkt om deze tegen te gaan.

Wij treden op bij overtredingen bij recreatiewoningen

Het optreden tegen permanente bewoning bij recreatiewoningen is een continu proces waarvoor een lange adem nodig is. Alle recreatieparken zijn dit jaar onderzocht en beoordeeld op vitaliteit (expertisecentrum vitale parken).

6.1 BESTUURLIJKE VERNIEUWING

- Voltooid
- ▲ Uitvoering ligt op schema
- Uitvoering is vertraagd, maar wel opgestart
- ▼ Nog niet uitgevoerd

Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?	Status	Korte toelichting
Participatie stimuleren		
Vaststellen handreiking participatie.	■	De functie van participatie adviseur is volledig nieuw. Eerste helft van 2023 is gebruikt om te bepalen wat de functie moest inhouden. Na de zomer is de vacature opengesteld en sinds 1 december 2023 is de functie van participatie adviseur ingevuld. Daarna is gestart met het opstellen van de startnotitie: visie op participatie. Deze wordt in 2024 vastgesteld.
Vaststellen participatieverordening	▼	Na vaststelling van de visie op participatie kan dit worden opgepakt. Het wetsvoorstel Versterking participatie op decentraal niveau moet nog door de Eerste Kamer worden bekrachtigd.
Uniforme werkwijze en procesbeschrijving maken a.d.h.v. de participatieverordening	▼	Op basis van de vastgestelde visie op participatie wordt de uniforme werkwijze en de procesbeschrijvingen gemaakt. Dit vindt plaats in 2025.
Implementatie van de participatieverordening.	▼	Op basis van de vastgestelde visie op participatie wordt de implementatie opgepakt. Dit vindt plaats in 2025.
Gedeeld beeld en acties bij invulling thema 'democratische vernieuwing'		
Aanscherpen van het HUP (Hellendoorns uitvoeringsprogramma) voor het thema 'democratische vernieuwing'.	▲	Er ligt een collegeprogramma 2023-2026. Indien de samenstelling van het college wijzigt en er aanleiding is voor het aanpassen van het collegeprogramma en het thema 'democratische vernieuwing', dan wordt dit opgepakt.
Benoemen concrete acties voor 2023 die bijdragen aan het thema.	▲	In het collegeprogramma 2023-2026 zijn concrete acties opgenomen voor de invulling aan het thema 'democratische vernieuwing'. Per 1 december 2023 is er een participatie adviseur aangenomen. Daarnaast zijn de organisatiewaarden opgesteld en een visie op communicatie.
We versterken de samenwerking tussen inwoners en gemeente		
We stellen een uitvoeringsplan democratische vernieuwing op.	▲	In het collegeprogramma 2023-2026 zijn concrete acties opgenomen voor de invulling aan het thema 'democratische vernieuwing'. Deze acties worden reeds opgepakt, los van een uitvoeringsplan.

6.2 DIENSTVERLENING

Nr.	Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?	Status	Korte toelichting
6.2.1	Verminderen regeldruk voor onze inwoners, bedrijven en organisaties		
	We doen onderzoek naar de regeldruk. Daarbij richten we ons op lokale regelgeving waarop we invloed hebben.	▲	Betreft een doorlopend traject, waarin we dit punt continu meenemen bij de opgaven die we hebben.
	Daar waar mogelijk en gewenst schrappen dan wel vereenvoudigen we regels.	▲	Het project herinrichting WMO/Jeugdzorg/Participatie processen is gestart en wordt in 2024 afgerond. Dit draagt bij het vereenvoudigen van regels en waar nodig worden regels geschrapt.
	Daar waar regels niet minder kunnen, gaan we kijken naar andere mogelijkheden zoals communicatie, leesbaarheid, menselijke maat etc.	▲	In 2023 project 'duidelijke brieven' gestart. Het doel hiervan is leesbare en duidelijke brieven voor onze inwoners en ondernemers.
6.2.2	Heldere afspraken met onze inwoners, bedrijven en organisaties		
	Vastleggen servicenormen en communiceren via de website.	▲	Onze huidige website wordt vernieuwd. De nieuwe website is toegankelijker voor onze inwoners en ondernemers. Daarnaast worden er ook uitgangspunten (waaronder servicenormen) m.b.t. de website vastgelegd.
6.2.3	Beter inzicht in de behoefte van onze klanten en waardering van onze diensten		
	Beter structureren klanttevredenheidsonderzoeken en jaarlijks minimaal één organisatiebreed onderzoek.	▲	Klanttevredenheidsonderzoek heeft in 2023 plaats gevonden. Uitvoering op de aanbevelingen/adviezen vindt in 2024 plaats.
6.2.4	Digitale dienstverlening continu verbeteren (inclusie)		
	Digitale toegankelijkheid verbeteren en auditen.	■	Onze huidige website voldoet niet aan de digitale toegankelijkheidseisen en deze is daar ook niet geschikt voor te maken. Daarom wordt de huidige website vervangen. Eerste helft van 2024 gaat deze live en daarna kan de jaarlijkse audit plaats vinden. In verband met een gedegen vooronderzoek en een aanbesteding naar een nieuwe website hebben we de website niet in 2023 kunnen vervangen.
	Investeren in een nieuw kassa-, reservering-, en verhuursysteem bij zwembad Het Ravijn.	▲	Aanbesteding en definitieve gunning heeft plaats gevonden. Implementatie vindt in 2024 plaats.
6.2.5	Digitaliseren en vereenvoudigen van werkprocessen.		
	Verbeteren dienstverlening door projectmatige aanpak en het vereenvoudigen van werkprocessen en de informatiearchitectuur van de Participatiewet.	▲	We zijn met deze forse opgave gestart, in 2024 wordt dit afgerond.
6.2.6	Voldoen aan wettelijke taken archivering en verbetering dienstverlening		
	Procesinrichting omgevingswet vormgeven.	■	Grotendeels vormgegeven. Per 1-1-2024 is de Omgevingswet live. De laatste aanpassingen o.b.v. livegang Omgevingswet vindt in 2024 plaats en dan wordt dit punt afgerond.
	Actualiseren Archiefverordening, opstellen beleid en richtlijnen.	▼	Hangt samen met de nieuwe archiefwet. Nieuwe archiefwet wordt in 2025 verwacht.
	Inhalen achterstanden (vernietiging/overbrenging) (digitale) archieven.	■	Hier is in 2023 een start mee gemaakt. Totale achterstand was groter dan verwacht en door interne wisseling van medewerkers is deze achterstand niet volledig weggewerkt. Dit gebeurt in 2024.
	Restauratie schade fysieke archiefcollectie.	■	Aanbesteding en definitieve gunning heeft plaats gevonden. Restauratie heeft grotendeels plaatsgevonden in 2023. In verband met de langere doorlooptijd vindt afronding plaats begin 2024.
	Inventarisatie overgebrachte archieven.	■	Hier zijn we volop mee bezig. Echter is dit een hele grote klus welke niet binnen een jaar kan worden afgerond. Daarom ronden we dit in 2024 af.
	Digitaliseren bouwvergunningen tot 2010.	▼	In 2023 niet aan toegekomen door andere prioriteiten op het gebied van informatie- en archiefbeheer. In 2024 wordt hier uitvoering aan gegeven.
	Business case regionale samenwerking informatie- en archiefbeheer.	■	Dit onderdeel is opgestart in 2023. Uitkomsten worden in 2024 regionaal besproken en vervolgstappen worden in 2024 bepaald. Door een gedegen vooronderzoek is de Business Case niet in 2023 afgerond.
6.2.7	Professionalisering communicatie door relatie tussen gemeente inwoners en ondernemers te bevorderen		
	Strategische communicatievisie ontwikkelen en implementeren	■	Communicatievisie is in 2023 opgesteld en afgestemd. De laatste aanpassingen o.b.v. de gesprekken over het concept wordt in 2024 doorgevoerd en daarna wordt de visie vastgesteld.
	Adequaat reageren op ontwikkelingen in de samenleving. Signalering via monitoring (tool aanschaffen) en via actieve communicatie bijsturen.	▼	In 2023 de basis op orde gebracht binnen team Communicatie. In 2023 minimale inzet op actieve communicatie geweest. In 2024 is dit een aandachtspunt.
	Relevante informatie in duidelijke taal afgestemd op de doelgroep	▲	In 2023 project 'duidelijke brieven' gestart. Het doel hiervan is leesbare en duidelijke brieven voor onze inwoners en ondernemers.
	Meer gebruik van beeld (foto's, video's) en het aanleggen van een beeldbank met rechtenvrije foto's (tool aanschaffen).	▼	In 2023 geen uitvoering aan gegeven i.v.m. andere prioriteiten op het gebied van een nieuwe website en nieuw intranet. In 2024 wordt dit opgepakt.
6.2.8	Verbeteren c.q. optimaliseren inzet medewerkers en efficiënt gebruik voorzieningen door plaats- en tijdsafhankelijk werken		
	Herinrichting van het HvCB en faciliteren organisatie om het gebruik van het HvCB door onze klanten, gebruikers en medewerkers te optimaliseren.	▲	In 2023 voorlopige ontwerpen opgesteld m.b.t. het ambtelijke deel, de publieke hal en de Raadzaal. Besluitvorming vindt conform planning in 2024 plaats.

6.3 VEILIGHEID

Nr.	Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?	Status	Korte toelichting
6.3.1	Het terugdringen van ondermijning en de lokale weerbaarheid hier tegen vergroten		
	Wij werken samen met partners om de georganiseerde criminaliteit aan te pakken door preventie en handhaving;	▲	Betreft een doorlopend traject, waarin we met de partners in gesprek zijn. We nemen maandelijks een casuïstieklijst door en zetten daar acties op uit. In het kader van preventie hebben we voorlichting gegeven aan verschillende interne en externe doelgroepen.
	We zetten actief in op het buitengebied. Dit gebied is een aantrekkelijke omgeving voor criminelen.	▲	We hebben in 2023 een analyse gedaan naar kwetsbare delen van ons buitengebied en in dat specifieke gebied hebben we preventiegesprekken gevoerd.
	De weerbaarheid en integriteit van het lokale bestuur en ambtenarenapparaat versterken (leidraad hierin zijn de aanbevelingen vanuit de in 2022 uitgevoerde weerbaarheidsscan).	▲	Intern hebben we de workshop BIBOB georganiseerd en hebben we voorlichting gegeven over ondermijning aan diverse afdelingen. Ook is er begin 2023 een ondermijningsdag gehouden en is eind 2023 op de organisatiedag een gemeentebrede workshop gegeven over ondermijning.
6.3.2	We voldoen aan de taakstelling wet Verplaatsing bevolking, door het huisvesten van ontheemde Oekraïners en statushouders		
	We huisvesten op een humane, veilige en efficiënte manier vluchtelingen en statushouders en voldoen hiermee aan onze taakstellingen.	▲	Alle vluchtelingen en statushouders worden op een humane en veilige manier gehuisvest binnen onze gemeente. De taakstelling wordt verantwoord in programma 1, onder 1.4.

6.4 VERGUNNINGEN APV TOEZICHT EN HANDHAVING

Nr.	Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?	Status	Korte toelichting
6.4.1	Optreden tegen permanente bewoning recreatiewoningen		
	Toezicht en controles uitvoeren bij recreatiewoningen en waar nodig handavingsprocedures opstarten.	▲	Dit is een continu proces. Er zijn meerdere zaken opgepakt en afgehandeld. Er zijn ook nog enkele zaken in behandeling.
6.4.2	Optreden tegen illegale bouwwerken bij recreatiewoningen		
	Toezicht en controles uitvoeren op illegale bouwwerken bij recreatiewoningen en waar nodig handavingsprocedures opstarten.	■	De inventarisatie en het opstellen van beleid is gestart. Vanwege capaciteitstekort is de verdere uitvoering nog niet voortgezet.
6.4.3	Actuele APV		
	Updaten en Omgevingswet-proof maken van de APV.	●	Omgevingswet-proof maken APV is gerealiseerd in 2023.

REALISATIE BATEN EN LASTEN

bedragen x € 1.000

06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil	Rekening 2022
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
Algemene baten en lasten	- 1.725	- 346	- 26	320 V	- 3
Bestuurlijke samenwerking en deelnemingen	- 612	- 560	- 578	- 17 N	- 565
Burgerlijke stand	- 221	- 243	- 224	19 V	- 209
Internationale contacten	- 3	- 18	- 18	1 V	- 8
Ondersteuning veiligheidsketen	- 2.473	- 2.423	- 2.388	35 V	- 2.282
Onroerende-zaakbelastingen	- 1	- 1	-	1 V	-
Openbare orde	- 286	- 396	- 412	- 15 N	- 416
Overige burgerzaken	- 53	- 94	- 75	19 V	- 73
Rampenbestrijding	- 49	- 57	- 50	7 V	- 49
Reisdocumenten	- 135	- 185	- 190	- 5 N	- 229
Rijbewijzen	- 161	- 165	- 155	9 V	- 195
Uitvoering Wet WOZ	- 442	- 556	- 532	24 V	- 425
Verkiezingen	- 111	- 207	- 175	32 V	- 117
Treasury	25	- 820	- 1.787	- 967 N	- 43
Gemeenteraad	- 718	- 808	- 795	13 V	- 759
College van B&W	- 969	- 1.306	- 1.252	54 V	- 1.555
Beheer overige gebouwen en gronden	- 239	- 197	- 157	39 V	- 219
Hondenbelasting	-	1	-	- 1 N	- 41
Handhaving Openbare orde	- 611	- 615	- 569	46 V	- 522
Brandkranen	- 22	- 22	- 21	1 V	- 19
Totaal Lasten	- 8.807	- 9.018	- 9.403	- 385 N	- 7.727
Baten					
Algemene baten en lasten	100	100	10	- 90 N	3
Burgerlijke stand	96	64	71	6 V	65
Internationale contacten	-	-	-	-	-
Onroerende-zaakbelastingen	9.142	9.011	9.371	360 V	8.988
Openbare orde	-	-	-	-	164
Overige burgerzaken	23	23	20	- 2 N	17
Reisdocumenten	61	153	178	25 V	210
Rijbewijzen	140	140	133	- 7 N	140
Uitkering gemeentefonds	62.303	65.370	66.191	821 V	62.719
Uitvoering Wet WOZ	11	11	9	- 1 N	9
Integratie-uitkering sociaal domein	3.410	3.780	3.739	- 41 N	4.446
Treasury	569	2.722	2.956	234 V	1.873
College van B&W	-	99	440	341 V	748
Beheer overige gebouwen en gronden	286	323	317	- 5 N	769
Hondenbelasting	-	-	- 0	- 0 N	- 1
Handhaving Openbare orde	114	54	46	- 9 N	40
Totaal Baten	76.255	81.850	83.482	1.632 V	80.189
Saldo van baten en lasten	67.448	72.832	74.079	1.247 V	72.462
Mutatie reserves					
Toevoegingen	- 877	- 12.452	- 12.290	163 V	- 15.941
Onttrekkingen	916	10.018	9.373	- 645 N	9.462
Mutatie reserves	39	- 2.435	- 2.917	- 483 N	- 6.480
Resultaat	67.487	70.398	71.162	764 V	65.982

BELANGRIJKSTE FINANCIËLE ONTWIKKELINGEN

bedragen x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen	Verschil
Voordelen	
Uitkering gemeentefonds	780 V
Stelpost ondersteuning overhead	54 V
Stelpost kapitaallasten	112 V
Stelposten rijksvoornemens, corona en onvoorzien	119 V
Meer OZB inkomsten door andere manier van waarderen	263 V
Vrijval pensioenverplichtingen	284 V
Totaal voordelen	1.612 V
Nadelen	
Treasury	- 733 N
Geen reclamebelasting opgelegd	- 100 N
Totaal nadelen	- 833 N
Overige afwijkingen	- 15 N
Totaal afwijkingen	764 V

Bij de decembercirculaire van het gemeentefonds heeft het Rijk nog extra middelen toegekend. Een deel van deze inkomsten zijn ter dekking van taken die in 2023 al zijn uitgevoerd. Een groot deel van de middelen zijn bestemd voor taken die niet eerder opgepakt kunnen worden dan in 2024. De gelden die bestemd zijn voor uitvoering van beleid in 2024 worden voor deze taken gereserveerd via de resultaatbestemming van deze jaarrekening. Ook was de gemeentefonds uitkering iets hoger doordat de hoeveelheden van de verdeelmaatstaven op onderdelen voordeliger uitpakte ten opzichte van de ramingen.

De beleidsnota Investeren waarderen en afschrijven ligt in het 1e kwartaal van 2024 voor aan uw raad en niet in 2023. Het idee om de stelpost kapitaallasten hiervoor in te zetten, is hierdoor niet doorgedaan. Dit levert een voordeel van € 112.000,- op in deze jaarrekening.

Het nadeel op 'Treasury' heeft te maken met de nóg hogere rente-opbrengsten (+) en de rentetoerekening(-). In beide bestuurlijke rapportages meldden we extra meevallers door de rente (3,9%) op het saldo dat bij de schatkist uitstaan. Bij de laatste rapportage (najaarsrapportage) is echter geen doorbelasting gedaan van dit voordeel naar de producten in de begroting. Bij de jaarrekening heeft deze bijstelling van de rente-omslag (daling van 1,2% naar 0,35%) wel plaatsgevonden.

Omdat het alleen een doorbelasting betreft, zien we hier onder treasury een negatief bedrag bij de vergelijking tussen begroot en werkelijk. Bij verschillende producten in de jaarrekening (vooral in programma 3, 4 en 5) zien we voor ruim € 1 miljoen aan lagere rentetoerekening.

De stelpost rijksvoornemens is niet volledig aangewend: voor de gereserveerde middelen voor de Wet goed verhuurderschap, de versterking anti-discriminatie en de ambulantisering GGZ is nog geen beleid opgesteld in 2023, waardoor € 67.000,- over bleef. Van de gereserveerde vergoedingen vanuit coronamiddelen is € 22.000,- niet ingezet. De post onvoorzien was niet volledig nodig, waardoor € 30.000,- overbleef. Om de winkeliers in het centrum tegemoet te komen hebben we in 2023, evenals in de voorgaande jaren, de reclamebelasting niet geïnd. Dit levert een nadeel op van € 100.000,-.

De opbrengst van de OZB voor niet woningen valt € 263.000,- hoger uit dan begroot. Dit heeft te maken door de nieuwe manier van het waarderen van panden, die vanaf 2022 is ingevoerd. De verwachting was dat de waardering van de panden lager gingen uitvallen. Dit is ook de reden dat wij een lagere opbrengst hebben begroot. Conform de circulaire van BZK moet bij de actuariële waardeberekening per 31 december 2023 rekening worden gehouden met een rekenrente van 3,16%.

Dit betekent dat er naast de vrijval aan pensioenverplichtingen voor de (oud)wethouders ook € 284.000,- vrij kan vallen aan pensioenverplichtingen voor de reeds gepensioneerde wethouders. Conform bestaand beleid wordt deze vrijval ten gunste van de Financieringsreserve gebracht.

Collegeprogramma

Via het collegeprogramma zijn middelen beschikbaar gesteld ter ondersteuning van de overhead.

In 2023 zijn vanuit deze middelen 3 communicatieadviseurs aangesteld. Daarnaast zijn de middelen ingezet voor het project 'Grip op de begroting'.

Voor een uitgebreide analyse van de verschillen in het programma verwijzen wij u naar hoofdstuk 6 Toelichting op het overzicht van baten en lasten.

Moties en amendementen

In onderstaande tabel zijn de aangenomen moties en amendementen van 2023 opgenomen.

Moties en amendementen

Raadsvergadering

04-04-2023	Amendement Aanvullende middelen vernieuwbouw Reggesteyn-'Taakstelling'
04-04-2023	Amendement Aanvullende middelen vernieuwbouw Reggesteyn-'Administratieve aanpassing'
16-05-2023	Motie bij Regie op wind: Energieopslag in buurten
16-05-2023	Motie bij Regie op wind: Visualiseren gevolgen energietransitie
16-05-2023	Motie bij Regie op wind: Respecteren lokaal democratisch proces
16-05-2023	Amendement Regie bij Windenergie
16-05-2023	Amendement bij Toetsingskader locatie asielopvang- Samenleving
16-05-2023	Amendement bij Toetsingskader locatie asielopvang- Dagbesteding Asielzoekers
16-05-2023	Amendement bij Toetsingskader locatie asielopvang- Bebouwde kom
16-05-2023	Amendement bij Toetsingskader locatie asielopvang- Asielzoekers behorend tot gezinnen
16-05-2023	Motie Toetsingskader locatie asielopvang- Veilige landers
20-06-2023	Motie Bewonersondersteuning gedupeerden Kanaal Almelo-De Haandrik CDA
27-06-2023	Motie vreemd oproep openhouden hertenkampen
27-06-2023	Motie vreemd Warmtetransitie
26-09-2023	Motie Participatie- Verklaring van geen bedenkingen voor flexwoningen
26-09-2023	Motie Labelen- Verklaring van geen bedenkingen voor flexwoningen
03-10-2023	Motie vreemd -Bemiddelaar
31-10-2023	Motie Onderzoek en optimalisatie uitvoering re-integratie
31-10-2023	Motie vreemd -Afkeuren handelswijze Overijssel energietransitie
07-11-2023	Amendement Statiegeldrekken
07-11-2023	Amendement Verhogen sporttarieven met 0 procent
07-11-2023	Amendement Wijziging dekking wandschildering Het Ravijn uit Reserve kunst
07-11-2023	Amendement Realiseren openbaar toilet in Nijverdal
07-11-2023	Motie Routekaart naar 1000 woningen
07-11-2023	Motie Openstelling monumenten bij subsidieverlening
07-11-2023	Motie Subsidieregeling verduurzaming maatschappelijk vastgoed
07-11-2023	Motie Rentetarieven sociale lening bij de Stadsbank Oost Nederland
07-11-2023	Motie Kunstgras voor alle voetbalverenigingen
07-11-2023	Motie Ontwikkelen visie historische verenigingen
07-11-2023	Motie Verbeteren openbaar toilet in parkeergarage
07-11-2023	Motie Bijverdienen in de bijstand
07-11-2023	Motie Realiseren graffiti skatebaan De Blokken
07-11-2023	Motie Forensenbelasting
07-11-2023	Motie Opstellen strategische visie
07-11-2023	Motie Treinuitval spoorlijn Zwolle- Enschede
28-11-2023	Amendement Reserveren middelen voor routekaart woningbouw
28-11-2023	Amendement reserveren middelen voor verduurzaming maatschappelijk vastgoed
19-12-2023	Motie Windbeleid- Niet toestaan van molenaarswoningen
19-12-2023	Motie Windbeleid -Respecteer uitkomsten participatieprocessen
19-12-2023	Motie Windbeleid- Grensoverschrijdende samenwerking windbeleid
19-12-2023	Motie vreemd- Gratis parkeren ivm werkzaamheden centrum Nijverdal
19-12-2023	Motie vreemd -Steun voor Ter Apel
19-12-2023	Amendement windbeleid

Programma: Overhead

Bestuurlijk verantwoordelijk:

Jorrit Eijbersen en

Egbert Nijenbanning

INLEIDING

In dit programma presenteren we de kosten ten aanzien van overhead. In programma 6 Bestuur, veiligheid en dienstverlening zijn de doelstellingen verwerkt. In de paragraaf Bedrijfsvoering lichten we activiteiten betreffende de overhead nader toe.

REALISATIE BATEN EN LASTEN

bedragen x € 1.000

99 Overhead	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Vershil	Rekening 2022
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
Personeel	- 8.977	- 9.391	- 9.194	197 V	- 8.608
Personeel en organisatie	- 735	- 895	- 939	- 45 N	- 805
Organisatieaangelegenheden	- 59	- 83	- 79	4 V	- 15
Financien en belastingen	- 338	- 441	- 373	68 V	- 297
Huisvesting	- 1.097	- 1.103	- 1.012	91 V	- 920
Automatisering	- 1.916	- 1.933	- 1.937	- 4 N	- 1.716
Communicatie	- 99	- 71	- 43	29 V	- 40
Juridische zaken	- 37	- 37	- 44	- 6 N	- 33
Facilitaire zaken	- 612	- 609	- 648	- 39 N	- 555
Overige ondersteuning	- 130	- 77	187	263 V	104
Totaal Lasten	- 14.001	- 14.641	- 14.082	559 V	- 12.884
Baten					
Personeel	57	92	150	58 V	152
Personeel en organisatie	-	-	-	-	8
Financien en belastingen	2	2	2	1 V	1
Huisvesting	- 0	40	45	5 V	- 0
Automatisering	-	-	0	0 V	0
Communicatie	29	29	26	- 3 N	24
Facilitaire zaken	10	10	11	1 V	20
Overige ondersteuning	-	50	-	- 50 N	- 0
Totaal Baten	98	223	235	12 V	205
Saldo van baten en lasten	- 13.903	- 14.418	- 13.847	570 V	- 12.679
Resultaat	- 13.903	- 14.418	- 13.847	570 V	- 12.679

BELANGRIJKSTE FINANCIËLE ONTWIKKELINGEN

bedragen x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen	Vershil
Voordelen	
Informatie en archiefbeheer	91 V
Lagere doorbelaste rentekosten op huisvesting	64 V
Voordeel loonsom	747 V
Loonsom doorbelast naar producten in programma's	- 600 N
Voordeel knelpuntenpot	78 V
Voordeel door hogere toerekening naar investeringen en grondexploitaties	120 V
Totaal voordelen	500 V
Nadelen	
-	-
Totaal nadelen	-
Overige afwijkingen	70 V
Totaal afwijkingen	570 V

Er is een voordeel van € 91.000,-- op het informatie en archiefbeheer, voornamelijk doordat de werkzaamheden intern zijn uitgevoerd, in plaats van extern uitbesteed.

Het voordeel huisvesting van € 64.000,-- ontstaat door lagere doorberekende rentelasten.

Er is een voordeel van € 747.000,-- ten opzichte van de begrote loonkosten. Dit voordeel is terug te zien in de verschillende programma's binnen deze jaarrekening (voordeel loonsom). Dit komt doordat we minder uitgaven aan loonkosten, dan dat we eerder verwachtten. Er zijn verschillende oorzaken die hieraan ten grondslag liggen. Er is een krappe arbeidsmarkt, waardoor we vacatures lastig kunnen invullen. Hierdoor blijven diverse loonsombudgetten onbenut, aangezien dit op diverse plekken gebeurt, tellen deze afzonderlijke onderdelen op tot een relatief groot bedrag. Enkele functie die zijn opgenomen in het collegeprogramma zijn niet of later of ingevuld (€ 110.000,--). Daarnaast is € 115.000,-- aan ontvangen sociale premies niet ingezet ter vervanging.

De oorspronkelijke dekking van de middelen uit de Vitaliteitsregeling via de VAR is niet ingezet. Dit geeft een nadeel van € 68.000,-- in de reservemutaties in programma 6.

Het voordeel drukt voor een gedeelte (circa € 150.000,--) op het programma Overhead. Het restant is doorbelast

naar de verschillende producten onder de andere programma's.

De knelpuntenpot is in de najaarsrapportage aangevuld in verband met veel ziekteverzuim. Er is een restant overgebleven van € 78.000,--, omdat de teams de vervanging op een andere manier hebben ingevuld of anders gefinancierd dan eerder werd verwacht.

Voor een uitgebreide analyse van de verschillen in het programma verwijzen wij u naar hoofdstuk 6 Toelichting op het overzicht van baten en lasten.

Paragraaf 1:

Lokale heffingen

In deze paragraaf geven we een uiteenzetting van het beleid voor 2024 met betrekking tot de gemeentelijke belastingen en tot welke belastingdruk dit voor burgers leidt.

Uitgangspunten en doelstellingen

Het is gebruikelijk om de tarieven jaarlijks te verhogen met een inflatiecorrectie. In de begroting 2023 was die 4,5%, maar we hadden toen al besloten dat voor de OZB niet-woningen de inflatiecorrectie werd geschrapt en ook het laatste deel van de ombuigingen uit 2019 van 2,5% werd teruggedraaid. Voor niet-woningen dus een verlaging van 2,5%. Alle andere tarieven werden wel verhoogd.

Bij de tariefswijzigingen die we in januari 2023 aan de raad hebben voorgelegd, bleek dat er ook ruimte was om de tariefsverhoging voor de afvalstoffenheffing te beperken tot 2,5% in plaats van 4,5%. Ook dat is doorgevoerd in de uiteindelijke tarieven voor 2023.

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is een bestemmingsbelasting. Wij gebruiken de opbrengsten om onze kosten voor de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval te dekken. De verhoging van de afvalstoffenheffing werd beperkt tot 2,5%, terwijl de inflatie in eerste instantie op 4,5% werd gecalculerd. Ten opzichte van de begroting 2023 zorgden de lagere tarieven voor een lagere opbrengst. Die werd zoals gebruikelijk gedekt uit de voorziening Egalisatie afvalstoffenheffing.

Afvalstoffenheffing	2022	2023	Lasten- stijging (€)	Lasten- stijging (%)
Basisheffing	€ 175,20	€ 179,64	€ 4,44	2,5%
140 liter restcontainer	€ 67,68	€ 69,36	€ 1,68	2,5%
240 liter restcontainer	€ 130,32	€ 133,56	€ 3,24	2,5%
opslag hoogbouwcomplex *1)	€ 74,88	€ 76,80	€ 1,92	2,6%
opslag recreatiecomplex *2)	€ 123,60	€ 126,72	€ 3,12	2,5%

In de laatste kolom van bovenstaande tabel ziet u dat niet alle tarieven evenveel zijn gestegen. Dat komt door afronding, want alle tarieven moeten deelbaar zijn door 12.

Begrafnisrechten

De opbrengst van de begrafenisrechten gebruiken wij om de kosten van de begraafplaatsen te dekken. De begrafenisrechten zijn met de inflatiecorrectie van 4,5% verhoogd.

Begrafnisrechten	2022	2023	Lasten- stijging (€)	Lasten- stijging (%)
Aankoop eigen graf	€ 2.409,00	€ 2.517,00	€ 108,00	4,5%
Begraven volwassene	€ 773,00	€ 808,00	€ 35,00	4,5%

Leges

Particulieren en bedrijven moeten leges betalen voor individuele dienstverlening van de gemeente. De meeste leges zijn verhoogd met de inflatiecorrectie van 4,5%. Daarnaast zitten er in de Legesverordening ook nog wettelijke tarieven en maximumtarieven.

Marktprecariobelasting

Voor het gebruik van een standplaats op de warenmarkt in Nijverdal moeten de marktcoopliden marktprecariobelasting betalen. De tarieven zijn verhoogd met de inflatiecorrectie van 4,5%.

OZB

De opbrengst van de OZB is een algemeen dekkingsmiddel. De tarieven van de OZB worden uitgedrukt in een percentage van de WOZ-waarde. Op grond van de Wet waardering onroerende zaken (WOZ) moeten wij elk jaar alle onroerende zaken taxeren. Besloten is voor 2023 een inflatieverhoging door te voeren van 4,5% voor de categorie 'woningen'. Voor de niet-woningen hebben we de opbrengst verlaagd met 2,5%. Dit betreft het terugdraaien van een ombuiging uit 2019. De tarieven zijn verder aangepast op de waardeontwikkeling. Voor woningen was dit 12,0% en voor niet-woningen 0,8%. Voor woningen betekende dit een verlaging van de tarieven met 6,7% ten opzichte van 2022. Voor de niet-woningen werden de tarieven verlaagd met 3,3% ten opzichte van 2022.

Onroerende zaak belasting	2022	2023	Tariefstijging	Lastenstijging (%)
Eigendom				
Woning	0,1163%	0,1085%	-0,0078%	4,5%
Niet-woning	0,3056%	0,2956%	-0,0100%	-2,5%
Gebruik				
Niet-woning	0,2492%	0,2411%	-0,0081%	-2,5%

Reclamebelasting

Om de winkeliers in het centrum tegemoet te komen, is er, zoals in de afgelopen 3 jaar, geen reclamebelasting geïnd. Ondanks dat 2023 weer een 'normaal' jaar was na de coronapandemie, hadden de winkeliers het nog steeds zwaar. Naast het terugbetalen van coronasteun werden ze geconfronteerd met stijgende kosten o.a. energielasten, personeelstekorten, en andere uitdagingen. Vaak zijn de opgebouwde reserves aanzienlijk geslonken. Normaal gesproken wordt uit de opbrengst van de reclamebelasting een subsidie van € 55.000,- verstrekt aan Stichting Promotie Nijverdal, die activiteiten ontplooit ter versterking en verbetering van het ondernemersklimaat in het centrum van Nijverdal. Dit bedrag is wel uitbetaald in 2023.

Riool- en waterzorgheffing

De riool- en waterzorgheffing heeft het karakter van een bestemmingsheffing om collectieve maatregelen te treffen die de gemeente noodzakelijk acht voor een doelmatig werkende riolering en overige maatregelen ten aanzien van afvalwater, hemelwater en grondwater. De tarieven werden verhoogd met de inflatiecorrectie van 4,5%.

Riool- en waterzorgheffing	2022	2023	Lastenstijging (€)	Lastenstijging (%)
Vastrecht 0-500 m3	€ 233,88	€ 244,44	€ 10,56	4,5%
Vastrecht 501-1000 m3	€ 323,64	€ 338,16	€ 14,52	4,5%
Vastrecht 1001-1500 m3	€ 1.050,24	€ 1.097,52	€ 47,28	4,5%
Opslag voor elke hele of gehele schijf van 500 m3 boven 1500 m3	€ 408,36	€ 426,72	€ 18,36	4,5%

Toeristenbelasting

De opbrengst van de toeristenbelasting wordt door de gemeente gedeeltelijk gebruikt als dekking voor kosten op recreatief gebied. Een ander gedeelte wordt gebruikt als algemeen dekkingsmiddel. De tarieven voor 2023 zijn verhoogd conform de tariefafspraken voor de periode 2019-2023, na een consultatieronde onder de recreatieondernemers die we hebben gehouden in Q1 en Q2 van 2017. Deze tarieven zijn door de raad bekrachtigd in april 2018. In 2023 hebben we nieuwe afspraken opgesteld, die gaan in per 2024. De toeristenbelasting wordt opgebracht door de toerist. De recreatieondernemer is slechts een doorgreefluik. De toeristenbelasting is een belasting die we op aangifte innen. De recreatieondernemer doet zelf aangifte van het aantal overnachtingen. De genoemde tarieven zijn per persoon per nacht.

Toeristenbelasting	2022	2023	Lasten- stijging (€)	Lasten- stijging (%)
A. nachtverblijf niet vallend onder B, C of D	€ 0,78	€ 0,80	€ 0,02	2,6%
B. woning	€ 1,21	€ 1,24	€ 0,03	2,5%
C. hotel / bed&breakfasst	€ 1,87	€ 1,91	€ 0,04	2,1%
D. vaste standplaats	€ 117,00	€ 120,00	€ 3,00	2,6%

Vermakelijkhedenretributie

De tarieven van de vermakelijkhedenretributie zijn bijgesteld omdat er met de enige belastingplichtige, Avonturenpark Hellendoorn, een nieuw convenant is gesloten met een looptijd van 2023 tot en met 2027. Het vorige convenant liep van 2018 tot en met 2022. De vergoeding die het Avonturenpark betaalt, wordt ieder jaar geïndexeerd met 2,7% per jaar. Dit percentage wordt ook gebruikt bij de jaarlijkse indexatie van het tarief van de toeristenbelasting in onze gemeente, zoals afgesproken met de recreatieondernemers. Met het convenant draagt het Avonturenpark bij aan de kosten die de gemeente maakt ten behoeve van het park. In plaats van een heffing voor elke bezoeker wordt in het convenant de retributie 'afgekocht' voor een vast bedrag per jaar. Hierdoor zijn er voor beide partijen minder administratieve lasten.

Wet waardering onroerende zaken

Elk jaar worden alle onroerende zaken binnen de gemeente Hellendoorn opnieuw gewaardeerd. De nieuwe WOZ-waarden werden eind februari 2023 aan de belanghebbenden bekend gemaakt en hebben als waardepeildatum 1 januari 2022.

Aanslagheffing gecombineerde aanslag 2023

In totaal zijn er voor belastingjaar 2023 18.700 aanslagen gemeentelijke belastingen verzonden. Hiervan werden er 17.288 in februari 2023 opgelegd (92,45%). Naar aanleiding van verhuizingen, bezwaarschriften en controles werden er in de loop van 2023 dus 1.412 aanslagen opgelegd. Zoals gebruikelijk zijn op het aanslagbiljet de aanslagen afvalstoffenheffing, OZB en riool- en waterzorgheffing gecombineerd. Meestal staat op het aanslagbiljet ook een WOZ-beschikking.

Betaling

Omdat 65,93% van de belastingplichtigen een machtiging hebben afgegeven tot automatische incasso, hadden zij tien termijnen om het verschuldigde bedrag te voldoen.

Kwijtschelding 2023

Kwijtschelding van gemeentelijke belastingen kan worden verleend als de belastingschuldige niet in staat is om de belastingaanslag geheel of gedeeltelijk te betalen, behalve bij buitengewoon bezwaar. Van buitengewoon bezwaar is sprake als de middelen om een belastingaanslag te betalen ontbreken en ook niet binnen afzienbare termijn kunnen worden verwacht. Kwijtschelding is alleen mogelijk voor onroerendezaakbelastingen, afvalstoffenheffing en de riool- en waterzorgheffing. Bij de behandeling van kwijtscheldingsverzoeken maakte de gemeente Hellendoorn maximaal gebruik van de haar geboden mogelijkheden, door 100% van de bijstandsnorm aan te merken als kosten van bestaan. Voor AOW-gerechtigden werd een inkomstennorm gehanteerd gelijk aan de toepasselijke netto AOW-bedragen. Verder hielden wij bij de beoordeling van de betalingscapaciteit rekening met de netto kosten van kinderopvang. Om de administratieve lasten voor zowel de burger als de gemeente en ook de uitvoeringskosten zo laag mogelijk te houden, maakten wij gebruik van geautomatiseerde kwijtschelding. Het Inlichtingenbureau kreeg van ons een gegevensbestand van belastingplichtigen aan wie in 2022 volledig kwijtschelding is verleend. Het Inlichtingenbureau toetste op basis van gegevensvergelijkingen of de belastingplichtigen voldeden aan de normstelling en in aanmerking kwamen voor automatische kwijtschelding. Daarvan kregen de mensen van ons bericht. Ook als men niet voor automatische kwijtschelding in aanmerking kwam, kreeg men bericht. Op het moment dat de betreffende belastingplichtige de belastingaanslag 2023 ontving, kon hij of zij alsnog kwijtschelding aanvragen. Die aanvragen werden uitgebreid getoetst.

Over belastingjaar 2023 hebben we in totaal € 236.128,-- kwijtgescholden (2022: € 200.006,--). De stijging wordt deels veroorzaakt door de stijging van de belastingtarieven. Daarnaast zijn er meer toekenningen van kwijtscheldingsverzoeken 2023 geweest.

Oninbaar

Als op het gebied van de invordering alle vervolgacties zijn ondernomen en er geen verhaalsmogelijkheden meer zijn, worden de desbetreffende posten uit het debiteurenbestand gehaald en oninbaar verklaard. Dit instrument is in de wet vastgelegd en geldt als sluitstuk als invordering niet meer mogelijk blijkt.

Door het oninbaar verklaren, worden de invorderingsmaatregelen definitief afgerond. De schuld gaat administratief teniet, maar blijft formeel bestaan. Er hoeft echter geen tijd en energie meer te worden gestoken in het invorderen van de bedragen die toch niet binnenkomen.

Na de oninbaarverklaring wordt de schuld extra-comptabel vastgelegd. De posten worden op een aparte lijst, buiten de financiële administratie om, bijgehouden en vervallen na vijf jaar door verjaring. Op deze manier blijft de invordering zichtbaar voor het geval (gedeeltelijke) invordering plotseling alsnog mogelijk is.

De post oninbaarheid hangt veelal samen met faillissementen, vertrekken naar het buitenland waarbij onbekend is waar mensen naar toe zijn gegaan, en dergelijke. Veelal incidentele oorzaken dus. Het gaat hierbij in principe om alle soorten gemeentelijke belastingen, maar de gecombineerde aanslagen en leges vormen de hoofdmoot.

In 2023 hebben we een bedrag van € 22.100,-- aan openstaande gemeentelijke belastingen oninbaar verklaard (2022: € 61.938,--). In 2023 hebben we daarnaast nog leges voor de aanleg van een zonnepark (€ 225.355,--: project is niet opgestart) en leges voor bouwen van een varkensstal (€ 23.872,-- door faillissement) oninbaar verklaard.

In de jaarrekening hebben we op de balans een voorziening Dubieuze debiteuren voor vorderingen ouder dan een jaar. Hoe ouder de vordering is, des te hoger het voorziene bedrag. De voorziening bedraagt per 31-12-2023 € 232.359,--.

Hoe ziet de belastingdruk er uit?

De ontwikkeling van de woonlasten krijgt ieder jaar veel aandacht in politiek en media. Dit komt vooral omdat door lokale afwegingen de stijgingen per gemeente kunnen verschillen. Maar het is belangrijk te beseffen dat van elke euro die huishoudens en bedrijven in Nederland in 2023 aan belastingen en sociale premies betalen, volgens het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) maar 3,2% naar de gemeenten gaat. Het overgrote deel (95,4%) gaat naar de Rijksoverheid, de Provincie legt voor 0,5% heffingen op en de waterschappen tot slot voor 0,9%. De gemeentelijke lasten zijn dus relatief minder hoog dan wel eens wordt gedacht.

Provinciaal beeld belastingdruk

Sinds 2020 kennen we een benchmark gemeentelijke woonlasten. Door een vergelijking van de gemeentelijke woonlasten en de tariefontwikkeling met landelijke en provinciale gemiddelden, worden de onderlinge verschillen tussen gemeenten inzichtelijk. Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) stelt de benchmark samen en neemt deze op in de Atlas van de lokale heffingen.

De benchmark laat voor 2023 zien dat Hellendoorn in Overijssel zich onderaan de middenmoot bevindt voor wat betreft de woonlasten voor de eigenaar/gebruiker en huurder meerpersoonshuishoudens. Dat geldt in mindere mate voor de woonlasten van de éénpersoonshuishoudens.

Hieronder hebben we de woonlasten voor een meerpersoonshuishouden uitgesplitst naar eigenaar/bewoner en huurder.

Daarnaast gaan we uit van een jaarlijks waterverbruik van 1000 m3. Op basis van dit overzicht daalde de belastingdruk voor dit fictieve bedrijf in 2023 met 2,1%.

Belastingdruk bedrijven	2022	2023	Lasten- stijging (€)	Lasten- stijging (%)
Woz- waarde (fictief bedrijf met een WOZ-waarde van € 1.000.000,-- in 2010)	€ 912.277,00	€ 919.575,00		
Belastingsoort				
OZB-eigendom	€ 2.787,92	€ 2.718,26	-€ 69,65	-2,5%
OZB-gebruik	€ 2.273,39	€ 2.217,10	-€ 56,30	-2,5%
Riool- en waterzorgheffing bij 1.000 m3	€ 323,64	€ 338,16	€ 14,52	4,5%
Belastingdruk	€5.384,95	€5.273,52	(€111,43)	-2,1%

Overzicht opbrengsten

bedragen x € 1.000

Lokale heffingen	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil	Rekening 2022
Belastingen					
Onroerende-zaakbelasting gebruikers	1.344	1.213	1.376	163 V	1.259
Onroerende-zaakbelasting eigenaren	7.797	7.797	7.995	197 V	7.729
Toeristenbelasting	569	632	632	0 V	533
Reclamebelasting	91	92	- 8	- 100 N	- 9
Hondenbelasting	-	-	- 0	- 0 N	- 1
Marktprecariobelasting	24	24	25	2 V	25
Totaal Belastingen	9.826	9.758	10.020	263 V	9.537
Heffingen					
Riool- en waterzorgheffing	4.372	4.327	4.402	75 V	4.163
Afvalstoffenheffing	4.109	3.977	3.970	- 6 N	3.850
Totaal Heffingen	8.481	8.303	8.372	69 V	8.014
Rechten					
Secretarieleges burgerzaken	320	379	402	22 V	433
Begrafenisrechten	448	448	433	- 15 N	479
Overige leges en rechten	929	991	1.313	322 V	1.343
Totaal Rechten	1.697	1.819	2.148	329 V	2.254
Totaal lokale heffingen	20.004	19.880	20.541	660 V	19.805

Kostenonderbouwing

De paragraaf Lokale heffingen moet inzicht te bieden in de mate van kostendeckendheid van verschillende heffingen, waaronder leges, afvalstoffenheffing, riool- en waterzorgheffing en begrafenisrechten. De nieuwe regels die zijn opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording stellen vereisten aan hoe tarieven van deze heffingen worden berekend. Het is noodzakelijk om aan te tonen hoe is gewaarborgd dat de geraamde baten de geschatte lasten niet overschrijden voor heffingen die hoogstens kostendeckend mogen zijn. Daarnaast moet informatie worden verstrekt over de beleidsuitgangspunten en hoe deze zijn toegepast bij de tariefstelling.

Leges

De legesverordening bestaat uit drie delen (zogenoeten titels) die vervolgens weer zijn ingedeeld in hoofdstukken. Bij de legesverordening is het in het nieuwe BBV vereist dat de kostendeckend per hoofdstuk in beeld wordt gebracht. In onderstaande tabellen is de kostendeckendheid opgenomen van betreffende heffingen conform het nieuwe BBV. Het bepalen van de mate van kostendeckendheid is een continu proces.

Als algemeen beleidsuitgangspunt streven we naar 100,0% kostendeckendheid. Hieronder wordt de kostendeckendheid per titel nader toegelicht. Bij de leges is kruissubsidiëring toegestaan; dit betekent dat de legesverordening als geheel

kostendekkend moet zijn, maar dat er op onderdelen wel meer dan kostendekkende tarieven mogen worden gerekend, mits dit gecompenseerd wordt doordat andere tarieven juist niet geheel kostendekkend zijn.

Titel 1 – Algemene dienstverlening

We streven naar 100,0% kostendekkendheid, maar zijn hierin beperkt door de gemaximeerde legestarieven vanuit het rijk. Zie hieronder de mate van kostendekkendheid voor de leges burgerzaken.

bedragen x € 1.000

Kostendekkendheid legesverordening per hoofdstuk - Titel 1			Lasten taakveld	Over-head	Totaal lasten	Opbrengst en	Kosten- dekking
Titel 1 - Algemene dienstverlening							
Hoofdstuk	1	Burgerlijke stand	45,3	35,0	80,3	54,8	68,2%
Hoofdstuk	2	Reisdocumenten	166,2	58,8	225,0	177,8	79,0%
Hoofdstuk	3	Rijbewijzen	114,9	56,4	171,3	133,1	77,7%
Hoofdstuk	4	Verstrekingen uit de Basisregistratie Personen	9,9	5,8	15,6	7,8	49,8%
Hoofdstuk	9	Overige publiekszaken	17,6	1,9	19,5	6,4	32,8%
Hoofdstuk	12	Leegstandwet	0,3	0,3	0,5	0,6	112,7%
Hoofdstuk	16	Kansspelen	0,2	0,2	0,4	0,3	62,6%
Hoofdstuk	17	Kinderopvang	29,5	1,7	31,2	20,3	65,1%
Hoofdstuk	18	Nutsvoorzieningen	31,3	12,3	43,6	46,4	106,4%
Hoofdstuk	19	Verkeer en vervoer	23,8	12,8	36,6	15,9	43,5%
Hoofdstuk	21	Overige vergunningen, ontheffingen en inschrijvingen	3,3	2,9	6,1	5,5	90,0%
Kostendekkendheid Titel 1 - Algemene dienstverlening			442,2	188,1	630,3	468,9	74,4%

Titel 2 – Dienstverlening vallend onder de fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning

Het grootste gedeelte van de kosten en opbrengsten binnen titel 2 hebben betrekking op de kosten en opbrengsten van de Omgevingsvergunning.

bedragen x € 1.000

Kostendekkendheid legesverordening per hoofdstuk - Titel 2			Lasten taakveld	Over-head	Totaal lasten	Opbrengst en	Kosten- dekking
Titel 2 - Fysieke leefomgeving / omgevingsvergunning							
Hoofdstuk	2	Vooroverleg/beoordeling conceptaanvraag	13,0	11,2	24,2	7,9	32,7%
Hoofdstuk	3	Omgevingsvergunning	673,1	403,5	1.076,5	1.151,5	107,0%
Hoofdstuk	5	Teruggaaf	-	-	-	- 3,7	
Hoofdstuk	8	Bestemmingsplannen	15,5	5,1	20,6	14,3	69,6%
Hoofdstuk	10	Diversen	-	-	-	25,2	
Kostendekkendheid Titel 2 - Fysieke leefomgeving / omgevingsvergunning			701,5	419,8	1.121,3	1.195,3	106,6%

Titel 3 – Dienstverlening vallend onder de Europese Dienstenrichtlijn

Titel 3 vormt een klein gedeelte van onze legesinkomsten. Het gaat hier voornamelijk over drank- en horecavergunningen en de APV. De kosten zijn hier vele malen hoger dan de leges die we ontvangen.

bedragen x € 1.000

Kostendekkendheid legesverordening per hoofdstuk - Titel 3			Lasten taakveld	Over-head	Totaal lasten	Opbrengst en	Kosten- dekking
Titel 3 - Europese dienstenrichtlijn							
Hoofdstuk	1	Horeca	8,3	3,2	11,5	6,0	52,1%
Hoofdstuk	2	Organiseren evenementen of markten	14,7	12,7	27,5	11,7	42,5%
Hoofdstuk	5	Standplaatsen	39,8	34,5	74,4	8,5	11,4%
Hoofdstuk	8	Toezicht op openbare inrichtingen	0,9	0,8	1,7	0,5	26,0%
Kostendekkendheid Titel 3 - Europese dienstenrichtlijn			63,8	51,2	115,1	26,6	23,1%

Afvalstoffenheffing

In zijn algemeenheid is de afvalstoffenheffing volledig bedoeld om de kosten van afvalinzameling te dekken. We gebruiken de voorziening Egalisatie afvalstoffenheffing om schokken in de tarieven op te vangen. De voorziening is de afgelopen jaren opgebouwd uit de ontvangen heffingen. In 2023 hebben we € 171.501,- toegevoegd aan deze voorziening.

bedragen x € 1.000

Berekening kostendekkendheid afvalstoffenheffing	Primitieve Begroting	Rekening 2023
Kosten taakveld		
Netto kosten		
Kosten, incl. (omslag)rente	3.647	3.293
Taakveld Straatreiniging - 1/3 deel naar Afval	234	215
Inkomsten, excl. heffingen	- 863	- 799
Netto kosten	3.018	2.709
Toe te rekenen kosten		
Overhead, incl. (omslag)rente	626	626
BTW *1)	543	465
Toe te rekenen kosten taakveld	1.169	1.091
Totale kosten taakveld	4.187	3.800
Totale opbrengsten heffing	4.116	3.971
Dekkingspercentage afvalstoffenheffing	98,3%	104,5%

Riool- en waterzorgheffing

De riool- en waterzorgheffing willen we ook niet meer dan kostendekkend laten zijn. Het overschot of tekort dient om toekomstige schommelingen van de heffing te beperken. In 2023 hebben we € 442.883,- toe kunnen voegen aan de voorziening Egalisatie rioolheffing.

bedragen x € 1.000

Berekening kostendekkendheid riool- en waterzorgheffing	Primitieve Begroting	Rekening 2023
Kosten taakveld		
Netto kosten		
Kosten, incl. (omslag)rente	3.202	2.879
Taakveld straatreiniging - 1/3 deel naar Rioleringen	234	215
Inkomsten, excl. heffingen	- 34	- 60
Netto kosten	3.401	3.035
Toe te rekenen kosten		
Overhead, incl. (omslag)rente	551	551
BTW *1)	400	374
Toe te rekenen kosten taakveld	952	925
Totale kosten taakveld	4.353	3.960
Totale opbrengsten heffing	4.379	4.403
Dekkingspercentage riool- en waterzorgheffing	100,6%	111,2%

Begrafenisrechten

De opbrengsten uit de begrafenisrechten zijn lager dan in 2022 en de kostendekking ligt daardoor nu op 71,7% (2022 95,7%).

bedragen x € 1.000

Berekening kostendekkingheid begrafenisrechten	Primitieve Begroting	Rekening 2023
Kosten taakveld		
Netto kosten		
Kosten, incl. (omslag)rente	412	452
Inkomsten, excl. heffingen	-	-
Netto kosten	412	452
Toe te rekenen kosten		
Overhead, incl. (omslag)rente	128	131
BTW *1)	15	24
Toe te rekenen kosten taakveld	143	154
Totale kosten taakveld	556	606
Totale opbrengsten heffing	448	435
Dekkingspercentage begrafenisrechten	80,7%	71,7%

*1) De BTW zoals opgenomen in de tabel betreft (via BCF compensabele) BTW over gemaakte kosten

Samenvatting kostendekkingheid

bedragen x € 1.000

Kostendekkingheid heffingen	Lasten taakveld	Overhead	BCF /BTW	Totaal lasten	Leges	Andere inkomsten	Dekkings %
Riool- en waterzorgheffing	3.094	551	374	4.019	4.403	60	111%
Afvalstoffenheffing	3.508	626	465	4.599	3.971	799	105%
Begrafenisrechten	452	131	24	606	435	-	72%
Leges titel 1	442	188		630	469		74%
Leges titel 2	702	420		1.121	1.195		107%
Leges titel 3	64	51		115	27		23%
	8.261	1.967	863	11.091	10.500	858	103%

Let op, bovenstaand overzicht is exclusief de stortingen in de voorziening Egalisatie afvalstoffenheffing en de voorziening Egalisatie rioolheffing.

Paragraaf 2:

Weerstandsvormogen en risicobeheersing

INLEIDING

Risicomanagement is het proces waarbij de organisatie continu en systematisch doorlopen wordt op risico's. Het doel is de gevolgen ervan te voorkomen of te bestrijden en de positieve effecten ervan te benutten of te versterken. Met andere woorden: risicomanagement is gericht op het voorkomen, vermijden of verkleinen van risico's. De twee meest gebruikte toepassingen van risicomanagement zijn het sturen op risico's en het beheersen van risico's.

In deze paragraaf brengen wij de risico's in beeld die van invloed zijn op onze bedrijfsvoering (organisatiebreed) en verantwoorden wij de maatregelen die wij nemen om de risico's beheersbaar te maken. Door inzicht in de risico's zijn we in staat om op verantwoorde manier besluiten te nemen, waardoor de huidige risico's en de risico's gerelateerd aan toekomstige uitgaven en investeringen in verhouding staan tot de vermogenspositie van onze organisatie, het zogenaamde weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen kunnen we bepalen door onderstaande stappen te doorlopen:

1. Het inventariseren van risico's (risicoprofiel)
2. Het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit
3. Het vaststellen van de beschikbare weerstandscapaciteit
4. Het vergelijken van de benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Ook gaan we in deze paragraaf in op de financiële kengetallen. Deze geven een aanvullend inzicht in de weer- en wendbaarheid van de gemeente en maken duidelijk hoeveel financiële ruimte er is om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken.

1. RISICOPROFIEL

Aan de hand van de risico-inventarisatie is een risicoprofiel opgesteld. Periodiek worden de risico's van de organisatie doorlopen en waar nodig opnieuw beoordeeld.

Momenteel zijn in totaal 99 risico's in het systeem ingebracht. In het onderstaand overzicht presenteren we de tien belangrijkste risico's. Risico's met de hoogste impact op de benodigde weerstandscapaciteit. De impact van de overige risico's nemen we mee in het totaal van de benodigde weerstandscapaciteit.

Nr.	Risico gebeurtenis	Risico gevolg	Maatregelen	Netto financieel maximum	Netto Kans	Invloed (%)
R67	Cyberaanval met uitval van ICT tot gevolg	Financieel - ICT ligt plat waardoor informatie niet ontsloten is. Systemen werken mogelijk niet waardoor betalingen stil kunnen komen te liggen. Impact Continuïteit - Er kan niet gewerkt worden en we kunnen amper tot geen dienstverlening bieden. Imago - Het vertrouwen in de overheid wordt aangetast. Eventuele identiteitsfraude bij inwoners.	Actief - Firewalls, virusscanners, beheer servers, pentesten en offline back-up.	3.500	50%	16,9%
R259	Tariefstijging inkoop Jeugd en Wmo 2025	Financieel - Hogere tarieven voor de jeugdzorg en Wmo producten waardoor we hogere kosten hebben voor het leveren van zorg.	In voorbereiding - Beheersmaatregelen toepassen om te sturen op het verwijzen van de cliënten naar de aanbieders.	1.000	90%	8,7%
R54	Daling uitkering gemeentefonds	Financieel - De uitkering van het gemeentefonds kan gedurende het begrotingsjaar wijzigen. Bij een daling heeft dit effect op de lopende begroting en zijn direct ombuigingen nodig. Daarnaast heeft een daling impact op de volgende jaren. Ook dan zijn bezuinigingen nodig, maar daarvoor hebben we langer de tijd. Noodzakelijke bezuinigingen bij het rijk kunnen leiden tot ombuigingen die ook gemeenten zullen raken. Impact Continuïteit - Voorzieningsniveau wordt verlaagd.	Actief - Het opnemen van een voorzichtigheid in de raming van het gemeentefonds. Suggestie - Op de voet volgen van de ontwikkelingen, zodat je maximale reactietijd hebt om zelf de gevolgen te kunnen sturen. Suggestie - Lobby in samenwerking met andere gemeenten en VNG.	1.000	70%	6,8%
R255	Aansluiting op elektriciteitsnetwerk niet mogelijk	Financieel - Verlieslatende grondexploitaties, minder opbrengsten door niet kunnen uitgeven van kavels, mislopen van subsidies voor verduurzaming. Een achterliggend risico is het effect op de economie en daardoor lagere inkomsten voor de gemeente. Impact Continuïteit - Vertraging in uitvoering van ruimtelijke plannen (waaronder woningen, bedrijventerreinen en verduurzamingsopgave). Imago - Vertraging in projecten waar inwoners last van kunnen krijgen.	In voorbereiding - Overleg met Enexis en Tennet. In voorbereiding - Het creëren van decentrale energiehub's, dit is echter een oplossing voor een beperkt aantal situaties.	500	90%	6,5%
R250	Hoge loon- en prijsstijgingen worden niet voldoende gecompenseerd via het gemeentefonds	Financieel - De vergoeding van inkomsten uit het gemeentefonds voor loon- en prijsstijgingen zijn ontoereikend om de werkelijke stijgingen op te vangen, waardoor tekorten in de begroting ontstaan. Impact Continuïteit - Niet alle (beleids)taken kunnen meer op het vastgestelde niveau worden uitgevoerd.		1.000	50%	5,6%
R132	Groter beroep op open einde regelingen	Financieel - Het beroep dat de burger kan doen op open einde regelingen zoals Wmo-verstrekingen, jeugdhulp, leerlingvervoer en bijzondere bijstand is niet gelimiteerd. Dit kan resulteren in tegenvallers.	In voorbereiding - Er kunnen kwantitatieve maatregelen genomen worden waardoor de doelgroep van de betreffende regelingen kleiner wordt. Daarnaast is het eventueel mogelijk kwalitatieve maatregelen te nemen door de maximale bedragen waar beroep op gedaan kan worden bij te stellen.	500	70%	4,7%
R101	Faillissement (grote) zorgaanbieder, of aanbieder stoot onderdeel af	Financieel - Vervangende aanbieder kost altijd extra geld. Afwikkeling van faillissementen betekenen mogelijk extra kosten curator, openstaande indicaties, afloop lopende contracten etc. Aanbieders kunnen niet kostendekkend leveren en komen daardoor in de problemen. Dit leidt tot verzoeken om de tarieven te verhogen. En dat leidt tot hogere kosten. Aanbieders houden zich niet aan de contractafspraken en vragen het hoogste tarief. De gemeente kan dan niet altijd weigeren om de zorg in te kopen Impact Continuïteit - Geen zorg. Veel extra werk organisatie door overstap cliënten naar nieuwe aanbieder, wat snel geregeld moet worden. Imago - Klachten van burgers bij gemeenten. In de media ontstaat het beeld dat de gemeente te weinig betaalt voor contracten.	Actief - Tarievenonderzoek voor de inkoop van Wmo en Jeugd. In voorbereiding - In contract kunnen zaken worden geregeld hoe omgegaan wordt in het geval faillissement zich voordoet.	500	70%	3,4%
R65	Wachtgeldverplichtingen wethouders	Financieel - Bij het eindigen van het dienstverband van wethouders ontstaat een recht op wachtgeld.	Actief - Vormen van een reserve Wachtgeld huidige wethouders.	600	50%	3,2%

R162	Toename van jeugdzorg in aantal cliënten en onvoorspelbaarheid van de uitgaven via externe verwijzers	Financieel - Door toename van het gebruik van jeugdhulp ontstaan tekorten op het budget. Een groot gedeelte van de instroom komt buiten de gemeentelijke organisatie vandaan. 60% van de instroom wordt bepaald door huisartsen, andere medische specialisten of trajecten die opgelegd worden vanuit Jeugdbescherming/Jeugdreclassering. Impact Continuïteit - Doordat niet te sturen is op volume en doordat met name trajecten gericht op 24-uursverblijf kostbaar zijn kan de (financiële) impact groot zijn. Als gevolg van corona zien we toenemende problematiek bij jeugd, ook in lopende casuïstiek, en daarmee toenemende kosten.	Actief - Bij de inkoop 2025 wordt er mede gekeken hoe er meer grip op de uitgaven van de externe verwijzers kan komen. Tevens hebben we sociaal makelaars en POH'ers in dienst om meer grip op de uitgaven te krijgen.	500	50%	3,2%
R61	Datalek - Gegevens van inwoners komen op straat	Financieel - De kans bestaat dat er een boete wordt opgelegd (tot maximaal € 820.000,-). Daarnaast kan gemeente door burgers aansprakelijk worden gesteld voor gevolgschade. Impact Continuïteit - Gevolgen voor positie bestuurders. Die leggen prioriteit bij de oplossing, waardoor regulier werk minder prioriteit heeft. Imago - Imagoschade waarbij het beeld ontstaat van een onzorgvuldige overheid, welke laks omgaat met privacy gevoelige informatie.	Actief - Extra checks in systemen inbouwen. Mensen controles laten uitvoeren. Een ICT-systeem dat voldoet aan alle informatiebeveiligingsmaatregelen (BIO).	1.000	30%	2,9%

De invloed van een bepaald risico komt tot uitdrukking in het invloedspercentage in de laatste kolom. Dit is een resultante van de risicosimulatie, die de kans en het risicobedrag combineert tot een inschatting waarop het risico zich voor kan doen.

- Het maximale bedrag dat met deze tien grote risico's gemoeid is, is € 10.100.000,--.
- De overige risico's vertegenwoordigen een maximaal bedrag van € 10.132.500,--.
- In totaal hebben alle risico's samen een (financiële) impact van € 20.232.500,--.

Toelichting risico's

Hieronder worden de risico's in de top 10 toegelicht.

SOCIAAL DOMEIN

Gesignaleerde risico's Wmo

Heel Nederland kampt momenteel met krapte op de arbeidsmarkt en personeelstekort. Ook de huishoudelijke ondersteuning binnen onze gemeente ondervindt hier hinder van. Omdat aanbieders moeite hebben met het vinden van personeel, wordt het steeds lastiger om de benodigde huishoudelijke ondersteuning aan inwoners te bieden. Het risico bestaat dat de schaarste verdeeld moet worden en inwoners dus minder uren hulp dan nodig kunnen krijgen. Tevens bestaat de kans dat de wachtlijsten voor huishoudelijke ondersteuning zullen oplopen. In 2023 zien we een vrij stabiel klantenbestand, mogelijk is er een positief effect van preventieve maatregelen bijvoorbeeld vanuit de GALA-middelen die in 2023 is gestart. We hebben ook in 2023 gemerkt dat gewijzigde wetgeving invloed heeft op de kosten van de Wmo. Waar we eerst indiceerden op modules is in 2023 besloten dat dit moet gebeuren op basis van het aantal minuten dat nodig is om een schoon huis te garanderen. De gemeentelijke verordeningen en vervolgens de indicatiestelling moeten we dan ook aanpassen op deze (en andere) jurisprudentie.

Ook bij begeleiding en dagbesteding zien we een beperkte stijging in het aantal cliënten. Bij begeleiding zien we het gevolg van wachtlijsten in de GGZ terug. Er wordt vaker verzocht om individuele begeleiding ter stabilisatie, in afwachting van behandeling vanuit de zorgverzekeringswet. De hulpvragen die binnenkomen zijn complexer geworden. Dit ervaren we als gemeente maar ook in het voorliggend veld wordt dit signaleerd. Bij dagbesteding is het de verwachting dat dit de komende jaren ook zal blijven stijgen door de vergrijzing.

Structureel moeten reële tarieven worden betaald en in 2023 is daar door KPMG onderzoek naar gedaan. Dit heeft geleid tot een nabetaling.

Ook zien we dat oudere inwoners langer in de eigen woning blijven wonen. Dit sluit overigens aan bij het overheidsbeleid. De vroegere verzorgingshuizen bestaan niet meer en opname in een verpleeghuis is slechts aan de orde als er een ernstige langdurige zorgvraag is. De doorstroom van oudere inwoners vanuit een relatief grote woning naar een kleinere en beter passende woning stagneert door de krapte op de woningmarkt. Hierdoor kan het beroep op de gemeente toenemen voor wat betreft woningaanpassingen en andere hulpmiddelen.

Het streven is om ouderen zo lang mogelijk mobiel te laten zijn en dat had in 2023 al zijn weerslag op de aanvraag van vervoershulpmiddelen. Voor vervoer geldt ook nog dat de tarieven van vervoerders zijn gestegen door de stijging van loonkosten en brandstof.

Gesignaleerde risico's Participatie

Ons uitkeringenbestand wordt beïnvloed door het aantal statushouders dat gebruik moet maken van bijstand. We zien wel dat de werkloosheidscijfers relatief laag zijn. Op dit moment is er echter sprake van een krapte op de arbeidsmarkt, waarbij het risico natuurlijk bestaat dat dit omslaat naar hogere werkloosheid. En dan kan het beroep op de Participatiewet toenemen. Ook door hogere taakstellingen op het vlak van huisvesting van statushouders kan het uitkeringenbestand toenemen en in het verlengde daarvan het beroep op bijzondere bijstand en minimabeleid. In 2023 zagen we dat er financieel gezien meer gebruik werd gemaakt van bijzondere bijstand en aanverwante regelingen. Dat kwam onder andere door de energietoeslag.

Gesignaleerde risico's Jeugd

De budgetten binnen het Sociaal Domein zijn open einde regelingen en we kunnen noodzakelijke zorg niet weigeren. Hierdoor is overschrijding op budgetten een reëel risico. Door regelmatige prognoses, proberen we meer grip te krijgen op de uitgaven, waardoor tegenvallers eerder gesignaleerd worden en hierop bijgestuurd kan worden. In 2023 hebben we met name aan het eind van het jaar gezien dat het verzilveringspercentage, dat is het percentage dat aangeeft hoeveel er gebruik wordt gemaakt van de indicatie, plotseling opliep. Dat betekent dat we in komende prognoses dat bijstellen. Net zoals bij de Wmo speelt krapte op de arbeidsmarkt ook een rol bij de jeugdzorgaanbieders. Doordat er niet genoeg personeel beschikbaar is, bestaat de kans dat zorg niet geleverd kan worden of dat er duurder personeel ingehuurd moet worden. Ook kunnen hierdoor de wachtlijsten oplopen waardoor er bijvoorbeeld overbruggingszorg nodig is. Een ander risico is de financiële positie van zorgaanbieders. Sommige Twentse jeugdhulpaanbieders bevinden zich financieel in zwaar weer door de stijgende personeels- en materiële kosten. In 2023 heeft dit bijvoorbeeld geleid tot maatwerkafspraken die volgen uit de procedure die we moeten volgen vanuit het draaiboek continuïteit Jeugdhulp van de Zorgautoriteit. Vaak wordt dit vanuit de Regionale Samenwerking gezamenlijk met andere gemeenten verder opgepakt. Structureel moeten reële tarieven worden betaald en in 2023 is daar door KPMG onderzoek naar gedaan. Dit heeft geleid tot een nabetaling.

ICT

Cyberaanval

Onze bedrijfsvoering is in hoge mate afhankelijk van onze informatievoorziening. Onze informatie en onze gegevens vertegenwoordigen veel waarde, immers zonder informatie en gegevens valt de bedrijfsvoering stil. (Cyber)criminelen weten dat ook en proberen om die reden onze gegevens en onze informatie te stelen of onbruikbaar te maken om vervolgens geld te vragen voor het weer beschikbaar stellen van deze informatie. Deze bedreiging is de afgelopen jaren enorm toegenomen. Om de risico's te beperken is doorlopend aandacht nodig voor informatieveiligheid. Jaarlijks wordt een informatieveiligheidsplan opgesteld met organisatorische en technische maatregelen om de risico's op cyberaanvallen en de eventuele gevolgen daarvan zoveel mogelijk te beperken. Het gaat hierbij o.a. bewustwordingscampagnes, een offline back-up voorziening, monitoringsoftware m.b.t. verdachte situaties, maar ook continu het bijhouden van actualiteiten omtrent informatieveiligheid.

Datalek

Alle gegevens van onze inwoners staan in onze systemen. Door middel van een menselijk fout (datalek) kunnen gegevens van inwoners op straat komen te liggen, maar ook door een cyberaanval kunnen gegevens van onze inwoners in verkeerde handen vallen. Identiteitsfraude is dan een groot risico en zeer ongewenst. Daarnaast kun je als organisatie te maken krijgen met imagoschade. Om de risico's te beperken is er doorlopend aandacht nodig voor de AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming). Jaarlijks worden er steekproeven uitgevoerd op onze processen met betrekking tot de AVG, nieuwe medewerkers worden bij indiensttreding opgeleid en ook vinden er diverse bewustwordingscampagnes plaats.

Gemeentefonds

De gemeentefondsuitkering was in 2023 ruim € 69,9 miljoen en daarmee de belangrijkste bron van inkomsten. De inkomsten waren daarmee € 2,8 miljoen hoger dan in 2022. Van deze inkomsten vormde de algemene uitkering met € 66,2 miljoen het grootste bestanddeel. De uitkering deelfonds Sociaal Domein bedroeg nog € 3,7 miljoen: alleen nog de bijdragen voor participatie. Door de integratie van de middelen voor Jeugd en Wmo in de algemene uitkering neemt het risico voor de gemeentefondsuitkering toe. Het rijk verwacht dat de accessen op de algemene uitkering alle uitgavenstijgingen ruimschoots compenseren. We krijgen extra middelen voor Jeugd, maar er staat ons nog opgave vanuit de in 2023 vastgestelde hervormingsagenda Jeugd te wachten. De raad voor het openbaar bestuur (ROB) heeft in haar onderzoek geconcludeerd dat de gemeenten -ondanks de extra beschikbaar gestelde middelen- niet voldoende krijgen voor het uitvoeren van de taken voor Jeugd en Wmo. De VNG pleitte samen met ons dan ook bij de herijking van het gemeentefonds niet alleen voor een herverdeling van de bestaande middelen, maar ook voor een structureel toereikende bijdrage voor deze kosten. De kortingen die voor komende jaren zijn opgelegd zijn hebben een langer ingroeipad, maar blijven gehandhaafd voor de lange termijn.

Voor de jaren tot en met 2025 is wel een stijgende bijdrage aan de gemeenten te zien, onder andere het gevolg van tijdelijke beleidsintensivering (bijv. klimaat, wonen) en het tijdelijk terugdraaien van de opschalingskorting. Vanaf 2026 zien we deze opschalingskorting weer in volle omvang terugkomen. De volume-acces uit het gemeentefonds is voor de jaren 2022-2025 vastgeklikt: we worden verder alleen gecompenseerd voor inflatie en extra taken, maar gaan gedurende deze periode niet meer "trap-op-trap-af" mee met de uitgaven van het rijk. Inflatie voor de rijksoverheid kan echter afwijken van die van de gemeente Hellendoorn. Dit is een risico.

Vanaf 2026 worden de accessen gekoppeld aan het BBP (bruto binnenlands product). Hoewel de nieuwe financierings-systematiek stabiliteit kan brengen, schiet ze tekort om de groei van de uitgaven voor zorgkosten en infrastructuur van gemeenten op te vangen. Die kosten stijgen namelijk harder dan het gemiddelde BBP. VNG pleit voor een aangepaste systematiek die moet voorkomen dat er een jaarlijks groeiend tekort ontstaat en die op instemming kan rekenen van alle overheden, niet alleen het Rijk.

Overschotten en overschrijdingen van het BTW-compensatiefonds (BCF) worden verrekend met de gemeentefondsuitkering. De afgelopen jaren beleven de uitgaven achter door de coronacrisis en de Oekraïne-crisis, waardoor er overschotten op het BCF zijn ontstaan. Nu de economie weer goed op gang komt, is er echter het risico dat er geen ruimte meer onder het BCF-plafond zal zijn: overschrijding van het plafond wordt gekort op het gemeentefonds.

In 2022 is de herijking van het gemeentefonds vastgesteld. Echter slechts voor 3 jaar: de periode van 2023 t/m 2025. Het voordeel dat ons was doorberekend wordt niet volledig uitgekeerd, omdat er met een ingroei-model wordt gewerkt van een bijstelling van € 15,- euro per inwoner per jaar naar boven (voor o.a. ons) of beneden. Er vindt nog meer onderzoek plaats, waardoor de bijdragen weer ter discussie staan. De onderzoeken zullen niet voor 2026 zijn afgerond, waarmee het voordeel dat we – hopelijk- nog tegoed hebben een jaar extra op zich laat wachten. Vooralnog blijft ons voordeel hangen op € 37,50 per inwoner per jaar (2,5 jaar x € 15,-).

Risico dat inflatie niet voldoende gecompenseerd wordt via het gemeentefonds

De gevolgen van de oorlog tussen Rusland en Oekraïne werkt volop door in de hele samenleving. De energieprijzen hebben de excessieve hoogte achter zich liggen, maar liggen aanzienlijk hoger dan voorheen. De gestegen kosten van energie werkt door in de prijzen van consumptiemiddelen, goederen en diensten en investeringen. De gestegen kosten

van levensonderhoud voor de consument is of wordt vervolgens gecompenseerd door hogere lonen en uitkeringen. Dit zien we terug in de loonkosten van onze ambtenaren en uitgaven aan derden. Stijgende lonen zullen echter op hun beurt weer leiden tot stijgende prijzen van producten. Al met al leidde dit tot een flinke inflatie in 2023 met een structureel effect op de jaren erna.

In principe zouden de hogere kosten voor de gemeente gecompenseerd moeten worden door hogere inkomsten/baten. Het is echter de vraag of de inkomende geldstromen – gemeentefondsuitkering/specifieke uitkeringen en belastingen/heffingen - toereikend zijn om onze bedrijfsvoering op het huidige niveau te continueren.

De compensatie via het loon- en prijsdeel van het accres van het gemeentefonds met ingang van 2026 zal gerelateerd zijn aan de ontwikkelingen zoals het Centraal Planbureau (CPB) dit verwacht voor het gehele land: het bruto binnenlands product (bbp) zal hiervoor worden gehanteerd. Hierin zit géén volumegroei als gevolg van bijv. stijgend inwoneraantal (zoals in het oude accres). Ook kan de landelijk gemiddelde loonstijging kan lager liggen dan de cao-ontwikkelingen voor gemeenteambtenaren, huishoudelijke hulp, jeugdzorg en welzijnsinstellingen.

Netcongestie

Netcongestie is als filevorming op de snelweg, maar dan voor elektriciteit. In de afgelopen jaren is er een snelle toename van de vraag naar transportcapaciteit, zowel door de productie als het verbruik van elektriciteit. Dit leidt tot een tekort aan transportcapaciteit in sommige gebieden.

Voor de gemeente Hellendoorn kan dit betekenen dat er vertraging gaat optreden in de uitvoering van ruimtelijke plannen voor nieuwbouw woningen, bedrijventerreinen en de verduurzamingsopgave.

Het financiële risico bestaat uit negatieve effecten op de grondexploitaties, minder opbrengsten voor het niet kunnen uitgeven van kavels en het mislopen van subsidies voor verduurzaming. Een achterliggend risico is het effect op de economie en daaruit volgend lagere inkomsten voor de gemeente.

De mogelijkheden om het risico tegen te gaan zijn beperkt. Een maatregel is het creëren van decentrale energiehubbs, deze oplossing is echter maar voor een beperkt aantal situaties mogelijk.

Wachtgeldverplichtingen wethouders

Bij het eindigen van het dienstverband van wethouders ontstaat een recht op wachtgeld. Wij storten jaarlijks een bedrag in de reserve Wachtgelden huidige wethouders, hiermee bouwen wij een reserve op om bij recht op wachtgeld de voorziening Wachtgelden oud-wethouders direct vol te storten.

Als het dienstverband van alle wethouders tegelijk eindigt binnen of na de raadsperiode, lopen wij het risico dat we niet genoeg reserve hebben opgebouwd om in een keer het recht op wachtgeld van alle wethouders in de voorziening te kunnen storten. Op dat moment moet de voorziening wachtgeld in één keer worden volgestort ten laste van de exploitatie.

2. BENODIGDE WEERSTANDSCAPACITEIT

Risicokaart

In onderstaande risicokaart zijn de risico's uitgezet naar financiële impact maal de kans dat het risico zich voordoet. Een risico dat in het groene gebied zit, vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Een risico in het oranje gebied vraagt om aandacht. Een risico met de risicoscore in het rode gebied vereist directe aandacht.

Momenteel vallen vier financiële risico's in het rode risicogebied.

- Tariefstijging inkoop Jeugd en WMO 2025 (R259).
- Daling uitkering gemeentefonds (R54).
- Faillissement (grote) zorgaanbieder, of aanbieder stoot onderdeel af (R101).
- Aansluiting op elektriciteitsnetwerk niet mogelijk (R255).

Financieel	Netto				
	10%	30%	50%	70%	90%
$x > € 500.000$	1	2	4	2	1
$€ 250.000 < x < € 500.000$	3	7	3	1	1
$€ 100.000 < x < € 250.000$	3	1	13	5	
$€ 25.000 < x < € 100.000$	3	9	12	5	3
$x < € 25.000$	5	2	6	1	2
Geen financiële gevolgen					
Kans	10%	30%	50%	70%	90%

Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag (€ 20,2 miljoen) ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden.

Onderstaande grafiek en de bijbehorende tabel tonen de resultaten van de risicosimulatie. Hieruit volgt dat 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 7,2 miljoen (de benodigde weerstandscapaciteit).

bedragen x € 1.000

Benodigde weerstandscapaciteit		Rekening 2023
Zekerheidspercentage:		
10%		3.516
25%		4.121
50%		4.946
75%		6.098
80%		6.417
90%		7.199
95%		7.751

3. BESCHIKBARE WEERSTANDSCAPACITEIT

De beschikbare weerstandscapaciteit van de gemeente Hellendoorn bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken.

bedragen x € 1.000

Beschikbare weerstandscapaciteit		Rekening 2023
Vrij aanwendbare reserve		24.475
Financieringsreserve		8.822
Bufferreserve grondexploitatie		3.868
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit		37.164

4. RELATIE BENODIGDE EN BESCHIKBARE WEERSTANDSCAPACITEIT

De benodigde weerstandscapaciteit wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt de ratio weerstandsvermogen. Deze ratio geeft een indicatie of de gemeente voldoende in staat is om de aanwezige risico's op te kunnen vangen.

De ratio ziet er als volgt uit:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{\text{€ 37.164.000,--}}{\text{€ 7.199.000,--}} = 5,16$$

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van de berekende ratio.

Weerstandsnorm	Ratio	Betekenis
Waarderingscijfer		
A	groter dan 2.0	uitstekend
B	1.4 - 2.0	ruim voldoende
C	1.0 - 1.4	voldoende
D	0.8 - 1.0	matig
E	0.6 - 0.8	onvoldoende
F	kleiner dan 0.6	ruim onvoldoende

Het ratio van de gemeente Hellendoorn valt in klasse A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen.

Op basis van de door ons uitgevoerde risico-inventarisatie, de weerstandsratio van 5,16 en het beeld van onze meerjarenbegroting is het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Hellendoorn van mening dat de normale bedrijfsvoering financieel kan worden voortgezet.

5. KENGETALLEN

In deze paragraaf presenteren we enkele kengetallen om de weerstandscapaciteit te kunnen beoordelen. Daarnaast bevordert dit de financiële vergelijkbaarheid tussen gemeenten. In onderstaand overzicht worden de totalen van de kengetallen weergegeven inclusief de signaleringswaarden.

Kengetallen	Rekening 2022	Actuele Begroting	Rekening 2023
Netto schuldquote	59,7%	55,5%	47,5%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	56,0%	51,9%	44,2%
Solvabiliteitsratio	22,7%	25,7%	27,0%
Grondexploitatie	-0,7%	1,7%	-0,4%
Structurele exploitatieruimte	2,5%	0,8%	3,4%
Gemeentelijke belastingcapaciteit	91,5%	88,6%	91,7%

Toelichting signaleringswaarden

In overleg tussen de provincies en het ministerie van Binnenlandse zaken zijn afspraken gemaakt over signaleringswaarden voor de financiële kengetallen. Voor elk kengetal worden er drie categorieën onderscheiden: gezond (A), neutraal (B) en risicovol (C)

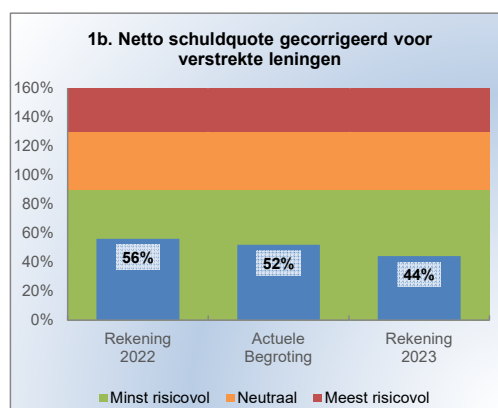
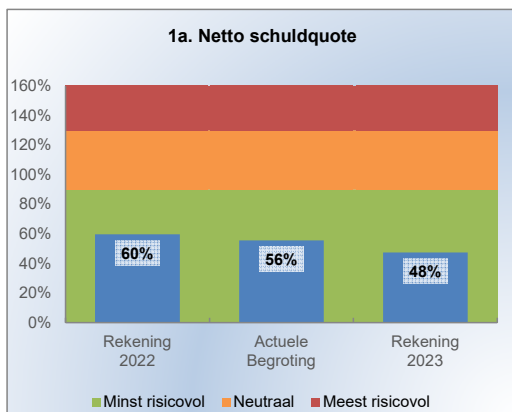
Signaleringwaarden kengetallen	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1a. Netto schuldquote	< 90%	90 - 130%	> 130%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90%	90 - 130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio	> 50%	20 - 50%	< 20%
3. Grondexploitatie	< 20%	20 - 35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	< 95%	95 - 105%	> 105%

Hieronder worden de kengetallen afzonderlijk toegelicht.

5.1 Netto schuldquote

bedragen x € 1.000

1. Netto schuldquote		Rekening 2022	Actuele Begroting	Rekening 2023
A. Vaste schulden	+	114.444	108.891	108.891
B. Netto vlottende schuld	+	4.341	4.560	5.251
C. Overlopende passiva	+	8.980	9.199	12.361
D1. Financiële activa (uitzettingen > 1 jaar)	-	85	159	74
D2. Financiële activa (verstrekte leningen)	-	4.432	4.500	4.108
E. Uitzettingen < 1 jaar	-	44.619	42.112	58.804
F. Liquide middelen	-	1.104	1.104	1.024
G. Overlopende activa	-	10.208	10.102	7.540
H. Totale saldo van baten (excl. mut. res.)	/	120.135	124.597	124.263
Netto schuldquote		59,7%	55,5%	47,5%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen		56,0%	51,9%	44,2%

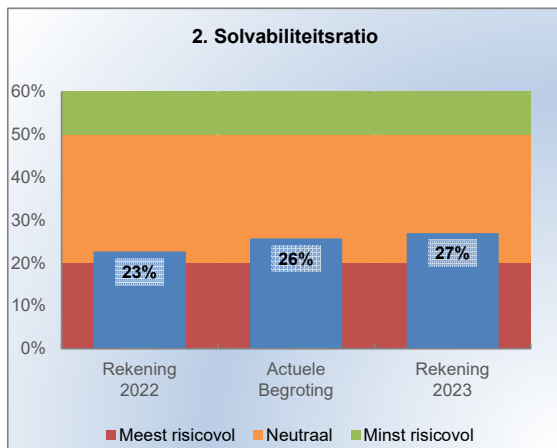
Toelichting

De leningenportefeuille die in 2020 is omgezet naar een nieuwe lening met een looptijd van 25 jaar en een rentepercentage van 1,94% bepaalt de komende jaren de basis van de netto-schuldquote. Er staat eind 2023 ruim € 55 miljoen uit bij de schatkist. Het overschot aan 'banksaldi' heeft grotendeel zijn oorzaak in de vertragingen in reguliere werkzaamheden en investeringen in de afgelopen jaren. Daarbij komen de positieve tussentijdse- en rekeningresultaten. De doelstelling om in de periode 2030-2032 uit te komen op een netto leningenportefeuille van 90% van het begrotingstotaal is nu al ruimschoots behaald. We blijven de netto schuldquote monitoren: er komen nog vele nieuwe taken en investeringen op ons af de komende decennia, waardoor de netto schuldquote weer zal stijgen.

5.2 Solvabiliteitsratio

bedragen x € 1.000

2. Solvabiliteitsratio		Rekening 2022	Actuele Begroting	Rekening 2023
A. Eigen vermogen	+	40.420	46.053	50.941
B. Totaal passiva	/	178.415	179.114	188.828
Solvabiliteit		22,7%	25,7%	27,0%

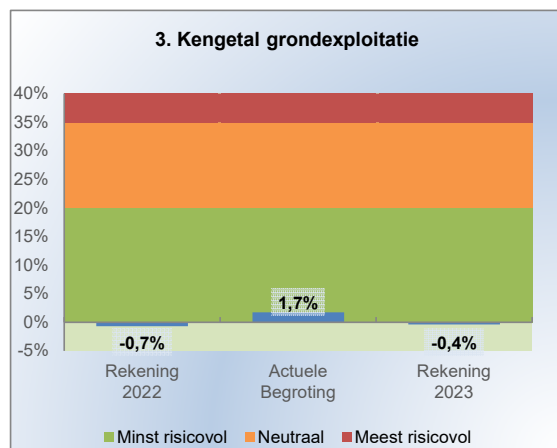
Toelichting

We zien het eigen vermogen stijgen. Ook in 2023 is een fors bedrag in de reserves gestort. Per saldo is het eigen vermogen met ruim € 10 miljoen gestegen. Dit heeft een direct effect op de solvabiliteitsratio. Deze stijgen van 23% naar 27%.

5.3 Grondexploitatie

bedragen x € 1.000

3. Grondexploitatie		Rekening 2022	Actuele Begroting	Rekening 2023
A. Bouwgronden in exploitatie	+	- 823	2.168	- 491
B. Totale saldo van baten (excl. mut. res.)	/	120.135	124.597	124.263
Grondexploitatie		-0,7%	1,7%	-0,4%

Toelichting

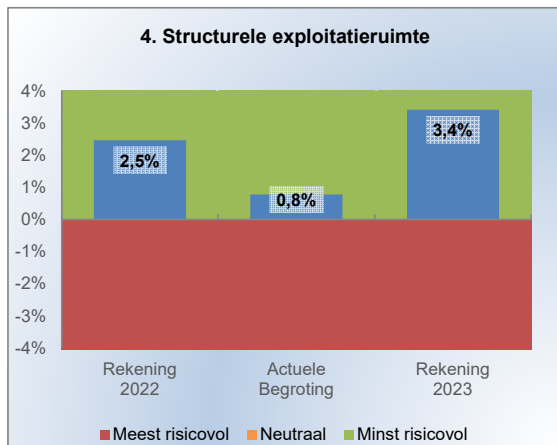
Bovenstaande tabel laat zien dat de impact die de grondexploitatie heeft op onze reguliere bedrijfsvoering nog steeds erg laag is. Inmiddels zijn voor de lopende grondexploitaties zoveel opbrengsten uit verkopen ontvangen dat dit bijna gelijk is aan de investeringen die gedaan zijn. Sommige grexen zijn verliesgevend: hiervoor wordt het verlies in mindering gebracht op de waarde. Per saldo is er nu een negatief saldo op het geïnvesteerde vermogen in de grondexploitaties. In de gemeenterekening van 2015 was het percentage nog 33%. Momenteel zijn er nieuwe grondexploitaties gestart, waardoor eerst geïnvesteerd moet worden voordat er opbrengsten binnen komen. Het netto geïnvesteerd vermogen in de grondexploitaties zal daarom de komende jaren weer toenemen.

5.4 Structurele exploitatieruimte

bedragen x € 1.000

4. Structurele exploitatieruimte		Rekening 2022	Actuele Begroting	Rekening 2023
A. Totale structurele lasten	+	- 101.585	- 100.885	- 104.975
B. Totale structurele baten	+	105.015	101.859	112.896
C. Totale structurele toevoegingen aan de reserves	+	- 582	-	- 12.820
D. Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	+	113	-	9.136
E. Totale saldo van baten (excl. mut. res.)	/	120.135	124.597	124.263
Structurele exploitatieruimte		2,5%	0,8%	3,4%

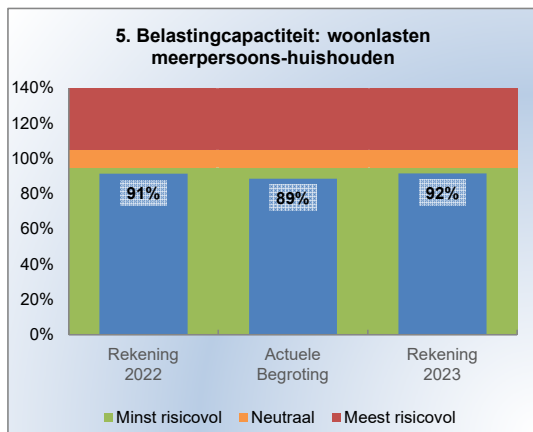

Toelichting

Door de extra middelen uit het gemeentefonds is de structurele exploitatieruimte flink gestegen. De inkomsten uit het gemeentefonds worden volledig gezien als structureel middel, ook al komt er vanaf 2026 veel minder binnen.

5.5 Gemeentelijke belastingcapaciteit

5. Gemeentelijke belastingcapaciteit		Rekening 2022	Actuele Begroting	Rekening 2023
A. OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	+	372	376	388
B. Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	+	234	234	244
C. Afvalstoffenheffing voor een gezin	+	243	243	249
D. Eventuele heffingskorting voor een gezin	-			
E. Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde		848	852	882
F. Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1	/	927	962	962
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar er voor		91,5%	88,6%	91,7%

Toelichting

De belastingdruk ligt lager dan het landelijk gemiddelde, zoals blijkt uit de cijfers van COELO. In paragraaf 1 Lokale heffingen is ook een vergelijking op provinciaal niveau opgenomen met een toelichting.

Paragraaf 3:
**Onderhoud
kapitaalgoederen**

INLEIDING

In deze paragraaf geven wij inzicht in het onderhoud van de kapitaalgoederen van de gemeente Hellendoorn. Het onderhoud van deze kapitaalgoederen is van groot belang voor het optimaal functioneren van de gemeente, onder meer op het gebied van veiligheid, vervoer en recreatie. De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud ervan zijn bepalend voor het voorzieningenniveau en uiteraard ook voor de (jaarlijkse) lasten.

Binnen Hellendoorn is in 2023 sprake van de volgende kapitaalgoederen

- Woonruimten
- Bedrijfsgebouwen
- Grond-, weg- en waterbouwkundige werken

Onderverdeeld in:

- a. Wegen
- b. Openbare verlichting
- c. Bruggen en tunnels
- d. Speelplaatsen
- e. Riolering
- f. Openbaar groen
- g. Buitensportaccommodaties

bedragen x € 1.000

Materiële vaste activa	Boek- waarde 1-1-2023	Boek- waarde 31-12-2023
Gronden en terreinen	2.947	3.452
Bedrijfsgebouwen	50.274	49.022
Machines, apparaten en installaties	9.288	9.105
Vervoermiddelen	2.449	2.105
Erfpachtgronden	687	251
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	49.016	49.645
Overige materiele vaste activa	2.592	2.460
Totaal	117.253	116.040

Kapitaalgoed	Beheer/onderhoudsplan	Vastgesteld	Onderhoudsniveau	Voorziening	Achterstallig onderhoud
Woonruimten en bedrijfsgebouwen	Meerjarenonderhoudsplan	1 x per 2 jaar	Score 3 NEN2767	Nee	Nee
Wegen	Onderhoudsprogramma wegen	Elke 3 jaar	CROW C	Ja	Nee
Openbare verlichting	Duurzaam beheer 2016-2020	2016	CROW B/C	Nee	Nee
Bruggen en tunnels	Uitvoeringsplan bruggen en tunnels	2021	Gemiddeld	Ja	Nee
Speelplaatsen	Speelruimtevisie	2022	CROW B/C	Nee	Nee
Riolering	Samen leven met water 2021-2025	2020	Gemiddeld	Nee	Nee
Openbaar groen	Groenbeleidsplan 2015-2025	2015	CROW A/B/C	Nee	Nee
Buitensport	Cyclisch vervangen toplagen i.o.m. de Bloss	Jaarlijks	Sober en doelmatig	Nee	Nee

Het onderhoudsbeleid kan over het algemeen gekenmerkt worden als sober. Dat wil zeggen dat alleen het onderhoud wordt verricht dat noodzakelijk is om de functie van het object in stand te houden.

DE KAPITAALGOEDEREN

Hieronder gaan we in op de staat van onderhoud van de verschillende kapitaalgoederen. Voor de waarde van de kapitaalgoederen wordt verwezen naar het onderdeel materiële vaste activa bij de toelichting op de balans.

WONINGEN EN GEBOUWEN

De gemeente Hellendoorn kent bij woningen en gebouwen twee vormen van beheer en onderhoud. Er zijn accommo-

daties die door de eigen organisatie en/of voor maatschappelijke doeleinden worden gebruikt. De andere categorie bestaat uit objecten die met gemeenschapsgelden voor een maatschappelijk doel zijn gebouwd, maar waar de exploitatie in handen is van een zelfstandige stichting. Dit zijn onderwijsgebouwen, waarbij de schoolbesturen verantwoordelijk zijn voor het onderhoud.

Accommodaties die door de eigen organisatie en/of voor maatschappelijke doeleinden worden gebruikt

De vastgoedportefeuille van de gemeente Hellendoorn bevat 31 gebouwen in eigendom met een bruto vloeroppervlakte van ca. 54.000 m². Dit zijn voornamelijk multifunctionele accommodaties. Daarnaast beheren we nog allerlei andere objecten zoals bijvoorbeeld marktkasten en grenspalen.

Onderhoud, verhuur en verkoop

De gemeentelijke gebouwen zijn in 2022 conform de meerjaren onderhoudsplanning onderhouden. In 2022 was er extra aandacht voor het schilderwerk aan de gebouwen, legionellapreventie en prestatiegericht onderhoud (gericht op verduurzaming) aan de installaties. Een mooi voorbeeld van het verduurzamen van een gemeentelijke accommodatie is het afvalbrengpunt (ABP). Het doel om daar geen gas meer te gebruiken is behaald. Dit is gelukt door 30 zonnepanelen te plaatsen op het dak, de CV-ketel te vervangen door een warmtepomp en de bestaande verlichting te vervangen door ledverlichting.

Onderwijshuisvesting

Wij zijn verantwoordelijk voor nieuwbouw en uitbreiding van schoolgebouwen. Herstel van constructiefouten en het beschikbaar stellen van het eerste onderwijsleerpakket en meubilair als een onderwijsvoorziening wordt uitgebreid. Hiervoor is jaarlijks € 70.000,-- beschikbaar. De schoolbesturen zijn zelf verantwoordelijk voor het binnen- en buitenonderhoud van schoolgebouwen.

In 2023 heeft een adviesbureau geadviseerd over de kwaliteit van het binnenklimaat van het gebouw van basisschool De Veenbrug in Daarlerveen. De conclusie is dat het binnenklimaat van dit schoolgebouw onvoldoende is. De maatregelen om het binnenklimaat te verbeteren zijn zo ingrijpend voor deze oude onderwijsvoorziening, dat het gebouw wordt vervangen. De verwachting is dat in 2026 de nieuwe school klaar is en de kinderen in het nieuwe gebouw onderwijs krijgen. In de tussentijd zijn, op aangeven van het adviesbureau, door het schoolbestuur maatregelen getroffen om de kwaliteit van het binnenklimaat van het huidige gebouw te verbeteren.

Op basis van het programma Onderwijshuisvesting zijn we in 2023 gestart met de voorbereiding om het vloeroppervlak van het schoolgebouw van de Prinses Beatrixschool aan de Trompweg in Nijverdal uit te breiden. In 2023 is gestart met de voorbereidingen om de leerlingen tijdelijk te kunnen huisvesten in noodlokalen op de parkeerplaats van Het Ravijn. De verwachting is dat de uitbreiding van de Prinses Beatrixschool in 2024 gerealiseerd is.

Met het bestuur van CSG Reggesteyn is in 2020 een maatwerkconstructie, afwijkend van de 'Verordening voorzieningen onderwijs gemeente Hellendoorn 2015', overeengekomen om een gecentraliseerde vorm van huisvesting mogelijk te maken. Gebleken is dat de kosten hoger uitvallen dan voorzien. Daarvoor is op 1 november 2023 een aanvullende overeenkomst afgesloten, waarbij een extra krediet beschikbaar is gesteld. Door deelname vanuit de gemeente in de stuurgroep blijven we op de hoogte van de ontwikkelingen. In 2023 is het grootste deel van het hoofdgebouw gesloopt. De aannemer start in 2024 met de realisatie van de nieuwe school. De planning is dat deze in de zomer 2025 gereed is. Uw raad wordt via de plannings-controlcyclus van de voortgang op de hoogte gehouden. Mochten er tussentijds ontwikkelingen zijn die afwijken van de gemaakte afspraken dan zal u hierover apart worden geïnformeerd.

Om strategische keuzes te maken ten opzichte van de onderwijsvoorzieningen en om te bepalen hoe met investeringen om te gaan, is in 2023 gestart met het opstellen van een Hellendoorns Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP). Samen met de schoolbesturen, kinderopvangorganisaties KOSMO en Stichting Peuterspeelzalen Gemeente Hellendoorn zijn we gestart met het opstellen van een beleidsrijk Hellendoorns IHP. Er is een adviesbureau ingeschakeld om het dit proces te begeleiden. We leveren het IHP in de eerste helft van 2024 op.

Woningen en Gebouwen	Begroot	Werkelijk	Verschil
Exploitatie			
Onderhoudsbudget woningen en gebouwen	774	763	11 V
Vervangingsinvesteringen			
Calamiteitenbudget gemeentelijke accommodaties	40	-	40 V
Koelinstallatie computerruimte (MER) in HvCB 2021	45	44	1 V
Verduurzaming De Ark Daarle	218	218	-
			-

WEGEN

Eén keer in de 3 jaar worden de verhardingen globaal visueel geïnspecteerd door een extern bureau. Hierbij wordt de kwaliteit in beeld gebracht conform de landelijke richtlijnen van het kennisplatform CROW (Deze ontwikkelen kengetallen met betrekking tot infrastructuur en mobiliteit in de fysieke leefomgeving). In 2023 is er een inspectie uitgevoerd.

Het regelmatig opnieuw inspecteren van de verhardingen is noodzakelijk om voldoende inzicht te houden in de kwaliteit van het wegareaal. Om gewogen keuzes te kunnen maken tussen verschillende onderhoudsmaatregelen voor wegen is het essentieel dat het areaal, de gewenste kwaliteit en de beschikbare financiële middelen bekend zijn. Om de gewenste kwaliteit van de wegen ook in de toekomst te waarborgen moeten, na het uitbreiden van het areaal aan kapitaalgoederen en/of gemeentelijke assets, de onderhoudsbudgetten aangevuld worden.

Langjarig wegenonderhoud

Het langjarig (cyclisch) wegenonderhoud hebben we in beeld gebracht, net als het daarvoor benodigde jaarlijkse budget. We hebben middelen vrijgemaakt om te voldoen aan onderhoudsniveau B van het CROW. Dit sluit aan bij de gestelde ambities vanuit het IBOR (Integraal beheer openbare ruimte). In 2023 is een nieuw beheerplan wegen vastgesteld waarin de kaders voor het onderhoud aan het wegennet opnieuw zijn vastgesteld. Ook is in dit plan een prioritering gemaakt. Onderdeel van het nieuwe beleid is dat we naast het technisch in stand houden van ons wegennet meer willen kijken hoe we met het wegonderhoud meer bij kunnen dragen aan domeinbrede doelstellingen (IBOR). De periodieke weginspectie, die wordt uitgevoerd over het totale wegareaal, vormt de basis voor het onderhoudsprogramma. Op basis hiervan wordt een meerjarenplanning met een financiële doorrekening gemaakt. Daarnaast proberen we met het onderhoud ook aan te sluiten bij maatregelen vanuit bijvoorbeeld verkeer, openbaar groen en klimaatadaptatie. Ieder jaar wordt het meerjarig onderhoudsplan voor wegen herzien en de eventueel te verwachten onderhoudspieken worden hierin opgenomen. Doordat er een voorziening beschikbaar is, kunnen we deze pieken opvangen.

Per 31-12-2023 is de stand van de voorziening € 1.549.060,-.

Asfaltverharding

Op basis van de kwaliteit van het asfalt en de functie van het wegvak (invalsweg, fietspad, landbouwweg) wordt prioritering gegeven binnen het onderhoudsprogramma. We proberen hier zoveel mogelijk werk met werk te maken door aan te sluiten bij de verschillende reconstructieprojecten en door afstemming te zoeken met andere vakdisciplines. Eventueel te verwachten onderhoudspieken zijn in de meerjarenplanning wegen opgenomen. Door het jaarlijks cyclisch doorrekenen van het gehele wegareaal kan, indien nodig, de voorziening worden bijgesteld.

Elementverharding

Bij elementverhardingen verloopt het verouderingsproces veel trager. Dit komt met name door het veelvuldig toepassen van gebakken klinkers, in plaats van betonstraatstenen. Er is prioritering gegeven aan het onderhoud van asfaltverharding. In de meerjarenplanning is er rekening gehouden met de toestand en kwaliteit van de materialen en wordt er

voorzien in een toename van de onderhoudskosten voor de elementenverhardingen op de lange termijn. In 2023 zijn door de gemeenteraad bij het vaststellen van het beleidsplan wegen ook de kaders bepaald voor het onderhoud.

bedragen x € 1.000

Wegen	Begroot	Werkelijk	Verschil
Voorziening onderhoud wegen			
Storting voorziening		1.696	
Uitgaven voorziening		1.498	
Stand voorziening per 31-12-2023		1.549	
Vervangingsinvesteringen			
Vervangingsinvesteringen wegen	333	341	- 8 N

Bruggen en Tunnels

In 2021 is het strategisch beheerplan "Civieltechnische kunstwerken 2021 t/m 2025" vastgesteld. Op basis van dit beheerplan wordt onderhoud uitgevoerd en is ook de voorziening Onderhoud civiele kunstwerken ingesteld.

In 2023 zijn alle civiele kunstwerken geïnspecteerd. Op basis van de inspectiegegevens gaan we het onderhoudsprogramma in 2024 herzien. Per 31-12-2023 is de stand van de voorziening € 88.093,--.

bedragen x € 1.000

Bruggen en tunnels	Begroot	Werkelijk	Verschil
Exploitatie			
Onderhoudsbudget bruggen en tunnels	16	19	- 3 N
Storting voorziening		205	
Uitgaven voorziening		167	
Stand voorziening per 31-12-2023		88	

Speelplaatsen

De raad heeft in 2022 de "Hellendoornse Speelruimtevisie" vastgesteld. Deze nieuwe visie geeft een duidelijke structuur voor speelvoorzieningen. Daarmee wordt duidelijk waar geïnvesteerd dient te worden en waar toestellen kunnen verval- len. Uiteindelijk met als doel het speelnetwerk met het huidige onderhoudsbudget in stand te houden. In 2023 zijn de financiële consequenties van het voorgestelde beleid uitgerekend, dit is stap één voor het uitvoeringsplan welke we in 2024 aan de raad gaan voorleggen.

bedragen x € 1.000

Speelplaatsen	Begroot	Werkelijk	Verschil
Exploitatie			
Onderhoudsbudget speelplaatsen	57	20	37 V
Vervangingsinvesteringen			
Upgraden skatebaan naar Urban Skatepark*)	200	180	20 V

Riolering/Klimaatadaptatie

Als gemeente hebben we drie wettelijk verplichte watertaken:

1. Afvalwater moeten we verzamelen en afvoeren naar de zuivering.

- Hemelwater moeten we verwerken om overlast te voorkomen. Het liefst infiltreren we het zoveel mogelijk in de bodem. Vaak ook voeren we het gecontroleerd af.
- Grondwater mag geen structureel nadelige gevolgen hebben (door een te hoge of te lage waterstand) voor de bestemming van een terrein. Dus moeten we die grondwaterstand zo goed mogelijk beheren.

De manier waarop we deze taken uitvoeren, is vastgelegd in het door de raad vastgestelde beleidsplan 'Samen leven met water' voor de periode 2021 tot en met 2025. Een plan dat overigens de komende jaren geïntegreerd zal worden in de visies en plannen met betrekking tot de omgevingswet.

De komende tijd richten we ons steeds meer op het vasthouden van water in plaats van het af te voeren. Daarnaast gaan we verder met meten en monitoren van het rioolstelsel om in de toekomst steeds gericht te kunnen investeren in de waterketen.

In 2023 is onder andere de riolering in de Noetselerweg en Van Corbachstraat in Nijverdal vervangen. Ook zijn binnen de gemeente een aantal gazons ingericht als wadi om overtollig hemelwater vast te houden. Verder zijn in 2023 de voorbereidingen gestart voor de vervanging van de riolering in de Wemekampstraat (Hellendoorn) en Bergleidingweg (Nijverdal) waarbij we tevens de openbare ruimte opnieuw gaan inrichten.

bedragen x € 1.000

Riolering	Begroot	Werkelijk	Verschil
Exploitatie			
Planvorming en onderzoeken	57	41	16 V
Beheerbudget riolering	287	203	84 V
Onderhoudsbudget riolering	72	79	- 7 N
Vervangingsinvesteringen			
Vervangingsinvesteringen riolering *)	1.994	1.462	532 V

*) Het restantkrediet van € 532.000,-- schuift door naar 2024

OPENBAAR GROEN

Het groenbeleidsplan (2015-2025) geeft richting aan de manier waarop we het openbaar groen beheren, onderhouden en (opnieuw) inrichten. Omdat de opgaven en maatschappelijke wensen voor groen veranderen ontwikkelen we een nieuw groenbeleidsplan. In 2023 is de aanbesteding voor het vinden van een adviesbureau afgerond en is gestart met de ontwikkeling van een nieuw groenbeleidsplan. Thema's als biodiversiteit, boombescherming en klimaatadaptatie krijgen hierin aandacht. Een belangrijk aspect van het opstellen van het nieuwe groenbeleid is ook het afstemmen van de budgetten op de huidige arealen en beheermethoden.

De gemeente streeft naar een duurzame vergroening van de woonkernen, waarbij de huidige groene kwaliteit minstens wordt behouden en waar mogelijk wordt versterkt. Beheer en onderhoud voeren we uit op beeldkwaliteit. Dit beeld garanderen we door onderhoud te plegen op het moment dat het nodig is (afhankelijk van de groeiomstandigheden) en niet wanneer het 'weer aan de beurt' is. We onderhouden de centra en begraafplaatsen op (CROW) A-niveau en in de wijken op B-niveau. Dit is ook in het 'Integraal beheer openbare ruimte' (IBOR) vastgesteld.

We zetten de beschikbare middelen en capaciteit zo effectief mogelijk in. Het onderhoud van het openbaar groen wordt deels door eigen mensen opgepakt en deels uitbesteed aan derden. Op enkele plekken wordt het onderhoud door Plaatselijk Belang, buurt, straat of stichting uitgevoerd.

- In 2023 is het strategisch boombeheer gecontinueerd, waarbij een start is gemaakt in het buitengebied van Hulsen. De cyclus van inspectie, onderhoud en snoei van de bomen is goed doorlopen. Inspecties en een deel van het snoeiwerk zetten wij op de markt. De rest van de snoeiwerkzaamheden voeren wij zelf uit.

- In 2023 is het gazonbeheer binnen de bebouwde kom voor een deel (40%) omgevormd naar extensief maaibeheer. Met als doel het bevorderen van de biodiversiteit. De omvorming van een strak gemaaid gazon naar een ecologisch grasveld duurt een aantal jaar. Wij monitoren jaarlijks de effecten en stellen het beheer zo nodig bij.
- Stap 1 van de grote groenrenovatie van woonwijk de Höfte (Hellendoorn) is gestart en zetten we voort in de jaren 2024 en 2025.
- In de zomer van 2023 is een pilot gedaan met de snoei van overhangend groen in de plantvakken. Dit is in drie besteksvormen bij een aannemer neergelegd. Naar aanleiding van de resultaten uit deze pilot gaan we meer gestuurd beheer toepassen in plaats van het reageren op meldingen.

bedragen x € 1.000

Openbaar groen	Begroot	Werkelijk	Verschil
Exploitatie			
Onderhoudsbudget openbaar groen	1.194	1.216	- 22 N
Vervangingsinvesteringen			
Groenrenovatie De Hofte*)	58	2	56 V

*) Het restantkrediet van € 56.000,-- schuift door naar 2024

Buitensportaccommodaties

We onderhouden onze buitensportaccommodaties op een sober en doelmatig niveau. De vervanging van de kunstgrasvelden is opgenomen in het meerjaren investeringsprogramma (MIP). De toplagen van de natuurgrasvelden worden gerenoveerd aan de hand van het door de BLOS (Bestuurscommissie voor de Lichamelijke Opvoeding en de Sport) vastgestelde schema op basis van economische afschrijvingstermijnen. Als de staat van de velden (sporttechnisch) nog goed is, worden de renovaties doorgeschoven in tijd. In 2023 hebben geen renovaties plaatsgevonden.

Voorbeelden hiervan zijn dat de volgende renovaties zijn doorgeschoven:

- Vervanging van de toplagen van kunstgras sport en spelvoorziening De Plakke (Haarle), twee kunstgras voetbalvelden op sportpark De Voordam (Hellendoorn) en hockeyveld (Nijverdal) naar 2024;
- natuurgrasveld 2 op sportpark Smidserve (Hulsen) naar 2025.

bedragen x € 1.000

Buitensportaccommodaties	Begroot	Werkelijk	Verschil
Exploitatie			
Onderhoudsbudget buitensportaccommodaties	266	231	35 V
Vervangingsinvesteringen			
Vervanging fietscrossbaan Lochsprinters *)	87	51	36 V
Vervanging toplaag atletiekbaan Nijverdal 2022	57	70	- 13 N
Vervanging toplaag kunstgras sportpark Gagelman en Smidserve *)	68	2	66 V
			-

*) Een restantkrediet van € 81.000,-- schuift door naar 2024

Areaal	Aantal	Eenheid
Woningen en Gebouwen		
• Gebouwen (eigendom)	31	stuks
• Onderwijshuisvesting	26	stuks
Wegen		
• Asphalt- en betonverharding	306	km.
• Asphalt- en betonverharding	1.252.654	m2
• Klinkerverharding	125	km.
• Klinkerverharding	595.908	m2
• Onverhard en halfverhard	138	km.
• Wegen	567	km.
Openbare verlichting		
• Lichtpunten	7.575	stuks
Bruggen en tunnels		
• Verkeersbruggen	15	stuks
• Spoorbrug	6	stuks
• Spoortunnel	3	stuks
• Fietstunnel	3	stuks
• Fietsbrug	16	stuks
• Voetgangersbrug	1	stuks
Speelplaatsen		
• Speelplaatsen in gemeentelijk beheer	84	stuks
Riolering		
• Vrijverval-riolering	235	km.
• Persleiding	220	km.
• Inspectiepunten	7.837	stuks
• Rioolgemalen	27	stuks
• Bergbezinkbasins	7	stuks
• Tunnel- en oppervlaktgemalen	10	stuks
• Pompunits	767	stuks
• Overstorten vuilwater	45	stuks
• Overstorten hemelwater	74	stuks
Openbaar Groen		
• Stedelijk groen (gazon, heesters, sier)	1.495.136	m2
• Landschappelijk groen (berm, bosplantsoen, riet)	798.804	m2
• Begraafplaatsen	100.710	m2
Buitensportaccommodaties		
• Kunstgrasvelden (voetbal, hockey, korfbal en handbal)	14,5	stuks
• Natuurgrasvelden (voetbal)	24	stuks
• Natuurgras trainingsvelden (voetbal)	8	stuks
• Evenementenweide inclusief wielerved	1	stuks

Paragraaf 4:
Financiering

INLEIDING

Het doel van deze paragraaf is u te informeren over het gevoerde treasurybeleid in 2023 en over de beheersing van financieringsrisico's.

De treasuryfunctie ondersteunt de uitvoering van de verschillende programma's. Treasury is het besturen en beheersen van, het verantwoording afleggen over en het toezicht houden op de geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Meer concreet gaat het om financiering van het beleid tegen zo gunstig mogelijke voorwaarden.

Treasurybeleid

Het algemene beleidsuitgangspunt van het treasurybeheer binnen onze gemeente kan als volgt worden omschreven: de gemeente voert – gelet op haar publiekrechtelijke taak om maatschappelijk kapitaal te beheren – een risicomijdend treasurybeleid. Binnen dit risicomijdend beleid is ons doel een zo hoog mogelijk rendement op het belegd vermogen en/of zo laag mogelijke kosten voor leningen te realiseren. Dit alles binnen duidelijk geformuleerde randvoorwaarden om onze risico's te beperken. De uitgangspunten en bevoegdheden in het treasurybeheer zijn vastgelegd in het treasurybesluit. Het gaat daarbij om de beleidsmatige vaststelling van de uitgangspunten, de doelstellingen, de organisatorische en financiële kaders, de informatievoorziening en de administratieve organisatie.

De doelstellingen van het treasurybeleid zijn:

1. Het verzekeren van duurzame toegang tot financiële markten tegen acceptabele condities.
2. Het beschermen van gemeentelijke vermogens en (rente)resultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals renterisico's, koersrisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's.
3. Het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities.
4. Het optimaliseren van de renteresultaten binnen de kaders van de Wet Fido en de limieten en richtlijnen van het treasurybesluit.
5. Het verankeren van de treasury-activiteiten in de administratieve organisatie.

Verbeteren financieringspositie

Een belangrijk uitgangspunt van het financieel beleid blijft een gedegen financiële positie. Dit vergt een langetermijnvisie en de nodige begrotingsdiscipline. Om dit te realiseren en te zorgen dat onze financieringspositie verbetert, zijn er in het verleden verschillende maatregelen genomen. Bijvoorbeeld het beperken van het investeringsvolume en versterken van de reservepositie. Na een aantal jaar een streng investeringsregime gevoerd te hebben, is de doelstelling van de financieringspositie aangepast. We streven naar een langlopende netto schuldenlast van maximaal 90% van het begrotingstotaal. Doelstelling was om dit voor het eerst te behalen in de periode 2030-2034.

Door de bijzondere omstandigheden/crises, waarbij de uitgaven achter zijn gebleven op de verwachtingen, en we mee zijn gevaren op de tijdelijke investeringsimpulsen van het Rijk (tijdelijk hoger gemeentefonds), is de netto schuldenlast nu al op dit niveau.

We zien echter dat de beheersing van de financiële positie een andere benadering vraagt. Dit komt mede door de crises van de afgelopen jaren (woningtekort, oorlog in Oekraïne, prijsstijgingen), de vooruitblik op de langjarige vervanging en verduurzaming van onze kapitaalgoederen. Hiervoor is in Q1-2024 een voorstel aan u gedaan via de nota 'Investeren waarderen en afschrijven'.

Leningenportefeuille en schuldenpositie

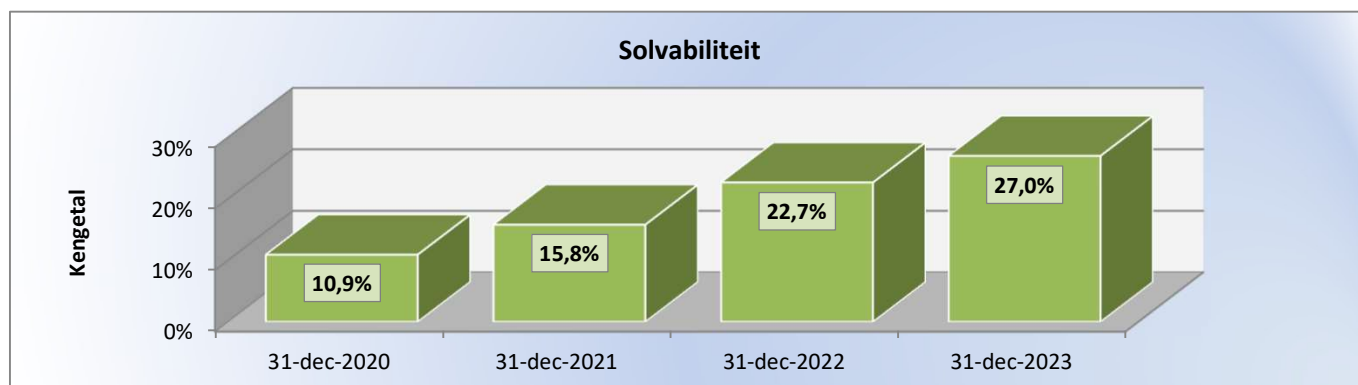
Door de uitbreiding van ons voorzieningenniveau en het daarbij horende hoge investeringsvolume van de vorige twee decennia is onze totale schuldenpositie sterk toegenomen en stond onze solvabiliteit (eigen vermogen gedeeld door vreemd vermogen) onder druk. Per 1 januari 2023 bedroeg onze opgenomen leningenportefeuille € 114,4 miljoen.

In 2020 is besloten 15 oude BNG-leningen om te zetten naar één nieuwe lening met een looptijd van 25 jaar. Met deze omzetting was € 113,8 miljoen gemoeid. Naast dat dit een besparing in de exploitatie met zich meebracht, is de verhouding tussen afschrijvingen (€ 6,6 miljoen) en aflossingen (€ 5,5 miljoen) beter in balans. Bijkomend voordeel is dat we de komende jaren geen leningen meer aan hoeven te trekken en dus ook geen renterisico lopen. De rente die we over deze grote lening betalen is 1,94%: een prima langjarig percentage, zeker als we dit afzetten tegen de stijgende rente. Nu we ook nog een hogere rente vergoed krijgen op de middelen die we (nog) niet nodig hebben (circa 3,9% op de schatkist), is deze omzetting een gouden greep gebleken: de netto rentelast is gedaald van ruim € 4 miljoen in 2019 naar € 0,4 miljoen.

In 2023 is € 5,6 miljoen afgelost, waardoor onze leningenportefeuille is gedaald naar € 109 miljoen (eind 2023), oftewel circa € 3.000,- per inwoner. Doordat we op basis van het bestaande beleid de komende jaren geen extra leningen aan hoeven te trekken, zal de leningenportefeuille de komende jaren dalen.

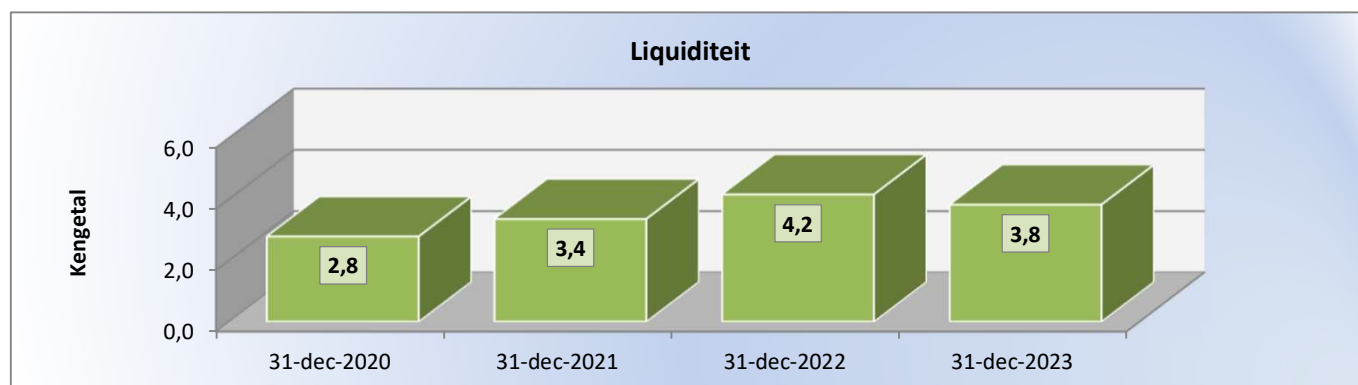
De solvabiliteit is verbeterd doordat het eigen vermogen gegroeid is. Dit komt met name omdat diverse ontvangen middelen nog niet in 2023 uitgegeven konden worden en zijn gereserveerd in de VAR of de betreffende bestemmingsreserves voor uitvoering van beleid. Daarnaast zien we een groei door winstnemingen en boekwinsten in de bufferreserve. De belangrijkste oorzaken liggen echter in het positieve rekeningsaldo in 2023 en de positieve tussentijdse resultaten van de bestuursrapportage en de najaarsrapportage.

De liquiditeit (current ratio) geeft aan in welke mate een organisatie kan voldoen aan haar lopende betalingsverplichtingen. Bij de berekening van de current ratio geldt in het algemeen een waarde van 1 als laag en tussen de 1,5 en 2 als gezond. Momenteel hebben we een overschot aan liquide middelen. Dit heeft meerdere oorzaken, waaronder:

- Positieve resultaten op tussentijdse rapportages en in de jaarrekening.
- Ontvangen middelen voor maatregelen en nieuw beleid waar de uitvoering nog niet is afgerond of niet volledig tot uitvoering is gekomen. Deze worden geparkeerd in reserves.
- Achterblijven van investeringen, doordat projecten stagneren. Dit komt door een tekort aan ambtelijke menskracht voor het initiëren en begeleiden van alle projecten. Ook de mogelijkheden om projecten aan te besteden zijn beperkt, mede door gebrek aan uitvoerend personeel bij derden (bijv. aanleg elektra-kabels en leidingen) en materialen.
- Zaken als stikstofdepositie en netcongestie is een nieuwe kink in de kabel bij de uitvoering van grotere projecten.

Onze liquide middelen (inclusief het schatkistbankieren) zijn in 2023 opgelopen van € 41,3 miljoen aan het begin van het jaar tot € 56 miljoen aan het eind van het jaar.

Rentebeleid

Bij financiering kunnen we kiezen tussen projectfinanciering en integrale financiering. Bij projectfinanciering wordt de lening aangetrokken voor een specifieke investering of project. Bij deze methode ligt het voor de hand de rentelasten van de lening toe te rekenen aan de investering of het project waarvoor de investering is aangetrokken. Bij integrale financiering wordt de totale financieringsbehoefte van de gemeente bekeken en via leningen wordt die financiering geregeld.

Met een 'omslagrente' wordt rente over investeringen toegerekend aan producten. Deze producten maken op hun beurt weer deel uit van programma's. De omslagrente heeft een stabiliserend effect op de begroting. Wij passen de methode van integrale financiering toe en maken gebruik van een renteomslag.

In 2023 bedroeg de gemiddelde rente over de langlopende geldleningen 2,0%. Daarnaast ontvingen we rente op positieve banksaldi en op de bij de schatkist geparkeerde middelen. Met de werkelijke netto rentelast en de huidige boekwaarde van investeringen berekenen we de omslagrente. In 2023 viel de ontvangen rente gedurende het jaar steeds weer hoger uit dan verwacht werd. De oorspronkelijke rente-omslag in de begroting lag op 1,9%. Bij de bestuursrapportage is deze bijgesteld naar 1,2% en in de jaarrekening moest alles herrekend worden tegen 0,35%. Doordat het verschil tussen de laatst bijgestelde renteomslag in de begroting en de renteomslag in de jaarrekening zo groot is, krijg je enorme verschillen tussen werkelijk en begrote rentekosten door de gehele begroting heen. Op de programma's en producten met veel kapitaalgoederen (oude investeringen) zien we overal voordelen ontstaan, op treasury zien we een nadeel. Dit heeft alleen te maken met de rente-toerekening en niet met de netto rentekosten.

bedragen x € 1.000,--

Kosten en doorbelasting van rente	Primitieve begroting 2023	Actuele Begroting	Rekening 2023	Vershil
Nettorente kosten				
Kosten langlopende en kortlopende geldleningen	2.248	2.228	2.187	-41
Opbrengst van uitstaande banksaldi (o.a. schatkist)	-85	-1.585	-1.818	-233
Totaal netto rentekosten	2.163	643	369	-274
Toerekening rentekosten naar programma's				
Programma 1	14	11	3	-9
Programma 2	24	18	5	-13
Programma 3	795	497	142	-355
Programma 4	1.003	617	180	-436
Programma 5	145	103	29	-73
Programma 6	152	89	26	-63
Programma Overhead	227	131	37	-94
Toegerekende rente aan investeringen	-84	-54	-16	38
Totaal toegerekende rente	2.277	1.412	406	-1.006
Vershil	-114	-769	-37	732

Renteschema

In onderstaand overzicht staat onze rentetoerekening. We hebben voor € 2,2 miljoen aan rentelasten betaald op de opgenomen leningen. Daarnaast is € 1,8 miljoen aan rentebaten ontvangen op de uitstaande leningen, positieve banksaldi en het schatkistsaldo. Het saldo van € 0,4 miljoen wordt toegerekend aan verschillende onderdelen. Per saldo is het renteresultaat op het taakveld treasury € 37.000,-- positief.

Bij de najaarsrapportage zijn de rentebaten wel geactualiseerd, maar is niet opnieuw een rentetoerekening gemaakt voor de producten in de begroting. Daarom is er op begrotingsbasis wel een groot renteresultaat en bij de jaarrekening niet.

bedragen x € 1.000

Renteschema		Actuele Begroting	Rekening 2023	Vershil
a. Externe rentelasten over de korte en lange financiering	(+)	- 2.228	- 2.187	41 V
b. Externe rentebaten (idem)	(+)	1.585	1.818	233 V
Saldo rentelasten en rentebaten		- 643	- 369	274 V
c1. Rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	(+)	4	4	-
c2. Rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	(+)	-	-	-
c3. De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	(+)	-	-	-
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		- 639	- 365	274 V
d1. Rente over eigen vermogen	(+)	-	-	-
d2. Rente over voorzieningen (contante waarde)	(+)	-	-	-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		- 639	- 365	274 V
e. Aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	(-)	1.408	402	- 1.006 N
f. Renteresultaat op het taakveld treasury		769	37	- 732

TREASURYBEHEER

Kasgeldlimiet

Door het overschot aan liquide middelen was het aantrekken van nieuwe kortlopende geldleningen niet noodzakelijk: er stond gedurende het gehele jaar een bedrag uit bij de schatkist. Sinds het najaar van 2022 krijgen we rente vergoed over de hier uitstaande middelen.

Wanneer in de toekomst weer extra financieringsbehoefte ontstaat, zal die in eerste instantie zoveel mogelijk met kortlopende financieringsmiddelen worden ingevuld. De rente voor kortlopende leningen ligt normaliter substantieel lager dan de rente voor langlopende leningen. De maximale omvang van kortlopende financiering wordt daarbij bepaald door de kasgeldlimiet. Met dit maximum worden de korte termijn risico's van geldleningen begrensd. Dit houdt in dat de totale omvang van de vlottende schuld (de kasgeldlimiet) maximaal 8,5% van de lastenkant van de gemeentebegroting mag zijn.

Ondanks dat we in 2023 geen kasgeld hebben aangetrokken zijn we verplicht hierover te rapporteren. Het begrotingstotaal van 2023 komt uit op een bedrag van € 103,4 miljoen, hiermee komt de kasgeldlimiet uit op bijna € 8,8 miljoen.

Als we de omvang van de kortlopende financiering toetsen aan de kasgeldlimiet, ontstaat het beeld zoals in onderstaand overzicht. We nemen daarbij het gemiddelde van de kortlopende financiering per aanvang van de drie kalendermaanden in een kwartaal. Door uit te gaan van een gemiddelde over drie maanden kunnen we pieken in de behoefte aan korte financiering salderen met een lagere financieringsbehoefte op andere momenten.

De kasgeldlimiet mag volgens de normen van de Wet Fido niet meer dan drie kwartalen achtereen worden overschreden. In het overzicht is te zien dat we de kasgeldlimiet in 2023 in geen enkel kwartaal hebben overschreden. In 2023 zien we dat de netto vlottende schuld flink negatief blijft: we hebben middelen uitstaan bij 's Rijks schatkist in plaats van dat we kasgeld hebben moeten aantrekken.

bedragen x € 1.000

Kasgeldlimiet	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Netto vlottende schuld				
Omvang vlottende schulden	1.001	2.332	870	866
Omvang vlottende middelen	- 42.574	- 52.401	- 55.842	- 59.729
Netto vlottende schuld	- 41.573	- 50.069	- 54.972	- 58.863
Toegestane kasgeldlimiet				
Omvang begroting 2023 (=grondslag)	103.430	103.430	103.430	103.430
Kasgeldlimiet (in % van de grondslag)	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Toegestane kasgeldlimiet	8.792	8.792	8.792	8.792
Toets kasgeldlimiet				
Onderschrijding	50.365	58.861	63.764	67.655
Overschrijding				

Renterisico's

Voor het aantrekken en opnemen van geldleningen heeft u gekozen voor een laag risicoprofiel. De lange termijn risico's worden begrensd door de renterisiconorm, zoals opgenomen in de Wet Fido. Het doel van de renterisiconorm is het beheersen van renterisico bij herfinanciering. Dit houdt in dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen voor gemeenten niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. De renterisiconorm benadrukt vooral het belang van een goede spreiding van de leningenportefeuille en van de renterisico's. De berekening van het renterisico is een benadering van het te lopen dan wel het gelopen renterisico.

Afgelopen jaren werd er telkens aanzienlijk meer afgelost dan er werd afgeschreven. Dit betekent dat we altijd een bepaald renterisico liepen op de herfinanciering van eerder gedane investeringen. Door het omzetten van de geldleningen in 2020 komen aflossing en afschrijving meer met elkaar in overeenstemming. Het renterisico voor de komende jaren is zelfs nihil, omdat verwacht wordt dat we geen aanvullende leningen hoeven af te sluiten.

bedragen x € 1.000

Renterisico	Rekening 2022	Rekening 2023
Renterisico op vaste schulden		
Renteherziening o/g	-	-
Renteherziening u/g	-	-
Netto saldo herziening	-	-
Verplichte aflossingen	5.553	5.553
Renterisico vaste schulden (3+8)	5.553	5.553
Toegestane renterisiconorm		
Omvang begroting (=grondslag)	100.555	103.430
Renterisiconorm (in % van de grondslag)	20,0%	20,0%
Minimumbedrag (wettelijk bepaald)	2.500	2.500
Toegestane renterisiconorm	20.111	20.686
Toets renterisiconorm		
Onderschrijding	14.558	15.133
Overschrijding		

Paragraaf 5:

Bedrijfsvoering

INLEIDING

In deze paragraaf gaan we in op de bedrijfsvoeringsaspecten in onze organisatie en welke speerpunten we daarin hebben gehanteerd in 2023. In deze paragraaf wordt ook op de rechtmatigheidsverantwoording in gegaan.

Organisatiewaarden

In juni van 2023 heeft het MT stilgestaan bij de ontwikkeling van de organisatie. Wat is er in de afgelopen jaren allemaal gebeurd dat impact heeft gehad, waar staan we nu, en hoe zorgen we ervoor dat we klaar zijn voor de steeds complexere vragen vanuit de samenleving? Dit heeft geresulteerd in een aantal uitgangspunten over hoe de organisatie eruit moet zien in de toekomst en welke ontwikkeling we samen willen doormaken. Er is een drietal organisatiewaarden gedefinieerd: initiatiefrijk, leergierig en betrokken. Deze organisatiewaarden geven richting aan en zijn een leidraad bij de keuzes die we nu en in de toekomst maken. Ook vertellen deze waarden ons welke houding en welk gedrag er passend is in ons werk, ons contact met de samenleving en met elkaar.

In de tweede helft van het jaar zijn eerst alle leidinggevendenden meegenomen in de organisatiewaarden: wat zijn die waarden, welke associaties hebben we daarbij en welk gedrag hoort erbij? Hoe initiatiefrijk, leergierig en betrokken ben je als leidinggevende zelf? En waar kun je je nog verder in ontwikkelen? En ook: hoe ga je als leidinggevende om met gedrag dat niet (meer) past bij de organisatiewaarden en dus ook niet meer bij de organisatie die we willen zijn?

Op 7 december hebben we vervolgens een organisatiedag gehad, waarbij een gezamenlijke aftrap is gedaan, waarin de organisatiewaarden gedeeld zijn en uitgelegd is waarom we tot deze waarden zijn gekomen. Daarna zijn alle collega's in gemengde groepen aan de slag gegaan in een verdiepende inhoudelijke sessie over de organisatiewaarden. Ook hier is weer gekeken naar associaties bij die waarden, naar passend gedrag en naar de randvoorwaarden die nodig zijn om dat gedrag te laten zien. Ook zijn er gesprekken gevoerd over hoe initiatiefrijk, leergierig en betrokken mensen zichzelf vinden (en waarom), en hoe we van elkaar kunnen leren. Op deze manier is niet alleen aan inhoud maar ook aan onderlinge verbinding gewerkt.

In 2024 en 2025 gaan de teamonderdelen zelf aan de slag met het concreet maken van de organisatiewaarden in hun dagelijkse werk.

Personeels- en organisatiebeleid

In 2023 is het strategisch P&O-beleid voor de periode 2023-2025 vastgesteld. De hoofdthema's voor de komende periode zijn strategische personeelsplanning, binden en boeien, duurzame inzetbaarheid en implementatie van een nieuw functieboek. Missie hierbij is inzet voor de organisatie op het gebied van P&O en ontwikkeling van de organisatie om de organisatiedoelstellingen te bereiken. Visie is het creëren van de meest ideale basis voor betrokken, wendbare, vitale en autonome medewerkers zodat zij hun kwaliteiten optimaal benutten en met plezier werken. Uitgangspunt hierbij is dat de lijnintegraal verantwoordelijk is voor het personeel, waarbij P&O optreedt als businesspartner.

Strategische personeelsplanning

Samen met de managers is in 2023 een vervolgstap gezet op het gebied van strategische personeelsplanning. Hierbij is nader ingezoomd op de personele planning voor de komende jaren. Het gingen gaat hierbij om de instroom, doorstroom en uitstroom van personeel waardoor de juiste medewerker op het juiste moment op de juiste plaats zit om de gewenste resultaten te kunnen behalen. Doel hierbij is zo goed mogelijk in te spelen op toekomstige ontwikkelingen en noodzakelijke herbezetting te waarborgen.

Ook in 2023 is een zo flexibel mogelijke inzet van de personele capaciteit en kwaliteit nagestreefd. Via maatwerk hebben we de noodzakelijke flexibele inzetbaarheid en mobiliteit op gang gebracht. Een belangrijk instrument hierbij is het spilgesprek. Dit gesprek is de motor van ons personeelsbeleid en levert belangrijke input op voor de mobiliteit, de ontwikkeling en het werkgeluk van medewerkers en voor de personeelsplanning.

Hoewel de medewerker verantwoordelijk is voor zijn eigen loopbaan, is stimulering en begeleiding vanuit management en P&O van belang. In veel gevallen is er sprake van maatwerk. In totaal zijn in 2023 62 nieuwe medewerkers in dienst getreden. Via interne mobiliteit zijn 21 medewerkers 'doorgestroomd' naar andere (tijdelijke) werkzaamheden. 36 Medewerkers zijn uit dienst getreden. Ook is op diverse plekken tijdelijk personeel ingezet om knelpunten op te kunnen vangen. Daarnaast zijn er in 2023 15 stagiaires ingezet en zijn enkele werkervaringsplaatsen gevuld. Via Twentse Kracht wordt voor loopbaanontwikkeling en mobiliteit samengewerkt met de 14 Twentse gemeenten. Hierbij wordt ook personeel onderling gedetacheerd.

Binden en boeien

Hoe zorgen we ervoor dat we goede mensen aannemen en dat goede mensen ook blijven. We schakelen andere middelen in voor onze arbeidsmarktcommunicatie. Hiervoor zijn o.a. meet&greet bijeenkomsten georganiseerd en nemen we ook deel aan Werken in Nijverdal. Potentiële nieuwe medewerkers hebben hier op een andere manier kennis kunnen maken met onze organisatie. Samen met communicatie is geïnvesteerd in arbeidsmarktstrategie en -communicatie. Belangrijke vragen waren en zijn: Hoe onderscheiden we ons, waarom zijn wij een aantrekkelijke werkgever en hoe trekken we de juiste mensen aan? We werken inmiddels aan een betere communicatie van ons 'werkgeversimago' via de 'werken bij de gemeente Hellendoorn' pagina en een beter gebruik van onze social media.

Duurzame inzetbaarheid

Om de duurzame inzetbaarheid van de oudere medewerkers te bevorderen hebben we, als onderdeel van het thema duurzame inzetbaarheid, in 2022 de vitaliteitsregeling (60% werken, 80% salaris en 100% pensioenopbouw) ingevoerd. Het doel: het aanbod van werk aan zowel de oudere als de jongere generatie goed met elkaar in balans brengen. Vitaal je loopbaan afronden en daar tegenover een jongere de kans geven het werk te leren kennen met een warme overdracht. De regeling was opengesteld tot 1 april 2023. 37% van de doelgroep neemt deel aan deze regeling. Insteek van het thema duurzame inzetbaarheid is: hoe zorgen we er met elkaar voor dat we zowel fysiek als mentaal gezond zijn en blijven. Naast de vitaliteitsregeling zijn er ook mogelijkheden voor verlofsparen en het inzetten van geboorteverlof en flexibel ouderschapsverlof. De werkgroep vitaliteit heeft in kaart gebracht welke mogelijkheden er al zijn en welke aanvullende dingen die we nog kunnen doen. Zo is in 2023 voor het eerst de vitaliteitsweek georganiseerd, met diverse activiteiten gericht op vitaliteit en zijn er via de Hellendoorn Academy ook diverse vitaliteitsactiviteiten aangeboden.

Vanuit het centrale opleidingsplan is onder meer aandacht besteed aan het management ontwikkeltraject, agressietrainingen, trainingen loopbaan/inzetbaarheid en vitaliteit, bestuurlijk sensitief adviseren, persoonlijke effectiviteit in de werkomgeving en communicatieve performance.

In 2023 was er sprake van een lichte daling van het ziekteverzuim tot 6,5%. In 2022 was dit nog 6,97%, evenals in 2021. Samen met het management, de bedrijfsarts en de coach arbeid en gezondheid wordt periodiek besproken welke acties en interventies opgepakt kunnen worden om te sturen op snel herstel en re-integratie en om verzuim zoveel mogelijk te voorkomen.

Nieuw functieboek

In 2023 is de opdracht voor een nieuwe functieboek onderhands aanbesteed, met als randvoorwaarde flexibiliteit. Bij de implementatie in 2024 worden alle functies onder de loep genomen en wordt bepaald welke omschrijving, indeling en inschaling passend is. Dit gaat in overleg met de Ondernemingsraad en het Lokaal Overleg met de vakbonden. Met het nieuwe functieboek kunnen we beter inspelen op nieuwe ontwikkelingen en op strategische HR-thema's als personeelsplanning, loopbaanontwikkeling, talentpaden en nieuwe competentieprofielen. We denken hierbij een instrument te hebben wat voldoende inspeelt op nieuwe ontwikkelingen en nieuwe functies om zodoende tijdig te kunnen reageren op nieuwe kansen en bedreigingen. Het nieuwe functieboek helpt ons steeds meer een flexibele en wendbare organisatie te kunnen zijn.

Organisatiewijzigingen Sociaal en Maatschappelijk domein en directie

In 2023 zijn er bouwsessies geweest vanuit de teams sociaal en maatschappelijk domein om te komen tot een integrale visie op deze domeinen. Formele ingangsdatum van de structuurwijziging die daarmee gepaard gaat, is 1 januari 2024. Rode draad is dat de beleidsontwikkeling integraal en over de domeinen heen plaats vindt binnen het team Maatschappelijk domein en dat de uitvoering van de Jeugdwet, de Wmo-voorzieningen en de Participatiewet plaats vindt binnen het team Sociaal domein. Doelstelling bij dit alles is het optimaliseren van het werk binnen deze teams, zodat in 2024 focus kan worden aangebracht op de verbeteringen die doorgevoerd moeten worden en op de vragen die op de teams afkomen. Dit vraagt om een structuur die de integraliteit bevordert; zowel beleidsmatig als bij de uitvoering.

Per 1 augustus 2023 is besloten de tweehoofdige leiding van de organisatie te vervangen door een éénhoofdige leiding. In de tweede helft van 2023 is gestart met de werving van een nieuwe gemeentesecretaris/algemeen directeur. Streven is dat deze vacature per januari 2024 is ingevuld. Belangrijke opdrachten voor de nieuwe gemeentesecretaris/algemeen directeur zijn onder meer het verbeteren van de verbinding tussen bestuur en organisatie, de verdere doorontwikkeling en professionalisering van de organisatie en het verder vormgeven aan opgavegericht werken. Over deze organisatie-wijzigingen heeft overleg plaats gevonden met de ondernemingsraad. Die heeft vervolgens ingestemd met de wijzigingen.

Digitalisering P&O-processen

De digitalisering van P&O-processen (o.a. indiensttredingsproces, selfservice, digitaal werving- en selectiesysteem en uitrol van de Youforce-app) is in 2023 verder uitgebouwd en de informatie is (overal en altijd) via het web beschikbaar voor zowel medewerker als manager. Dit moet zorgen voor een betere en snellere verwerking van personele wijzigingen, bijbehorende budgetten en actuele managementinformatie.

Cao gemeenten 2023

In de Cao-gemeenten 2023 is een loonstijging van per 2 januari 2023 € 240,-- en vervolgens een stijging van 2% afgesproken. De thuiswerkvergoeding is verhoogd van € 2,-- naar € 3,-- netto per dag.

bedragen x € 1.000

Personele sterkte	Formatie		Personeelslasten	
	Begroting 2023	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2023
Bestuur				
Bestuur	29,90	28,00	1.146	1.139
Totaal Bestuur	32,68	30,78	1.146	1.139
Huidig personeel				
Directie en Staf	10,10	10,80	1.025	1.084
Team Fysiek Domein	48,63	43,40	3.852	3.714
Team Openbare Ruimte	92,32	87,82	6.105	5.971
Team Maatschappelijk Domein	43,89	41,38	3.176	3.077
Team Sociaal Domein	65,55	62,36	5.022	4.847
Team Dienstverlening en Informatisering	52,06	47,84	3.892	3.797
Team Bedrijfsvoering	41,29	38,96	3.154	3.130
Sociale Werkvoorziening	103,26	102,69	3.457	3.444
Nieuw Beschut	9,84	9,55	291	306
Overig	1,73	1,73	- 293	- 391
Totaal Huidig personeel	468,69	446,55	29.682	28.979
Voormalig personeel				
Burgemeester en wethouders			470	459
Overig voormalig personeel			-	-
Totaal Voormalig personeel	0,00	0,00	470	459
Totaal personeel	501,36	477,32	31.297	30.577

Informatievoorziening

In 2023 zijn diverse projecten uitgevoerd, afgerond of gestart. Er zijn een aantal marktverkenningen gedaan ter voorbereiding op komende trajecten. Alle activiteiten worden door Informatiemanagement gecoördineerd. Daarbij dient de in 2022 geschreven I-visie als uitgangspunt samen met andere beleidsdocumenten zoals het cloudbeleid, het informatieveiligheidsbeleid, de architectuur en het beleid ten aanzien van zaakgericht werken.

De belangrijkste activiteiten worden hieronder kort toegelicht.

Bestuurlijke besluitvorming

De bestuurlijke besluitvorming (voorstellen maken, agenderen, vergaderen en publiceren op de raadssite) maakte onderdeel uit van het zaakstelsel. Functioneel voldeed deze oplossing niet aan de wensen, wat tevens leidde tot een grote beheerlast.

Medio 2023 is een marktverkenning gedaan naar een nieuwe oplossing voor bestuurlijke besluitvorming. Vervolgens is in het najaar een inkoop en implementatietraject uitgevoerd waarna de nieuwe oplossing (Notubiz) eind 2023 is live gegaan.

Nieuwe website

Er is een marktverkenning gedaan voor een nieuwe website. De huidige website voldeed niet aan de eisen op het gebied van vindbaarheid van informatie, digitale dienstverlening en digitale toegankelijkheid. Ook is het beheer van de content ingewikkeld en het kent vele beperkingen.

Gekozen is om de nieuwe website met open source software te realiseren binnen een samenwerkingsverband van gemeenten. Hellendoorn kan hierdoor meeliften op een bewezen concept dat inmiddels door meer dan 20 gemeenten wordt gebruikt. Het project om de website te implementeren is eind 2023 gestart en in de eerste helft van 2024 gaat de nieuwe website live.

Meldingen openbare ruimte

In 2023 is een nieuw systeem voor meldingen openbare ruimte geïmplementeerd. Het proces van meldingen openbare ruimte en de afhandeling daarvan is hierdoor sterk verbeterd. De klanttevredenheid wordt binnen de nieuwe oplossing continue gemeten. Via Qlik (BI-tool) wordt zicht gehouden op doorlooptijden en openstaande meldingen.

Zwembadapplicatie

De huidige zwembadapplicatie voldoet niet aan de wensen van de samenleving en voldoet niet aan de eisen vanuit de organisatie. Er is in 2023 een applicatie aanbesteed. Het implementatietraject wordt in 2024 uitgevoerd.

Wet- en regelgeving

De functionaliteit voor het verwerken van omgevingsvergunningen is gereed voor de livegang van de omgevingswet (1-1-2024). Aanvullende applicaties, bijvoorbeeld voor de omgevingsplannen worden in 2024 verder doorontwikkeld. Ontwikkelingen met betrekking tot diverse wet- en regelgeving worden gevolgd en waar nodig wordt actie ondernomen om eraan te voldoen. Actueel zijn de Wet Open Overheid (Woo), de Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer (Wmebv), de Wet Digitale Overheid (Wdo) en de NIS2 (Network and Information Security Directive). De NIS2-richtlijn richt zich op een verbetering van de digitale en economische weerbaarheid van Europese lidstaten.

Fraude en onregelmatigheden

Het college van gemeente Hellendoorn is zich bewust van het risico van fraude dat zij, zowel intern als extern, loopt bij het uitvoeren van haar dienstverlening. Uit een frauderisicoanalyse bleek dat op de meeste onderdelen in de bedrijfsvoering sprake is van een laag risico en op enkele onderdelen van een laag tot een gemiddeld risico op non-compliance.

Om deze fraude risico's verder te beperken is in 2023 gewerkt aan het opvolgen van de aanbevelingen van de accountant uit de management letter, aan het verbeteren van de interne controle van de financieel relevante processen en aan

het aantonen dat interne beheersingsmaatregelen zijn uitgevoerd.

Externe partijen moeten erop kunnen vertrouwen dat gemeente Hellendoorn en haar medewerkers op een betrouwbare, eerlijke en zorgvuldige manier zakendoen. Daarom heeft gemeente een gedragscode opgesteld die door iedere medewerker bij indiensttreding wordt ondertekend. Het belang van de gedragscode en de naleving wordt periodiek benadrukt en is onderwerp van gesprek tussen leidinggevende en medewerker. Er zijn vertrouwenspersonen en een meldpunt ingesteld waarbij eventuele misstanden vertrouwelijk kunnen worden gemeld. Voor politieke ambtsdragers geldt daarnaast een aparte gedragscode. Deze gedragscode is beschikbaar via onze website en wordt (daarmee) ook gedeeld met externe relaties.

Onze (financiële) processen kenmerken zich door de aanwezigheid van functiescheiding. Hiermee voorkomen we dat slechts één persoon ongecontroleerd transacties of verplichtingen kan aangaan, autoriseren, verwerken en afwikkelen en toegang heeft tot activa.

Ondanks alle beheersingsmaatregelen resteert het risico dat management of directie maatregelen doorbreekt en het risico van samenspanning tussen medewerkers. Transparante besluitvorming, de governance structuur, een open cultuur waarbij we elkaar durven aan te spreken, de aanwezigheid van een vertrouwenspersoon om niet-integer handelen (anoniem) te melden, periodieke interne en externe audits op de naleving van beheersingsmaatregelen moeten ervoor zorgen dat dit risico wordt gesignaleerd en beperkt.

Ook informatiebeveiliging heeft gezien vanuit het fraude perspectief en de daarmee samenhangende reputatie een hoge prioriteit bij de gemeente. Voor een uitgebreide toelichting wordt verwezen naar de paragraaf informatieveiligheid en privacy.

Het college is van mening dat, met alle analyses en getroffen beheersingsmaatregelen, de risico's met betrekking tot een beheerste en integere bedrijfsvoering inzichtelijk zijn en op een adequate wijze aandacht krijgen.

RECHTMATIGHEIDSVERANTWOORDING

Het college heeft over 2023 de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen. In hoofdstuk 7 volgt een nadere toelichting van de rechtmatigheidsverantwoording.

Waar gaat de rechtmatigheidsverantwoording over:

In de rechtmatigheidsverantwoording gaat het erom of we bij het uitvoeren van financiële beheershandelingen voldoen aan externe wet- en regelgeving en eigen verordeningen.

Een voorbeeld is of we bij inkopen en aanbestedingen voldoen aan de Europese aanbestedingsregels.

Bij het uitvoeren van de financiële beheershandelingen toetsen we voor de rechtmatigheidsverantwoording aan 3 criteria:

1. Het begrotingscriterium: het gaat hier om het budgetrecht van de raad; blijft het college op programmaniveau binnen budget, zijn er geen financiële verrassingen?
2. Het voorwaarden criterium: zijn de financiële beheershandelingen verricht in overeenstemming met wet- en regelgeving?
3. Het misbruik & oneigenlijk gebruik criterium: treft het college voldoende maatregelen om te voorkomen dat inwoners en bedrijven misbruik maken van de voorzieningen die de gemeente verstrekt?

Op het moment dat een geconstateerde fout tevens leidt tot een fout in de gepresenteerde cijfers in de jaarrekening rapporteert de accountant hierover rapporteert en wordt deze bevinding niet opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.

Fouten boven de verantwoordingsgrens:

Over het boekjaar zijn er geen fouten geconstateerd die groter zijn dan de verantwoordingsgrens van € 1,3 miljoen.

Fouten boven de rapporteringgrens:

Met de raad is een rapportagegrens van € 100.000,- afgesproken. Dat betekent dat individuele afwijkingen verplicht worden toegelicht als die boven de rapportagegrens uitkomen, waarbij het college aangeeft wat voor maatregelen het neemt om deze afwijkingen in de toekomst te voorkomen. Als het college het van belang vindt, kunnen ook afwijkingen beneden de rapportagegrens worden toegelicht. Per deelonderwerp volgt nu een toelichting.

Begrotingscriterium

In totaal is de begrotingsonrechtmatigheid € 118.515,- voor meerdere investeringsprojecten, waarvan de grootste overschrijding de aanschaf van een batch laptops betrof van € 52.000,-.

De noodzaak van de aanschaf was niet bekend bij het aframen van het krediet bij zowel de bestuursrapportage als de najaarsrapportage. De overige overschrijdingen zijn beperkt.

Van dit bedrag was volgens de nota investeringen en afschrijvingen € 24.749,- acceptabel.

Voorwaardencriterium

De Europese aanbestedingsregels zijn niet altijd nageleefd.

Bij inkoop en aanbestedingen is in het jaar 2022 een gemeenteverzekering afgesloten die Europees had moeten worden aanbesteed. Uit de marktconsultatie kwam echter geen tweede geschikte partij naar voren. In dit geval had het college een afwijkingsbesluit moeten nemen, en dat is niet gebeurd. Voor het jaar 2023 blijft deze aanbesteding onrechtmatig.

In de toekomst zal bij een nieuwe aanbesteding als dat nodig is, wel een collegevoorstel volgen voor het nemen van een afwijkingsbesluit. De onrechtmatigheid in het jaar 2023 was € 100.484,-.

Ook is een reparatie- en onderhoudscontract in 2023 onrechtmatig voor € 102.563,-. Dit contract liep af in 2023, en telde in 2023 voor het laatst mee als onrechtmatig. De kosten zijn de afgelopen jaren fors hoger uitgevallen dan oorspronkelijk geraamd en Corona heeft geleid tot hogere kosten van installaties door een hogere belasting (continue luchtventilatie tijdens de Corona jaren). In 2024 is dit reparatie en onderhoudscontract Europees aanbesteed en daarmee is de onrechtmatigheid opgelost.

Vanaf het jaar 2023 is het procedureel verplicht om voor inkoop boven de € 5.000,- een inkoopzaak aan te maken en voor contracten boven de € 10.000,- een contract vast te leggen in een zaakstelsel. Daarmee wordt het risico van nieuwe onrechtmatigheden bij inkoop en aanbestedingen aanzienlijk beperkt.

Misbruik & oneigenlijk gebruik criterium

Er zijn geen bevindingen die de rapporteringgrens te boven gaan. Binnen de processen van de gemeente zijn voldoende maatregelen getroffen om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen. Daarnaast zijn er ook maatregelen getroffen dat op het moment dat misbruik toch plaatsvindt dit kan worden gesignaleerd en ook wordt gesanctioneerd.

Paragraaf 6:
**Verbonden
partijen**

INLEIDING

Verbonden partijen zijn vennootschappen (NV's en BV's), stichtingen, verenigingen en gemeenschappelijke regelingen, waar de gemeente in deelneemt. Een partij geldt als verbonden partij als de gemeente in die partij een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan een zetel in het bestuur of het hebben van stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente financiële verplichtingen is aangegaan met een verbonden partij.

Verbonden partijen zijn tegenwoordig niet meer weg te denken in het publieke domein en vervullen steeds vaker een belangrijke rol voor gemeenten. Meer en meer hebben organisaties elkaar nodig om de benodigde kennis en expertise samen te brengen en in te zetten om maatschappelijke vraagstukken op te lossen.

Beleid

In de raadsvergadering van 31 januari 2017 is de kadernota 'verbonden partijen' vastgesteld. In de kadernota is uiteengezet hoe we als gemeente met verbonden partijen om willen gaan. Ook worden de rollen en bevoegdheden van de gemeenteraad en het college beschreven in deze nota.

Op basis van de kadernota vindt samenwerking met andere overheidslichamen alleen plaats als dit het geëigende middel is om beleidsdoelstellingen van de gemeente Hellendoorn te realiseren. De Wet gemeenschappelijke regelingen is hiervoor het meest aangewezen kader. Gemeenschappelijke regelingen worden pas getroffen na instemming van de gemeenteraad.

Wijziging Wet gemeenschappelijke regelingen

Per 1 juli 2022 is de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) van kracht geworden en kunnen gemeenteraadsleden meer invloed op de besluitvorming van deze samenwerkingen uitoefenen en ze beter controleren. De mogelijkheden van gemeenteraadsleden om de eigen controlerende en kaderstellende rol bij gemeenschappelijke regelingen te versterken is aangepast en uitgebreid.

Het deel van de wet dat rechten geeft aan raadsleden is direct per 1 juli 2022 ingegaan. Voor het andere deel met de verplichtingen om bestaande gemeenschappelijke regelingen aan te passen, om zo scherpere afspraken te maken over bijvoorbeeld uittreding of evaluatie, geeft de wet een implementatieperiode van 2 jaar.

In het jaar 2023 hebben de gemeenteraden van de 14 Twentse gemeenten van SamenTwente, Stadsbank Oost Nederland, Omgevingsdienst Twente en de Veiligheidsregio Twente de voorstellen voor de gewijzigde gemeenschappelijke regelingen ontvangen met de mogelijkheid om zienswijzen in te dienen. De gemeenteraad van Hellendoorn heeft besloten om voor deze gemeenschappelijke regelingen kennis te nemen van de voorstellen en om geen zienswijzen in te dienen.

Het voorstel van het Recreatieschap Twente staat voor het jaar 2024 gepland. Het bestuur van het Recreatieschap heeft besloten om eerst te besluiten over de financieringssystematiek van het Recreatieschap en voorwaarden voor uittreding om vervolgens de gewijzigde gemeenschappelijke regeling op te stellen en goed te laten keuren.

In het komende jaar volgen dan de besluiten van de colleges van de deelnemende gemeenten voor het vaststellen van de gewijzigde gemeenschappelijke regelingen.

Kaderstellende nota's

- Beleidskader verbonden partijen (2016 / 16INT00862)
- Begroting 2023 gemeenschappelijke regelingen (2022 / 2022-014813)
- Evaluatie relatie verbonden partijen (2017 / 17INT02041)

Publiekrechtelijke rechtspersonen

Publiekrechtelijke samenwerking vindt plaats op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). Op deze wijze participeert de gemeente Hellendoorn in de onderstaande gemeenschappelijke regelingen en bestuurlijke overleggen.

Gemeenschappelijke regelingen:

1. Veiligheidsregio Twente
2. SamenTwente
3. Stadsbank Oost-Nederland
4. EUREGIO
5. Omgevingsdienst Twente
6. Recreatieschap Twente
7. Soweco (in liquidatie)

Bestuurlijke overleggen:

8. Bestuurlijk overleg sociaal economische structuurversterking (BOSS)
9. Twentse Kracht
10. IT-Platform Twente
11. Samenwerking mobiliteit
12. Samenwerking Milieu Duurzaamheid Afval (MDA), inclusief de Regionale energiestrategie (RES)
13. Samenwerking Twentse gemeenteraden (Twenteraad)

De uitgaven die voortvloeien uit deelname aan gemeenschappelijke regelingen zijn verplichte uitgaven die in de gemeenterekening zijn opgenomen.

Gemeenschappelijke regelingen / Bestuurlijke overleggen	Doelstelling / taken
Veiligheidsregio Twente Nijverheidstraat 30 7511 JM Enschede	Veiligheidsregio Twente (VRT) wil de veiligheid van iedereen die in Twente woont, werkt en verblijft vergroten door de brandweezorg, de rampenbestrijding, de crisisbeheersing en de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen efficiënt, effectief en professioneel te organiseren.
SamenTwente Nijverheidstraat 30 7511 JM Enschede	SamenTwente is de rechtsopvolger van Regio Twente, waarin gemeenschappelijke taken van de 14 Twentse gemeenten zijn ondergebracht op het gebied van GGD, OZJT en VTT met gastheerschappen voor Samen14 en Kennispunt Twente. Doelstelling is het bundelen van krachten op inhoudelijke thema's binnen het gezondheidsdomein.
Stadsbank Oost-Nederland Spelbergsweg 35 7512 DX Enschede	De Stadsbank richt zich samen met de deelnemende gemeenten op het versterken van de financiële weerbaarheid en de eigen kracht van vooral minder financieel draagkrachtigen. Daar waar mogelijk worden maatwerkgerichte oplossingen aangeboden voor financiële vraagstukken en schuldenproblematiek.
EUREGIO Enscheder Strasse 362 48599 Gronau	De EUREGIO maakt zich er sterk voor de samenwerking tussen Nederland en Duitsland te vereenvoudigen en te komen tot meerwaarde voor beide zijden. Daarbij staan voorop: <ul style="list-style-type: none"> • vergroting van de economische kracht en de kwaliteit van leven en • bevordering van de integratie van het gebied.
Omgevingsdienst Twente Haven Zuidzijde 30 7607 EW Almelo	De Omgevingsdienst Twente (ODT) zorgt ervoor dat de leefomgeving voor mens en dier veilig is en dat het milieu wordt beschermd. Zij is belast met de voorbereiding van te verlenen milieuvergunningen aan (risico)bedrijven en controleert of bedrijven zich aan de regels houden. De dienst voert die taken uit in opdracht van de gezamenlijke overheden (provincie en gemeenten) in de regio.
Recreatieschap Twente Nijverheidstraat 30 7511 JM Enschede	In bedrijfsvoeringsorganisatie Recreatieschap Twente is het beheer en onderhoud ondergebracht van de drie Twentse recreatieparken en de toeristische routes. Daarnaast verzorgt het recreatieschap Twente, met inbreng vanuit de Twente Board, de subsidiëring van de toeristische marketing en promotie van Twente.
Soweco Postbus 308 7600 AH Almelo	Het Sociale Werkvoorzieningsschap Centraal Overijssel (Soweco) is namens de deelnemende gemeenten belast met de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening. De samenwerking is per 1 januari 2021 beëindigd. Sindsdien is Soweco in liquidatie en die is in 2023 afgerond.
Bestuurlijk overleg sociaal economische structuurversterking Postbus 1400 7500 BK Enschede	Het bestuurlijk overleg is geformaliseerd door een bestuursovereenkomst tussen de 14 Twentse gemeenten. De bestuursovereenkomst ziet in eerste instantie op het overleg tussen leden van de 14 colleges over de inbreng in de Twente Board. Daarnaast biedt de overeenkomst de mogelijkheid om andere onderwerpen te bespreken op het terrein van sociaal economische ontwikkeling.
Twentse Kracht Postbus 20 7500 AA Enschede	Twentse Kracht is een platform voor alle ambtenaren van inmiddels 22 aangesloten overheidsinstanties, waaronder de 14 Twentse gemeenten. De verschillende partijen werken samen op het gebied van professionele en persoonlijke ontwikkeling van de Twentse ambtenaren en op het gebied van arbeidsmobiliteit. De gemeente Enschede treedt op als gastheer voor deze coalitie.
IT-Platform Twente Postbus 20 7500 AA Enschede	In het IT-Platform zijn gezamenlijke producten, diensten en thema's op het vlak van informatisering & automatisering (I&A) ondergebracht. Het IT Platform Twente past in de doelstelling van samenwerking binnen Twente op het gebied van de bedrijfsvoering, om hoge kwaliteit van dienstverlening te kunnen blijven realiseren. De gemeente Enschede treedt op als gastheer voor deze coalitie.
Samenwerking mobiliteit Postbus 18 7550 AA Hengelo	De samenwerking mobiliteit betreft het bestuurlijk overleg van de regionale portefeuillehouders bereikbaarheid over samenwerking op het gebied van verkeer en vervoer/ mobiliteit. De gemeente Hengelo treedt op als gastheer voor deze coalitie.
Samenwerking Milieu Duurzaamheid Afval (MDA) Postbus 18 7550 AA Hengelo	Binnen Twente wordt al geruime tijd samengewerkt op het gebied van milieu, duurzaamheid en afval. De regionale energiestrategie is daar de laatste jaren bij gekomen. Dat is een verplichte samenwerking tussen o.a. de gemeenten, provincie en waterschappen. De gemeente Hengelo treedt op als gastheer voor deze coalitie.
Samenwerking Twentse gemeenteraden Postbus 244 7460 AE Rijssen	De samenwerking Twentse gemeenteraden is een nieuwe bestuursovereenkomst per 1 februari 2022 als opvolger van de Twenteraad. De gemeente Rijssen-Holten treedt op als gastheer voor deze coalitie. De samenwerking bestaat uit de Twenteraad, het presidium van de Twenteraad en het Twents griffiers overleg. De Twenteraad draagt bij aan de bestuurlijke en politieke samenhang binnen Twente door kennis uit te wisselen, elkaar te ontmoeten en met elkaar samen te werken.

Ontwikkelingen

Voor het jaar 2023 kunnen als belangrijke ontwikkelingen worden genoemd:

- De implementatie van de gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen (zie wijziging Wet gemeenschappelijke regelingen).
- In 2023 is door SamenTwente 2023 verdere invulling gegeven aan de basistaken. De uitvoering ervan is belegd bij de GGD Twente, Organisatie voor de Zorg en de Jeugdhulp in Twente (OZJT), Veilig Thuis Twente en het Bestuur & Ondersteuning van SamenTwente.
- Vanuit de coalitie Twentse Koers is een Regioplan opgesteld in 2023. Dit plan is in samenwerking met onder andere Twentse gemeenten, zorgverzekeraar en zorgkantoor Menzis, inwonersvertegenwoordigers en vele zorg- en welzijnspartijen gemaakt en in een samenwerkingsovereenkomst vastgesteld. Samen maken deze partijen zich sterk voor kansengelijkheid, bestaanszekerheid, gezondheid en goede zorg voor alle inwoners van Twente.
- Waar bij de start van de Omgevingsdienst Twente in 2019 sprake was van inputfinanciering, is er inmiddels sprake van outputfinanciering. Dus van begroten en afrekenen op basis van inbreng, naar begroten op basis van geobjectiveerde planningsgrondslagen en afrekenen op basis van daadwerkelijk afgenomen uren en gemaakte kosten. De gemeente Hellendoorn verwacht in 2024 bij de eindafrekening van het jaar 2023 geen overschrijding van het beschikbaar gestelde budget.
- De liquidatie van Soweco is dit jaar afgerond.

Privaatrechtelijke rechtspersonen

Privaatrechtelijke organisaties zijn in het Burgerlijk Wetboek nader geregeld en kunnen stichtingen, verenigingen, coöperaties en vennootschappen zijn. In het laatste geval wordt de term deelneming geïntroduceerd. De gemeente Hellendoorn participeert in de volgende privaatrechtelijke rechtspersonen:

1. N.V. Bank voor Nederlandse Gemeenten (BNG)
2. Twence Holding B.V.
3. Enexis Holding N.V.
4. Wadinko N.V.
5. Stichting Noest
6. Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.
7. CSV Amsterdam B.V.
8. Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)
9. Stichting Rekenkamer West Twente

Privaatrechtelijke rechtspersonen	Doelstelling / taken
N.V. Bank Nederlandse gemeenten Postbus 30305 2500 GH Den Haag	Het voorzien in zo goedkoop mogelijke financiële dienstverlening, zoals kredietverlening, betalingsverkeer, advisering en elektronisch bankieren. De BNG is daarmee de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang.
Twence Holding B.V. Postbus 870 7550 AW Hengelo	Twence is in de eerste plaats een afvalverwerkingsbedrijf. Twence staat voor hoogwaardige inzet van afval als bron van herbruikbare grondstoffen. Door het verwerken van afval produceert Twence tegelijkertijd duurzame energie.
Enexis Holding N.V. Burg. Burgerslaan 40 5245 NH Rosmalen	Enexis beheert het energienetwerk in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,5 miljoen huishoudens, bedrijven en overheden. Enexis draagt daarmee bij aan het realiseren van een betrouwbaar, duurzaam en betaalbaar regionaal energienetwerk.
Wadinko N.V. Postbus 445 8000 AK Zwolle	Wadinko is een regionaal opererende participatiemaatschappij met als doelstelling het stimuleren van bedrijvigheid en werkgelegenheid met risicodragend kapitaal, kennis en managementondersteuning. Momenteel participeert Wadinko in 25 (regionale) bedrijven.
Stichting Noest Van den Bergsweg 53 7442 CK Nijverdal	Stichting Noest zet zich in voor mensen voor wie een reguliere baan, om welke reden dan ook, niet direct voor de hand ligt. Dat gebeurt door het bieden van passend, plezierig en zinvol werk. Behalve begeleid werk worden ook mogelijkheden geboden om werknemersvaardigheden te ontwikkelen. Binnen Stichting Noest hebben ondernemers, gemeente en de re-integratie experts van React Twente de krachten gebundeld.
Ondernemingen uit verkoop Essent: Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. en CSV Amsterdam B.V. Brabantlaan 1 5216 TV Den Bosch	In het kader van de verkoop van Essent aan RWE hebben de verkopende aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan RWE. Deze waren oorspronkelijk ondergebracht in een vijftal vennootschappen met een vooral administratieve functie. In 2020 zijn er daarvan drie opgeheven. De resterende vennootschappen Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. en CSV Amsterdam B.V. zullen later worden ontbonden.
Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) Postbus 30435 2500 GK Den Haag	Belangenbehartiging van alle gemeenten bij andere overheden, waaronder de provinciale overheden, de Tweede Kamer en het kabinet. Daarnaast advisering aan alle leden over actuele ontwikkelingen.
Stichting Rekenkamer West Twente Postbus 244 7460 AE Rijssen	Het faciliteren van de samenwerkende rekenkamerfuncties met het oog op het onderzoek van de doelmatigheid, doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het door een gemeentebestuur gevoerde bestuur.

ONTWIKKELINGEN

Voor het jaar 2023 kunnen als belangrijke ontwikkelingen worden genoemd:

- Twence Holding B.V.: In 2023 is het 'Strategisch Beleidsplan Twence 2024-2027' vastgesteld in de aandeelhoudersvergadering. Hierin is aangegeven dat Twence een bijdrage levert aan een duurzaam afvalbeleid in de regio en aan het energie- en klimaatbeleid. In 2023 is onze deelname in Twence geëvalueerd op basis van de notitie 'Evaluatie deelname in Twence'. Conform analyse en conclusies uit de evaluatie wordt het blijven deelnemen in Twence breed gedragen. Daarnaast is in 2023 gestart met de onderhandelingen over de aan- en verkoop van aandelen. Hellen-doorn heeft aangegeven open te staan voor de aankoop van aandelen onder voorbehoud van goedkeuring door de raad. De procedure loopt op het moment van schrijven nog.
- Enexis Holding N.V.: Als gevolg van economische ontwikkelingen, de digitalisering van de samenleving, de overgang naar elektrisch rijden, het bouwen van aardgasloze huizen en het verduurzamen van de energievoorziening, groeit de vraag naar elektriciteit explosief. Het versterken van de eigen vermogenspositie van de netwerkbedrijven

is een cruciale randvoorwaarde om aan deze groeiende vraag te kunnen blijven voldoen en tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten te kunnen blijven investeren in uitbreiding en verzwaring van de regionale elektriciteitsnetten. In 2023 is voor de drie grote regionale netwerkbedrijven (Enexis, Alliander en Stedin) een afsprakenkader gemaakt over mogelijke rijksdeelname en de daarbij behorende kapitaalstorting. Dit gaat in 2 fasen: (1) Het afsprakenkader vaststellen, zodat aan de voorkant afspraken zijn gemaakt voor het geval de staat toetreedt. (2). Een participatie-overeenkomst afsluiten. Dit gebeurt bij de daadwerkelijke toetreding van de staat. De verwachting is dat de daadwerkelijke toetreding niet voor 2030 gaat gebeuren. En ook voorafgaand wordt er een zorgvuldig afwegingsproces doorlopen waaronder een analyse van de kapitaalstorting en gesprekken met de eigen aandeelhouders.

FINANCIËLE GEGEVENS VERBONDEN PARTIJEN

bedragen x € 1.000

Verbonden partijen	Gemeentelijke bijdrage 2023	Eigen vermogen 1-1-2023	Eigen vermogen 31-12-2023	Vreemd vermogen 1-1-2023	Vreemd vermogen 31-12-2023	Verwacht resultaat 2023
Gemeenschappelijke regelingen						
Veiligheidsregio Twente*	2.423	2.069	1.963	59.418	64.548	749
SamenTwente*	1.991	15.783	12.787	21.871	12.560	31
Recreatieschap Twente*	169	740	871	4.029	4.204	146
Euregio*	10	2.305	2.523	12.189	30.291	126
Stadsbank Oost-Nederland*	194	971	1.349	14.782	15.215	366
Omgevingsdienst Twente*	806	2.477	2.042	1.784	3.246	399
Totaal gemeenschappelijke regelingen	5.593	24.345	21.535	114.073	130.064	1.817
Deelnemingen						
N.V. Bank voor Nederlandse Gemeenten *	nvt	5.062.000	4.615.000	143.995.000	107.459.000	300.000
Twence Holding B.V.*	nvt	149.605	175.964	168.137	163.228	32.490
Enexis Holding N.V.	nvt	5.441.000	5.320.000	4.907.000	5.140.000	72.000
Wadinko N.V.*	nvt	74.147	82.569	6.922	8.542	12.923
Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.**	nvt	1.480	-	10	-	-
CSV Amsterdam B.V.**	nvt	210	10	13	-	- 100
Totaal privaatrechtelijke rechtspersonen	-	10.728.442	10.193.543	149.077.082	112.770.770	417.313
Totaal verbonden partijen	5.593	10.752.787	10.215.078	149.191.155	112.900.834	419.130

* Er is nog geen informatie over EV, VV en resultaat jaarrekening 2023 beschikbaar, de stand uit de jaarrekening 2022 is opgenomen.

** Er lopen externe procedures om beide vennootschappen op te heffen in 2024.

Deelnemingen	Belang	Aantal aandelen	Aanschaf- waarde (per aandeel)	Balans- waarde
Vennootschappen				
Wadinko N.V.	2,72%	65	€ 100	€ 6.500
Twence Holding B.V.	5,51%	46.795	€ 0	€ 0
N.V. Bank voor Nederlandse Gemeenten	0,04%	24.180	€ 3	€ 60.450
Enexis Holding N.V.	0,01%	21.310	€ 1	€ 13.212
Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.	0,02%	32.331		€ 1
Vordering op Enexis B.V.	0,02%	32.331		€ 4
CSV Amsterdam B.V.	0,02%	32.331		€ 4
Totaal				€ 80.171

De intrinsieke waarde van de effecten wordt geschat op zo'n € 14,5 miljoen.

Paragraaf 7:
Grondbeleid

INLEIDING

Het grondbeleid van de gemeente Hellendoorn is erop gericht om andere beleidsvelden te ondersteunen. De uitvoering van het grondbeleid leidt tot de grondexploitatie van industrieterreinen en woonwijken en de hiermee gemoeide aankoop en verkoop van gronden. Ook aan- en verkopen van grond die betrekking hebben op overige beleidsterreinen, zoals de aanleg en reconstructie van wegen, behoren tot het grondbeleid.

In 2023 waren de verkoopopbrengsten uit grondzaken hoger dan in eerdere jaren door verkoop van losse kavels en snippergroen. Vanuit de grondexploitaties voor woningbouw is al meer verkocht in Hellendoorn Noord dan begroot werd.

In februari 2019 is de nota Grondbeleid 2018 vastgesteld door de gemeenteraad. In deze nota is als hoofdlijn bepaald dat de gemeente het in 2014 vastgestelde faciliterende grondbeleid voortzet. Door de veranderende markt en de grote vraag naar woningen wordt door gemeente nu actief gekeken naar potentiële locaties/gebieden voor woningbouw en bedrijfsvestiging. Dit betekent dat, daar waar de markt het niet oppakt, de gemeente actief grondbeleid voert en gronden aankoopt. Dit gebeurt ook in de kleine kernen of wanneer er specifieke behoefte blijkt waarin de gemeente haar rol kan en moet pakken. We zullen dus actiever participeren en faciliteren.

We streven ernaar om, in samenspraak met onze inwoners en belanghebbenden op basis van de woningbehoefte vanuit de woonvisie, vrijkomende locaties te ontwikkelen (zoals schoollocaties). Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van door de gemeente uit te geven particuliere kavels.

De lopende gemeentelijke exploitaties lichten we hieronder toe en we besteden aandacht aan andere aspecten van het grondbeleid.

ALGEMENE TENDENSEN EN GEMEENTELIJKE GRONDONTWIKKELINGEN

Woningbouw

Landelijk is er een grote vraag naar woningen. De afgelopen jaren is een verandering in de markt te zien door de snel stijgende bouwkosten, de stijgende hypotheekrente en de stijgende woningprijzen. Uit onderzoek blijkt dat er een tekort is voor alle doelgroepen, vooral voor starters en senioren. De vraag naar nieuwe woonconcepten en betaalbare woningen blijft urgent. De gemeente speelt hierop in door samen met initiatiefnemers en inwoners de mogelijkheden daarvoor te onderzoeken. Hierbij wordt rekening gehouden met de woningbehoefte en de demografische ontwikkelingen, zoals beschreven in de gemeentelijke woonvisie.

De woningbouw in plan Hellendoorn Noord fase 1b is voorspoedig verlopen. De bouwrijpfase is in 2023 afgerond, het woonrijp-maken zal uitgevoerd worden zodra alle woningen gebouwd zijn, dit zal naar verwachting in 2025 zijn. In 2023 zijn alle kavels in optie vergeven en grotendeels verkocht.

Bedrijventerreinen

Op 't Lochter III zijn alle kavels verkocht. Dit betekent dat er gezocht wordt naar een nieuwe geschikte locatie voor bedrijfskavels.

Gemeentelijke grondaankopen

In 2023 hebben we actief gronden aangekocht t.b.v. woningbouw, zoals de gronden aan de Rijssensestraat in Nijverdal. Ook zijn gronden aangekocht in Haarle t.b.v. de woningbouwplannen van plan de Grave.

Gemeentelijke verkopen

In 2023 zijn opnieuw diverse stroken snippergroen verkocht voor € 62.000,--.

In onderstaande tabel vindt u een totaalbeeld van de geleverde gronden en vastgoed.

		bedragen x € 1.000
Overzicht verkopen vastgoed		Bruto verkoopbrenst (excl. btw)
		2023
Diverse percelen en panden		
Diverse kleinere percelen < € 20.000		46
Verkoop van erfpachtgrond		vertrouwelijk
Verkoop van weidegronden		vertrouwelijk
Subtotaal diverse percelen en panden		919
Verkoop snippergroen		
Verkoopwaarde		62
Subtotaal snippergroen		62
Grondexploitatie		
Leerlooierstraat	t.b.v. appartementen	427
Hellendoorn Noord fase 1	14 kavels	1.430
Subtotaal grondexploitatie incl. vertrouwelijk		1.857
Totaal		2.838

GRONDEXPLOITATIES VAN DERDEN

De gemeente speelt ook een rol bij grondexploitaties van derden. Dit doet zich vooral voor als de gemeente een (wijziging van) een bestemmingsplan heeft vastgesteld en in verband daarmee een zogenaamde anterieure overeenkomst met de exploitant afsluit. Dit is een overeenkomst tussen de gemeente en een particuliere ontwikkelaar over grondexploitatie, gesloten ter ondersteuning van een aangewezen planologische maatregel en gericht op kostenverhaal door de gemeente.

Voortgang gemeentelijke complexen

Bedrijventerrein Haarle (Bloeme-Weide)

Voor de kavels op het bedrijventerrein in Haarle is interesse. In 2023 waren er nog 4 kavels beschikbaar, 1 van deze kavels is verkocht (nog niet geleverd), 2 kavels zijn in optie. Op dit bedrijventerrein is de combinatie van wonen (twee bedrijfswoningen zijn geraamd) en werken mogelijk. Het bestemmingsplan is meegenomen in het veegplan 2023, dat naar verwachting in 2024 onherroepelijk vastgesteld zal worden. Daarna kunnen de kavels definitief afgenomen worden en kan gestart worden met de bouw.

Hellendoorn Noord

De 22 kavels van fase 1b zijn in 2023 in optie vergeven. Er zijn in 2023 14 kavels geleverd. Naar verwachting zal het gebied in 2025 woonrijp gemaakt worden.

De Grave, woningbouw Haarle

Voor Haarle is een woningbouwplan voor 61 kavels ontwikkeld, genaamd "De Grave Haarle". Voor dit plan zijn in 2023 het bestemmingsplan, de grondexploitatie en het exploitatieplan vastgesteld. Tegen het bestemmingsplan loopt een beroepsprocedure bij de Raad van State. Ook zijn voor dit plan gesprekken gevoerd met grondeigenaren en er zijn begin 2024 enkele gronden aangekocht. Zodra het bestemmingsplan onherroepelijk is, kan gestart worden met de planning voor het bouwrijp maken en de uitgifte van kavels.

Locatie Leerlooierstraat voormalige Blenkeschool

In 2023 is de locatie van de voormalige Blenkeschool verkocht aan Reggewoon voor de realisatie van sociale woningbouw.

Koninginnestraat (voormalige locatie HOi)

Eind 2023 is de ontheffing Wet natuurbescherming – soortenbescherming van de provincie Overijssel ontvangen voor vleermuizen en gierzwaluwen. Daarmee kan de bebouwing medio april 2024 gesloopt worden. Hoi Media verlaat in 2024 het pand en daarmee komt dit pand in 2024 leeg te staan. Geluidsonderzoek laat zien dat de nabijheid van een buurthuis een beperkend effect heeft op de mogelijkheid hier woningbouw te realiseren.

Rijssensestraat

In 2023 is de woning aan de Rijssensestraat 222 en het naastgelegen weiland gekocht om er woningbouw op mogelijk te maken. Er zijn drie bijeenkomsten met de buurt gehouden om hen hierover te informeren. Deze avonden hebben ook input gegeven voor het uitwerken van een schetsontwerp.

Hofmanlocatie (flexwoningen)

De Hofmanlocatie heeft in 2023 ervoor gezorgd dat de gemeente Hellendoorn is opgenomen in de Crisis- en herstelwet voor versnelling in de procedure. De ontwikkelaar van de 15 flexwoningen heeft belangstellenden geïnformeerd via brief en website. Voor het tijdelijk plaatsen van de 15 flexwoningen is eind 2023 een omgevingsvergunning aangevraagd.

OVERIGE GEMEENTELIJKE GRONDZAKEN EN VASTGOED

Planschade

We hebben twee planschadeclaims ontvangen in 2023, deze zijn beide afgewezen.

Snippergroen

De gemeente Hellendoorn heeft veel gronden in eigendom, zoals wegen, bermen, pleinen en openbaar groen. In een aantal gevallen betreft het stroken grond waar de gemeente geen bijzondere bedoeling (meer) mee heeft. Al geruime tijd bieden we aanwonenden de mogelijkheid om dergelijke stukjes grond te kopen.

Een aantal jaren geleden is de actie snippergroen gestart. Primair is de actie bedoeld om het gemeentelijk vastgoed beter in beeld te krijgen en te voorkomen dat door verjaring gronden automatisch overgaan in particuliere handen. Er is voor een bedrag van € 62.000,- aan groenstroken verkocht. Ook in 2024 wordt de actie snippergroen voortgezet.

ONTWIKKELINGEN GRONDEXPLOITATIES

Het jaar 2023 begon met 8 lopende grondexploitaties. De verwachte (voor 5 grexen) en gerealiseerde (3 grexen) eindresultaten verbeterden in dit boekjaar met € 0,57 miljoen. De oorzaak van deze verbetering ligt in een daling van de kosten, bij gelijkblijvende opbrengsten. Voor de twee nieuwe in exploitatie genomen projecten Leerlooierstraat (voormalige Blenkeschool) en De Grave Haarle wordt ultimo 2023 een tekort voorzien van € 0,14 miljoen, door verwachte hogere kosten.

Voortgang verkopen boekjaar 2023

In 2023 is er ruim 0,6 hectare bouwgrond verkocht voor 33 woningen waarbij we ruim € 1,85 miljoen aan inkomsten hebben ontvangen. Ook hebben we een exploitatiebijdrage ontvangen van € 41.000,-.

bedragen x € 1.000,-

Verkoopresultaten 2023	aantal woningen	m2	Bedrag
Woningbouw	33	6.013	1.857
Bedrijventerreinen		-	-
Overige opbrengsten			41
Totaal	33	6.013	1.898

Geïnvesteed vermogen

Per 1 januari 2023 waren er 8 lopende grondexploitaties, met een geïnvesteed vermogen van € 1,908 miljoen negatief. Dit betekent dat de al ontvangen opbrengsten hoger zijn dan de reeds gemaakte kosten. In 2023 kwamen hier twee nieuwe grondexploitaties bij: de projecten Leerlooierstraat en De Grave.

Ook het afgelopen jaar was er een positieve kasstroom + rentebaten op de 10 grondexploitaties. Hierdoor bedraagt het geïnvesteed vermogen per 31 december € -/ 2,09 miljoen.

Boekwaarde grondexploitaties	Saldo	Kasstroom + rente 2023			Saldo
	1-1-2023	rente	lasten	baten	31-12-2023
Kosten	56.917	- 29	1.746		58.635
Opbrengsten	58.826			1.898	60.724
Boekwaarde	- 1.908		-181		- 2.089

bedragen x € 1.000

Actuele stand van zaken lopende grondexploitaties

In onderstaande tabel staat de stand van zaken per 31-12-2023 voor de gemeentelijke grondexploitaties. Hierin geven we aan wat we nog verwachten uit te geven. En welke winsten en verliezen we verwachten over de volledige looptijd op de betreffende grondexploitatie. De te verwachten verliezen zijn volledig afgedekt door een voorziening. De drie exploitaties 't Lochter III, Kruidenwijk Zuid fase 1 en De Branderij zijn in 2023 afgesloten en komen in 2024 niet terug in de overzichten.

De nog te realiseren grondopbrengsten hebben betrekking op de verkoop van 2,1 hectare bouwrijpe grond t.b.v. 73 woningen en 0,7 hectare bedrijventerrein.

Grexen jaarrekening 2023	Geïnvesteed vermogen per 31-12-2023	Nog te maken kosten op EW	Nog te realiseren opbr. op EW	eindjaar	Geraamd eindresultaat		
					op EW (eindwaarde)	op CW verlieslatend	op CW winstgevend
Bedrijventerreinen							
Haarle	470	146	852	2025	236		222
't Lochter III	- 1.429	-	-	2023	1.429		1.429
Brandweerkazerne	- 40	77	-	2024	-38	- 37	
Subtotaal bedrijventerreinen	- 999	223	852		1.627	- 37	1.651
Woningbouwgebieden							
Daarle West	- 850	265	118	2024	704		690
Kruidenwijk Zuid fase 1	- 45	-	-	2023	45		45
Hellendoorn Noord fase 1	154	1.300	912	2025	-542	- 521	
De Branderij	24	-	-	2023	-24	- 24	
Schoolstraat/Salomonsstraat	- 536	129	-	2024	407		399
Leerlooierstraat (de Blenke)	- 254	254	-	2024	0		0
De Grave Haarle	417	4.645	4.899	2031	-162	- 138	
Subtotaal woningbouw	- 1.090	6.592	5.929		427	- 684	1.134
Totaal	- 2.089	6.816	6.781		2.054	- 721	2.785
			- 35			2.064	
Op contante waarde	- 2.105	6.344	6.303				
			-41			- 2.064	

bedragen x € 1.000

Toelichting op bovenstaande tabel:

- Geïnvesteed vermogen per 31-12-2023: € -/- 2,09 miljoen (negatief !)
- Saldo nog te realiseren kosten minus opbrengsten (€ 6,81 mln. kosten en € 6,78 mln. opbrengsten) € 0,03 miljoen
- Per saldo leveren de grondexploitaties een winst op € 2,06 miljoen
  - 4 verlieslatende grondexploitaties: € 0,72 miljoen verlies
  - 6 winstgevende grondexploitaties: € 2,79 miljoen winst

Daarnaast (zie onderstaande tabel):

- Is van die begrote winst is al genomen: € 2,32 miljoen
- De nog te realiseren winst is: € 0,46 miljoen

bedragen x € 1.000

Resultaatontwikkeling op contante waarde 31-12-2023	Jaarrekening 2022	Jaarrekening 2023	verschil
Verlieslatende grondexploitaties			
reeds lopende grondexploitaties	- 1.110	- 583	527 V
nieuwe grondexploitatie		- 138	- 138 N
Totaal verlieslatende grondexploitaties	- 1.110	- 721	389 V
Winstgevende grondexploitaties			
genomen winst	2.206	2.319	113 V
nog te nemen winst	537	466	- 71 N
Totale winst	2.743	2.785	43 V
Jaarresultaat 2023			502 V

De nog te realiseren winst staat als stille reserve op de balans.

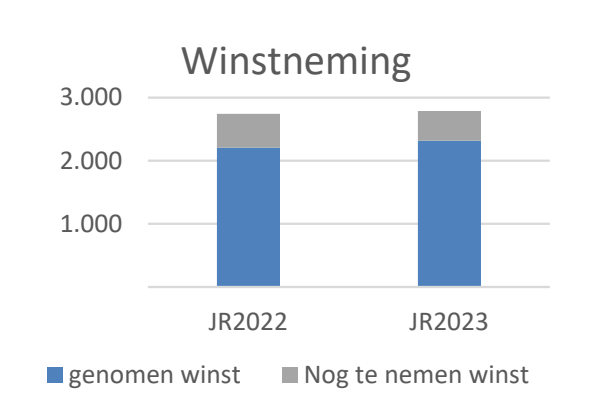
De begrote tekorten op de nog niet afgesloten verlieslatende grondexploitaties zijn geheel afgedekt d.m.v. het treffen van een verliesvoorziening ter grootte van € 0,697 miljoen.

Bij winstgevende grondexploitaties wordt het jaarresultaat (€ 113.000,--) grotendeels bepaald door de voortgang en veel minder door de resultaatwijzigingen (€ 43.000,-- positief.)

De totale winstverwachting is afgelopen jaar verbeterd. Hieronder wordt dit grafisch weergegeven.

bedragen x € 1.000,--

Winstneming	Jaarek 2022	Jaarek 2023	Bedrag
Genomen winst	2.206	2.319	113
Nog te nemen winst	537	466	- 71
Totale winst	2.743	2.785	43

Jaarresultaat boekjaar 2023

De begrote eindresultaten van de lopende grondexploitaties zijn (inclusief 2 nieuw in exploitatie genomen projecten) met € 432.000,- op contante waarde verbeterd.

- -€ 389.000,- heeft betrekking op de verlieslatende grondexploitaties, dit zien we direct terug in het jaarresultaat.
- -€ 43.000,- komt door resultaatverbetering van de winstgevende grondexploitaties. Dit kan meestal pas in de loop der jaren geleidelijk als winst worden genomen.

¹ Na aanwending van een deel van de voorziening ter dekking van het verlies van De Branderij (€ 24.000,-) resteert ultimo 2023 een voorziening toekomstige verliezen grondbedrijf van € 697.000,-

Door de voortgang in de winstgevende grondexploitaties kan dit boekjaar ruim € 113.000,- winst worden genomen. Doordat de begrote eindresultaten met € 43.000,- zijn verbeterd, daalt de nog te realiseren winst met 'slechts' € 71.000,- tot een bedrag van circa € 466.000,-.

De realisatie van 3 lopende grondexploitaties is ultimo 2023 ver genoeg gevorderd om ze te kunnen afsluiten. Dit betreffen 't Lochter III, De Branderij en De Heemtuin.

Voor 't Lochter III kon een finale winst genomen worden van € 107.000,-. De Branderij sloot met een verlies van € 24.000,-, terwijl vorig jaar nog een verlies van € 58.000,- werd verwacht. De Heemtuin kon met een winst van € 45.000,- worden afgesloten, waarbij vorig jaar zelfs met een verlies van € 145.000,- rekening werd gehouden.

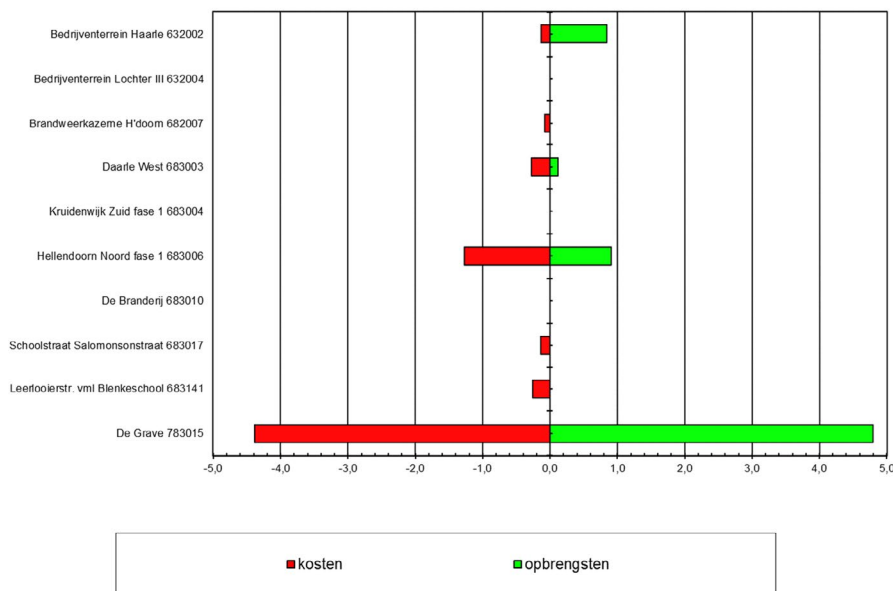
bedragen x € 1.000

Resultaatontwikkeling grondexploitaties / Verschillenanalyse	Totaalresultaat CW		Resultaat verschil		Jaarresultaat 2023		Toekomstige winsten 2023 versus 2022
	2022	2023	verlies grex	winst grex	verlies-neming	winst-neming	
Bedrijventerreinen							
Haarle	241	222		- 19		- 8	- 10
't Lochter III	1.389	1.429		40		107	- 67
Brandweerkazerne	- 21	- 37	- 16		- 16		
Subtotaal bedrijventerreinen	1.609	1.614	- 16	21	- 16	98	- 77
Woningbouwgebieden							
Daarle West	734	690		- 44		- 65	21
Kruidenwijk Zuid fase 1	- 148	45	148	45	148	45	-
Hellendoorn Noord fase 1	- 856	- 521	335		335		
De Branderij	- 84	- 24	60		60		
Schoolstraat/Salomonsstraat	378	399		21		35	- 14
Leerlooierstraat (de Blenke)	-	0		0		0	0
De Grave Haarle	-	- 138	- 138		- 138		
Subtotaal woningbouw	23	450	405	22	405	15	- 7
Totaal	1.633	2.064	389	43	389	113	- 71
Totaal jaarresultaat 2023			432		502		
Totaal jaarres. 2023 incl. toek. winsten						432	

Nog te maken kosten en opbrengsten

Uit de onderstaande grafiek blijkt dat in de grondexploitaties Hellendoorn Noord fase 1 en De Grave de meeste nog te maken kosten en opbrengsten zitten. De kosten van De Grave zijn hoger dan bij de vaststelling van de grondexploitatie was voorzien. Met name de kosten van bouwrijp maken en kosten van voorbereiding en toezicht liggen hoger dan in de eerste opzet. Daarentegen komen de kosten bouw- en woonrijp maken van Hellendoorn Noord fase 1 een stuk lager uit dan in de vorige jaarrekening verwacht werd.

nog te maken kosten en opbrengsten

In onderstaande tabel wordt de resultaatontwikkeling op Eindwaarde gepresenteerd, waarbij tevens is aangegeven welke (tussentijdse) winsten al genomen zijn. Let wel: doordat hier de cijfers op eindwaarde gepresenteerd worden, wijken deze af van eerder gepresenteerde tabellen, die veelal de situatie op contante waarde toont.

bedragen x € 1.000

Analyse van de totale verwachte winsten en verliezen per grondexploitatie	Resultaat op eindwaarde	Genomen winsten t/m	Nieuw totaalresultaat op eindwaarde	Winstneming dit jaar	Nog te nemen winst & verlies op EW
	jaarrek 2022	2022	2023	2023	
In exploitatie genomen gronden (IEGG)					
Bedrijventerreinen					
Haarle	251	85	236	- 8	160
't Lochter III	1.389	942	1.429	107	-
Brandweerkazerne locatie Hellendoorn	- 21	-	-38	-	- 38
Woningbouwgebieden					
Daarle West	749	500	704	- 65	170
Kruidenwijk Zuid fase 1	- 148	-	45	45	-
Hellendoorn Noord fase 1	- 891	-	-542	-	- 542
De Branderij	- 84	-	-24	-	-
Schoolstraat /Salomonsonstraat	386	32	407	35	172
Leerlooierstraat (de Blenke)	n.v.t.	n.v.t.	0	-	0
De Grave Haarle	n.v.t.	n.v.t.	-162	-	- 162
Totaal verwacht resultaat	1.630	1.559	2.054	113	- 240
Waarvan winstgevende exploitaties	2.389	1.559	2.796	113	502
Waarvan verliesgevende exploitaties	- 1.145	-	-742	-	- 742
Verwacht resultaat gemeentelijk aandeel	1.630	1.559	2.216	113	- 78

WINSTEN, VERLIEZEN EN RISICO'S

Aan het voeren van grondexploitaties zijn financiële risico's verbonden. Er kunnen winsten gemaakt worden, maar ook verliezen geleden.

De financiële risico's zitten meestal in de nog te realiseren kosten en opbrengsten. Deze zijn reël begroot, maar inherent aan reël begroten is dat de werkelijke kosten en opbrengsten daardoor mee maar ook tegen kunnen vallen.

De nog te maken kosten en opbrengsten zijn respectievelijk begroot op € 6,82 en € 6,78 miljoen.

Indien de werkelijke kosten en opbrengsten bijvoorbeeld 10% tegenvallen (t.o.v. de begroting), dan heeft dat een negatief effect op de begrote eindresultaten van bijna € 1,4 miljoen.

Aangezien de nog te realiseren winst binnen de lopende grondexploitatie ook nog bijna € 0,5 miljoen bedraagt en als 'stille reserve' op de balans staat, zal een worst case scenario de gemeentelijke vermogenspositie slechts beperkt aantasten, omdat de resultaatverslechtingen al deels ten koste gaan van de stille reserve in de vorm van de nog te realiseren winst.

Daarnaast is voor het opvangen van de risico's een bufferreserve in het leven geroepen. Om te voorkomen dat de winsten en verliezen van grexen een te grote impact hebben op de andere gemeentelijke beleidsterreinen, hebben we ervoor gekozen om de winsten en verliezen te egaliseren via de bufferreserve.

Voorziening toekomstige verliezen grondexploitaties

Voor de tekorten die worden verwacht op een aantal van onze lopende grondexploitaties is een bedrag opgenomen in de 'voorziening toekomstige verliezen grondexploitaties' ter hoogte van het te verwachten verlies. Dit bedrag wordt bepaald aan de hand van de verwachte contante waarde van het complex aan het begin (begroting) of eind (jaarrekening) van het jaar. Aan de voorziening wordt een indexatie toegevoegd ter hoogte van de disconteringsvoet (door BBV-regels bepaald op maximaal 2%) zodat de voorziening meegroeit met het verwachte tekort.

Per 1-1-2023 bedroeg de voorziening € 1.088.000,--. In 2023 moesten deze voorzieningen geïndexeerd worden met 2% en zijn ze bijgesteld voor de nieuwste inzichten (zie resultaatontwikkeling). In 2023 is de woningbouwlocatie De Grave in Haarle in ontwikkeling gekomen met een exploitatie die bij het vaststellen van de grondexploitatie licht winstgevend was, maar waar door stagnatie in de uitvoering (bezwaar) en hogere kosten nu een verlies voorzien wordt van € 138.000,--.

De verwachting was dat Kruidenwijk Zuid verliesgevend zou zijn, maar de grondexploitatie kon worden afgesloten met een winst van € 45.000,--. Het volledige hiervoor gereserveerde bedrag in de voorziening (€ 145.000,--) kan hierdoor vrijvallen.

Bij het afwikkelen van De Branderij werd € 24.000,-- verliesvoorziening aangewend ter dekking van het werkelijke verlies.

Het verlies op Hellendoorn Noord wordt lager ingeschat: er kan € 335.000,-- van de verliesvoorziening voor deze grex vrijvallen. Hiermee komt de voorziening voor de lopende grondexploitaties op € 697.000,--.

Bufferreserve

Eén van de belangrijkste instrumenten om de financiële risico's binnen de grondexploitatie te beperken, is het op niveau houden van de bufferreserve. Met de bufferreserve kunnen we tegenvallers opvangen die het gevolg zijn van kostprijsstijging, afzetvertraging, verlaging van verkoopprijzen en rentestijging. Voor de oudere grondexploitaties die momenteel lopen, zijn niet de risico's niet omvangrijk meer. Van de nieuwere is alleen De Grave risicovol. Zoals eerder beschreven is voor het opvangen van extra kostprijsstijgingen en opbrengstdalingen met zo'n 10% een bedrag van circa € 1 miljoen nodig.

Voor mogelijke risico's op toekomstige grexen reserveren we eveneens € 1 miljoen. We hebben immers een flinke uitdaging om aan de woningbehoefte binnen onze gemeente te voldoen. Dit kan niet altijd winstgevend. Daarom is het handig hiervoor een algemene buffer op te nemen. De gewenste omvang van de bufferreserve voor de grondexploitaties is momenteel berekend op € 2 miljoen.

Daarnaast bevat de bufferreserve een egalisatiedeel waarin mee- en tegenvallers uit boekwinsten/verliezen en hertaxaties van vastgoed worden opgevangen. De minimale omvang hiervan is vastgelegd op € 0,25 miljoen, de maximale omvang op € 1,0 miljoen. In het verleden is vaak ingezet op de maximale omvang (€ 1 miljoen). Doordat de afgelopen jaren veel vastgoed is verkocht, is het risico hierop minder geworden. Een benodigde omvang van € 0,5 miljoen lijkt hiermee voldoende voor het opvangen van nog resterende risico's.

De totale benodigde omvang van de bufferreserve zou per 31 december 2023 rond de € 2,5 miljoen moeten bedragen. Op 1 januari 2023 bedroeg de omvang van de reserve ruim € 3,2 miljoen en ontwikkelde zich in 2023 als volgt:

bedragen x € 1.000

Bufferreserve	
Stand per 1-1-2023	3.170
Onttrekkingen	
Tbv verliesvoorziening De Grave + Brandweerlocatie	- 154
Terugdraaien in eerdere jaren genomen tussentijdse winsten	- 73
Stortingen	
Boekwinsten verkopen vastgoed	200
Eindresultaat afgesloten grexen	355
Tussentijdse winstnemingen grondexploitaties	35
Vrijval deel voorziening toekomstige verliezen grondexploitaties, ivm verbeterde verwachtingen	335
Stand per 31-12-2023	3.868

In 2023 zijn door het afronden van drie grondexploitaties finale winstnemingen gedaan en niet benodigde voorzieningen toegevoegd. Ook de reguliere tussentijdse winstneming zijn gedaan, die in twee gevallen juist uit het terugdraaien van eerder genomen winsten bestond.

Daarnaast zijn er boekwinsten gerealiseerd uit de verkopen van vastgoed. Ultimo 2023 heeft de reserve een omvang van ruim € 3,9 miljoen en heeft daarmee voldoende omvang om risico's vanuit grondexploitaties en vastgoed in de komende jaren op te vangen.

Winstnemingen

Vanaf 2017 hanteert de BBV voorschriften over hoe er winst moet worden genomen. Dit moet volgens de POC-methode die voor alle gemeenten geldt. Bij een reële winstinschatting moet een winst worden genomen die het resultaat is van het percentage gerealiseerde kosten x het percentage gerealiseerde opbrengsten x de winstverwachting.

De ervaringen uit het recente verleden leren ons dat er niet te vroeg winst genomen moet worden: als er zich opnieuw onverwachte situaties voordoen zoals een economische crisis, leidt dit onherroepelijk tot verliezen. We zijn echter gehouden aan deze werkwijze. Bij het nemen van winsten wordt de nodige behoedzaamheid ingebouwd door rekening te houden met de risico's die nog gelopen worden. Daarnaast storten we alle winsten in de bufferreserve om mogelijke verliezen in de toekomst op te kunnen vangen. Dit sluit aan bij ons bestaande beleid hierin.

bedragen x € 1.000

Winstnemingen bouwgronden in exploitatie	Totale winst op eindwaarde 31-12-2023	Af: risico's	Winst op eindwaarde 31-12-2023	Mate van voltooiing POC %	Eerder genomen winsten 1)	Winst-neming 2023	Resterend resultaat op EW
	A	B	C=A-B	D	E	F= (CxD)-E	G
Bedrijventerrein Haarle (Bloemeweide)	236	- 100	136	56,2%	84	-8	160
Bedrijventerrein Lochter III	1.429	-	1.429	100,0%	1.323	107	-
Brandweerkazerne locatie Hellendoorn	n.v.t.					0	
Daarle West	704	- 38	666	80,2%	599	-65	170
Kruidenwijk Zuid fase 1 (Heemtuin)	45	-	-	100,0%	-	45	
Hellendoorn Noord fase 1	n.v.t.						
De Branderij	n.v.t.						
Schoolstraat/Salomonsstraat	407	- 13	394	59,6%	200	35	172
Leerlooierstraat (de Blenke)	0	-	0	46,0%	0	0	0
De Grave Haarle	n.v.t.						
Totaal op eindwaarde	2.821	- 151	2.625		2.206	113	502
Winstgevende exploitaties op contante waarde	2.785					2.319	466

1) De eerder genomen winsten worden verhoogd met de rente vanaf winstneming. Getoonde eerder genomen winsten zijn per waarde 31-12-2023

VENNOOTSCHAPSBELASTING

Vanaf 2016 zijn gemeenten belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting (Vpb) voor ondernemersactiviteiten. De grondexploitaties vormen hiervan het grootste aandeel. Er is jarenlang onzekerheid geweest of we door de fiscus op dit terrein al als ondernemer gezien werden: pas op het moment dat er winsten gemaakt worden, moet er een fiscale openingsbalans komen. In 2021 werd duidelijk dat we voor de jaren 2016 t/m 2021 niet fiscaal winstgevend zijn op dit terrein, gezien de vele verliezen die er op de nog lopende grondexploitaties zijn.

We hadden verwacht dat – na het afronden van de meest verliesgevende exploitaties- we Vpb-plichtig zouden zijn. Daarom is ook in 2022 contact opgenomen met de fiscus: er werd geoordeeld dat er op de lopende grondexploitaties nog te weinig inkomsten zijn en er alleen veel uitgaven gedaan moeten worden. Hiermee heeft zij besloten dat we ook in 2022 niet “door de ondernemerspoort” komen en er geen vennootschapsbelasting moet worden afgedragen. De situatie is in 2023 iets gewijzigd. Voordat er over 2023 aangifte gedaan wordt, maken we een QuickScan op basis van de nieuwe inzichten en verwachtingen. Mochten we op enig moment wél deze winstbelasting moeten betalen, dan wordt dit – conform het vastgestelde beleid – gedekt uit de bufferreserve, omdat ook alle winsten ten gunste van deze reserve worden gebracht.

Paragraaf 8: Informatieveiligheid en privacy

INLEIDING

Voor een goede dienstverlening aan burgers en bedrijven zijn actuele en juiste gegevens een eerste vereiste. Daarom verwerken gemeenten veel persoonsgegevens. Burgers en bedrijven moeten ervan op aan kunnen dat die informatie bij de gemeente in goede handen is. Maar met het belang van informatieverwerking zijn ook de risico's toegenomen: cybercriminelen stelen gegevens, processen zijn onvoldoende ingericht en soms gaan medewerkers onbedoeld slordig om met persoonsgegevens. De impact van dit soort incidenten is groter dan ooit. Persoonlijke gegevens liggen op straat en burgers voelen zich onvoldoende beschermd. Of erger, ze worden slachtoffer van chantage of fraude. Het is allemaal mogelijk. We zien bijna dagelijks in het nieuws dat het ook daadwerkelijk gebeurt. Gemeenten wapenen zich tegen deze risico's met technische en organisatorische maatregelen. Binnen Hellendoorn is ook in 2023 hard gewerkt aan het verbeteren van de informatieveiligheid en de omgang met privacygevoelige informatie. Gestreefd wordt naar een verdere doorontwikkeling op dit vlak, waarbij de jaarlijkse stappen doorlopend worden gemonitord.

Juridisch kader

Op het gebied van informatieveiligheid staat de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) centraal. Dat is vanaf 2020 het normenkader op het gebied van informatieveiligheid voor alle overheden: het Rijk, provincies, waterschappen en gemeenten. Daarnaast geldt sinds 25 mei 2018 voor privacybescherming de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Dankzij de AVG is de bescherming van persoonsgegevens in alle landen van de EU op dezelfde manier geregeld. Voor gegevens die worden verwerkt voor de opsporing of vervolging van strafbare feiten geldt echter niet de AVG, maar de Europese Richtlijn gegevensverwerking opsporing en vervolging. In Nederland is die nader uitgewerkt in de Wet politiegegevens (Wpg). Vanaf 2019 geldt de Wpg ook voor buitengewoon opsporingsambtenaren, voor boa's zowel werkzaam in de publieke als in private sector. Veel verplichtingen zijn vergelijkbaar, maar kennen soms net een iets andere uitwerking.

Kaderstellende nota's

- Beleidskader informatieveiligheid (2021 / 2021-001988)
- Privacy beleid en privacy statement (2023 / 2023-026614)

Ontwikkelingen

In 2024 wordt de NIS2 (Network and Information Security Directive) van kracht, waar inmiddels de eerste voorbereidingen voor zijn gestart. De NIS2 is een Europese richtlijn die tot doel heeft de cybersecurity van kritieke infrastructuur en digitale dienstverleners in de hele Europese Unie te versterken en te verbeteren. Gemeenten zijn in het kader van de NIS2 aangewezen als essentiële entiteit. Dat betekent dat gemeenten nog nadrukkelijker moeten sturen op de gestelde normen en de maatregelen uit de BIO. Dit vraagt bijvoorbeeld om grote betrokkenheid van bestuur en management bij de implementatie en naleving van alle maatregelen, het melden van incidenten en het uitvoeren van risicobeoordelingen.

Daarnaast heeft in 2023 de zogenaamde generatieve AI (Artificial Intelligence) een enorme vlucht genomen. Dat is kunstmatige intelligentie die tekst, afbeeldingen of andere media kan genereren. Ook binnen onze organisatie worden AI tools gebruikt zoals ChatGPT, Bing AI en Bard AI. Het gebruik van deze tools is erg handig en kan veel tijd besparen. Bij het gebruik is het belangrijk dat medewerkers rekening houden met beveiligings- en privacyaspecten. Daarnaast is het essentieel dat controles worden uitgevoerd op de gegenereerde tekst en niet alles direct als waarheid wordt aangenomen. Voor het gebruik van deze tools wordt een richtlijn opgesteld.

De volgende acties zijn in 2023 uitgevoerd:

- Het onzorgvuldig omgaan met informatie is nog altijd een van de meest voorkomende veiligheidsissues. De mens is voor hackers de makkelijkste, goedkoopste en snelste weg naar succes. Voor medewerkers van de gemeente is het daarom essentieel dat zij zich bewust zijn van de mogelijke risico's op het gebied van informatiebeveiliging. In 2023 zijn in dit kader 35 introductiegesprekken gevoerd met nieuwe medewerkers. Ook zijn er 3 testen uitgevoerd met phishingmails.

- Een goed georganiseerde informatiebeveiliging en het zorgvuldig omgaan met privacygevoelige informatie is een continu proces. Maar waar mensen werken, worden fouten gemaakt. Wanneer daarbij persoonsgegevens zijn betrokken, spreken we van een datalek. In 2023 hadden we 13 datalekken. Meestal waren dat kleine beveiligingsincidenten, die niet meldingsplichtig zijn bij de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). In 2023 zijn 2 datalekken bij de AP gemeld.
- Het gemeentelijke privacy beleid is in 2023 geactualiseerd en volledig herzien. Met dit beleid geven we richting aan hoe de organisatie om moet gaan met privacy. Het laat zien dat we de privacy waarborgen, beschermen en handhaven. Het privacy beleid is - naar zijn aard - een beleid op hoofdlijnen, dat nu verder wordt uitgewerkt in procedures, werkinstructies, formats, e.d. Het gemeentelijk beleid rondom informatieveiligheid wordt in 2024 herzien.
- Via de zelfevaluatie ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) wordt jaarlijks verantwoording afgelegd over de gemeentelijke inspanningen op het gebied van informatieveiligheid. Deze audit is eind december succesvol afgerond. Alleen op het gebied van de Basisregistratie Ondergrond (BRO) hebben we nog een aantal stappen te zetten, waar een verbeterplan voor wordt opgesteld. Begin 2024 vindt er op de onderdelen DigiD en Suwinet nog een externe audit plaats
- Monitoring en Response betreft het continu 24/7 monitoren van gebeurtenissen op systemen en alle op het netwerk aangesloten apparaten. Wij zijn ons op dit moment aan het oriënteren op de best passende oplossing in de vorm van een marktconsultatie. De werkzaamheden worden in de loop van 2024 aanbesteed op basis van een nog op te stellen programma van eisen.
- Wanneer de gemeente de verwerking van persoonsgegevens uitbesteedt aan een derde partij, stelt de AVG het opstellen van een verwerkersovereenkomst verplicht. In een verwerkersovereenkomst worden afspraken over de verwerking en beveiliging vastgelegd. Het opstellen van verwerkersovereenkomsten is inmiddels volledig geïntegreerd in het inkoopproces. In 2023 zijn 4 verwerkersovereenkomsten opgesteld. Dat brengt het totaal op 37.
- Iedere organisatie die op structurele basis persoonsgegevens verwerkt, zoals een gemeente, moet een verwerkingsregister hebben. In dat register moet bijgehouden worden welke persoonsgegevens de gemeente verwerkt en voor welk doel. Het huidige verwerkingsregister is alweer enkele jaren oud en wordt op dit moment integraal herzien.
- Op basis van het in 2022 opgestelde controleplan worden jaarlijks de afgesproken maatregelen en procedures getoetst op volledigheid, actualiteit en naleving. Dat loopt niet alleen via de periodieke ENSIA- en Wpg-zelfevaluatie, maar ook tussentijds worden aanvullende controles uitgevoerd. Op dit moment loopt een controle in het kader van de Basisregistratie personen (BRP) en de noodzakelijke her-audit in het kader van de Wpg. In 2024 volgt onder andere een nieuwe PEN-test.
- In 2023 is het bedrijfscontinuïteitsplan afgerond met de uitwerking van 3 kritische bedrijfsprocessen. Een dergelijk plan heeft betrekking op situaties waarin sprake is van uitval van ICT-voorzieningen waardoor de dienstverlening van de gemeente in het geding komt. Doel van het plan is om de effecten van een verstoring zoveel mogelijk te reduceren, de dienstverlening van de gemeente te continueren en het herstel te bespoedigen. In 2024 worden 7 kritische processen toegevoegd.

Paragraaf 9:

Duurzaamheid

INLEIDING

In deze paragraaf wordt de uitvoering van het programma Duurzaamheid inzichtelijk gemaakt; wat hebben we gedaan en hoe verhoudt zich dat tot de gestelde doelen? Het biedt tevens de mogelijkheid tot bijsturing.

Duurzaamheid gaat over ons doen en laten en de gevolgen daarvan voor elders en voor de toekomst. In Hellendoorn willen we onze verantwoordelijkheid hierin nemen, waarbij we ons bewust zijn dat we het niet alleen kunnen. Omdat duurzaamheid een onderdeel is van veel van de werkzaamheden binnen de gemeente én impact heeft op een groot gedeelte van de organisatie, is dit ondergebracht in een apart programma. Dit programma geeft richting aan ons denken en handelen op het gebied van duurzaamheid en is flexibel van opzet. De ontwikkelingen op dit gebied gaan tenslotte razendsnel.

Met dit programma geven we vorm aan een duurzame leefomgeving. De nadruk ligt vooral op de transitie naar een toekomstbestendige, fossielvrije en klimaatneutrale energievoorziening. Het gaat daarbij om een energiezuiniger gebouwde omgeving (woongebieden en bedrijventerreinen), een aardgasvrije warmtevoorziening waarbij zoveel mogelijk lokale duurzame warmtebronnen worden benut en (grootschalige) opwekking van duurzame energie. Deze paragraaf gaat hier op in. De overige pijlers van het programma duurzaamheid komen terug in de afzonderlijke programma's.

Het programma Duurzaamheid kent de volgende pijlers:

mirro

Kaderstellende nota's

- Beleidskader 'Zon & Windenergie' (18INT01944)
- Stappenplan 'RES Hellendoorn' (2019-031985)
- Beleidsnota 'Transitievisie Warmte gemeente Hellendoorn 1.0' (2021-002383)
- Beleidsnota 'RES Twente 1.0' (2021-013698)
- 'Hellendoorns Energiewerkboek & Landschapsrecepten zon op land' (2021-012106)
- Brochure: 'Leidraad grootschalige energieprojecten 2021'
- Samen Leven Met Water 2021 - 2025' (2020-021250)
- Mobiliteitsvisie Hellendoorn 2018 - 2030' (2019-034913)
- Windbeleid Hellendoorn' (2023-023344)

Energie & warmte

Van de Hellendoorns ambitie om 107 GWh duurzame energie op te wekken, met een ondergrens van 71 GWh, is 18% gerealiseerd en moet 70% nog worden ingevuld. De invulling van de opgave loopt achter op de planning. Het doel is namelijk om de vergunningverlening hiervoor in 2025 af te ronden en de realisatie moet in 2030 gereed zijn. Met de In de pijplijn zittende zonnepark projecten (solar carports Avonturenpark, zonnepark Haarle, zonnepark Duurzaamheidsroute) en twee initiatieven voor wind (rondom De Stouwe en het munitiedepot), is er voldoende potentie om de opgave in te vullen.

De kaders voor windenergie zijn in december 2023 vastgelegd in het beleid 'Windenergie in Hellendoorn'. Hierin staan de voorwaarden waaronder we willen meewerken aan windenergie.

Er is een aanbesteding gedaan om een gespecialiseerde partij te vinden voor de uitvoering van een subsidieregeling voor woningisolatie. Voor het uitvoeren van deze regeling worden de 'energiearmoede gelden', 'NIP gelden' en 'collectieve inkoop gelden' gebruikt. De aanbesteding en uitwerking in o.a. een subsidieverordening vindt medio 2024 plaats.

We hebben een verkenning gedaan naar het opnieuw vormgeven van de mobiliteit van de eigen organisatie. Duurzaamheid, efficiëntie, financiën, goed werkgeverschap en impact op de omgeving zijn de thema's die hier een rol bij spelen. In 2023 is gestart met het vervolg, het definiëren van de gewenste mobiliteit (zero emissie) en onderzoek naar de opties. Dit zal in 2024 resulteren in een ontwerp van de nieuwe situatie (voorlopig bestek) waarop een besluit genomen kan worden.

Paragraaf 10:
Trends
en ontwikkelingen

NLEIDING

Het laatste kabinet is er niet in geslaagd om meerdere grote vraagstukken op te lossen. Dit maakt onder andere dat zes op de tien Nederlanders weinig vertrouwen heeft in de (lokale) overheid en politiek (SCP, 2023). Onze inwoners willen dat we aan de slag gaan met belangrijke onderwerpen zoals bestaanszekerheid, gelijke kansen, asiel en migratie, zorg en ondersteuning en verduurzaming. In deze paragraaf staan wij kort stil bij deze belangrijke onderwerpen en hoe deze het afgelopen jaar een rol hebben gespeeld in (lokaal) beleid.

Demografie

Op 31 december 2023 had onze gemeente 36.258 inwoners. Dit aantal is zeer licht gestegen ten opzichte van de 35.940 inwoners vorig jaar.

Net als vorig jaar stijgt het aantal mensen dat ouder is dan 65 jaar. In 2022 was 23,1 procent van onze inwoners 65 jaar of ouder. In 2023 is dit aantal gestegen naar 23,8 procent. De verwachting is dat deze trend zich de komende jaren verder voortzet.

Bestaanszekerheid

Iedereen heeft recht op een goed leven (Grondwet, artikel 20). Toch is armoede in Nederland een groot probleem. Zonder aanvullende maatregelen zou bijna een miljoen mensen in armoede leven (CPB, 2023). Het demissionaire kabinet heeft daarom in 2023 toegezegd om 2 miljard euro extra te besteden aan structurele maatregelen. Dit neemt niet weg dat in 2023, 4,8 procent van de Nederlanders in armoede leefde (Rijksoverheid, 2023).

Gelijke kansen voor iedereen

Niet iedereen heeft dezelfde kansen in het leven. Sommige mensen hebben minder toegang tot zorg of onderwijs. Hierdoor kan niet iedereen hetzelfde bereiken. Waar je vandaan komt, speelt dan ook een grote rol. Dit maakt het lastig om elkaar te begrijpen, maar ook dat sommige mensen achterblijven. We willen dat iedereen eerlijke kansen krijgt, wat maakt dat er blijvende aandacht moet zijn voor dit thema.

Asiel en migratie

Nederland kent al jaren een positief en stijgend migratiesaldo, met een forse toename in 2022 toen 400.000 migranten naar Nederland kwamen. Een groot deel hiervan waren mensen uit Oekraïne. Ook in 2023 kwamen er veel asielzoekers en nareizigers (mensen die hun familie achterna reizen) naar Nederland. Zo'n 48.500 mensen (CBS). Migratie en migratiebeleid hebben dus steeds meer invloed op de omvang en samenstelling van onze bevolking.

Zorg en ondersteuning

Goede zorg is belangrijk voor ons allemaal. Door ontwikkelingen, zoals vergrijzing en uitbreiding van medische mogelijkheden staat die zorg flink onder druk. Er is steeds meer geld en personeel nodig.

De mogelijkheden om de kosten van het huidige niveau van zorg te verminderen lijken beperkt. Daarom is het nodig om te prioriteren en keuzes te maken over de afbakening van de zorg, en over de inzet en verdeling van mensen en middelen. Hiervoor is in verschillende akkoorden en programma's aandacht gevraagd. Denk hierbij aan het:

- Integraal Zorgakkoord (IZA) om de zorg voor de toekomst goed, toegankelijk en beter betaalbaar te houden.
- Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) stimuleert mensen gezonder te leven.
- De Hervormingsagenda Jeugd heeft als doel de zorg voor kinderen te verbeteren.
- Programma Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen (WOZO), wil wonen en zorg voor ouderen beter organiseren.

Verduurzaming

De overheid streeft naar een klimaatneutrale samenleving, een circulaire economie in 2050 en het verbeteren van de bescherming van milieu en natuur. Deze overgang kan zowel positieve als negatieve gevolgen hebben voor onze inwoners. Veel mensen maken zich zorgen over het klimaat: afhankelijkheid van fossiele brandstoffen, het milieu en de achteruitgang van de natuur, zowel in het hier en nu als elders en in de toekomst. 76 procent van de Nederlanders geeft aan zich zorgen te maken over de gevolgen van klimaatverandering voor toekomstige generaties (CBS, 2023). En 58 procent van de inwoners maakt zich zorgen over de kosten van het klimaatbeleid van de overheid (CBS, 2023). Verduurzaming is dan ook niet alleen een financieel of technisch vraagstuk. Het is ook een sociaalmaatschappelijke opgave, waarbij de vraag is hoe deze verandering gerealiseerd kan worden.

Krapte op de arbeidsmarkt

Het aantal openstaande vacatures is in bijna alle sectoren historisch hoog (CBS 2022; CBS 2023). De gevolgen hiervan zijn op tal van terreinen zichtbaar. De Sociaal-Economische Raad (SER) waarschuwde in februari 2023 dat de uitvoering van publieke taken als zorg, onderwijs, kinderopvang en veiligheid door de tekorten in de knel komt (SER 2023). En iedereen die de trein neemt, een aannemer zoekt of zonnepanelen wil laten leggen, krijgt met deze tekorten te maken. Ook voor ons als de gemeente Hellendoorn is en blijft dit een uitdaging.

Paragraaf 11:

Open

overheid

INLEIDING

De Wet open overheid (WOO) richt zich op het actief beschikbaar stellen van overheidsinformatie. Als gemeente streven we ernaar om proactief meer informatie openbaar te maken, sneller te reageren op verzoeken om informatie en onze informatiebeheer te verbeteren door middel van digitalisering en het realiseren van een e-depot.

Sinds de invoering van de wet in 2022 moeten gemeenten elk jaar in de begroting plannen hiervoor opnemen en jaarlijks verslag uitbrengen over de voortgang. In onze begroting voor 2023 is er nog geen aparte paragraaf opgenomen over de Wet open overheid, maar we willen in dit jaarverslag wel rapporteren over de voortgang.

De implementatie van de wet verloopt geleidelijk in het hele land en neemt 4 tot 6 jaar in beslag. Gedurende dit proces wordt steeds duidelijker welke informatie we kunnen vrijgeven, met welke snelheid en op welke wijze.

In 2023 hebben we al enkele stappen gezet. We hebben bijvoorbeeld het subsidieoverzicht van 2022 gepubliceerd, waarin de ontvangers, doelen en bedragen van subsidies staan vermeld. Ook hebben we gewerkt aan een nieuw systeem voor besluitvorming en raadsinformatie, waardoor informatie toegankelijker wordt voor burgers. Dit systeem gaat van start op 1 januari 2024. Daarnaast hebben we in 2023 40 verzoeken om informatie verwerkt.

De extra kosten voor deze nieuwe aanpak, inclusief de aanschaf van een anonimiseringstool en verbeteringen in informatiebeheer, worden tussen 2024 en 2027 gemaakt. Daarom hebben we de beschikbare middelen voor 2023 (€ 239.469,-) doorgeschoven naar 2024.

Balans, programmarekening en toelichting

BALANS EN TOELICHTING

Per 31 december 2023

INLEIDING

De balans is een in geld uitgedrukt overzicht van de samenstelling van de financiële positie op een bepaald tijdstip. Enerzijds staan op de balans de bronnen waar het vermogen vandaan komt, de passiva. Anderzijds staan op de balans de zaken waar dit vermogen in gestopt is, de activa. Onder de passiva staan eigen vermogen (reserves) en vreemd vermogen (voorzieningen, langlopende leningen, kortlopende schulden). Activa zijn onder andere gebouwen, terreinen, debiteuren en liquide middelen.

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

Activa

Voor zover niet anders vermeld zijn de activa gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs kunnen voorts worden opgenomen een redelijk deel van de indirecte kosten. Indien in de vervaardigingsprijs is opgenomen de rente over het tijdvak dat aan de vervaardiging van het actief kan worden toegerekend dient te worden toegelicht dat deze rente is geactiveerd. Op vaste activa met een beperkte gebruiksduur wordt jaarlijks afgeschreven volgens een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige levensduur. Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven.

Wanneer investeringen grotendeels of meer worden gedaan voor riolering, het inzamelen van huishoudelijk afval of andere alsook voor rechten die op grond van art. 229 lid 1 a en b Gemeentewet worden geheven, dan worden deze investeringen op de balans opgenomen in een aparte categorie: de investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.

Investerings met een maatschappelijk nut worden, evenals investeringen met een economisch nut, geactiveerd en over de verwachte toekomstige gebruiksduur afgeschreven. De verplichting om alle investeringen te activeren volgens de nieuwe methode geldt alleen voor investeringen die vanaf het begrotingsjaar 2017 worden gedaan. Door de invoering van de nieuwe systematiek blijven verschillen bestaan in de wijze waarop mag worden afgeschreven op investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut die vóór het begrotingsjaar 2017 zijn gedaan. Om inzicht te geven in het deel van de activa dat wel vergelijkbaar is qua systematiek is in het verloopoverzicht in de toelichting op de balans aangegeven welk bedrag volgens de nieuwe systematiek is verantwoord en welk deel volgens een andere systematiek.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met de afschrijvingen en/of eventuele beschikkingen over reserves voor zover het investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut betreft. De bijdrage in activa in eigendom van derden worden gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdrage verminderd met afschrijvingen

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de (historische) verkrijgings- of de vervaardigingsprijs, onder aftrek van de cumulatieve afschrijvingen en eventuele investeringsbijdragen. (voor zover het investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut betreft).

De in erfpacht uitgegeven gronden zijn gewaardeerd tegen de uitgifteprijs van eerste uitgifte.

Financiële vaste activa

De deelnemingen zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of de lagere marktwaarde. Kapitaalverstrekkingen, overige langlopende leningen en overige uitzettingen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van eventuele aflossingen.

Voorzieningen wegens oninbaarheid worden met de nominale waarde van leningen en vorderingen verrekend.

Afschrijvingen

De afschrijvingen geschieden in principe lineair op basis van een vast percentage van de aanschafwaarde. In enkele gevallen ook annuïtair. Bij de keuze van de afschrijvingstermijn wordt uitgegaan van de economische levensduur van de investering. Voor de belangrijkste investeringen gelden de volgende afschrijvingstermijnen:

- immateriële vaste activa 5 jaar
- hard- en software 4 jaar
- vervoermiddelen 5-12 jaar
- technische installaties 15 jaar
- wegen 25 jaar
- riolen 15-60 jaar
- gebouwen 40 jaar (schoolgebouwen 60 jaar)

Op investeringen wordt proportioneel afgeschreven vanaf 1-1 na het jaar waarin het project is afgerond of de investering is gedaan.

Grondexploitatie

De voorraden in de grondexploitatie worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met reeds ontvangen bedragen wegens gronduitgifte. Indien de marktwaarde lager is wordt deze gewaardeerd op marktwaarde. Voor verliesgevende exploitaties wordt een voorziening getroffen ter hoogte van het te verwachten verlies, die in mindering wordt gebracht op de geactiveerde grondwaarde. Een en ander conform de notities van de commissie BBV.

Zoals ook genoemd in de nota grondbeleid 2018, moet volgens de nieuwe BBV-voorschriften verplicht winst worden genomen volgens de methode van "Percentage of Completion" (POC-methode). Voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd kan tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat.
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht.
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Tevens wordt bij de tussentijdse winstneming rekening gehouden met (projectspecifieke) risico's.

Deze winstneming zorgt voor een hogere boekwaarde op de voorraden grond in exploitatie.

Vorderingen

De vorderingen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden op de nominale waarde van de vorderingen in mindering gebracht.

Overlopende activa

De overlopende activa zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Passiva

Voor zover niet anders vermeld zijn passiva gewaardeerd tegen nominale waarde.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het resultaat volgend uit de programmarekening.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd ter afdekking van:

- Verplichtingen of verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs is in te schatten;
- Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten;
- Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren;
- de bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing kan worden geheven.

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders is echter tegen de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd. De onderhoudsegalisatievoorzieningen stelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Borg en garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten de balanstelling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen.

OVERIG

Dividendopbrengsten van deelnemingen

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

Algemene uitkering

Met betrekking tot de verwerking van de algemene uitkering heeft de commissie BBV een stellige uitspraak gedaan. Deze uitspraak houdt in dat in de jaarrekening de algemene uitkering wordt opgenomen conform de in het jaar laatst gepubliceerde accresmededeling (in de septembercirculaire).

Wijzigingen in hoeveelheidsverschillen en taakmutaties die bij de decembercirculaire gepubliceerd worden door het Rijk, worden ook daadwerkelijk verrekend en ook door ons meegenomen in de gemeentefondsuitkering.

Personeelslasten

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden en overlopende verlofaanspraken. Voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van

een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar.

Beleidsregels toepassing WNT

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semi-publieke sector (WNT) is met ingang van 1 januari 2013 van kracht.

Grondslagen voor resultaatbepaling

Onder baten worden verstaan de baten die rechtstreeks aan het jaar zijn toe te rekenen en die in het jaar als gerealiseerd kunnen worden beschouwd.

De lasten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde grondslagen voor waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Baten worden verantwoord in het jaar waarin de goederen zijn geleverd, c.q. de diensten zijn verricht. Verliezen worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn.

Resultaatbepaling

Het resultaat van de jaarrekening 2023 is onder meer tot stand gekomen na het opnemen van toevoegingen en onttrekkingen aan reserves en voorzieningen in de rekening. Eén en ander is conform de besluitvorming rondom de begroting 2023, inclusief de nadien vastgestelde begrotingswijzigingen. De gevolgen van de tussentijdse toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves zijn uiteengezet in de toelichting op de balans.

Resultaatbestemming

Het saldo van de exploitatierekening 2023 is gestort in de reserve 'Rekeningsaldo te bestemmen' en is afzonderlijk opgenomen op de balans onder het eigen vermogen.

Algemene grondslagen voor de Rechtmatigheidsverantwoording

De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld op basis van de kaders zoals besloten in de financiële verordening, het raadsbesluit begrotingsrechtmatigheid (2024-001997) en op basis van de kadernota rechtmatigheid. Dat betekent dat:

- De rechtmatigheidsverantwoording toeziet op de financiële rechtmatigheid van baten, lasten, balansmutaties, alsmede de baten en lasten inzake de specifieke uitkeringen op grond van art. 17 Financiële-verhoudingswet;
- De financiële rechtmatigheid waaronder het voorwaardencriterium, het begrotingscriterium en het misbruik & oneigenlijk gebruik criterium omvat:
  - Voor het voorwaardencriterium bestaat de norm uit het normenkader zoals op door de raad is vastgesteld;
  - Voor het begrotingscriterium geldt dat alle overschrijdingen van lasten en investeringskredieten onrechtmatig zijn, waarbij voor een aantal scenario's in de financiële verordening is beschreven wanneer deze overschrijdingen acceptabel zijn. Voor over- en onderscheidingen van baten, onderschrijdingen van lasten en onderschrijdingen van investeringskredieten geldt dat deze als onrechtmatig zijn aangemerkt indien ze niet tijdig aan de raad zijn gemeld.
- Ten aanzien van het M&O criterium zijn M&O beheersmaatregelen genomen voor het voorkomen en opsporen van misbruik en oneigenlijk gebruik. Omdat alleen bij misbruik sprake is van een onrechtmatigheid zijn eventuele gevallen van misbruik (mits cumulatief met andere fouten of onduidelijkheden boven de verantwoordingsgrens) opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording;
- De rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld binnen de kaders van de kadernota rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV alsmede onze eigen financiële verordening. Dit betekent dat:
  - Een verantwoordingsgrens van 1% (zijnde € 1.311.191,--) is gehanteerd waarboven cumulatieve fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen;
  - Een rapporteringstolerantie van € 100.00,-- is gehanteerd waarboven fouten en onduidelijkheden in de paragraaf bedrijfsvoering worden opgenomen.

BALANS PER 31 DECEMBER 2023

bedragen x € 1.000

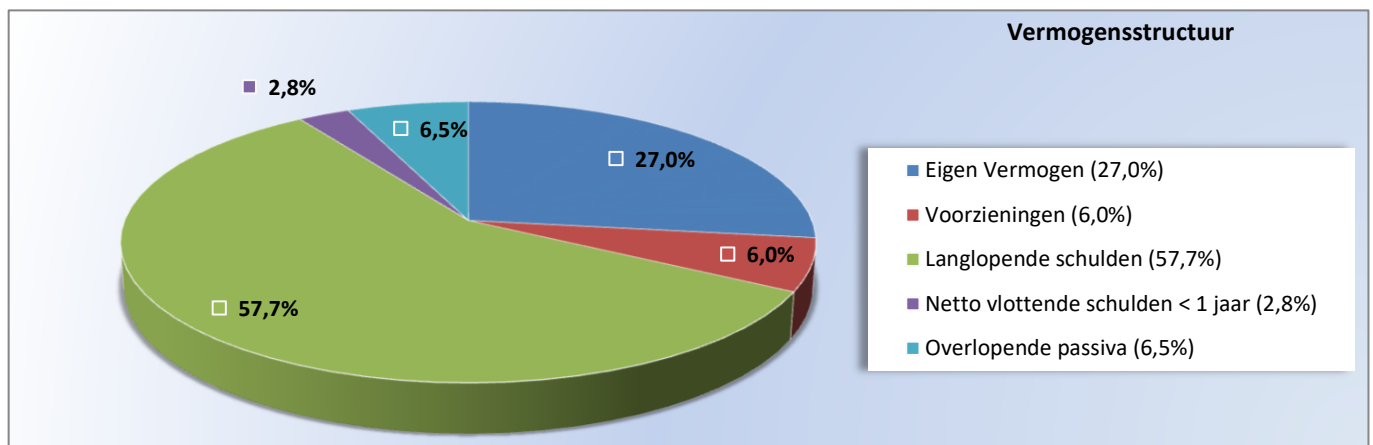
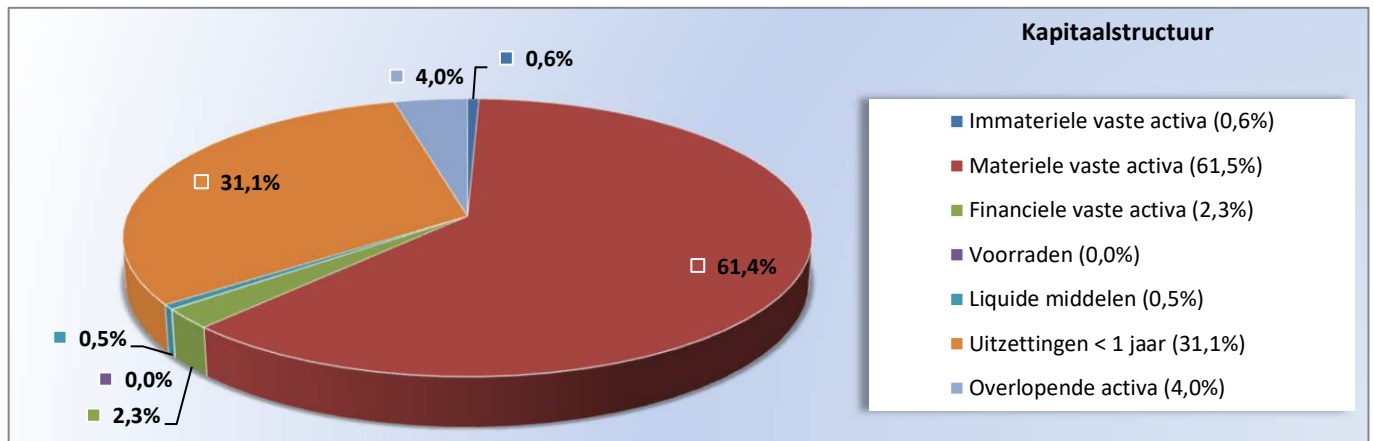
Activa	31-dec-2022	31-dec-2023
Vaste Activa		
Immateriele vaste activa	1.150	1.164
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	875	831
Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	275	333
Materiele vaste activa	117.253	116.040
Investerings in erfpacht	687	251
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	24.865	25.531
Investerings met een economisch nut	66.333	65.212
Investerings met een economisch nut waar een heffing tegen over staat	25.369	25.046
Financiële vaste activa	4.654	4.319
Kapitaalverstrekking aan verbonden partijen	137	137
Leningen aan verbonden partijen	71	71
Overige langlopende leningen u/g	4.361	4.037
Overige langlopende uitzettingen	85	74
Totaal vaste activa	123.057	121.523
Vlottende Activa		
Voorraden	- 573	- 62
Gereed product en handelsgoederen	25	25
Onderhanden werk waaronder bouwgronden in exploitatie	- 598	- 87
Grond- en hulpstoffen bouwgronden	-	-
Vooruitbetalingen		
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	44.619	58.804
Vorderingen op openbare lichamen	1.676	872
Overige vorderingen	3.869	3.838
Voorziening dubieuze debiteuren	- 1.138	- 916
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	40.212	55.010
Liquide middelen	1.104	1.024
Banksaldi	1.102	1.020
Kassaldi	2	3
Overlopende activa	10.208	7.540
Nog te ontvangen bijdrage overheidslichamen	4.711	937
Overige nog te ontvangen bedragen	4.919	5.419
Overige vooruitbetaalde bedragen	578	1.184
Totaal vlottende activa	55.358	67.305
Totaal Activa	178.415	188.828
Recht verliescompensatie Vpb	-	-

bedragen x € 1.000

Passiva	31-dec-2022	31-dec-2023
Vaste passiva		
Eigen Vermogen	40.420	50.941
Resultaat boekjaar	5.473	3.638
Algemene reserves	28.521	37.164
Bestemmingsreserves	6.426	10.139
Voorzieningen	10.231	11.384
Voorzieningen	10.231	11.384
Langlopende schulden	114.444	108.891
Onderhandse leningen o/g	114.444	108.891
Totaal vaste passiva	165.094	171.216
Vlottende Passiva		
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	4.341	5.251
Opgenomen kasgeldleningen		
Overige schulden	4.341	5.251
Overlopende passiva	8.980	12.361
Ontvangen overheidsgeld met een specifiek bestedingsdoel	3.123	6.680
Overige vooruitontvangen bedragen	228	195
Overige nog te betalen bedragen	5.628	5.485
Totaal vlottende passiva	13.320	17.612
Totaal Passiva	178.415	188.828
Gewaarborgde geldleningen	154.735	155.296

BALANSSTRUCTUUR

In bovenstaande grafieken is de balansopbouw weergegeven. De kapitaalstructuur geeft aan wat de bezittingen van de gemeente zijn. Veruit het grootste deel (61,5%) is materiële vaste activa. Hieronder vallen onder andere gebouwen, wegen, vervoermiddelen en machines. De voorraden zijn met name de voorraden grond in de grondexploitatie. De financiële vaste activa, voor het grootste deel bestaand uit verstrekte langlopende leningen, maken voor 2,3 % deel uit van de bezittingen.

De vermogensstructuur geeft de bronnen aan waar het vermogen vandaan komt. Een eigen vermogen van 27,0 % (2022: 22,7%) van het balanstotaal geeft aan dat 27,0 % van de activa is gefinancierd met eigen middelen en 73,0 % met vreemd vermogen. Als verder naar de balans wordt gekeken, blijkt dat de vlottende passiva met € 17,6 miljoen, beduidend lager zijn dan de vlottende activa van € 67,3 miljoen. Dit betekent dat ongeveer drie vierde van de vlottende activa (namelijk € 49,7 miljoen) gefinancierd is met lang vermogen. Aan de ene kant is dit een nadeel omdat kasgeld goedkoper is dan langlopende leningen, aan de andere kant zijn er langlopende leningen afgesloten tegen relatief lage rentes, waardoor op lange termijn de lage rentekosten gewaarborgd blijven. Bovendien wordt met financiering middels langlopende schulden minder risico gelopen dan wanneer met kortlopend krediet wordt gefinancierd. De vlottende activa wordt voor een groot deel gevormd door uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan < 1 jaar.

TOELICHTING OP DE BALANS

Vaste activa

bedragen x € 1.000

Vaste activa	Boek- waarde 1-1-2023	Vermeer- deringen	Vermin- deringen/ Bijdrage derden	Afschrij- vingen	Afwaar- deringen	Boek- waarde 31-12-2023
Immateriële activa	1.150	136	-	- 122	-	1.164
Materiële activa	117.253	6.093	- 794	- 6.513	-	116.040
Financiële activa	4.654	9	- 333	- 11	-	4.319
Totaal	123.057	6.238	- 1.126	- 6.646	-	121.523

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa zijn kapitaaluitgaven, waar geen bezittingen tegenover staan. In de balans van de gemeente Hellendoorn zijn onder de immateriële vaste activa uitgaven verantwoord met betrekking tot onderzoek en ontwikkeling. Activering van deze uitgaven geschiedt om deze aan meerdere jaren te kunnen toerekenen. Tevens zijn onder de immateriële activa de bijdragen aan activa in eigendom van derden opgenomen.

De ontwikkeling van de boekwaarde gedurende het verslagjaar kan als volgt worden weergegeven:

bedragen x € 1.000

Immateriële vaste activa	Boek- waarde 1-1-2023	Vermeer- deringen	Vermin- deringen/ Bijdrage derden	Afschrij- vingen	Afwaar- deringen	Boek- waarde 31-12-2023
Bijdragen aan activa en eigendom derden	875	-	-	- 44	-	831
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	275	136	-	- 78	-	333
Totaal	1.150	136	-	- 122	-	1.164

Bijdragen aan activa en eigendom derden

De mutaties in boekjaar 2023 betreffen € 44.000,-- aan reguliere afschrijvingen op reeds verstrekte bijdragen.

Kosten onderzoek en ontwikkeling

De mutaties in boekjaar 2023 betreffen € 78.000,-- aan reguliere afschrijvingen op kosten van onderzoek en ontwikkeling. De vermeerdering wordt o.a. veroorzaakt door de voorbereidingskosten huisvesting Reggesteyn, advieskosten aanbesteding trajecten en vooronderzoek voor eventuele voorgenomen grondexploitatie.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa wordt onderscheiden in investeringen met een economisch nut, met een economisch nut waar een heffing tegenover staat en met een maatschappelijk nut. Alle investeringen, met een minimumbedrag van € 10.000,-, worden geactiveerd. Investeringen hebben een economisch nut indien ze verhandelbaar zijn en/of indien ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen. Kunstvoorwerpen met een cultuurhistorische waarde worden niet geactiveerd. Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut werden tot 1 januari 2017 in principe niet geactiveerd. Vanaf 2017 is het verplicht om de investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut te activeren.

bedragen x € 1.000

Materiële vaste activa	Boek- waarde 1-1-2023	Vermeer- deringen	Vermin- deringen/ Bijdrage derden	Afschrij- vingen	Afwaar- deringen	Boek- waarde 31-12-2023
Maatschappelijk nut						
Gronden en terreinen	1.025	-	-	-	-	1.025
Bedrijfsgebouwen	-	14	-	-	-	14
Machines, apparaten en installaties	787	353	-	- 53	-	1.086
Vervoermiddelen	-	-	-	-	-	-
Grond-,weg- en waterbouwkundige werken	22.157	1.663	-	- 1.261	-	22.559
Overige materiele vaste activa	897	12	-	- 62	-	847
Totaal Maatschappelijk nut	24.865	2.043	-	- 1.376	-	25.531
Economisch nut						
Gronden en terreinen	1.923	726	- 221	-	-	2.428
Bedrijfsgebouwen	49.549	324	-	- 1.583	-	48.290
Woonruimten	-	-	-	-	-	-
Machines, apparaten en installaties	7.013	1.025	-	- 1.401	-	6.636
Vervoermiddelen	1.498	160	-	- 305	-	1.353
Erfpachtgronden	687	-	- 437	-	-	251
Grond-,weg- en waterbouwkundige werken	4.655	707	- 137	- 335	-	4.890
Overige materiele vaste activa	1.695	129	-	- 210	-	1.613
Totaal Economisch nut	67.020	3.070	- 794	- 3.834	-	65.462
Economisch nut, dekking door heffing						
Bedrijfsgebouwen	725	-	-	- 8	-	717
Machines, apparaten en installaties	1.488	110	-	- 215	-	1.382
Vervoermiddelen	951	-	-	- 199	-	752
Grond-,weg- en waterbouwkundige werken	22.205	871	-	- 880	-	22.196
Overige materiele vaste activa	-	-	-	-	-	-
Totaal Economisch nut, dekking door heffing	25.369	980	-	- 1.303	-	25.046
Totaal	117.253	6.093	- 794	- 6.513	-	116.040

Over 2023 is er aan bijdragen derden € 0,8 miljoen ontvangen. Dit zijn investeringsbijdragen die betrekking hebben op o.a. gronden voormalige fase 2 en 3 Kruidenwijk Zuid, renovatie atletiekbaan en verkoop erfpachtgrond (Energiestraat).

Per einde boekjaar 2023 bedraagt de boekwaarde van de materiële vaste activa met een maatschappelijk nut € 25,5 miljoen (2022: € 24,8 miljoen). De boekwaarde van materiële vaste activa met een economisch nut bedraagt € 65,4 miljoen (2022: € 67,0 miljoen). De boekwaarde van investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven bedraagt € 25,0 miljoen (2022: € 25,4 miljoen).

Gronden en terreinen

Tot dit onderdeel behoren onder meer gronden bestemd voor toekomstige uitbreidingen, overname van gronden uit voormalige bestemmingsplannen, terreinen bij gemeentelijke gebouwen en dergelijke. De vermeerdering wordt veroorzaakt door de aankoop van grond Rijssensestraat. De vermindering door verkoop van gronden voormalig fase 2 en 3 Kruidenwijk Zuid.

Bedrijfsgebouwen

Hiertoe behoren onder meer scholen, gebouwen ten behoeve van de sport, gebouwen voor de huisvesting van het gemeentelijke apparaat en dergelijke. De vermeerderingen hebben met name betrekking op verduurzaming De Ark, isolatie dak JOP en de aankoop van de oude brandweerkazerne.

Machines, apparaten en installaties

Dit heeft met name betrekking op machines van uiteenlopende aard, huis- en bedrijfscontainers, installaties voor drukriolering, automatiseringsapparatuur en dergelijke. De vermeerderingen hebben voornamelijk betrekking op vervanging openbare verlichting armaturen, vervanging installaties gemalen, upgrade skatepark naar Urban skatepark, koelinstallatie computerruimte en investering in automatisering hardware.

Vervoermiddelen

Dit betreft met name het rijdend materieel van de gemeente. De grootste investeringen voor 2023 zijn de vervanging van een bezandingswagen, gras opraapwagen en een tractor.

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken

Hieronder vallen met name de investeringen verband houdend met reconstructie en aanleg van wegen, fietspaden en pleinen, aanleg van riolering, sportterreinen, aanleg van parken, parkeerterreinen en particuliere exploitatieplannen. Belangrijkste investeringen in 2023 zijn vervangen fietscrossbaan Lochsprinters, vervanging toplaag atletiekbaan. Verder investeringen in diverse reconstructie en kruispunten zoals Noetselerweg, Corbachstraat, Constantijnstraat, Zuidelijke Kanaaldijk, investering in het afkoppelen parkeerplaats Nijveldserf, NZV Omleiding Hulsen, oversteek Kruidenlaan, NZV Hellendoorn Zuid, fietssnelweg F35 en aanpak Willem Alexanderstraat.

Overige materiële vaste activa

Deze activasoort omvat voornamelijk activa welke betrekking hebben op meubilair, software, inrichtingskosten. Belangrijkste investering in 2023 is de vervanging van inrichting HvCB en de herinrichting bibliotheek ZININ.

De grote investeringen (uitgaven > 100.000,-) in 2023 kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Oorspr. krediet	Cumulatief Besteed t/m 2022	Investerings 2023	Restant krediet
bedragen x € 1.000				
Belangrijkste investeringen (> € 100.000)				
Gronden en terreinen				
Strategische aankoop Rijssensestraat c.a.	915	0	912	3
Bedrijfsgebouwen				
Duurzaamheid De Ark 2022	918	700	218	0
Machines, apparaten en installaties				
Vervanging automatiseringssystemen 2023	675	0	727	-52
Vervanging openbare verlichting - armaturen 2023	125	0	134	-9
Upgraden skatebaan naar Urban Skatepark 2023	200	0	180	21
Grond-,weg- en waterbouwkundige werken				
Kruisingen Constantijnstraat 2020	1.531	1.269	263	-1
Reconstructie Noetselerweg (Wegen) 2021	198	20	181	-4
Reconstructie Noetselerweg (Riolering) 2021	996	154	708	134
Aanpak Willem Alexanderstraat	205	68	101	35
Afkoppelen Parkeerplaats Nijveldserf 2022	136	13	102	21
Reconstr. Corbach/Wemekampstraat 2022 (riolering)	668	42	399	227
Oversteek Kruidenlaan 2023	146	5	134	7
RW35 Wijthmen-N'dal maatr.24-fiets/voetverbinding	319	0	274	45
Reconstr. Corbach/Wemekampstraat 2022 (wegen)	100	0	103	-3
Overige materiële vaste activa				
Totaal	6.217	2.271	3.525	424

De overschrijding op het investeringsbudget vervanging automatiseringssystemen van € 52.000,- is ontstaan doordat er in 2023 nog een batch laptops is aangeschaft. Dit valt binnen het bestaande beleid. De noodzaak van de aanschaf was niet bekend bij het aframen van het krediet bij zowel de bestuursrapportage als de najaarsrapportage. De overige overschrijdingen zijn beperkt en vallen binnen de marge zoals in de nota investeringen en afschrijvingen is aangegeven.

Financiële vaste activa

Onder de financiële vaste activa worden voornamelijk de deelnemingen en de verstrekte geldleningen verantwoord.

bedragen x € 1.000

Financiële vaste activa	Boek- waarde 1-1-2023	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Aflos- singen	Afwaar- deringen	Boek- waarde 31-12-2023
Kapitaalverstrekking aan deelneming	80	-	-	-	-	80
Kapitaalverstrekking gemeensch. regelingen	57	-	-	-	-	57
Leningen aan deelnemingen	71	-	-	-	-	71
Overige langlopende leningen	4.361	9	-	- 333	-	4.037
Overige uitzettingen looptijd => 1 jaar	85	-	-	- 11	-	74
Totaal	4.654	9	-	- 343	-	4.319

Verstrekte geldleningen

bedragen x € 1.000

Verstrekte leningen	Oorspr. Bedrag	Rente %	Begin looptijd	Einde looptijd	Boek- waarde 1-1-2023	Opname 2023	Aflossing 2023	Boek- waarde 31-12-2023
Rentedragend								
Hypothecaire geldleningen ambtenaren	-	div	div	div	3.683	-	- 203	3.480
Startersleningen	-	div	div	div	246	-	- 36	210
Bunga Tandjung	85	3,8%	2010	2025	19	-	- 7	12
Hippisch Centrum 't Oale Spoor	12	1,0%	2021	2031	11	-	- 1	10
Coöperatie Reggestroom voor Duurzaamheid	30	1,0%	2023	2033		9	-	9
Werkkapitaal St. Noest	75	0,0%	2022		75	-	-	75
Memory Museum	125	1,5%	2021	2036	118	-	- 8	110
Enexis	500	2,2%	2020	2030	71	-	-	71
Totaal Rentedragend	827				4.223	9	- 255	3.977
Renteloos								
BBZ-leningen	-	0,0%	-	-	209	-	- 78	131
waarvan dubieus	-	0,0%	-	-	-	-	-	0
Totaal Renteloos	-				209	-	- 78	131
Totaal	827				4.432	9	- 333	4.108

In 2023 is een voorschot op een lening verstrekt aan Coöperatie Reggestroom voor Duurzaamheid van € 8.500,-. De totale hoofdsom van de lening is € 29.584,-. Het restant van de lening zal in 2024 worden overgemaakt. De overige langlopende verstrekte geldleningen hebben vooral betrekking op hypothecaire geldleningen aan ambtenaren in vaste dienst van de gemeente. Er is in 2023 voor een bedrag van € 203.000,- afgelost. De totaal uitstaande leningenportefeuille inzake personeelshypotheek bedraagt per einde 2023 € 3,5 miljoen. Vanaf 1 januari 2009 is het bij wet verboden hypothecaire geldleningen aan ambtenaren te verstrekken. De contracten die zijn afgesloten voor 1 januari 2009 blijven gehandhaafd. In 2007 is een regeling voor startersleningen opgezet. Eind 2023 staat voor € 210.000,- aan startersleningen uit. In 2020 is een lening verstrekt aan Enexis voor een bedrag van € 71.000,-. Alle aandeelhouders is destijds gevraagd een lening te verstrekken. Het betreft een hybride converteerbare aandeelhouderslening. Dit houdt in dat de lening op termijn omgezet kan worden in aandelen.

De leningen die worden verstrekt in het kader van de BBZ worden hier ook verantwoord.

Kapitaalverstreking

De kapitaalverstreking aan deelnemingen hebben betrekking op de aandelen van de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), Wadinko en deelnemingen die zijn ontstaan uit de verkoop van Essent NV, waaronder Enexis, en zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. De kapitaalverstreking aan gemeenschappelijke regelingen betreft de bijdrage in het kapitaal van de Stadsbank Oost-Nederland. De aandelen zijn ultimo 2023 in het bezit van de gemeente Hellendoorn. Het dividend wordt verantwoord in het jaar van ontvangst.

Aandelen Twence

In 2011 zijn de aandelen in Twence B.V. (819.000 stuks) bij notariële akte overgedragen aan de Regio Twente (819 stuks tijdelijk winstdelende preferente aandelen) en aan gemeenten (818.181 gewone aandelen A). Er staan geen geldstromen of andere kosten tegenover. De verkrijgingsprijs is daarmee nihil. Het BBV schrijft ten aanzien van het activeren van deelnemingen voor dat hier de historische kostprijs of lagere marktwaarde dient te worden gehanteerd. Bij de gemeenten komen derhalve de aandelen voor nihil op de balans. Om wel een volledig beeld te krijgen van het bezit van de gemeenten dient door de gemeenten jaarlijks als toelichting op de balans melding gemaakt te worden van het aantal en soort aandelen dat men heeft. Hellendoorn bezit 46.795 gewone aandelen A.

Voorzieningen

Hierop staan de correcties wegens dubieusheid voor verstrekte leningen in het kader van de BBZ.

Overige uitzettingen looptijd => 1 jaar:

Hieronder valt de post afkoop onderhoud verkeersregelininstallaties (vri) 2016. De totale bijdrage voor 15 jaar voor het onderhoud van de vri's wordt onder deze post verantwoord.

VLOTTENDE ACTIVA

	bedragen x € 1.000	
Vlottende Activa	31-dec-2022	31-dec-2023
Voorraden	- 573	- 62
Liquide middelen	1.104	1.024
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	44.619	58.804
Overlopende activa	10.208	7.540
Totaal	55.358	67.305

VOORRADEN

bedragen x € 1.000

Voorraden	31-dec-2022	31-dec-2023
Gereed product en handelsgoederen		
Voorraad grond niet in exploitatie(verspreide percelen)	33	33
Voorraad grond niet in expl verspr perc afwaarder	- 9	- 9
Totaal Gereed product en handelsgoederen	25	25
Onderhanden werk waaronder bouwgronden in exploitatie		
Geraamde kosten grondaankopen	- 38	- 1.510
Geraamde kosten planschade	- 31	- 239
Geraamde kosten bouwrijpmaken	- 2.760	- 4.006
Geraamde kosten voorbereiding en toezicht	- 397	- 768
Geraamde rentekosten	3	- 34
Geraamd exploitatieresultaat	572	221
Voorziening voorraden in exploitatie bouwgronden	- 863	- 293
Voorraden in expl bouwgronden afwaardering	- 7	- 7
Geraamde winstuitkeringen aan derden	- 339	-
Geraamde kostenstijging	- 78	- 241
Voorraden in exploitatie bouwgronden	3.339	6.787
Totaal Onderhanden werk waaronder bouwgronden in exploitatie	- 598	- 87
Grond- en hulpstoffen bouwgronden		
Voorraden niet in exploitatie bouwgronden	369	369
Voorraden niet in expl bouwgronden afwaardering	- 369	- 369
Totaal Grond- en hulpstoffen bouwgronden	-	-
Totaal	- 573	- 62

bedragen x € 1.000

Ontwikkeling bruto boekwaarde voorraden (vóór aftrek voorziening)	Boek-waarde 1-1-2023	Verwer-ving	Toegereken-de rente	Bouw- en woonrijp maken	Voorberei-ding en toezicht	Winst-neming en winstdeling	Opbren-gsten	Boek-waarde 31-12-2023
Gereed product en handelsgoederen								
Voorraad grond niet in exploitatie (verspreide percelen)	25	-	-	-	-	-	-	25
Totaal Gereed product en handelsgoederen	25	-	-	-	-	-	-	25
Onderhanden werk: bouwgronden in exploitatie								
Bedrijventerreinen								
Haarle	525	-	8	0	21	- 8	-	546
't Lochter III	- 688	-	- 10	140	22	536	-	0
Brandweerkazernelocatie H'doorn	- 117	-	- 2	67	12	-	-	-40
Woningbouwgebieden								
Daarle West	- 259	-	- 4	2	10	- 65	-	-316
Kruidenwijk Zuid fase 1 (Heemtuin)	- 144	-	- 2	98	4	45	-	0
Hellendoorn Noord fase 1	1.274	-	19	202	90	-	1.430	154
De Branderij	23	-	0	-	1	- 24	-	0
Schoolstraat/Salomonsstraat	- 348	-	- 5	2	15	35	-	-301
Leerlooierstraat (De Blenke)	-	-	-	119	96	-	468	-254
De Grave Haarle	-	-	-	150	266	-	-	417
Totaal onderhanden werk: bouwgronden in exploitatie	265	-	4	780	537	518	1.898	206
Grond- en hulpstoffen bouwgronden								
Grond- en hulpstoffen bouwgronden	-	-	-	-	-	-	-	0
Totaal grond- en hulpstoffen bouwgronden	-	-	-	-	-	-	-	0
Totaal	290	-	4	780	537	518	1.898	231

De voorraden hebben overwegend betrekking op gronden en onderhanden werken in de sfeer van de grondexploitatie. Voor een inhoudelijke toelichting op de ontwikkelingen in de grondexploitaties verwijzen wij u naar paragraaf grondbeleid.

In de voorraad verspreide percelen (onder "gereed product en handelsgoederen") hebben zich in 2023 geen wijzigingen voorgedaan. De voorraden onderhanden werk hebben volledig betrekking op de bouwgronden die in exploitatie zijn. De tabel "Ontwikkeling bruto boekwaarde voorraden" laat de ontwikkeling van de voorraden gedurende 2023 zien. De bouwgronden in exploitatie zijn per complex genoemd. De boekwaarden in deze tabel zijn niet gecorrigeerd voor de te verwachten verliezen. De boekwaarde per 1 januari wordt verhoogd met de kosten van verwerving, rente, bouw- en woonrijp maken en voorbereiding; verhoogd met de (tussentijdse) winstneming en verlaagd met de opbrengsten. De boekwaarde van de voorraden bestaan uit het saldo van de gerealiseerde kosten en opbrengsten, waarin ook de reeds genomen winsten en de te verwachten verliezen zijn verwerkt. De boekwaarde sluit eveneens aan met de verwachte nog te behalen opbrengsten, kosten en verliezen en winsten. In bovenstaande tabel ziet u de ontwikkelingen die zich in 2023 hebben voorgedaan. Deze worden hierna toegelicht.

- In 2023 zijn geen gronden verworven. Wel zijn de gronden voor de Leerlooierstraat ingebracht. De boeking volgt in 2024.
- Er is in 2023 € 4.000,- rente toegerekend aan de grondexploitatie, gebaseerd op de boekwaarde per 1 januari. De rente is afwijkend van de reguliere rente-omslag voor vaste activa en is gebaseerd op de voorschriften BBV die hiervoor gelden.
- In grondexploitatie Hellendoorn Noord zijn de meeste kosten voor bouw- en woonrijp maken gemaakt. Ook voor De Grave en de Leerlooierstraat zijn kosten bouwrijp maken gemaakt, maar eveneens kosten die hiervoor in eerdere jaren gemaakt zijn. Deze zijn onder deze noemer ingebracht in deze grexen. 't Lochter III en De Heemtuin zijn in 2023 als grex afgesloten, maar er zijn nog enkele nog uit te voeren werkzaamheden (totaal € 178.000,-) die hieronder vallen en waarvoor een voorziening is aangemaakt, waar deze kosten te zijner tijd uit betaald kunnen worden. In totaliteit waren deze kosten bouw- en woonrijp maken in 2023 bijna € 0,8 miljoen.
- Ook dit jaar is er door de ambtelijke organisatie veel inzet gepleegd voor de grondexploitaties, die verantwoord wordt onder 'voorbereiding en toezicht'. Er is voor een bedrag van € 537.000,- aan ambtelijke kosten (incl. overhead) toegerekend.
- In 2023 is aan de marktpartijen van 't Lochter III een laatste winstdeling van € 0,4 miljoen uitgekeerd. 't Lochter kon met een finale winstneming van € 107.000,- worden afgesloten. De Heemtuin met een finale winstneming van € 45.000,- (waar begin 2022 nog uitgegaan werd van een verlies van € 145.000,-). Door vertraging in de uitvoering, moesten een tweetal eerdere tussentijdse winstnemingen van gezamenlijk € 73.000,- worden teruggedraaid. Op de Schoolstraat kon € 35.000,- tussentijdse winst worden genomen.
- De verkoop van kavels leverde in totaliteit bijna € 1,9 miljoen op. Dit had betrekking op de levering van 14 kavels in Hellendoorn Noord en van de kavel aan de Leerlooierstraat aan woningcorporatie Reggewoon.
- De Branderij werd met een verlies van € 24.000,- afgesloten.

Onderstaande tabel laat een vergelijking zien van de ontwikkeling van de voorraad bouwgrond in exploitatie over de jaren 2022 en 2023. De mutatie in de netto oppervlakte heeft alleen betrekking op 2023.

bedragen x € 1.000

Voorraad bouwgrond in exploitatie	Netto oppervlakte (in m2)	2022	2023
Balans per 1 januari	15.839	1.108	265
Toename			
Grondverwerving/inbreng boekwaarde eigen gronden	2.733	12	-
Diverse voorbereidingskosten		1.227	1.317
Rentebijbeschrijving		18	4
Winstdeling met derden		1.800	429
Winstneming gemeente		588	113
Totaal toename	2.733	3.646	1.864
Afname			
Opbrengst verkopen	- 7.586	- 4.489	- 1.898
Afboeken bovenmatige boekwaarde /verliesneming		-	-
Afsluiten complexen en overige bijdragen		-	- 24
Herverkaveling/afroning			
Totaal afname	- 7.586	- 4.489	- 1.923
Balans per 31 december vóór aftrek voorziening	10.986	265	206
Voorziening			
Voorziening toekomstige verliezen		- 863	- 293
Balans per 31 december incl. voorziening	10.986	- 598	- 87

Voorziening toekomstige verliezen grondexploitaties

Aan de meeste grondexploitaties zijn bepaalde financiële risico's verbonden. Indien tekorten worden voorzien op gronden die reeds in exploitatie zijn genomen, dan wordt hiervoor een bedrag opgenomen in de voorziening toekomstige verliezen grondexploitaties. De stand van de voorziening voor de in exploitatie zijnde gebieden bedraagt per ultimo 2023 € 0,7 miljoen ten opzichte van € 1,09 miljoen in 2022. Voor een detaillering van de verwachte resultaten en de getroffen voorzieningen verwijzen wij u naar de toelichting bij paragraaf grondbeleid. De mutatie in de voorziening heeft betrekking op de afronding van grondexploitatie De Branderij waarvoor een verlies verwacht werd. Er werd € 24.000,-- aangewend. Wegens betere verwachtingen kon er op de oudere grexen € 538.000,-- vrijvallen. Hier tegenover staat een tegenvaller van slechtere vooruitzichten voor De Grave (€ 138.000,--) en de Brandweerkazerne locatie (€ 16.000,--).

UITZETTINGEN MET EEN LOOPTIJD KORTER DAN ÉÉN JAAR

bedragen x € 1.000

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	31-dec-2022	31-dec-2023
Vorderingen op openbare lichamen		
Debiteuren Openbare Lichamen	1.676	872
Totaal Vorderingen op openbare lichamen	1.676	872
Overige vorderingen		
Belastingdebiteuren gecombineerde aanslag	321	482
Debiteuren algemeen	1.381	1.231
Debiteuren bijstandsverlening	1.073	959
Debiteuren nog te ontvangen	19	17
Verzekeringspremies	-	-
Rekening Courant SVN (Startersleningen)	1.075	1.148
Totaal Overige vorderingen	3.869	3.838
Voorziening dubieuze debiteuren		
Voorziening dubieuze debiteuren algemeen	- 355	- 232
Voorziening dubieuze debiteuren WWB	- 783	- 684
Totaal Voorziening dubieuze debiteuren	- 1.138	- 916
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
Schatkistbankieren	40.212	55.010
Totaal Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	40.212	55.010
Totaal	44.619	58.804

Evenals voorgaand jaar is de voorziening voor dubieuze debiteuren WWB en BBZ op statische wijze bepaald. Per openstaande vordering is het risico van oninbaarheid ingeschat en op basis hiervan is de voorziening voor dubieuze debiteuren verantwoord.

De voorziening dubieuze debiteuren algemeen is bepaald over het totaal openstaand saldo. Deze voorziening wordt via 2 methodieken vastgesteld:

- 1. Statische bepaling:** Gekeken is naar debiteuren met een openstaand saldo van € 25.000,- of hoger waarvan op dit moment de verwachting is dat (een deel van) de vordering niet verhaalbaar is en debiteuren waarvoor een dwangsom is opgelegd.
- 2. Dynamische bepaling:** Betreft het openstaand saldo per dienstjaar (minus het saldo dat meegenomen is bij de statische bepaling). Van dit openstaand saldo is een percentage meegenomen in de voorziening. De percentages zijn gebaseerd op algemeen gebruikte percentages.

1999 t/m 2019:	100%	dubieus
2020:	75%	dubieus
2021:	50%	dubieus
2022:	25%	dubieus

De voeding van de voorziening dubieuze debiteuren is als volgt: Belastingdebiteuren worden gesplitst in een deel dat ten laste komt van de afvalstoffenheffing en een deel rioolheffing. Hierbij wordt rekening gehouden met de verdeelsleutel voor bedrijven en particulieren. Daarnaast komt een deel ten laste van de algemene middelen (programma 6). De overige debiteuren komen volledig ten laste van de algemene middelen (programma 6). In totaal is voor een bedrag van € 916.000,- aan dubieuze vorderingen opgenomen.

Onder de overige kortlopende uitzettingen zijn de middelen opgenomen die uitstaan bij de schatkist. Dit zijn liquide middelen die tijdelijk worden weggezet. Ultimo 2023 staat er nog voor € 55,0 miljoen aan geldmiddelen bij de schatkist uit (2022: € 40,2 miljoen).

Schatkistbankieren

In 2014 is het schatkistbankieren verplicht geworden. In onderstaand overzicht is aangegeven wat het drempelbedrag is dat buiten de schatkist gehouden mag worden en welke bedrag de gemeente Hellendoorn gemiddeld per kwartaal buiten de schatkist heeft gehouden.

		bedragen x € 1.000			
Schatkistbankieren		1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
(1a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	110.283	117.145	114.677	110.964
(1b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(1) = (1a) / (1b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	1.225	1.287	1.246	1.206
Drempelbedrag					
(2a)	Begrotingstotaal verslagjaar	103.430	103.430	103.430	103.430
(2b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	103.430	103.430	103.430	103.430
(2c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-	-	-	-
(2) = nieuwe berekening	Drempelbedrag vanaf 1 juli 2021	2.069	2.069	2.069	2.069
(3a) = (2) > (1)	Ruimte onder het drempelbedrag	843	781	822	862
(3b) = (1) > (2)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-

Liquide middelen

		bedragen x € 1.000	
Liquide middelen		31-dec-2022	31-dec-2023
Banksaldi		1.102	1.020
Kassaldi		2	3
Totaal		1.104	1.024

De liquide middelen laten ultimo 2023 een stand zien van € 1,0 miljoen. (2022: € 1,1 miljoen).

Overlopende activa

		bedragen x € 1.000	
Overlopende activa		31-dec-2022	31-dec-2023
Nog te ontvangen bijdrage overheidslichamen		4.711	937
Overig nog te ontvangen bedragen		4.920	5.418
Overige vooruitbetaalde bedragen		578	1.184
Totaal		10.208	7.540

Overlopende activa zijn lasten die in 2023 als uitgave zijn geboekt, maar die feitelijk tot 2024 of latere jaren behoren. Daarnaast bestaat overlopende activa ook uit baten die in 2023 als bate zijn geboekt, maar die pas in 2024 of later daadwerkelijk tot een ontvangst zullen leiden.

De nog te ontvangen bijdrage overheidslichamen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

bedragen x € 1.000

Nog te ontvangen bijdrage overheidslichamen	31-dec-2022	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	31-dec-2023
Nederlandse overheidslichamen				
Gemeenschappelijk Regeling inzake Soweco	1.092	-	1.092	-
Gemeenschappelijke Regeling inzake kwalificatieplicht	-	28	-	28
Regio Twente bijdrage maatregelhulp en WVHS	-	-	-	-
Belastingdienst	311	76	150	238
BNG	-	-	-	-
Gemeente inzake diverse detachering	-	10	-	10
Gemeente inzake stichting Noest	-	5	-	5
SVB	8	3	8	3
UWV	38	23	38	23
Provincie inzake retaildeal	65	-	65	-
Provincie inzake Programma Verkeersveiligheid	575	45	575	45
Provincie inzake Nationaal Park Sallandse Heuvelrug	65	15	80	0
Nederlandse overheidslichamen	2.155	206	2.008	353
Rijk				
Rijk inzake Specifieke Uitkering Stimulering Sport (SPUK)	115	22	107	30
Rijk inzake SPUK Regeling tegemoetkoming van gestegen energiekosten	-	240	18	221
Rijk inzake hersteloperatie/geduceerden KOT/SZW/BZK	- 1	170	31	138
Rijk inzake Gebundelde Uitkering (BUIG)	18	-	18	-
Rijk inzake Normbedrag gemeentelijke opvang Oekraïners (GOO)	2.424	195	2.424	195
Rijk inzake Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandige Ondernemers (TOZO)	-	-	-	-
Rijk	2.556	627	2.598	584
Totaal	4.711	832	4.606	937

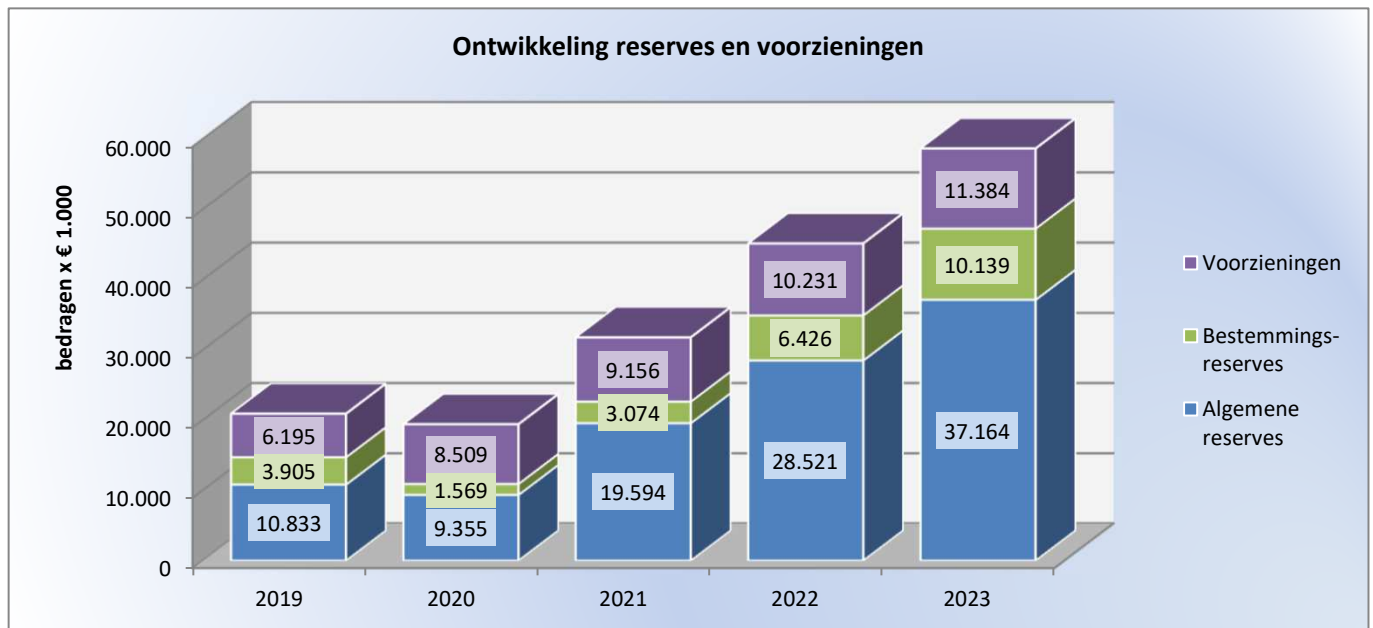
Vaste passiva

bedragen x € 1.000

Vaste passiva	31-dec-2022	31-dec-2023
Eigen Vermogen	40.420	50.941
Voorzieningen	10.231	11.384
Langlopende schulden	114.444	108.891
Totaal	165.094	171.216

ONTWIKKELING GEMEENTELIJKE RESERVES EN VOORZIENINGEN

In 2023 is de totale positie van reserves en voorzieningen toegenomen met een bedrag van circa € 13,5 miljoen, waarmee het totaal van de reserves en voorzieningen uitkomt op € 58,7 miljoen (2022: € 45,2 miljoen).

Eigen vermogen / reserves

bedragen x € 1.000

Eigen Vermogen	31-dec-2022	31-dec-2023
Resultaat boekjaar	5.473	3.638
Algemene reserves	28.521	37.164
Bestemmingsreserves	6.426	10.139
Totaal	40.420	50.941

De algemene reserves zijn reserves waaraan nog geen specifieke bestemming is gegeven. De daarin vastgelegde middelen kunnen dan ook nog vrijelijk worden ingezet. De bestemmingsreserves zijn reserves waaraan reeds een concrete bestemming is gegeven. Dit betekent dat de uiteindelijke bestedingsrichting reeds nadrukkelijk is aangegeven. Deels is dat gebeurd op basis van wet- en regelgeving of afspraken met andere overheden of maatschappelijke organisaties.

bedragen x € 1.000

Reserves	Saldo 1-1-2023	Stortin- gen	Afschrijving activa	Onttrek- kingen	Saldo 31-12-2023
Rekeningsaldo					
Reserve Rekeningsaldo te bestemmen	5.473	3.638	-	- 5.473	3.638
Totaal Rekeningsaldo	5.473	3.638	-	- 5.473	3.638
Algemene Reserve					
Vrij aanwendbare reserve	17.414	10.960	-	- 3.900	24.475
Financieringsreserve	7.937	884	-	-	8.822
Bufferreserve grondexploitatie	3.170	925	-	- 227	3.868
Totaal Algemene Reserve	28.521	12.770	-	- 4.127	37.164
Bestemmingsreserves					
Reserve Salomonsonhuis / zorgpunt	164	-	-	-	164
Reserve Armoede- en schuldenaanpak	955	239	-	- 623	572
Reserve Uitkeringen Participatiewet, IOAW en IOAZ	0	348	-	-	348
Reserve Groenrenovaties	7	-	-	-	7
Reserve 1/3-Regeling accommodatiebeleid	160	50	-	- 65	145
Reserve Kunst	41	55	-	-	96
Reserve Rood-voor-rood	80	-	-	-	80
Reserve Reconstructie plattelandsvernieuwing	136	-	-	-	136
Reserve Wachtgelden huidige wethouders	45	155	-	-	200
Reserve Duurzame energiemaatregelen	656	152	-	- 98	710
Reserve Co-financieringsfonds N35	741	-	-	-	741
Reserve Invoeringkosten Omgevingswet	985	162	-	-	1.147
Reserve Revolverend fonds energiewerkgroepen	120	-	-	-	120
Reserve Statushouders en ontheemden (Oekraïne)	2.335	3.446	-	- 108	5.673
Totaal Bestemmingsreserves	6.426	4.607	-	- 894	10.139
Totaal	40.420	21.015	-	- 10.494	50.941

De gemeente Hellendoorn kent een drietal algemene reserves, met een totaalsaldo van € 37,2 miljoen (2022: € 28,5 miljoen). In vergelijking met het afgelopen jaar is de stand van deze reserves per saldo met € 8,7 miljoen gestegen. Deze vermeerdering is wat hoger dan we hadden begroot (€ 8,0 miljoen). De stijging is het saldo van de stortingen (€ 12,8 miljoen) en onttrekkingen (€ 4,1 miljoen).

Stortingen (€ 12,7 miljoen)

- Storting van € 0,5 miljoen in de VAR middels resultaatbestemming jaarrekening 2022, betreft deel liquidatiesaldo Soweco;
- Storting van € 3,6 miljoen in de VAR met betrekking tot saldo jaarrekening 2022;
- Storting van het saldo van de bestuursrapportage 2023 van € 1,7 miljoen in de VAR;
- Storting van € 1,6 miljoen in VAR middels de najaarsrapportage 2023 voor overheveling budgetten naar 2024;
- Storting van € 1,0 miljoen in VAR middels de najaarsrapportage 2023 voor routekaart woningbouw (gelabelde middelen);
- Storting van € 0,7 miljoen in VAR middels de najaarsrapportage 2023 voor verduurzaming maatschappelijk vastgoed verenigingen (gelabelde middelen);
- Storting van het saldo van de najaarsrapportage 2023 van € 1,4 miljoen in de VAR;
- Storting van € 0,6 miljoen in de financieringsreserve ter verbetering van de financieringspositie;
- Storting van € 0,3 miljoen in de financieringsreserve vanuit de voorziening APPA;
- Storting van € 0,9 miljoen in de bufferreserve grondexploitatie door tussentijdse winstneming op grondexploitaties en boekwinsten op verkocht vastgoed;
- Diverse kleinere stortingen van in totaal € 0,5 miljoen.

Onttrekkingen (€ 4,1 miljoen)

- Een onttrekking van € 0,3 miljoen uit de VAR voor de dekking integraal plan Sociaal en Maatschappelijk domein;
- Een onttrekking van € 0,4 miljoen uit de VAR voor dekking van incidentele posten in aangedragen ontwikkelingen/beleid in de Programmabegroting 2023;
- Een onttrekking van € 2,7 miljoen uit de VAR voor de aanwending van diverse doorgeschoven budgetten uit 2022 naar 2023;
- Een onttrekking van € 0,2 miljoen uit de bufferreserve grondexploitatie vanwege het terugdraaien van teveel genomen winst en het verrekenen van verplichtingen.
- Diverse kleinere onttrekkingen van in totaal € 0,5 miljoen.

Eind 2023 kent de gemeente Hellendoorn 14 bestemmingsreserves. Het totaalsaldo van de bestemmingsreserves bedraagt € 10,1 miljoen (2022: € 6,4 miljoen). De toename van het saldo bedraagt € 3,7 miljoen en kan als volgt worden verklaard:

Stortingen (€ 4,6 miljoen)

- Een storting van € 0,2 miljoen in de reserve Armoede- en schuldenaanpak vanwege saldi bijzondere bijstand en minimabeleid;
- Een storting van € 0,3 miljoen in de reserve Uitkeringen Participatiewet, IOAW en IOAZ (vm reserve WWB) in verband met saldo Buig;
- Een storting van € 0,2 miljoen in de reserve Wachtgelden huidige wethouders voor toekomstige wachtgeldverplichtingen;
- Een storting van € 0,2 miljoen in de reserve Duurzame energiemaatregelen door besparing op energie en SDE subsidies;
- Een storting van € 0,2 miljoen in de reserve Invoeringskosten omgevingswet vanwege niet benutte budgetten door vertraging wetgeving.
- Een storting van € 3,5 miljoen in de reserve Statushouders en ontheemden (Oekraïne) voor gemeentelijke opvang Oekraïne.

Onttrekkingen (€ 0,9 miljoen)

- Een onttrekking van € 0,6 miljoen uit de reserve Armoede- en schuldenaanpak voor met name meerkosten energietoeslag;
- Een onttrekking van € 0,1 miljoen uit de reserve 1/3-Regeling accommodatiebeleid voor subsidie aan een tennis-park;
- Een onttrekking van € 0,1 miljoen uit de reserve Duurzame energiemaatregelen voor kapitaal- en onderhoudslasten;
- Een onttrekking van € 0,1 miljoen uit de reserve Statushouders en ontheemden (Oekraïne) voor huisvesting statushouders en leerlingenvervoer Oekraïners.

Onderstaande tabel geeft de aard/doel van de reserves weer:

Reserve		Doel
Rekeningsaldo		
201	Rekeningsaldo te bestemmen	Het rekeningsaldo van het jaar wordt aan deze reserve toegevoegd/ onttrokken. Bij de behandeling van de jaarrekening geeft de raad aan hoe het saldo wordt bestemd.
Algemene Reserves		
101	Vrij aanwendbare reserve	De reserve wordt gebruikt om de verschillen tussen begrote en werkelijke uitgaven op te vangen zoals de saldi op basis van begroting, bestuurs- en najaarsrapportage en jaarrekening, alsmede voor de bekostiging van incidentele uitgaven die de post "onvoorzien" te boven gaan. De reserve maakt deel uit van ons weerstandsvermogen. Tevens wordt de reserve ingezet voor de schommelingen op de Bufferrreserve grondexploitatie.
102	Financieringsreserve	De reserve wordt gebruikt als algemene reserve, ter verbetering van onze financieringspositie.
103	Bufferreserve grondexploitatie	De reserve dient als financiële buffer voor het opvangen van financiële tegenvallers in grondexploitaties en vastgoed/grondtransacties.
Bestemmingsreserves		
406	Reserve Salomonsonhuis / zorgpunt	De reserve is gevormd uit de ontvangen gelden uit de liquidatie van de Stichting Salomonsonhuis. De gelden werden ter beschikking gesteld onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat de middelen moeten worden aangewend voor projecten in het kader van de zorg.
407	Reserve Armoede- en schuldenaanpak	De reserve egaliseert schommelingen in de uitgaven op het terrein van armoede- en schuldenaanpak. Daarnaast is de reserve inzetbaar om knelpunten op het terrein van armoede en schulden bij inwoners of instanties op te lossen.
409	Reserve Uitkeringen Participatiewet, IOAW en IOAZ (vm reserve WWB)	Egalisatiereserve voor de uitkeringen Participatiewet, IOAW en IOAZ.
411	Reserve Groenrenovaties	De reserve is bedoeld voor het behoud van ingezette aanpassingen, voor extra verbeteringen of gerichte projecten in het openbaar groen en om gelden die worden ontvangen ter compensatie te kunnen reserveren zodat ze later gericht en geoormerkt kunnen worden ingezet.
414	Reserve 1/3-Regeling accommodatiebeleid	De reserve is ingesteld om op een goede manier te kunnen inspelen op ontwikkelingen met betrekking tot wijk-, buurt- en sportaccommodaties.
415	Reserve Kunst	Om middelen vrij te maken voor de beeldende kunst wordt 1% van het eventuele overschot op de jaarrekening beschikbaar gesteld voor kunst en gestort in deze reserve.
416	Reserve Rood-voor-rood	Het saldo van de kosten/ontvangsten van het gemeentelijke rood-voor-rood beleid wordt in deze reserve gestort of aan deze reserve onttrokken.
418	Reserve Reconstructie plattelandsvernieuwing	Beheer van pMJP middelen (provinciaal Meerjarenprogramma Plattelandsontwikkeling) die vanuit de provincie beschikbaar zijn gesteld voor de bevordering van de reconstructie van het landelijke gebied.
419	Reserve Wachtgeldten huidige wethouders	De reserve is ingesteld om gelijkmatig een buffer op te bouwen voor toekomstige wachtgeldverplichtingen van de huidige wethouders die na de gemeenteraadsverkiezingen niet terugkeren of tussentijds aftreden, zodat wij in het verkiezingsjaar niet met hoge wachtgeldverplichtingen ineens worden geconfronteerd.
421	Reserve Duurzame energiemaatregelen	De reserve heeft tot doel om diverse maatregelen op het gebied van gemeentelijke energiebesparing mogelijk te maken. De netto besparing op de exploitatie die wordt gerealiseerd met de maatregelen wordt in de reserve gestort. Door middelen te reserveren uit goed renderende projecten, kunnen in een later stadium ook minder goed renderende projecten worden opgepakt.
422	Reserve Co-financieringsfonds N35	Het financieel afdekken van een aantal projecten rondom de N35 en mogelijke extra bijdragen genereren.
423	Reserve Invoeringkosten Omgevingswet	De reserve houdt de middelen voor het langjarig programma voor implementatie van de Omgevingswet beschikbaar.
424	Reserve Revolverend fonds energiewerkgroepen	Dit is een revolverend fonds voor gebieden/energiewerkgroepen om hen van (voor)financiering te voorzien bij initiatieven voor energieprojecten.
425	Reserve Statushouders en ontheemden (Oekraïne)	De reserve is bedoeld om risico's bij de opvang van statushouders en ontheemden op te vangen en om voorzieningen te realiseren voor het langdurig dan wel tijdelijk huisvesten van statushouders en ontheemden.

VOORZIENINGEN

bedragen x € 1.000

Voorzieningen	Saldo 1-1-2023	Stortin- gen	Aanwen- dingen	Vrijval	Saldo 31-12-2023
Voorzieningen personeel	4.945	1.235	- 200	- 1.123	4.856
Onderhoudsvoorzieningen	1.401	1.902	- 1.665	-	1.637
Voorzieningen van derden verkregen middelen	3.189	625	-	-	3.814
Overige voorzieningen	696	586	- 24	- 181	1.077
Totaal	10.231	4.348	- 1.890	- 1.304	11.384

Voorzieningen zijn over het algemeen gevormd voor verplichtingen, verliezen of te verwachten tegenvallers waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs valt in te schatten. Kenmerkend voor een voorziening is dat de hoogte afgestemd moet zijn op de omvang van de achterliggende verplichtingen of verliezen.

bedragen x € 1.000

Voorzieningen	Saldo 1-1-2023	Stortin- gen	Aanwen- dingen	Vrijval	Saldo 31-12-2023
Voorzieningen personeel					
Voorziening APPA	1.450	87	-	- 684	854
Voorziening Wachtgelden oud-wethouders	515	298	- 200	- 155	458
Voorziening Appa ingegane pensioenen	2.979	684	-	- 284	3.379
Voorziening Spaarverlof	-	166	-	-	166
Totaal Voorzieningen personeel	4.945	1.235	- 200	- 1.123	4.856
Onderhoudsvoorzieningen					
Voorziening Onderhoud wegen	1.351	1.696	- 1.498	-	1.549
Voorziening onderhoud civiele kunstwerken	50	205	- 167	-	88
Totaal Onderhoudsvoorzieningen	1.401	1.902	- 1.665	-	1.637
Voorzieningen van derden verkregen middelen					
Voorziening ISV	15	-	-	-	15
Voorziening Parkeerbeleid	35	11	-	-	46
Voorziening Egalisatie afvalstoffenheffing	1.488	172	-	-	1.659
Voorziening Egalisatie rioolheffing	1.650	443	-	-	2.093
Totaal Voorzieningen van derden verkregen middelen	3.189	626	-	-	3.814
Overige voorzieningen					
Voorziening Privatisering was- en kleedruimten	470	25	-	-	495
Voorziening Toekomstige verliezen grondexploitatie-passiva	226	383	- 24	- 181	404
Voorziening Nog Uit Te Voeren Werkzaamheden voorm grexen	-	178	-	-	178
Totaal Overige voorzieningen	696	586	- 24	- 181	1.077
Totaal	10.231	4.349	- 1.890	- 1.304	11.384

Ultimo boekjaar 2023 zijn er in de jaarrekening van de gemeente Hellendoorn 13 voorzieningen (2022: 11).

Het totaalsaldo van de voorzieningen bedraagt € 11,4 miljoen (2022: € 10,2 miljoen). Het saldo is toegenomen met 1,2 miljoen, waarbij € 4,3 miljoen gestort is, € 1,9 miljoen is aangewend en € 1,3 miljoen is vrijgevallen.

Conform artikel 55 lid 1 van de BBV dient de aard van de voorzieningen te worden toegelicht in de jaarrekening.

Voorziening APPA

De voorziening Appa is gevormd voor de pensioenverplichtingen van (oud) wethouders van de gemeente Hellendoorn. In december 2015 hebt u besloten dat deze voorziening alleen bedoeld is voor de wethouders die nog niet met pensioen zijn. Bij de actuariële waardeberekeningen per 31 december 2023 moet, conform de circulaire van BZK van 14 december 2021, rekening worden gehouden met een rekenrente van 3,16%. Deze rente is gebaseerd op de 25-jaars rente per 30 september 2023 gepubliceerd door de DNB. Voor deze voorziening betekent dat een dotatie van € 87.000,-.

Tevens is er een bedrag van € 684.000,- aan ingegaan pensioen vrijgevallen en ten gunste gekomen van de voorziening Appa ingegane pensioenen. De voorziening is hiermee op niveau.

Voorziening Appa ingegane pensioenen

In december 2015 heeft u besloten dat de pensioenbetalingen van reeds gepensioneerde wethouders niet meer uit de voorziening Appa bekostigd wordt, maar vanuit de lopende begroting. De pensioenen worden nog altijd betaald uit de lopende begroting. Er is wel een Voorziening Appa ingegane pensioenen ingesteld, waar een voorziening is gevormd voor de verplichting van de lopende pensioenen. Conform de circulaire van BZK van 14 december 2021 moet ook hier rekening gehouden worden met een rekenrente van 3,16%. Naar aanleiding van de actuariële waardeberekeningen per 31 december 2023 valt er € 284.000,- vrij. Dit bedrag wordt conform uw besluit ten gunste van de financieringsreserve gebracht. Tevens is er een bedrag van € 684.000,- overgeheveld uit de voorziening Appa in verband met een ingegaan pensioen. Hiermee is de voorziening op peil.

Bij de berekening van zowel de voorziening Appa als de voorziening Appa ingegane pensioenen is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- Sterftetabel GBM/V 2016-2021 met leeftijdsterugstelling;
- Leeftijdsterugstelling man/vrouw: 5/1;
- Leeftijdsterugstelling vrouw/man: 3/3;
- Rekenrente 3,16%;
- Pensioenleeftijd: AOW-leeftijd zoals vermeld op de site van SVB.

De Appa-pensioenen zijn met ingang van 1 januari 2024 verhoogd met 3,03%. De indexatie is opgenomen in de waardeberekeningen.

Voorziening wachtgelden oud-wethouders

De voorziening wachtgelden (oud-)wethouders is gevormd voor de wachtgeldverplichtingen voor (oud-)wethouders. In 2023 kon er € 155.000,- vrijvallen aan toekomstige wachtgeldverplichtingen. Werkelijk is er in 2023 een bedrag van € 200.000,- onttrokken.

Voorziening verlofsparen

Conform een aanpassing van de cao is het mogelijk om het bovenwettelijk verlof, overwerkvergoeding, gekochte bovenwettelijke uren, verlofuren uit onregelmatig werken om te zetten in spaarverlof. Dit vraagt om een actieve handeling van de medewerker en leidt niet automatisch tot spaarverlof. In 2023 hebben we € 166.000,- gestort in de voorziening spaarverlof.

Voorziening onderhoud wegen

De voorziening onderhoud wegen is in 2017 ingesteld en er wordt jaarlijks een storting gedaan in deze voorziening. De onderhoudskosten worden ten laste gebracht van deze voorziening. In 2023 is er € 1,7 miljoen gestort in de voorziening en € 1,5 miljoen aangewend vanuit deze voorziening. De hoogte van de jaarlijkse storting is bepaald vanuit de meerjarenplanning voor wegenonderhoud. Deze wordt jaarlijks geactualiseerd.

Voorziening onderhoud civiele kunstwerken

Het onderhouden van de openbare ruimte waar de civiele kunstwerken onder vallen is een kerntaak van de gemeente. De voorziening onderhoud civiele kunstwerken wordt gebruikt voor het planmatig/cyclisch onderhoud. De hoogte van de voorziening wordt bepaald middels het strategisch beheerplan civiele kunstwerken. Met het beheerplan, de middelen en de voorziening wordt invulling gegeven aan het doelmatig in stand houden van de civiele kunstwerken. In 2023 is er € 205.000,- gestort in de voorziening en € 167.000,- aangewend vanuit deze voorziening.

Voorziening ISV

In deze voorziening worden de ontvangen bijdragen uit het stadsvernieuwingsfonds gestort. Verplichtingen uit projecten worden er uit voldaan.

Voorziening Parkeerbeleid

In deze voorziening worden de ontvangen bijdragen voor parkeergelegenheden gestort. Verplichtingen uit projecten worden er uit voldaan.

Voorziening egalisatie afvalstoffenheffing

De jaarlijkse kosten van afvalinzameling en -verwerking fluctueren dermate per jaar, dat geen rechtstreekse kostendekking uit de afvalstoffenheffing kan worden verwacht. De heffing die de burger dan zou moeten betalen zou geen gestage lijn volgen, maar erg fluctueren. De voorziening is gevormd uit de ontvangen afvalstoffenheffing en dient in principe ter egalisatie. Dit jaar is er € 0,2 miljoen gestort.

Voorziening egalisatie rioolheffing

De voorziening is gevormd uit de ontvangen rioolheffing en dient in principe ter egalisatie. De jaarlijkse kosten van het beheer en onderhoud van rioleringen fluctueren dermate per jaar, dat geen rechtstreekse kostendekking uit rioolheffingen kan worden verwacht. De rioolheffing die de burger dan zou moeten betalen zou geen gestage lijn volgen, maar erg fluctueren. Dit jaar is er € 0,4 miljoen gestort.

Voorziening privatisering was- en kleedruimten

Deze voorziening is ingesteld op het moment dat was- en kleedruimten zijn geprivatiseerd. Afspraak hierbij is dat verenigingen een bijdrage van de gemeente krijgen op het moment dat de kleedkamers moeten worden vervangen / zijn afgeschreven. De voorziening is op eindwaarde gewaardeerd en jaarlijks wordt de begrote index voor het boekjaar aangepast aan de werkelijke bouwindex. In de opbouw van de voorziening gaan we uit van een bouwindex van jaarlijks 5%. In 2023 was de werkelijke bouwindex 6,72%. De voorziening is op peil gebracht naar een bedrag van € 495.000,-- en dat dekt de verplichtingen die we aan de vier verenigingen die nog recht hebben op een bijdrage. Voor één vereniging blijft er nog geld in de voorziening tot uiterlijk 2042, twee verenigingen staan in de voorziening voor 2031 goedgekeurd en er is ook een vereniging die in 2026 uitbetaald krijgt.

Voorziening toekomstige verliezen grondexploitatie- gepassiveerd

Voor de toelichting verwijzen we naar het tekstje iets verderop bij de geactiveerde voorziening met dezelfde naam. BBV voorschriften eisen dat een deel van de voorziening niet in mindering gebracht mag worden op de boekwaarde van de voorraden grond, maar als "reguliere" gepassiveerde voorziening zichtbaar moet worden op de balans. Dit is voor een bedrag van € 404.000,--. De rest van de benodigde voorziening is geactiveerd (€ 293.000,--).

Voorziening nog uit te voeren werkzaamheden voormalig grondexploitatie

In 2023 is een nieuwe voorziening ingesteld voor de nog te maken afrondende kosten van reeds afgesloten grondexploitaties. Het in stand houden van een nagenoeg afgewikkelde grondexploitatie vergt onnodig jaarlijks administratief werk. Op het moment dat er alleen nog enkele beperkte afrondende werkzaamheden hoeven te worden, wordt schatten we de hoogte van deze kosten in. Denk hierbij aan de laatste werkzaamheden aan het groen in de wijk, de aanleg van opritten of een speelplek. Hiervoor wordt een voorziening getroffen en de grex kan worden afgesloten. De afrondende werkzaamheden kunnen uit deze voorziening betaald worden.

Naast de bovengenoemde voorzieningen zijn er ook voorzieningen die aan de activa kant van de balans worden gepresenteerd. Het voorziene bedrag is dan in mindering gebracht op de betreffende activapost.

Het betreft de volgende 3 voorzieningen:

bedragen x € 1.000

Geactiveerde voorzieningen	Saldo 1-1-2023	Stortin- gen	Aanwen- dingen	Vrijval	Saldo 31-12-2023
Geactiveerde voorzieningen					
Voorziening Toekomstige verliezen grondexploitatie-activa	863	155	-	- 725	293
Voorziening Dubieuze debiteuren algemeen	355	140	- 264	-	232
Voorziening Dubieuze debiteuren PW, IOAW en IOAZ	783	- 99	-	-	684
Totaal Geactiveerde voorzieningen	2.001	197	- 264	- 725	1.209
Totaal	2.001	197	- 264	- 725	1.209

Voorziening toekomstige verliezen grondexploitatie

De voorziening toekomstige verliezen grondexploitatie (VTVG) is gevormd om de verliezen die verwacht worden op de grondexploitaties (grexen) af te dekken. Aan het begin van 2023 waren er (naar verwachting) 4 verliesgeven grexen, waar een voorziening voor getroffen was van € 1.088.000,--. Een deel hiervan is geactiveerd (de hierboven zichtbare € 863.000) en een deel gepassiveerd (zie onder het kopje voorzieningen voor een bedrag van 225.000,--).

Hieronder wordt de totaalontwikkeling van de voorziening toegelicht.

Van de grexen waar verliezen werden verwacht zijn De Branderij en De Heemtuin afgesloten in 2023. De Branderij met een lager verlies dan verwacht en De Heemtuin zelfs met winst. Hiermee kon er respectievelijk € 58.000,-- en € 145.000,-- daadwerkelijk vrijvallen. Van de ultimo 2023 lopende grexen zijn er 3 verliesgevend: Hellendoorn Noord, Brandweerkazerne-locatie Hellendoorn en de nieuwe grex De Grave Haarle. Op het moment dat blijkt dat een grondexploitatie verliesgevend is, moet dit verlies meteen worden genomen, maar dat mag op basis van de contante waarde. Jaarlijks wordt de discontovoet van 2% bijgestort in de voorziening zodat bij het afwickelen van de grondexploitatie de voorziening toereikend is. Daarnaast wordt elk jaar de grondexploitatie opnieuw tegen het licht gehouden en bekeken in hoeverre de resultaatverwachting moet worden bijgesteld. In 2023 is de voorziening geïndexeerd met € 17.000,--, er is een aanvullende verliesvoorziening van € 16.000,-- opgenomen voor het verwachte verlies op de grex Brandweerkazerne-locatie. En een nieuwe, verliesvoorziening van € 138.000,-- voor De Grave in Haarle. De screening van de al lopende grondexploitaties laten een lager verliesverwachting voor Hellendoorn Noord zien van € 335.000,--. Per saldo zien we een afname van de voorziening van € 1.088.000,-- naar € 697.000,--.

De BBV voorschriften eisen dat een bepaald deel van de voorziening aan de activa-kant van de balans moet worden opgenomen: voor een bedrag van € 293.000,-- (zie hierboven). De rest van de € 697.000,-- het bedrag van € 404.000,-- blijft staan als gepassiveerde voorziening.

Ontwikkeling voorziening toekomstige verliezen grondexploitatie

bedragen x € 1.000

VTVG Jaarrekening 2023					
	saldo 1-1-2023	indexatie	aanwending	aanvulling/vrijval	saldo eind 2023
Hellendoorn Noord fase 1	840	17		-335	521
Kruidenwijk Zuid fase 1	145 *)			-145	0
Branderij	83 *)		24	-58	0
Brandweerkazerne	21	0		16	37
De Grave Haarle	0	0		138	138
	1.088	17	24	-384	697

Verdeling geactiveerd/gepassiveerd:

bedragen

	1-1-2023		31-12-2023	
	geactiveerd	gepassiveerd	geactiveerd	gepassiveerd
Hellendoorn Noord fase 1	840		154	367
Kruidenwijk Zuid fase 1		145	0	0
Branderij	23	60	0	0
Brandweerkazerne		21		37
De Grave Haarle			138	
	863	226	293	404
	1.088		697	

*) Ivm een lager benodigde voorziening, niet geïndexeerd

Voorzieningen dubieuze debiteuren

Er zijn drie voorzieningen voor dubieuze debiteuren, het betreft zowel publiekrechtelijke als privaatrechtelijke vorderingen. Voor vorderingen op grond van de WWB en BBZ zijn aparte voorzieningen ingesteld.

Deze voorzieningen worden getroffen voor vorderingen die mogelijk geheel of gedeeltelijk niet inbaar zijn. De omvang wordt jaarlijks vastgesteld op basis van een lijst met openstaande vorderingen per 31 december 2023.

Langlopende schulden

bedragen x € 1.000

Langlopende schulden	31-dec-2022	31-dec-2023
Onderhandse leningen o/g	114.444	108.891
Totaal	114.444	108.891

De langlopende schuld betreft leningen aangetrokken ter invulling van de eigen financieringsbehoefte. Ultimo 2023 was daarmee een bedrag gemoeid van € 109,0 miljoen (2022: € 114,0 miljoen).

De opgenomen onderhandse leningen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

bedragen x € 1.000

Opgenomen leningen	Oorspr. Bedrag	Rente %	Rente Bedrag	Begin looptijd	Einde looptijd	Looptijd (jaren)	Boek waarde 1-1-2023	Opname 2023	Aflossing 2023	Boek waarde 31-12-2023
Betreft onderhandse leningen van binnenlands banken en overige financiële instellingen										
Leningen overig										
Waterschapsbank	5.000	4,67%	126	2008	2028	20	3.000	-	- 500	2.500
BNG	10.000	1,80%	158	2020	2040	20	9.000	-	- 500	8.500
BNG	113.826	1,94%	1940	2020	2045	25	102.444	-	- 4.553	97.891
Totaal Leningen overig	128.826		2.223				114.444	-	- 5.553	108.891
Totaal	128.826		2.223				114.444	-	- 5.553	108.891

De langlopende schuld is afgenomen met € 5,6 miljoen. De totale rentelast in 2023 bedraagt € 2,2 miljoen.

bedragen x € 1.000

Netto langlopende schuld	31-dec-2022	31-dec-2023
Opgenomen langlopende geldleningen	114.444	108.891
Verstreckte langlopende geldleningen	- 4.432	- 4.108
Totaal	110.011	104.782

De netto schuld is afgenomen met € 5,2 miljoen.

VLOTTENDE PASSIVA

bedragen x € 1.000

Vlottende Passiva	31-dec-2022	31-dec-2023
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	4.341	5.251
Overlopende passiva	8.980	12.361
Totaal	13.320	17.612

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

bedragen x € 1.000

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	31-dec-2022	31-dec-2023
Overige schulden	4.341	5.251
Totaal	4.341	5.251

De hoogte van de netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar is in vergelijking met voorgaand jaar toegenomen met 0,9 miljoen.

OVERLOPENDE PASSIVA

bedragen x € 1.000

Overlopende passiva	31-dec-2022	31-dec-2023
Ontvangen overheidsgeld met een specifiek bestedingsdoel	3.123	6.680
Overige vooruitontvangen bedragen	228	195
Overige nog te betalen bedragen	5.628	5.485
Totaal	8.980	12.361

Overlopende passiva zijn baten die in 2023 als baten zijn geboekt, maar die feitelijk tot 2024 of latere jaren behoren. Daarnaast bestaat overlopende passiva uit lasten die in 2023 als lasten zijn geboekt, maar die pas in 2024 of later daadwerkelijk tot een betaling zullen leiden.

De ontvangen overheids gelden met een specifiek doel kunnen als volgt worden gespecificeerd:

bedragen x € 1.000

Ontvangen overheids geld met een specifiek bestedingsdoel	31-dec-2022	Ontvangen bedragen	Bestede bedragen of terugbetaling	31-dec-2023
Nederlandse overheidslichamen				
Provincie inzake Klimaat energieloket	43	-	-	43
Provincie inzake divers	-	105	-	105
Provincie inzake Nationaal Park de Sallandse Heuvelrug	12	-	-	12
Provincie inzake Sport en Jeugdhulp	91	255	80	265
Provincie inzake asbestbodemsanering	171	274	310	135
Provincie inzake Toekomstbest. en vitaal Centrum	270	-	-	270
Provincie inzake Verkeersveiligheid	75	109	-	184
Provincie inzake progr. klimaatadaptatie	63	186	-	249
Rijk inzake divers	-	749	10	739
Rijk inzake DPRA impulsregeling	200	-	-	200
Rijk inzake Suvis - diverse scholen	1.058	-	248	810
Rijk inzake spuk aanpak energiearmoede	624	200	19	805
Rijk inzake Stimulering verkeersmaatregelen	236	-	-	236
Rijk inzake SPUK Inburgering	282	163	105	341
Rijk inzake SPUK Meoz 2023	-	306	-	306
Rijk inzake SPUK klimaatgelden	-	335	-	335
Rijk inzake SPUK Lokale aanpak isolatie	-	1.647	-	1.647
Nederlandse overheidslichamen	3.123	4.330	772	6.681
Totaal	3.123	4.330	772	6.681

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Per 31 december 2023 bestonden de volgende, niet in de balans van de gemeente Hellendoorn opgenomen, rechten en verplichtingen:

Financiële vordering

- Met nog te ontvangen bedragen wegens bij besluit verkochte gronden/ exploitatiebijdragen in het kader van de grondexploitaties, is eind 2023 een bedrag gemoeid van ruim € 838.000,- (ultimo 2022: € 139.000,-). Dit betreffen verkopen in het plan Daarle West en Hellendoorn Noord.

Financiële garanties en verplichtingen:

- Ultimo 2023 wordt voor een bedrag van € 25,0 miljoen aan leningen garant gestaan voor een zorginstelling en een onderwijsinstelling (ultimo 2022: € 25,4 miljoen). Daarnaast staan we indirect garant voor € 0,1 miljoen aan oude gemeentegaranties (2022: € 0,2 miljoen), voor € 138,4 miljoen bij het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (2022: € 128,5 miljoen) en voor € 122,0 miljoen bij de Nationale Hypotheek Garantie (2022: € 130,0 miljoen).

bedragen x € 1.000

Gewaarborgde leningen	Oorspr. Lening	Percentage borg	Restant geldlening 1-1-2023	Vermeerderingen	Verminderingen	Restant geldlening 31-12-2023
Zorg- en onderwijsinstellingen (2 instelling)	26.256	100%	25.377	-	- 346	25.031
Woningcorporaties (48 leningen)	*	50%	128.525	112.000	- 102.105	138.420
Gemeentegaranties (11 leningen)	*	50%	192	-	- 82	110
Nat. Hypotheek Garantie (749 leningen)	*	50%	130.000	-	- 8.000	122.000
Overig	-	100%	-	-	-	0
Totaal	26.256		284.094	112.000	- 110.533	285.561

Balanspost: gewaarborgde geldleningen	x	x	154.735	x	x	155.296
--	----------	----------	----------------	----------	----------	----------------

- Bij de Bank Nederlandse Gemeenten hebben we een kredietarrangement. De kredietlimiet bedraagt € 2,5 miljoen en de intra-daglimiet € 5 miljoen.

In onderstaande tabel zijn de belangrijkste financiële verplichtingen opgenomen die wij op 31 december 2023 hebben:

bedragen x € 1.000

Niet uit de balans blijvende verplichtingen	Startdatum	Einddatum	Einddatum (incl. optie jaren)	Totale fin. Verplichting	Restant verplichting per 31-12-2023	Verdere toelichting
Inkoop schoonmaakdiensten	01-04-2020	31-03-2023	31-03-2025	57	57	
Inkoop Groenafval - laden transporteren en verwerken	01-06-2019	31-05-2021	31-05-2023	222	194	
Inkoop beveiligingsdiensten	01-01-2019	31-10-2021	31-10-2024	103	103	
Inkoop raamovereenkomst onderhoud en installatie programmatuur	01-10-2020	30-09-2023	30-09-2024			*1)
Inkoop elektra	01-01-2021	31-12-2024	31-12-2025			*2)
Inkoop gas	01-01-2023	01-01-2027	01-01-2030	751	388	*3)
Inkoop wmo hulpmiddelen	01-01-2019	31-12-2022	31-12-2025			*4)
Inkoop Huishoudelijke Ondersteuning	01-01-2024	31-12-2028	31-12-2031			*5)
Inkoop raamovereenkomst samen 14 Jeugdzorg	01-01-2019	31-12-2022	31-12-2024			*6)
Inkoop inhuur flexibele arbeidskrachten	01-09-2023	01-09-2025	01-09-2027			*7)
Inkoop maatwerkvervoer	01-05-2023	30-04-2025	30-04-2027			*8)

*1) dit zijn prijsafspraken en geen volumeafspraken

*2) dit zijn prijsafspraken en geen volumeafspraken

*3) de jaarkosten weergegeven als verplichting, het deel prijsafspraken niet

*4) dit zijn prijsafspraken en geen volumeafspraken, optiejaar gebruikt

*5) dit zijn prijsafspraken en geen volumeafspraken

*6) dit zijn prijsafspraken en geen volumeafspraken, optie jaren gebruikt t/m 2024

*7) dit zijn prijsafspraken en geen volumeafspraken

*8) dit zijn prijsafspraken en geen volumeafspraken

- In 2023 is een aantal langlopende investeringsprojecten niet afgerond, waarbij het de gewoonte is om dit als restantkrediet naar het volgende boekjaar over te hevelen. Er is derhalve een "investeringsverplichting" voor deze projecten. Onderstaand is een lijst opgenomen met investeringsbedragen die bij deze jaarrekening zijn overgeheveld naar 2024.

Investeringsverplichtingen	31-dec-2023
Wegenstructuur / investeringsprogramma wegen	1.146
Vervanging Openbare verlichting	258
Rioleringen	569
Sport	162
Openbaar groen/speelplaatsen	144
Diverse kleinere budgetten	39
Huishoudelijk afval/containers/afvalbakken	89
Huisvesting	43
Tractiemiddelen	-
Automatisering	-
Totaal	2.450

Vennootschapsbelasting

Vanaf 2016 zijn gemeenten belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting (Vpb) voor ondernemersactiviteiten. De grondexploitaties vormen hiervan het grootste aandeel. Er is jarenlang onzekerheid geweest of we door de fiscus op dit terrein al als ondernemer gezien werden: pas op het moment dat er winsten gemaakt worden, moet er een fiscale openingsbalans komen. In 2021 werd duidelijk dat we voor de jaren 2016 t/m 2021 niet fiscaal winstgevend zijn op dit terrein, gezien de vele verliezen die er op de nog lopende grondexploitaties zijn.

We hadden verwacht dat – na het afronden van de meest verliesgevende exploitaties- we Vpb-plichtig zouden zijn. Daarom is ook in 2022 contact opgenomen met de fiscus: er werd geoordeeld dat er op de lopende grondexploitaties nog te weinig inkomsten zijn en er alleen veel uitgaven gedaan moeten worden. Hiermee heeft zij besloten dat we ook in 2022 niet “door de ondernemerspoort” komen en er geen vennootschapsbelasting moet worden afgedragen. De situatie is in 2023 iets gewijzigd. Voordat er over 2023 aangifte gedaan wordt, maken we een QuickScan op basis van de nieuwe inzichten en verwachtingen. Mochten we op enig moment wél deze winstbelasting moeten betalen, dan wordt dit – conform het vastgestelde beleid – gedekt uit de bufferreserve, omdat ook alle winsten ten gunste van deze reserve worden gebracht.

SINGLE INFORMATION SINGLE AUDIT (SISA)

SISA bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling Informatieverstrekking sisa - d.d. 12-02-2024								
Uitvoeringsoort	Uitvoeringsoort	Uitvoeringsoort	Uitvoeringsoort	Uitvoeringsoort	Uitvoeringsoort	Uitvoeringsoort		
Uitvoeringsoort	Uitvoeringsoort	Uitvoeringsoort	Uitvoeringsoort	Uitvoeringsoort	Uitvoeringsoort	Uitvoeringsoort		
Jenv	A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	
			Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde gemeentelijke plek per dag (GOO) (jaar T)	Vul in verschi bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder A16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO)	Vul in vrijwillige teruggave bij lagere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder A16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO)	Besteding (jaar T) t.b.v de transitie - uitgezonderd uitvoeringskosten	Besteding (jaar T) uitvoeringskosten t.b.v de transitie	Besteding (jaar T) uitgaande verstrekkingen (POO)
			Aard controle R Indicator: A16/01	Aard controle R Indicator: A16/02	Aard controle n.v.t. Indicator: A16/03	Aard controle R Indicator: A16/04	Aard controle R Indicator: A16/05	Aard controle R Indicator: A16/06
			€ 7.001.963	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 47.286
FIN	B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	
			Aantal (potentiele) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T)	Cumulatief aantal (potentiele) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (tm jaar T)	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T)	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (tm jaar T)	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee)(vanaf 2021)	Normbedragen voor e (ja/nee) (vanaf 2021)
			Aard controle R Indicator: B2/01	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/02	Aard controle D2 Indicator: B2/03	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/04	Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2	Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2
			€ 0	€ 17.430	€ 7.066.679	€ 12.854.811		
BZK	C32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	
			Beschikkingnummer (naam)	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (tm jaar T)	Start bouwactiviteiten uiterlijk 31 december 2023 (Ja/Nee)	Toelichting (verplicht als bij start bouwactiviteiten (indicator 04) 'Nee' is ingevuld)	Eindverantwoording (Ja/Nee)
			Aard controle n.v.t. Indicator: C32/01	Aard controle R Indicator: C32/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C32/03	Aard controle D2 Indicator: C32/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C32/05	Aard controle n.v.t. Indicator: C32/06
			1 SUVIS21-00743411	€ 0	€ 0	Ja		Nee
			2 SUVIS21-00904415	€ 51.877	€ 76.565	Ja		Ja
			3 SUVIS21-00890596	€ 2.290	€ 28.408	Ja		Nee
			Kopie Beschikkingnummer/Naam	Zijn de begrotingsposten waarvoor een uitkering is aangevraagd uitgevoerd? (Ja/Nee/N.v.t.)	Toelichting (verplicht als bij indicator 08 nee is ingevuld)			
			Aard controle n.v.t. Indicator: C32/07	Aard controle D2 Indicator: C32/08	Aard controle n.v.t. Indicator: C32/09			
			1 SUVIS21-00743411	Nee	Werk in uitvoering. Sloop en asbestsanering ventilatiesysteem voltooid. Aanleg begint.			
			2 SUVIS21-00904415	Ja				
3 SUVIS21-00890596	Nee	Werk is deels in uitvoering, schoolbestuur heeft ook plannen voor tijdelijke uitbreiding en verbouwing.						
BZK	C55	Aanpak energiearmoede	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	
			Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemeoede kosten	Cumulatieve besteding (tm jaar T) van de onder indicator 01 gemeoede kosten	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemeoede kosten	Cumulatieve besteding (tm jaar T) van de onder indicator 04 gemeoede kosten
			Aard controle n.v.t. Indicator: C55/01	Aard controle R Indicator: C55/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/04	Aard controle R Indicator: C55/05	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/06
			0	€ 0	€ 0	0	€ 0	€ 0
BZK	C55	Aanpak energiearmoede	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	
			Het aantal huishoudens dat ondersteuning -bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energiegebruik mee heeft kunnen verminderen.	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemeoede kosten	Cumulatieve besteding (tm jaar T) van de onder indicator 07 gemeoede kosten	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.)	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energiegebruik/energierekening tot gevolg.	Het aantal overige energierekening verlagerende maatregelen
			Aard controle n.v.t. Indicator: C55/07	Aard controle R Indicator: C55/08	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/09	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/10	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/11	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/12
			88	€ 12.600	€ 19.350			

BZK	C56	Regeling huisvesting aandachtsgroepen	Beschikkingnummer	Projectnaam	Besteding (jaar T) per project	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) - per project	Aantal woonruimten en verblijfsruimten waarvan de werkzaamheden zijn gestart in (jaar T)	Aantal volledig gerealiseerde woonruimten en verblijfsruimten (t/m jaar T)
			Aard controle n.v.t. Indicator: C56/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C56/02	Aard controle R Indicator: C56/03	Aard controle R Indicator: C56/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C56/05	Aard controle n.v.t. Indicator: C56/06
1		RHA2021-02374990	Kopie Projectnaam	Opbrengsten jaar T	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T)	Opgevoerde kostenactiviteiten zoals opgenomen in de aanvraag zijn onveranderd (t/m jaar T) (Ja/Nee)	De uitvoering loopt volgens de planning (Ja/nee)	Zelfstandige uitvoering (Ja/nee)
			Aard controle n.v.t. Indicator: C56/07	Aard controle R Indicator: C56/08	Aard controle R Indicator: C56/09	Aard controle R Indicator: C56/10	Aard controle n.v.t. Indicator: C56/11	Aard controle n.v.t. Indicator: C56/12
1		Flexwoningen	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Zijn binnen twee jaar na de datum van toekenning van de uitkering onomkeerbare stappen gezet?	€ 0	Ja	Nee	Ja
			Aard controle n.v.t. Indicator: C56/13	Aard controle n.v.t. Indicator: C56/14	€ 0	Ja	Nee	Ja
			Nee	Ja	€ 0	Ja	Nee	Ja
BZK	C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toelagenaffaire	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			Aard controle R Indicator: C62/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C62/02				
			€ 0	Nee				
BZK	C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	Besteding (jaar T)	Bedrag doorgeschoven naar t+1	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de informatiepunten in de gemeente behandeld is	Aantal gebruikte leermiddelen	
			Aard controle R Indicator: C92/01	Aard controle R Indicator: C92/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C92/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C92/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C92/05	
			€ 35.850	€ 0	1	136	32	
BZK	C94	Regeling houdende regels verstreking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties	Beschikkingnummer	Besteding (jaar T)	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...], eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen zijn genomen [...]	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...], eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen zijn genomen [...]	Het aantal woningen waarbij een hogere bijdrage dan € 4.000 is toegekend, het aantal woningen dat daarvan niet voldoet aan de betreffende uitzonderingsgevallen [...] en	Het totaalbedrag van de overschrijding boven de € 4.000 van de laatstbedeelde woningen
			Aard controle n.v.t. Indicator: C94/01	Aard controle R Indicator: C94/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C94/03	Aard controle R Indicator: C94/04	Aard controle R Indicator: C94/05	Aard controle R Indicator: C94/06
1		LA23-03605633	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning en/of het bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel a, van de regeling	Besteding van middelen ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan de energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen.	Eindverantwoording (Ja/nee)		€ 0
			Aard controle R Indicator: C94/07	Aard controle R Indicator: C94/08	Aard controle R Indicator: C94/09	Aard controle n.v.t. Indicator: C94/10		€ 0
1			€ 0	€ 0	€ 0	Nee		€ 0
OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met beoogde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO)	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgewoarde reserve ultimo (jaar T-1)	
		Gemeenten	Aard controle R Indicator: D8/01	Aard controle R Indicator: D8/02	Aard controle R Indicator: D8/03	Aard controle R Indicator: D8/04	Aard controle R Indicator: D8/05	
			€ 258.088	€ 0	€ 0	€ 0	€ 941	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen emasaat de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen emasaat de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid		
			Aard controle n.v.t. Indicator: D8/06	Aard controle R Indicator: D8/07	Aard controle n.v.t. Indicator: D8/08	Aard controle R Indicator: D8/09		
1			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0		
OCW	D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerealiseerde onderwijsvertragingen	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgewoarde reserve ultimo (jaar T-1)	
			Aard controle R Indicator: D14/01	Aard controle R Indicator: D14/02	Aard controle R Indicator: D14/03	Aard controle R Indicator: D14/04	Aard controle R Indicator: D14/05	
			€ 63.547	€ 0	€ 32.305	€ 0	€ 78.560	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen emasaat de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen emasaat de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs		
			Aard controle n.v.t. Indicator: D14/06	Aard controle R Indicator: D14/07	Aard controle n.v.t. Indicator: D14/08	Aard controle R Indicator: D14/09		
1			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0		
IenW	E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027 (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen emasaat de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Beschikkingnummer	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T)	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T)
			Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/02	Aard controle R Indicator: E44B/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/04	Aard controle R Indicator: E44B/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/06
1			060173 Gemeente Oidenaal	IENW/BSK-2023/377838	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
2			060173 Gemeente Oidenaal (Kopie CBS(code))	IENW/BSK-2021/213658 (Kopie beschikkingnummer)	€ 45.455	€ 128.099	€ 11.000	€ 31.000
			Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/08	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/09			
1			060173 Gemeente Oidenaal	IENW/BSK-2023/377838	Nee			
2			060173 Gemeente Oidenaal (Kopie CBS(code))	IENW/BSK-2021/213658 (Kopie beschikkingnummer)	Nee			
			Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/10	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/11	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/12	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/13		
1			060173 Gemeente Oidenaal	IENW/BSK-2023/377838	0548HE-5	Nee		
2			060173 Gemeente Oidenaal	IENW/BSK-2021/213658	0548HE-1	Nee		
3					0548HE-2	Ja		
4					0548HE-3	Ja		
5					0548HE-4	Nee		
IenW	E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T)	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)	
		Provincies en Gemeenten	Aard controle R Indicator: E84/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/02	Aard controle R Indicator: E84/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/04		
			€ 82.508	€ 82.508	€ 177.454	Nee		

			Naam/nummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk		
			Aard controle n.v.t. Indicator: E84/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/08		
			1 330 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW 30m/haantal in Stuks	Nee	0			
			2 331 Drempelhaantal in Stuks	Nee	0			
			3 334 Aanleg van een uitloonstrucure van zijstraten GOV naar 30 km/uur-conejaantal in Stuks	Nee	0			
			4 335 Aanleg van een veilige voetgangersoversteekplaats/aantal in Stuks	Ja	1			
			5 337 Aanleg van een fietsstraat op een 30 km/h weg/aantal in Meters	Ja	1			
			6 337 Aanleg van een fietsstraat op een 30 km/h weg/aantal in Meters	Nee	0			
			7 360 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW 60 km/haantal in Stuks	Nee	0			
			8 361 Aanleg van verticale elementen voor korte rechtstanden (rekening houdend met landbouwverkeer/aantal in Stuks	Nee	0			
lenW	E87B	Tijdelijke regeling stimuleren maatregelen tweede fase Delta-programma zoetwater (SISA tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één gemeentecode uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Beschikkingnaam/nummer	Totale besteding (jaar T)	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T)	Totale eigen bijdrage en bijdrage van derden (jaar T)	Cumulatieve eigen bijdrage en bijdrage van derden (t/m jaar T)
			Aard controle n.v.t. Indicator: E87B/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E87B/02	Aard controle R Indicator: E87B/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E87B/04	Aard controle R Indicator: E87B/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E87B/06
			1 030004 Provincie Overijssel	S2023-0000893	84500	84500	261727	261727
			Kopie beschikkingnaam/nummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			Aard controle n.v.t. Indicator: E87B/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E87B/08				
			1 S2023-0000893	Nee				
EZK	F28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	Besteding apparaatskosten (jaar T); salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T); kosten voor ingeleend personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T); overige goederen en diensten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten
			Aard controle R Indicator: F28/01	Aard controle R Indicator: F28/02	Aard controle R Indicator: F28/03	Aard controle n.v.t. Indicator: F28/04	Aard controle R Indicator: F28/05	Aard controle n.v.t. Indicator: F28/06
			€ 246.152	€ 74.447	€ 0	€ 246.152	€ 74.447	€ 0
			Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			Aard controle n.v.t. Indicator: F28/07					
			Nee					
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet omeentedeel 2023	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente 1.1 Participatiewet (PW)	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente 1.1 Participatiewet (PW)	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente 1.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente 1.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente 1.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente 1.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			Aard controle R Indicator: G2/01	Aard controle R Indicator: G2/02	Aard controle R Indicator: G2/03	Aard controle R Indicator: G2/04	Aard controle R Indicator: G2/05	Aard controle R Indicator: G2/06
			€ 5.264.205	€ 71.384	€ 385.488	€ 18.728	€ 38.849	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostenruisde o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostenruisde o.g.v. art. 10d Participatiewet (exclusief Rijk)	Gedeerde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (PW)
			Aard controle R Indicator: G2/07	Aard controle R Indicator: G2/08	Aard controle R Indicator: G2/09	Aard controle R Indicator: G2/10	Aard controle R Indicator: G2/11	Aard controle R Indicator: G2/12
			€ 12.861	€ 12.861	€ 0	€ 1.404.662	€ 14.645	€ 0
			Mutaties (dotaties en wijva) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (PW)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)				
			Aard controle D2 Indicator: G2/13	Aard controle n.v.t. Indicator: G2/14				
			€ 0	Ja				
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverzekering)_gemeentedeel 2023	Besteding (jaar T) kapitaalverzekering	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Baten vanwege voor 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Bob	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob)
			Aard controle R Indicator: G3/01	Aard controle R Indicator: G3/02	Aard controle R Indicator: G3/03	Aard controle R Indicator: G3/04	Aard controle R Indicator: G3/05	Aard controle R Indicator: G3/06
			€ 0	€ 0	€ 362	€ 0	€ 0	€ 0
			BBZ voor 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB)	BBZ voor 2020 – kapitaalverzekering (exclusief BOB)	BBZ voor 2020 – levensonderhoud en kapitaalverzekeringen (BOB)	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverzekering	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	
			Aard controle R Indicator: G3/07	Aard controle R Indicator: G3/08	Aard controle R Indicator: G3/09	Aard controle R Indicator: G3/10	Aard controle n.v.t. Indicator: G3/11	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Gedeerde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	Gedeerde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden kapitaalverzekeringen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	Gedeerde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	Gedeerde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden kapitaalverzekeringen BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente		
			Aard controle R Indicator: G3/07	Aard controle R Indicator: G3/08	Aard controle R Indicator: G3/09	Aard controle R Indicator: G3/10	Aard controle n.v.t. Indicator: G3/11	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
SZW	G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) gemeentedeel 2023	Welke regeling betreft het?	Besteding (jaar T) levensonderhoud Gemeente	Besteding (jaar T) kapitaalverzekering Gemeente	Baten (jaar T) levensonderhoud Gemeente	Baten (jaar T) kapitaalverzekering (aflossing) Gemeente	Baten (jaar T) kapitaalverzekering (overto) Gemeente
			Aard controle n.v.t. Indicator: G4/01	Aard controle R Indicator: G4/02	Aard controle R Indicator: G4/03	Aard controle R Indicator: G4/04	Aard controle R Indicator: G4/05	Aard controle R Indicator: G4/06
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 57.013	€ 1.938
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.770	€ 23
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 18.162	€ 510
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			6 Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 77.965	€ 2.471

		Kopie regeling		Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T)	Aantal besluiten kapitaalverzekering (jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)			
		Gemeente	Aard controle R Indicator: G4/08	Gemeente	Aard controle R Indicator: G4/09	Gemeente	Aard controle n.v.t. Indicator: G4/10		
		1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	0	Ja			
		2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	0	Ja			
		3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	0	Ja			
		4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	0	Ja			
		5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	0	Ja			
		6 Totaal	0	0	0	Ja			
		Kopie regeling	Besteding (jaar T) kapitaalverzekering Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	Baten (jaar T) kapitaalverzekering Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing	N.v.t.	Baten (jaar T) kapitaalverzekering Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig		Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	
		Aard controle n.v.t. Indicator: G4/11	Aard controle R Indicator: G4/12	Aard controle R Indicator: G4/13		Aard controle R Indicator: G4/14		Aard controle R Indicator: G4/15	
		1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)							
		2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)							
		3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)							
		4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)							
		5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)							
		6 Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0		€ 0	
		Kopie regeling	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Levensonderhoud - Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Kapitaalverzekeringen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverzekeringen Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire				
		Aard controle n.v.t. Indicator: G4/16	Aard controle R Indicator: G4/17	Aard controle D2 Indicator: G4/18	Aard controle R Indicator: G4/19				
		1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0				
		2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0				
		3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0				
		4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0				
		5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0				
		6 Totaal	0	0	0				
SZW	G10	Wet Inburgering 2021_gemeentedeel 2023	Besteding (jaar T) Gemeente	Baten (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente				
		Alle gemeenten verantwoord voor het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Aard controle R Indicator: G10/01	Aard controle R Indicator: G10/02	Aard controle n.v.t. Indicator: G10/03				
		€ 246.028	€ 0	Ja					
SZW	G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2023	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)				
		Alle gemeenten verantwoord voor het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Aard controle R Indicator: G12/01	Aard controle R Indicator: G12/02	Aard controle n.v.t. Indicator: G12/03				
		€ 0	€ 0	Ja					
SZW	G13	Onderwijsroute_deel gemeente 2023	Bestedingen onderwijsroute (jaar T) Gemeente	Baten onderwijsroute (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		
		Alle gemeenten verantwoord voor het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Aard controle R Indicator: G13/01	Aard controle R Indicator: G13/02	Aard controle R Indicator: G13/03	Aard controle R Indicator: G13/04	Aard controle n.v.t. Indicator: G13/05		
		€ 74.757	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja		
VWS	H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) Gemeenten	Totale werkelijke berekende subsidie	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) Onroerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) roerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) overige kosten	Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toelichting meegenomen is	
		Aard controle R Indicator: H4/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H4/02	Aard controle R Indicator: H4/03	Aard controle R Indicator: H4/05	Aard controle R Indicator: H4/06	Aard controle R Indicator: H4/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H4/08	
		€ 780.054	€ 503.316	€ 81.002	€ 247.217	€ 175.097			
VWS	H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022	Beschikkingnummer	Totaal bedrag volgens beschikking	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T) Gerealiseerd	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T) Gerealiseerd	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (tm jaar T) Gerealiseerd	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (tm jaar T) Gerealiseerd	
		Aard controle n.v.t. Indicator: H8/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/02	Aard controle R Indicator: H8/03	Aard controle R Indicator: H8/04	Aard controle R Indicator: H8/05	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/06	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/07	
		1 1042500	€ 37.717	€ 0	€ 28.900	€ 0	€ 37.840		
		Kopie beschikkingnummer	Endverantwoording (Ja/Nee)						
		Aard controle n.v.t. Indicator: H8/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/08						
		1 1042500	Ja						
VWS	H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventiepakketten	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (tm jaar T)	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventiepakket of aanpak? (Ja/Nee)	Endverantwoording? (Ja/Nee)			
		Aard controle R Indicator: H12/01	Aard controle R Indicator: H12/02	Aard controle n.v.t. Indicator: H12/03	Aard controle n.v.t. Indicator: H12/04				
		€ 29.536	€ 42.684	Ja	Nee				
VWS	H21	Specifieke uitkering cliëntondersteuning	Gerealiseerde activiteit Inzet projectleiding en/of Onderzoek lokale versterking functie (in jaar T) (Ja/Nee)	Toelichting - indien bij H21/01 indicator Nee is ingevuld is een toelichting verplicht	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (tm jaar T)	Endverantwoording (Ja/Nee)		
		Aard controle n.v.t. Indicator: H21/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H21/02	Aard controle R Indicator: H21/03	Aard controle R Indicator: H21/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H21/05			
		Ja		€ 9.887	€ 9.887	Nee			

VWS	H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	Naam onderdeel	Totaalbedrag (jaar T) toegekend per onderdeel	Besteding (jaar T) per onderdeel	Welk bedrag per onderdeel neemt u mee van 2023 naar 2024?	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per onderdeel	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/ Nee/ n.v.t.)?
			Aard controle n.v.t. Indicator: H30/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/02	Aard controle R Indicator: H30/03	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/05	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/06
			1 Lokaal Sportakkoord	€ 26.889	€ 23.708	€ 3.181	€ 23.708	Ja
			2 Brede regeling combinatiefuncties	€ 185.121	€ 187.407	€ 0	€ 187.407	Ja
			3 Terugdringen Gezondheidsachterstanden	€ 41.368	€ 34.003	€ 7.365	€ 34.003	Ja
			4 Kansrijke Start	€ 31.026	€ 26.552	€ 4.474	€ 26.552	Ja
			5 Mentale Gezondheid	€ 14.479	€ 14.200	€ 279	€ 14.200	Ja
			6 Aanpak overgewicht en obesitas	€ 36.107	€ 36.729	€ 0	€ 36.729	Ja
			7 Valpreventie	€ 106.522	€ 92.020	€ 14.502	€ 92.020	Ja
			8 Leefomgeving	€ 20.684	€ 20.684	€ 0	€ 20.684	Ja
			9 OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	€ 5.171	€ 7.554	€ 0	€ 7.554	Ja
			10 Versterken sociale basis	€ 75.496	€ 60.718	€ 14.778	€ 60.718	Ja
			11 Mantelzorg	€ 20.684	€ 19.413	€ 1.271	€ 19.413	Ja
			12 Eén tegen eenzaamheid	€ 20.684	€ 22.588	€ 0	€ 22.588	Ja
			13 Welzijn op recept	€ 11.376	€ 15.046	€ 0	€ 15.046	Ja
			14 Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	€ 5.171	€ 5.171	€ 0	€ 5.171	Ja
			15 Coördinatiekosten regionale aanpak	€ 18.409	€ 16.174	€ 2.235	€ 16.174	Ja
			Kopie naam onderdeel	Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee/ n.v.t.)?				
			Aard controle n.v.t. Indicator: H30/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/08				
			1 Lokaal Sportakkoord	N.v.t.				
			2 Brede regeling combinatiefuncties	Ja				
			3 Terugdringen Gezondheidsachterstanden	N.v.t.				
			4 Kansrijke Start	N.v.t.				
			5 Mentale Gezondheid	N.v.t.				
			6 Aanpak overgewicht en obesitas	N.v.t.				
			7 Valpreventie	N.v.t.				
			8 Leefomgeving	N.v.t.				
			9 OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	N.v.t.				
			10 Versterken sociale basis	N.v.t.				
			11 Mantelzorg	N.v.t.				
			12 Eén tegen eenzaamheid	N.v.t.				
			13 Welzijn op recept	N.v.t.				
			14 Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	N.v.t.				
			15 Coördinatiekosten regionale aanpak	N.v.t.				
			Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			Aard controle n.v.t. Indicator: H30/09					
			Nee					
VWS	H32	Regeling specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden	Beschikkingnummer / kenmerk	Totaal ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Verduurzamingsplan aanwezig (Ja/Nee)	Toelichting	
			Aard controle n.v.t. Indicator: H32/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H32/02	Aard controle n.v.t. Indicator: H32/03			
			MEOZ23196	€ 358.277	€ 101.197			
			Naam zwembad	Totale verlening per zwembad (jaar T)	Cumulatieve besteding per zwembad (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen			
			Aard controle n.v.t. Indicator: H32/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H32/05	Aard controle R Indicator: H32/06	Aard controle D1 Indicator: H32/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H32/08	
			1 Zwembad Het Ravijn	€ 358.277	€ 101.197	Ja		

Overzicht van baten en lasten

Stationsweg

DE BUURTSUPER

- Vakantieboerderij Salland
- De Haarlerberg
- Sprengenberg
- Begraafplaats
- Sprengendal
- De Haar
- Bibliotheek
- Bloeme-Weide

WELKOM
DE BUURTSUPER
HAAR

MA	08.00 - 18.00
DI	08.00 - 18.00
WO	08.00 - 18.00
DO	08.00 - 18.00
FR	08.00 - 18.00
SA	08.00 - 18.00
SU	08.00 - 18.00

OPENINGSTIJDEN
DE BUURTSUPER
HAAR

WELKOM
DE BUURTSUPER
HAAR

WELKOM
DE BUURTSUPER
HAAR

500

TOTAAL VAN ALLE PROGRAMMA'S EN MUTATIES IN RESERVES

In onderstaande tabel ziet u het overzicht van baten en lasten. De VPB bedroeg in 2023 € 0,- en is in deze tabel niet weergegeven.

bedragen x € 1.000					
Overzicht baten en lasten	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Vershil	Rekening 2022
Saldo van baten en lasten					
Programma's					
<u>Lasten</u>					
01 Werk, Economie en Inkomen	- 16.447	- 25.188	- 24.391	797 V	- 20.579
02 Jeugd en WMO	- 26.474	- 27.529	- 27.452	77 V	- 24.500
03 Onderwijs Cultuur en sport	- 12.734	- 13.636	- 13.053	583 V	- 11.810
04 Mobiliteit en bereikbaarheid	- 11.229	- 10.839	- 10.282	557 V	- 10.301
05 Woon en leefomgeving	- 12.540	- 18.104	- 15.079	3.025 V	- 18.667
06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening	- 8.293	- 7.551	- 7.041	510 V	- 7.216
Totaal Lasten	- 87.717	- 102.847	- 97.298	5.549 V	- 93.072
<u>Baten</u>					
01 Werk, Economie en Inkomen	7.740	17.300	17.322	22 V	14.075
02 Jeugd en WMO	560	1.774	1.807	34 V	1.607
03 Onderwijs Cultuur en sport	4.097	4.538	4.565	28 V	4.033
04 Mobiliteit en bereikbaarheid	4.633	4.906	4.863	- 43 N	4.558
05 Woon en leefomgeving	8.743	14.007	11.989	- 2.018 N	15.468
06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening	721	855	1.215	360 V	2.157
Totaal Baten	26.494	43.380	41.762	- 1.618 N	41.898
Programma's	- 61.223	- 59.468	- 55.537	3.931 V	- 51.174
Alg. dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien					
<u>Lasten</u>					
OZB woningen	- 442	- 556	- 532	24 V	- 425
OZB niet-woningen	- 1	- 1	-	1 V	-
Belastingen overig	- 9	- 8	- 8	- 1 N	- 48
Onvoorzien	- 75	- 30	-	30 V	-
Treasury	25	- 820	- 1.787	- 967 N	- 43
Overhead	- 14.001	- 14.681	- 14.104	577 V	- 12.884
Heffing Vpb	- 12	- 12	- 12	- 0 N	4
Totaal Lasten	- 14.514	- 16.108	- 16.444	- 336 N	- 13.395
<u>Baten</u>					
Uitkeringen Gemeentefonds	65.713	69.151	69.930	779 V	67.164
OZB woningen	5.830	5.830	5.953	123 V	5.690
OZB niet-woningen	3.323	3.191	3.428	236 V	3.306
Belastingen overig	100	100	- 0	- 100 N	- 2
Treasury	569	2.722	2.956	234 V	1.873
Overhead	98	223	235	12 V	205
Totaal Baten	75.632	81.218	82.501	1.283 V	78.237
Alg. dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien	61.118	65.110	66.058	947 V	64.842
Gerealiseerd Saldo van baten en lasten	- 104	5.642	10.521	4.879 V	13.668
Mutatie reserves					
Toevoegingen	- 1.199	- 16.650	- 17.377	- 727 N	- 21.548
Onttrekkingen	1.303	11.017	10.494	- 523 N	13.353
Mutatie reserves	104	- 5.633	- 6.884	- 1.251 N	- 8.195
Gerealiseerd resultaat	- 0	9	3.638	3.628 V	5.473

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN PER TAAKVELD

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten per taakveld	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Vershil	Rekening 2022
LASTEN					
Saldo van baten en lasten					
01 Werk, Economie en Inkomen					
2.1 Verkeer en vervoer					
3.1 Economische ontwikkeling	- 618	- 507	- 488	20 V	- 386
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	- 58	- 62	- 54	9 V	- 142
3.4 Economische promotie	- 422	- 494	- 412	82 V	- 392
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	- 314	- 5.993	- 5.426	567 V	- 3.089
6.3 Inkomensregelingen	- 9.592	- 12.696	- 12.587	109 V	- 11.146
6.4 WSW en beschut werk	- 4.338	- 4.160	- 4.093	67 V	- 4.302
6.5 Arbeidsparticipatie	- 1.104	- 1.276	- 1.332	- 56 N	- 1.121
Totaal 01 Werk, Economie en Inkomen	- 16.447	- 25.188	- 24.391	797 V	- 20.579
02 Jeugd en WMO					
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	- 2.906	- 3.431	- 3.295	136 V	- 2.794
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	- 2.614	- 2.747	- 2.569	178 V	- 2.061
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	- 2.862	- 2.590	- 2.600	- 10 N	- 2.767
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-	-	-	-	- 7.522
6.71a Hulp bij het huishouden (WMO)	- 3.994	- 4.033	- 4.084	- 50 N	-
6.71b Begeleiding (WMO)	- 3.117	- 3.430	- 3.139	291 V	-
6.71c Dagbesteding (WMO)	- 1.398	- 1.252	- 1.244	8 V	-
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	- 6.677	-	-	-	- 6.568
6.72a Jeugdhulp begeleiding	- 275	- 1.167	- 1.124	43 V	-
6.72b Jeugdhulp behandeling	-	- 1.434	- 1.645	- 211 N	-
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	-	- 1.152	- 1.347	- 194 N	-
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	-	- 379	- 395	- 16 N	-
6.73a Pleegzorg	-	- 224	- 228	- 3 N	-
6.73b Gezinsgericht	-	- 191	- 189	2 V	-
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	-	- 845	- 862	- 17 N	-
6.74a Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	-	- 1.908	- 2.052	- 144 N	-
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-	- 294	- 289	5 V	-
6.74c Gesloten plaatsing	-	- 55	- 58	- 3 N	-
6.81 Geëscaleerde zorg 18+					
6.81a Beschermd wonen (WMO)					
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	- 964	-	-	-	- 1.075
6.82a Jeugdbescherming	-	- 290	- 284	5 V	-
6.82b Jeugdreclassering	-	- 33	- 38	- 5 N	-
7.1 Volksgezondheid	- 1.668	- 2.075	- 2.011	63 V	- 1.713
Totaal 02 Jeugd en WMO	- 26.474	- 27.529	- 27.452	77 V	- 24.500
03 Onderwijs Cultuur en sport					
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	- 15	- 17	- 12	5 V	- 7
4.2 Onderwijshuisvesting	- 1.876	- 1.724	- 1.537	187 V	- 1.240
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	- 1.915	- 2.246	- 2.173	73 V	- 1.716
5.1 Sportbeleid en activering	- 565	- 692	- 639	53 V	- 554
5.2 Sportaccommodaties	- 4.870	- 5.140	- 4.892	248 V	- 5.085
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	- 1.832	- 2.009	- 1.969	40 V	- 1.650
5.4 Musea	- 6	- 6	- 6	0 V	- 6
5.5 Cultureel erfgoed	- 32	- 38	- 33	5 V	- 19
5.6 Media	- 1.623	- 1.763	- 1.792	- 28 N	- 1.533
Totaal 03 Onderwijs Cultuur en sport	- 12.734	- 13.636	- 13.053	583 V	- 11.810
04 Mobiliteit en bereikbaarheid					
2.1 Verkeer en vervoer	- 7.228	- 6.956	- 6.499	456 V	- 6.426
2.2 Parkeren	- 741	- 828	- 620	207 V	- 708
2.5 Openbaar vervoer	- 219	- 186	- 160	26 V	- 214
7.2 Riolering	- 3.041	- 2.870	- 3.003	- 133 N	- 2.953
Totaal 04 Mobiliteit en bereikbaarheid	- 11.229	- 10.839	- 10.282	557 V	- 10.301

05 Woon en leefomgeving					
2.1 Verkeer en vervoer	- 462	- 443	- 440	3 V	- 494
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	- 559	- 1.168	- 736	433 V	- 6.067
5.1 Sportbeleid en activering	-	- 21	- 21	-	-
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	- 2.212	- 2.311	- 2.178	133 V	- 2.276
7.3 Afval	- 3.668	- 3.485	- 3.474	11 V	- 3.509
7.4 Milieubeheer	- 1.458	- 1.924	- 1.772	152 V	- 1.593
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	- 412	- 459	- 452	7 V	- 377
8.1 Ruimte en leefomgeving	- 565	- 920	- 833	86 V	- 748
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	- 1.606	- 5.213	- 3.223	1.991 V	- 2.301
8.3 Wonen en bouwen	- 1.599	- 2.159	- 1.951	209 V	- 1.303
Totaal 05 Woon en leefomgeving	- 12.540	- 18.104	- 15.079	3.025 V	- 18.667
06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening					
0.1 Bestuur	- 2.303	- 2.693	- 2.642	51 V	- 2.887
0.2 Burgerzaken	- 705	- 877	- 832	45 V	- 842
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	- 239	- 197	- 157	39 V	- 219
0.4 Overhead	-	- 40	- 21	19 V	-
0.5 Treasury	25	- 820	- 1.787	- 967 N	- 43
0.61 OZB woningen	- 442	- 556	- 532	24 V	- 425
0.62 OZB niet-woningen	- 1	- 1	-	1 V	-
0.64 Belastingen overig	- 9	- 8	- 8	- 1 N	- 48
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds					
0.8 Overige baten en lasten	- 1.704	- 326	- 5	320 V	0
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	- 12	- 12	- 12	- 0 N	4
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	- 2.544	- 2.501	- 2.459	42 V	- 2.349
1.2 Openbare orde en veiligheid	- 873	- 987	- 946	42 V	- 918
Totaal 06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening	- 8.807	- 9.018	- 9.403	- 385 N	- 7.727
99 Overhead					
0.4 Overhead	- 14.001	- 14.641	- 14.082	559 V	- 12.884
Totaal 99 Overhead	- 14.001	- 14.641	- 14.082	559 V	- 12.884
Saldo van baten en lasten	- 102.231	- 118.955	- 113.742	5.213 V	- 106.468
Mutatie reserves	- 1.199	- 16.650	- 17.377	- 727 N	- 21.548
Resultaat	- 103.430	- 135.605	- 131.119	4.486 V	- 128.015

Overzicht baten en lasten per taakveld	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil	Rekening 2022
B A T E N					
Saldo van baten en lasten					
01 Werk, Economie en Inkomen					
2.1 Verkeer en vervoer	44	44	-	- 44 N	-
3.1 Economische ontwikkeling					
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	24	24	25	2 V	122
3.4 Economische promotie	619	682	688	5 V	618
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-	8.142	8.041	- 101 N	6.019
6.3 Inkomensregelingen	6.405	7.748	7.849	100 V	6.512
6.4 WSW en beschermt werk	624	577	608	31 V	725
6.5 Arbeidsparticipatie	25	83	112	29 V	79
Totaal 01 Werk, Economie en Inkomen	7.740	17.300	17.322	22 V	14.075
02 Jeugd en WMO					
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	205	504	531	27 V	237
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-	49	22	- 27 N	64
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	355	443	464	21 V	184
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-	-	-	-	290
6.71a Hulp bij het huishouden (WMO)	-	29	32	3 V	-
6.71b Begeleiding (WMO)	-	29	32	3 V	-
6.71c Dagbesteding (WMO)					
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-					
6.72a Jeugdhulp begeleiding					
6.72b Jeugdhulp behandeling					
6.72c Jeugdhulp dagbesteding					
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig					
6.73a Pleegzorg					
6.73b Gezinsgericht					
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig					
6.74a Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf					
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf					
6.74c Gesloten plaatsing					
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-	-	-	-	833
6.81a Beschermd wonen (WMO)	-	483	483	- 0 N	-
6.82 Geëscaleerde zorg 18-					
6.82a Jeugdbescherming					
6.82b Jeugdreclassering					
7.1 Volksgezondheid	-	237	244	7 V	-
Totaal 02 Jeugd en WMO	560	1.774	1.807	34 V	1.607
03 Onderwijs Cultuur en sport					
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	21	22	17	- 6 N	14
4.2 Onderwijshuisvesting	28	23	23	0 V	20
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	551	515	516	1 V	603
5.1 Sportbeleid en activering	380	572	541	- 31 N	397
5.2 Sportaccommodaties	1.898	1.987	2.029	42 V	1.816
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	690	791	793	3 V	664
5.4 Musea	-	-	2	2 V	2
5.5 Cultureel erfgoed	9	10	27	17 V	15
5.6 Media	521	617	618	1 V	502
Totaal 03 Onderwijs Cultuur en sport	4.097	4.538	4.565	28 V	4.033
04 Mobiliteit en bereikbaarheid					
2.1 Verkeer en vervoer	97	215	259	45 V	194
2.2 Parkeren	85	260	103	- 157 N	74
2.5 Openbaar vervoer	37	37	38	1 V	36
7.2 Riolering	4.414	4.394	4.462	68 V	4.254
Totaal 04 Mobiliteit en bereikbaarheid	4.633	4.906	4.863	- 43 N	4.558

05 Woon en leefomgeving					
2.1 Verkeer en vervoer	-	-	23	23 V	7
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	622	1.223	895	- 327 N	6.453
5.1 Sportbeleid en activering	-	21	21	-	-
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	55	61	47	- 14 N	50
7.3 Afval	5.133	4.769	4.862	94 V	4.800
7.4 Milieubeheer	13	609	468	- 141 N	242
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	448	450	435	- 15 N	479
8.1 Ruimte en leefomgeving	46	111	122	11 V	71
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	1.586	5.570	3.657	- 1.913 N	1.794
8.3 Wonen en bouwen	840	1.193	1.459	266 V	1.572
Totaal 05 Woon en leefomgeving	8.743	14.007	11.989	- 2.018 N	15.468
06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening					
0.1 Bestuur	-	99	440	341 V	748
0.2 Burgerzaken	320	379	402	22 V	433
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	286	323	317	- 5 N	769
0.4 Overhead					
0.5 Treasury	569	2.722	2.956	234 V	1.873
0.61 OZB woningen	5.830	5.830	5.953	123 V	5.690
0.62 OZB niet-woningen	3.323	3.191	3.428	236 V	3.306
0.64 Belastingen overig	100	100	- 0	- 100 N	- 2
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeenten	65.713	69.151	69.930	779 V	67.164
0.8 Overige baten en lasten	-	-	11	11 V	4
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)					
1.1 Crisisbeheersing en brandweer					
1.2 Openbare orde en veiligheid	114	54	46	- 9 N	204
Totaal 06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening	76.255	81.850	83.482	1.632 V	80.189
99 Overhead					
0.4 Overhead	98	223	235	12 V	205
Totaal 99 Overhead	98	223	235	12 V	205
Saldo van baten en lasten	102.126	124.597	124.263	- 334 N	120.135
Mutatie reserves	1.303	11.017	10.494	- 523 N	13.353
Resultaat	103.430	135.614	134.757	- 858 N	133.488

AANWENDING ONVOORZIEN

bedragen x € 1.000

Aanwending onvoorzien	Rekening 2023
Stelpost	
Onvoorzien	75
Totaal stelpost	75
Aanwending	
Aanleg tijdelijke brug over de Regge ter hoogte van de Tatums - i.v.m. instorten oude brug	- 45
Totaal aanwending	- 45
Restant stelpost onvoorzien	30

In onderstaande tabel ziet u dat het structurele resultaat € 3,2 miljoen positief is.

STRUCTUREEL RESULTAAT

bedragen x € 1.000

Structureel resultaat	Rekening 2023
Resultaat	
Saldo van baten en lasten	10.521
Mutatie reserves	- 6.884
Resultaat	3.638
Af: incidentele baten en lasten	
Incidentele baten en lasten	7.386
Incidentele toevoegingen en onttrekkingen reserves	- 6.966
Af: incidentele baten en lasten	420
Structureel resultaat	3.218

Een specificatie van de incidentele baten en lasten vindt u op de volgende pagina's.

INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

In onderstaande overzichten wordt weergegeven welke uitgaven en inkomsten alleen in 2023 plaatsvinden, de zogenaamde incidentele uitgaven of inkomsten.

bedragen x € 1.000	
Rekening	
2023	
Totaal - Incidentele baten en lasten	
Incidentele lasten	
01 Werk, Economie en Inkomen	- 7.107
02 Jeugd en WMO	- 590
03 Onderwijs Cultuur en sport	- 623
04 Mobiliteit en bereikbaarheid	-
05 Woon en leefomgeving	- 784
06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening	- 60
99 Overhead	2.789
Totaal incidentele lasten	- 6.375
Incidentele baten	
01 Werk, Economie en Inkomen	8.091
02 Jeugd en WMO	861
03 Onderwijs Cultuur en sport	324
04 Mobiliteit en bereikbaarheid	116
05 Woon en leefomgeving	1.830
06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening	2.453
99 Overhead	86
Totaal incidentele baten	13.761
Incidentele toevoegingen reserves	
01 Werk, Economie en Inkomen	- 4.033
02 Jeugd en WMO	- 50
03 Onderwijs Cultuur en sport	- 55
04 Mobiliteit en bereikbaarheid	- 58
05 Woon en leefomgeving	- 1.239
06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening	- 11.941
99 Overhead	-
Totaal incidentele toevoegingen reserves	- 17.376
Incidentele onttrekkingen reserves	
01 Werk, Economie en Inkomen	731
02 Jeugd en WMO	65
03 Onderwijs Cultuur en sport	-
04 Mobiliteit en bereikbaarheid	-
05 Woon en leefomgeving	241
06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening	9.373
99 Overhead	-
Totaal incidentele onttrekkingen reserves	10.410
Totaal	420

bedragen x € 1.000

Incidentele lasten	Programma	Rekening 2023
Crisisnoodopvang asielzoekers	1	- 717
Gemeentelijke opvang Oekraïne, kosten locaties en apparaatskosten	1	- 3.876
Woon- en leefgeld personen in gemeentelijke en particuliere opvang Oekraïne	1	- 278
Energietoeslag 2022	1	- 194
Energietoeslag 2023	1	- 1.900
Trajectkosten hulp gedupeerden toeslagenaffaire	1	- 81
Transitievergoedingen sociale werkvoorziening	1	- 61
Stichting De Welle (Vluchtelingenwerk) inzet opvang Oekraïne	2	- 23
Hogere gaskosten ten opzichte van eerder afgesloten contract Gazprom	2	- 15
Bijdrage 1/3-regeling accommodatiebeleid	2	- 65
MAS 2.0 - subsidie Reggesteyn	2	- 45
Ontwikkel- en innovatiebeleid - Subsidies div. partijen	2	- 113
Uitgaven GALA	2	- 301
Gezond in de Stad	2	- 28
Schoolvervoer leerlingen Oekraïne	3	- 87
Onderwijsleerpakket Elimschool	3	- 56
Hogere gaskosten ten opzichte van eerder afgesloten contract Gazprom	3	- 112
Uitgaven GALA	3	- 212
Onderzoek exploitatie het Ravijn	3	- 50
Bijdrage Cultuurregio tlv stelpost corona	3	- 91
Hoi - extra bijdrage in apparatuur	3	- 15
Hogere beheerkosten bomen langs wegen	5	- 44
Onderhoud speelplaatsen	5	38
Asbestbodemsanering	5	- 144
Advieskosten bestemmingsplannen	5	- 34
Invoering nieuwe omgevingswet	5	- 291
Gebiedsproces Haarle	5	- 25
Woningmarktanalyse	5	- 18
Klimaatgelden - SPUK	5	- 74
Terugdraaien eerder genomen tussentijdse winsten (aftrek nieuwe tussentijdse winsten)	5	- 38
Verslechterd toekomstbeeld verlieslatende grexen (met name De Grave)	5	- 154
Tweede Kamerverkiezingen 2023	6	- 60
Klimaatgelden - SPUK dekking loonsom	7	199
Hogere gaskosten HvCB en werf ten opzichte van eerder contract met Gazprom	7	- 86
Onderuitputting - niet invullen vacatures en budget ingeleend personeel	7	747
Onderuitputting - achterblijven uitgaven	7	1.929
Totaal incidentele lasten		- 6.375

bedragen x € 1.000

Incidentele baten	Programma	Rekening 2023
Crisisnoodopvang asielzoekers, vergoeding COA	1	717
Normvergoeding gerealiseerde opvangplaatsen Gemeentelijke Opvang Oekraïne	1	7.002
Specifieke uitkering Particuliere Opvang Oekraïne, incl. compensatie uitvoeringskosten	1	47
Bijdrage Tozo, afrekening vorig boekjaar	1	20
Afrekening Hulpfonds 2022	1	74
Specifieke uitkering hulp gedupeerden toeslagenaffaire	1	170
Transitievergoedingen sociale werkvoorziening, compensatie door UWV	1	61
Voordeel beschermd wonen - afrekening regio 2022	2	483
Ontvangen vergoeding verzekering vandalismeschade Jongerenontmoetingsplek	2	12
MAS 2.0 - ontvangen Subsidie ZonMw	2	50
SPUK ministerie Klimaat en Energie in hogere gaskosten agv opzeggen contract Gazprom	2, 3, 7	213
Ontvangen SPUK GALA	2, 3	513
Leges en degeneratievergoedingen Nutsbedrijven	4	116
Asbestbodemsanering	5	144
Opbrengst leges bestemmingsplannen	5	70
Opbrengst leges bouwvergunningen	5	322
Opbrengst groenverkopen	5	62
Boekwinsten en verkopen grond	5	246
Klimaatgelden - SPUK	5	296
Finale winstnemingen afgesloten grex + vrijval van niet benodigde verliesvoorziening	5	355
Vrijval deel toekomstige verliezen grondbedrijf Hellendoorn Noord: beter vooruitzicht	5	335
GR Soweco, afrekening liquidatiesaldo	6	181
Rentebaten op schatkist en rekening couranten	6	1.779
Extra dividenduitkering Twence	6	493
Totaal incidentele baten		13.761

bedragen x € 1.000

Incidentele toevoegingen reserves	Programma	Rekening 2023
Reserve Statushouders en ontheemden (Oekraïne): saldo gemeentelijke opvang	1	- 2.855
Reserve Statushouders en ontheemden (Oekraïne): vanuit VAR gedekte uitgaven 2023	1	- 591
Reserve Armoede- en schuldenaapak: middelen bijzondere bijstand dec.circ. 2022	1	- 59
Reserve Armoede- en schuldenaapak: verruiming doelgroep czv niet benut	1	- 90
Reserve Armoede- en schuldenaapak: saldo bijzondere bijstand 2023	1	- 90
Reserve Uitkeringen Participatiewet, IOAW en IOAZ: gebundelde uitkering/uitkeringslst.	1	- 348
Reserve 1/3-Regeling accommodatiebeleid: storting	2	- 50
Reserve Kunst: 1% rekeningresultaat 2022	3	- 55
VAR: Strategische projecten / parkeren / masterplan	4	- 58
Bufferreserve grondexploitatie: winstnemingen, vrijval voorziening, deel boekwinst	5	- 925
Reserve Invoeringskosten Omgevingswet: middelen Wet kwaliteitsborging bouw	5	- 108
Reserve Invoeringskosten Omgevingswet: restant budget invoering Omgevingswet	5	- 54
Reserve duurzame energiemaatregelen: besparing op energie + SDE -subsidies	5	- 152
VAR: middelen voor Generatiepact	6	- 185
VAR: verbeteren financieringspositie	6	- 50
VAR: resultaatbestemming Jaarrekening 2022 - Voogdij 18+	6	- 57
VAR: resultaatbestemming Jaarrekening 2022 - deel Liquidatiesaldo Soweco	6	- 500
VAR: restant saldo Jaarrekening 2022	6	- 3.570
VAR: saldo Bestuursrapportage 2023	6	- 1.667
VAR: preventief budgetbeheer schuldhelpverlening	6	- 41
VAR: budgetoverhevelingen naar 2024 (Najaarsrapportage 2023)	6	- 1.621
VAR: label Opstellen en uitvoeren routekaart woningbouw (Najaarsrapportage 2023)	6	- 1.000
VAR: label Verduurzaming maatschap. vastgoed verenigingen (Najaarsrapportage 2023)	6	- 721
VAR: saldo Najaarsrapportage 2023	6	- 1.419
VAR: overige stortingen (< € 15.000,-)	6	- 71
Financieringsreserve: onttrekking APPA 2023	6	- 284
Financieringsreserve: verbetering financieringspositie	6	- 600
Reserve Wachtgelden huidige wethouders: toekomstige wachtgeldverplichtingen	6	- 155
Totaal incidentele toevoegingen reserves		- 17.376

Incidentele onttrekkingen reserves	Programma	Rekening 2023
Reserve Statushouders en ontheemden (Oekraïne): schoolvervoer en consultant	1	108
Reserve Armoede- en schuldenaanpak: korte termijn aanpak armoede en schulden	1	195
Reserve Armoede- en schuldenaanpak: energietoeslag 2022 en 2023	1	428
Reserve 1/3-Regeling accommodatiebeleid: subsidie	2	65
Bufferreserve grondexploitatie, terugdraaien tussentijdse winsten en benodigde voorz.	5	227
Reserve Duurzame energiemaatregelen: onderhoud track & trace	5	14
VAR: APPA	6	20
VAR: Dekking lokale uitvoering WSW	6	141
VAR: Integraal plan SD en MD	6	267
VAR: Doorbraakmethode	6	28
VAR: Incidentele dekking begroting 2023	6	428
VAR: Budgetoverheveling naar 2023 (Najaarsrapportage 2022)	6	2.664
VAR: Saldo POK 2021/2022 naar 2023	6	55
VAR: Saldo budget integraal voorstel (2022-018477)	6	66
VAR: Restant coronacomp. Impuls re-integratie	6	29
VAR: Projectleiding en architect totaalplan herinrichting HvCB	6	140
VAR: Overige onttrekkingen (< € 15.000,-)	6	62
Reserve Rekeningsaldo te bestemmen: rekeningsaldo 2022	6	5.473
Totaal incidentele onttrekkingen reserves		10.410

TOELICHTING OP HET OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN

De verschillen worden hieronder per programma nader toegelicht. Met de aanduiding 'I/S' wordt aangegeven of een mee- of tegenvaller incidenteel (I) dan wel structureel (S) van aard is. Structureel betekent dat de mee- of tegenvaller ook na 2023 in één of meerdere jaren terugkomen. Bij het opstellen van de bestuursrapportage 2024 en/of programma-begroting 2025 worden ze dan meegenomen.

PROGRAMMA 1 WERK, ECONOMIE EN INKOMEN

bedragen x € 1.000

01 Werk, Economie en Inkomens	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Vershil	Rekening 2022
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
Agrarische zaken	- 163	- 189	- 179	10 V	- 76
Bijzondere bijstandsverlening	- 1.539	- 3.756	- 3.693	63 V	- 3.186
Economische aangelegenheden	- 458	- 321	- 308	13 V	- 410
Fraudebestrijding	- 91	- 86	- 86	- 0 N	- 69
Markten	- 56	- 60	- 49	10 V	- 41
Recreatie en Toerisme	- 393	- 458	- 381	77 V	- 363
Schulddienstverlening	- 318	- 444	- 434	10 V	- 361
Sociale werkvoorziening	- 4.338	- 4.160	- 4.093	67 V	- 4.302
Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen	- 7.461	- 8.196	- 8.138	58 V	- 7.322
Subsidies	- 0	- 0	- 5	- 5 N	- 1
Toeristenbelasting	- 29	- 36	- 32	5 V	- 29
Begeleiding en huisvesting statushouders	- 314	- 5.993	- 5.426	567 V	- 3.089
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	- 182	- 214	- 236	- 22 N	- 207
Participatie en re-integratie	- 1.104	- 1.276	- 1.332	- 56 N	- 1.121
Totaal Lasten	- 16.447	- 25.188	- 24.391	797 V	- 20.579
Baten					
Bijzondere bijstandsverlening	43	93	115	22 V	26
Economische aangelegenheden	44	44	-	- 44 N	97
Fraudebestrijding	-	15	16	1 V	-
Markten	24	24	25	2 V	25
Recreatie en Toerisme	50	50	55	5 V	84
Schulddienstverlening	-	101	170	70 V	4
Sociale werkvoorziening	624	577	608	31 V	725
Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen	6.362	7.543	7.548	5 V	6.482
Toeristenbelasting	569	632	632	0 V	533
Begeleiding en huisvesting statushouders	-	8.142	8.041	- 101 N	6.019
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	-	- 3	- 1	2 V	-
Participatie en re-integratie	25	83	112	29 V	79
Totaal Baten	7.740	17.300	17.322	22 V	14.075
Saldo van baten en lasten	- 8.706	- 7.888	- 7.069	819 V	- 6.503
Mutatie reserves					
Toevoegingen	-	- 3.213	- 3.685	- 472 N	- 3.004
Onttrekkingen	-	713	731	18 V	-
Mutatie reserves	-	- 2.501	- 2.955	- 454 N	- 3.004
Resultaat	- 8.706	- 10.389	- 10.024	365 V	- 9.508

ANALYSE VERSCHILLEN (> € 25.000,--)

bedragen x € 1.000

Analyse afwijkingen	Verschil	I / S	Toelichting
Lasten			
34000 Recreatie en Toerisme	77 V	I	De restantmiddelen voor het opstellen recreatievisie en uitvoeringsplan van € 32.000,-- lopen door in 2024. Het opstellen van de visie en uitvoeringsplan is in 2023 opgestart en wordt in het 1w kwartaal van 2024 afgerond. (ligt verzoek om deze via de VAR over te hevelen naar 2024). De bijdrage aan het Recreatieschap Twente is € 19.000,-- lager omdat er rekening was gehouden met een aparte factuur voor routenetwerken, maar deze blijkt nu onderdeel te zijn van de reguliere bijdrage. Daarnaast hebben we een voordeel van € 15.000,-- voor cofinanciering LEADER projecten recreatief toeristisch doordat er wel projecten in voorbereiding zijn maar nog niet daadwerkelijk gestart zijn.
61050 Begeleiding en huisvesting statushouders	567 V	I	De kosten van de crisisonoodopvang zijn € 115.000,-- lager dan geraamd doordat de locatie eerder is gesloten. Verder is er bijna € 419.000,-- minder uitgegeven aan de opvang van Oekraïners waarvan grofweg de helft apparaatskosten door efficiëntere inzet van personele capaciteit en de andere helft huisvestingsgerelateerde kosten zijn. Dit komt vooral door energiekosten die moeilijk te ramen zijn voor de opvanglocaties. Zowel wat betreft verbruik als wat betreft prijs. Het resterende voordeel hangt samen met inburgering waarvoor minder apparaatskosten zijn toegerekend, dit wordt nader toegelicht in programma Overhead.
63000 Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen	58 V	I	Het verschil is beperkt in relatie tot het bijbehorende uitgavenbudget van ruim € 8 miljoen. Van het verschil wordt het grootste deel (€ 40.000,--) veroorzaakt door lagere apparaatskosten, de oorzaak hiervan wordt toegelicht in het programma Overhead bij belangrijkste afwijkingen.
63010 Bijzondere bijstandsverlening	63 V	I	Er is sprake van ruim € 30.000,-- lagere apparaatkosten, de oorzaak hiervan wordt toegelicht in het programma Overhead bij belangrijkste afwijkingen. Het resterende voordeel is beperkt en houdt verband met de mate van gebruik van de diverse voorzieningen voor bijzondere bijstand en minimabeleid.
64000 Sociale werkvoorziening	67 V	I	Er is sprake van lagere apparaatskosten (€ 20.000,--), dit wordt toegelicht in het programma Overhead bij belangrijkste afwijkingen. Het resterende verschil betreft lagere loon- en personeelskosten WSW ten gevolge van uitstroom en lagere kosten ziektevervangings.
65000 Participatie en re-integratie	- 56 N	I	Er is een nadeel op loonkosten nieuw beschut inclusief ontvangen loonkostensubsidie ten gevolge van een stijgende loonwaarde, dit wordt gecompenseerd door hogere inkomsten, zie de toelichting bij de baten. Verder is er een nadeel op jobcoaching en arbeidsactivering. Na corona zijn er weer meer personen ondersteund richting werk en die konden daardoor ook (deels) uit de uitkering uitstromen wat een financieel en maatschappelijk voordeel oplevert.
Overige afwijkingen	21 V	I	Overige afwijkingen zijn het resultaat van kleinere positieve en negatieve verschillen, elk lager dan € 25.000,-- per product.
Totaal lasten	797 V		
Baten			
31000 Economische aangelegenheden	- 44 N	I	De bijdrage van pandeigenaren voor het Masterplan hebben we in 2023 niet geïnd.
61050 Begeleiding en huisvesting statushouders	- 101 N	I	Belangrijkste oorzaak van dit nadeel is dat de kosten van de crisisonoodopvang waren € 115.000,-- lager dan geraamd, hierdoor ook € 115.000,-- minder inkomsten omdat de crisisonoodopvang budgettair is uitgevoerd.
63020 Schuldhulpverlening	70 V	I	Betreft de specifieke uitkering hulp gedupeerden toeslagenaffaire. Er is meer uitgegeven aan trajectkosten waardoor we een hogere rijksvergoeding ontvangen. Verder is er sprake van gewijzigde spelregels voor inrichtings- en coördinatiekosten. Dit veroorzaakt een voordeel van € 48.000,--, dit voordeel maakt onderdeel uit van het voorstel resultaatsbestemming.

64000 Sociale werkvoorziening	31 V	I	Voordeel op uitgeleend personeel in verband met hogere loonkosten en daarnaast een beperkt hogere opbrengst aan detachingsvergoedingen WSW'ers.
65000 Participatie en re-integratie	29 V	I	Het voordeel heeft betrekking op meer compensabele btw, verder is er meer ontvangen aan vergoedingen voor gedetacheerde medewerkers in nieuw beschut, zie ook de toelichting bij de lasten.
Overige afwijkingen	38 V	I	Overige afwijkingen zijn het resultaat van kleinere positieve en negatieve verschillen, elk lager dan € 25.000,- per product.
Totaal baten	22 V		
Mutatie reserves			
Bestemmingsreserve armoede- en schuldenaanpak	- 53 N	I	Het saldo op de diverse onderdelen van het product bijzondere bijstand is hoger dan geraamd. Conform bestaand beleid wordt dit saldo toegevoegd aan de reserve.
Reserve statushouders en ontheemden (Oekraïne)	- 401 N	I	Er is € 419.000,- meer in de reserve gestort dan geraamd omdat de uitgaven lager waren dan verwacht, zie toelichting bij analyse van de lasten. Daarnaast is er een extra bedrag onttrokken van € 18.000,- in verband met het vervallen van de rijksbijdrage voor leerlingenvervoer Oekraïense kinderen in het 2e halfjaar 2023.
Totaal mutatie reserves	- 454 N		
Totaal afwijkingen	365 V		

PROGRAMMA 2 JEUGD EN WMO

bedragen x € 1.000

02 Jeugd en WMO	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Vershil	Rekening 2022
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
Jeugd en gezin	- 73	- 133	- 112	21 V	- 70
Maatschappelijk werk/slachtofferhulp	- 430	- 417	- 427	- 10 N	- 411
Sociaal en cultureel werk	- 1.970	- 2.224	- 2.153	71 V	- 2.003
Buurt en clubhuizen	- 303	- 399	- 346	53 V	- 196
Hygienebegeleiding Kinderopvang	- 130	- 142	- 140	1 V	- 113
Preventie en clientondersteuning	- 537	- 642	- 616	26 V	- 398
Toegang tot eerste en tweede lijnsvoorziening	- 1.577	- 2.481	- 2.391	90 V	- 1.664
Verstrekking Hulpmiddelen	- 1.737	- 1.754	- 1.729	25 V	- 1.756
Verblijf en woonvoorziening	- 7	- 7	- 3	4 V	- 23
Huishoudelijke ondersteuning	- 3.994	- 4.033	- 4.084	- 50 N	- 3.669
Vervoer 18+	- 1.126	- 836	- 871	- 35 N	- 1.011
Jeugdzorg - specialistische zorg	- 6.659	- 7.165	- 7.687	- 522 N	- 6.348
Inloop GGZ, maatschappelijke opvang, vrouwenopv.	-	- 106	- 106	- 0 N	-
Jeugdbescherming en Jeugdreclassering	- 1.753	- 506	- 460	46 V	- 1.295
Volksgezondheid	- 1.668	- 2.009	- 1.946	63 V	- 1.713
Begeleiding en dagbesteding WMO (OB 1 en 2)	- 4.511	- 4.675	- 4.380	295 V	- 3.829
Totaal Lasten	- 26.474	- 27.529	- 27.452	77 V	- 24.500
Baten					
Jeugd en gezin	-	50	50	-	-
Sociaal en cultureel werk	2	55	59	4 V	2
Buurt en clubhuizen	179	257	285	27 V	226
Hygienebegeleiding Kinderopvang	25	25	20	- 4 N	8
Preventie en clientondersteuning	-	202	192	- 10 N	8
Toegang tot eerste en tweede lijnsvoorziening	-	29	12	- 17 N	56
Verstrekking Hulpmiddelen	52	53	68	16 V	105
Huishoudelijke ondersteuning	-	29	32	3 V	-
Vervoer 18+	52	90	95	5 V	78
Volksgezondheid	-	172	179	7 V	-
Begeleiding en dagbesteding WMO (OB 1 en 2)	250	812	815	3 V	1.122
Totaal Baten	560	1.774	1.807	34 V	1.607
Saldo van baten en lasten	- 25.914	- 25.755	- 25.644	111 V	- 22.893
Mutatie reserves					
Toevoegingen	- 50	- 50	- 50	-	- 50
Onttrekkingen	-	100	65	- 35 N	2
Mutatie reserves	- 50	50	15	- 35 N	- 48
Resultaat	- 25.964	- 25.705	- 25.629	76 V	- 22.941

ANALYSE VERSCHILLEN (> € 25.000,--)

bedragen x € 1.000

Analyse afwijkingen	Vershil	I / S	Toelichting
Lasten			
61000 Sociaal en cultureel werk	71 V	I	Een bedrag van € 22.000,-- heeft betrekking op kosten voor de begeleiding/crisisopvang voor Oekraïense vluchtelingen door de Welle. In het vrijwilligersbeleid hebben we nog een voordeel van € 40.000,--. De ene helft hiervan was bedoeld voor incidentele activiteiten die in 2023 niet hebben plaatsgevonden en de andere helft bestaat uit apparaatskosten (zie hiervoor de toelichting in programma overhead).
61010 Buurt en clubhuizen	53 V	I	Dit voordeel bestaat uit € 11.000,-- minder toegerekende rente (zie toelichting programma 6). Er is € 35.000,-- minder subsidie uitgekeerd aan een tennisvereniging omdat zij op een lager bedrag recht hadden dan waar in de begroting rekening mee is gehouden, dit bedrag is ook in mindering gebracht op wat we uit de reserve accommodatiebeleid hebben gehaald.
62000 Preventie en clientondersteuning	26 V	I	Een bedrag van € 10.000,-- in het verband met versterking van de cliëntondersteuning wordt in 2024 uitgeven in plaats van in 2023. Omdat we de plannen nog hebben aangescherpt met de organisaties en partijen. Om dit goed af te stemmen hebben we vertraging opgelopen. Dit leidt ook tot een voordeel in de baten omdat financiering vanuit een specifieke uitkering plaatsvindt. Het resterende voordeel wordt grotendeels veroorzaakt door lagere apparaatskosten, zie toelichting in het programma Overhead. Ook hebben we minder kosten gemaakt voor de doorbraakmethode.
62010 Toegang tot eerste en tweede lijnsvoorziening	90 V	I	Op toegang jeugdhulp is er een voordeel van € 106.000,--. Hiervan is € 37.000,-- voordeel op de post ingeleend personeel. Dit wordt veroorzaakt doordat team Jeugd qua medewerkers stabiel was over 2023, waardoor er weinig tot geen externe inhuur nodig is geweest. Het resterende voordeel binnen de toegang wordt grotendeels veroorzaakt door lagere apparaatskosten, zie toelichting in het programma Overhead. Diagnostiek laat een nadeel zien van € 16.000,-- euro, omdat de indicatiewaarde per jeugdige hoger ligt dan bij de najaarsrapportage was voorspeld.
67100 Begeleiding en dagbesteding WMO (OB 1 en 2)	295 V	I	Voor de nabetaling van reële tarieven 2023 is met de najaarsrapportage op basis van het eerste kostprijsberekenningsrapport een stelpost opgenomen van € 450.000,--. De werkelijke kosten van de nabetaling zijn € 200.000,--. Dit is gebaseerd op tarieven die berekend zijn in het definitieve rapport van KPMG dat is vastgesteld door Samen 14. Dit betekent een voordeel van € 250.000,--. Het resterende voordeel van € 45.000,-- op begeleiding en dagbesteding wordt veroorzaakt door een combinatie van een beperkte afwijking in de verzilveringsgraad en de geraamde aantallen en bijbehorende indicatiewaardes.
67120 Huishoudelijke ondersteuning	- 50 N	I	Het nadeel van € 50.000,-- wordt veroorzaakt door een hogere verzilveringsgraad dan geraamd. Dit heeft vooral een technische oorzaak omdat er in 2023 vijf maanden zijn die vijf zondagen tellen, er is bij de raming gerekend met vier maanden zoals in 2022 het geval was.
67130 Vervoer 18+	- 35 N	S	Op alle onderdelen van de vervoersvoorzieningen Wmo zien we een beperkt nadeel, dit komt door iets meer gebruik van het doelgroepenvervoer dan ingeschat.

67200 Jeugdzorg - specialistische zorg	- 522 N	S	<p>We hebben een voordeel van € 50.000,- op de stelpost reële tarieven, we hadden rekening gehouden met € 250.000,- en aan de aanbieders hebben we over 2023 € 200.000,- nabetaald. Een aantal facturen van niet-gecontracteerde zorg hebben we als managementinformatie gemist en hier is bij de doorrekening najaarsrapportage geen rekening mee gehouden, dit gaat om een bedrag van € 50.000,-. In de maanden november en december 2023 is het aantal jeugdigen dat een beroep moest doen op crisiszorg of andere meer intensieve zorg enorm toegenomen. Dit zorgt voor een nadeel van € 70.000,-.</p> <p>We zien in 2023 dat de verzilvering omhoog schiet, dit gaat om een totaalbedrag van € 396.000,-. Het verzilveringspercentage is het verschil tussen het verwachte aantal zorguren en de werkelijk gedeclareerde zorguren van een zorgaanbieder. We zien in de verzilvering een stijging van gemiddeld 10% ten opzichte van de jaren daarvoor (2022, 2021). Mogelijke oorzaken kunnen zijn dat we scherper indiceren o.a door de inzet van de makelaars Sociaal Domein. Daarnaast zitten een aantal zorgaanbieders in financieel zwaar weer, waardoor ze meer alert zijn op declarabele uren en hun indicatie dus mogelijk meer uitnutten. Tot slot hebben we het altijd over individuele casussen en hier kan meer zorg afgenomen zijn. Hier zal nader onderzoek op verricht moeten worden.</p>
68200 Jeugdbescherming en Jeugdreclassering	46 V	S	Voor Samen Twente / Veilig Thuis Twente geldt dat we rekening hadden gehouden met een aantal specifieke kosten vanuit 'coalition of the willing' dus alleen in rekening te brengen aan deelnemende gemeenten. In 2023 zijn deze kosten echter opgenomen in de algemene bijdrage. We hebben onze raming daar niet op aangepast.
71000 Volksgezondheid	63 V	I	Er is € 18.000,- voordeel op "Gezond in de stad" omdat we hier in de decemberciculaire 2022 extra budget voor hebben gekregen, dit budget is beperkt ingezet. Er is € 31.000,- voordeel op het Lokaal Volksgezondheidsbeleid, omdat veel kosten bij nader inzien gedekt konden worden uit SPUK GALA.
Overige afwijkingen	40 V	I	Overige afwijkingen zijn het resultaat van kleinere positieve en negatieve verschillen, elk lager dan € 25.000,- per product.
Totaal lasten	77 V		
Baten			
61010 Buurt en clubhuizen	27 V	I	€ 14.000,- meer doorbelaste Facilitaire Dienstverleningsovereenkomst voor gebouw de Holtink; € 12.000,- ontvangen van de verzekeraar in verband met schade aan de jongerenontmoetingsplek.
Overige afwijkingen	6 V	I	Overige afwijkingen zijn het resultaat van kleinere positieve en negatieve verschillen, elk lager dan € 25.000,- per product.
Totaal baten	34 V		
Mutatie reserves			
Reserve 1/3 regeling accommodatiebeleid	- 35 N		Er is minder subsidie uitgekeerd en daarom ook minder uit de reserve gehaald
Totaal mutatie reserves	- 35 N		
Totaal afwijkingen	76 V		

PROGRAMMA 3 CULTUUR, ONDERWIJS EN SPORT

bedragen x € 1.000

03 Onderwijs Cultuur en sport	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Vershil	Rekening 2022
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
Algemeen sportbeleid	- 565	- 692	- 639	53 V	- 554
Bibliotheek	- 1.602	- 1.728	- 1.756	- 28 N	- 1.513
Gemeenschappelijke onderwijsvoorzieningen	- 197	- 249	- 237	12 V	- 109
Kunst en Cultuur	- 1.816	- 1.993	- 1.954	39 V	- 1.635
Musea / expositieruimten	- 6	- 6	- 6	0 V	- 6
Onderwijshuisvesting	- 1.876	- 1.724	- 1.537	187 V	- 1.240
Algemeen voorschools- en onderwijsbeleid	- 527	- 568	- 534	34 V	- 501
Leerlingenvervoer	- 731	- 965	- 928	37 V	- 725
Peuteropvang	- 460	- 464	- 474	- 10 N	- 381
Het Ravijn-zwem sport zorg - sport technisch exploitatie sportaccommodaties	- 1.156	- 1.523	- 1.563	- 40 N	- 1.496
Het Ravijn - zwem sport zorg - onderhoud accommodatie	- 1.604	- 1.451	- 1.339	111 V	- 1.593
Onderhoud sport accommodaties	- 1.544	- 1.505	- 1.413	93 V	- 1.494
Evenementen	- 567	- 661	- 577	84 V	- 501
Evenementen	- 16	- 16	- 15	1 V	- 15
Monumentenzorg	- 8	- 12	- 11	1 V	- 7
Beheer monumentaal vastgoed	- 24	- 27	- 22	5 V	- 11
Lokale omroep	- 36	- 53	- 48	5 V	- 27
Totaal Lasten	- 12.734	- 13.636	- 13.053	583 V	- 11.810
Baten					
Algemeen sportbeleid	380	572	541	- 31 N	397
Bibliotheek	521	617	618	1 V	502
Gemeenschappelijke onderwijsvoorzieningen	21	21	28	7 V	27
Kunst en Cultuur	690	791	793	3 V	664
Musea / expositieruimten	-	-	2	2 V	2
Onderwijshuisvesting	28	23	23	0 V	20
Algemeen voorschools- en onderwijsbeleid	526	490	484	- 6 N	573
Leerlingenvervoer	4	4	4	- 0 N	3
Het Ravijn-zwem sport zorg - sport technisch exploitatie sportaccommodaties	1.026	983	992	9 V	1.034
Het Ravijn - zwem sport zorg - onderhoud accommodatie	811	771	814	43 V	720
Onderhoud sport accommodaties	53	144	149	5 V	53
Beheer monumentaal vastgoed	8	89	74	- 15 N	8
Lokale omroep	9	10	27	17 V	15
Lokale omroep	21	22	17	- 6 N	14
Totaal Baten	4.097	4.538	4.565	28 V	4.033
Saldo van baten en lasten	- 8.636	- 9.098	- 8.488	611 V	- 7.776
Mutatie reserves					
Toevoegingen	-	- 55	- 55	-	- 491
Onttrekkingen	-	30	-	- 30 N	-
Mutatie reserves	-	- 25	- 55	- 30 N	- 491
Resultaat	- 8.636	- 9.123	- 8.542	581 V	- 8.267

ANALYSE VERSCHILLEN (> € 25.000,--)

bedragen x € 1.000

Analyse afwijkingen	Vershil	I / S	Toelichting
Lasten			
42000 Onderwijshuisvesting	187 V	I	€ 161.000,-- toegerekende rente, dit staat toegelicht in programma 6. Voor de bijdrage in de vernieuwbouw van Reggesteyn is een bedrag geraamd van € 600.000,--. Door een rentevoordeel is dit € 509.000,-- geworden. Een voordeel in 2023 van € 91.000,--. Structureel zijn de kosten hoger doordat de vernieuwbouw duurder wordt dan voorzien. -€ 37.000,-- OLP Elimschool. De Elimschool is in 2022 fors uitgebreid en de gemeente heeft de verplichting om ook de eerste inrichting (meubilair) en het onderwijsleerpakket te bekostigen.
43000 Algemeen voorschools- en onderwijsbeleid	34 V	I	€ 15.000,-- door grotere doorlooptijd van adviesbedrijf ICS, waardoor het werk nog in 2024 wordt gedaan en de facturen dan dus ook nog komen. € 6.000,-- door minder gemaakte kosten voor leerlingenprognose, omdat deze voor 2023 in 2024 wordt uitgevoerd. De factuur komt later.
43020 Leerlingenvervoer	37 V	I	Op alle onderdelen van het leerlingenvervoer zien we een heel beperkt voordeel, waarvan € 27.000,-- op aangepast schoolvervoer. Op een begroting van circa € 700.000,-- is dit nog geen 4% en daarmee niet verder te concretiseren. Wat betreft gym en schoolvervoer is een voordeel van € 12.000,-- ontstaan. Er is voor gym en schoolzwemmen alleen geboekt en aanbesteed op schoolzwemmen. De samenvoeging van gym en schoolzwemmen is begin 2023 aangevraagd en nog niet doorgevoerd. Voor 2024 is er wel hetzelfde totaalbudget nodig, omdat voor 2023 strak aanbesteed is.
51000 Algemeen sportbeleid	53 V	I	Er is een voordeel van € 28.000,-- die veroorzaakt wordt door de systematiek van de SPUK Sport. Dit is technisch van aard en heeft te maken met een gewijzigde btw-systematiek voor sport. Daarnaast een voordeel van € 14.000,-- op breedtesportimpuls en € 9.000,-- op loonkosten.
51010 Het Ravijn-zwem sport zorg - sport technisch	- 40 N	I	Er is €38.000,-- nadeel door ingeleend personeel. Door ziekte in de vaste formatie moest er op korte termijn vervanging komen.
52000 Exploitatie sportaccommodaties	111 V	I	Er is een rentevoordeel van € 39.000,--, dit wordt toegelicht in programma 6. Daarnaast is er een voordeel op ingeleend personeel binnensport van € 61.000,--. Het gaat daarbij over de vacature voor het beheer van sporthallen en sportzalen, die pas later in 2023 is ingevuld.
52010 Het Ravijn - zwem sport zorg - onderhoud accomm	93 V	I	Er is een rentevoordeel van € 90.000,--, dit wordt toegelicht in programma 6.
52020 Onderhoud sport accommodaties	84 V	I	Er is een rentevoordeel van € 32.000,--, dit wordt toegelicht in programma 6. Daarnaast is er € 42.000,-- minder gasverbruik dan geraamd. Het gasverbruik was door de gewijzigde prijzen en het ontbreken van een representatief referentieverbruik moeilijk in te schatten. Ook was er een zachtere winter.
Overige afwijkingen	24 V	I	Overige afwijkingen zijn het resultaat van kleinere positieve en negatieve verschillen, elk lager dan € 25.000,-- per product.
Totaal lasten	583 V		
Baten			
51000 Algemeen sportbeleid	- 31 N	I	We hebben een lagere subsidie ontvangen dan verwacht voor SPUK Sport (€ 24.000,--), doordat we minder kosten hebben gemaakt.
52000 exploitatie sportaccommodaties	43 V	I	Het voordeel van € 43.000,-- is ontstaan door een meevaller op de huurinkomsten van sportaccommodaties
Overige afwijkingen	16 V	I	Overige afwijkingen zijn het resultaat van kleinere positieve en negatieve verschillen, elk lager dan € 25.000,-- per product.
Totaal baten	28 V		
Mutatie reserves			
Reserve kunst	- 30 N	I	Reserve Kunst: onttrekking niet gedaan, want de investering is nog niet gedaan (uitvoering motie).
Totaal mutatie reserves	- 30 N		
Totaal afwijkingen	581 V		

PROGRAMMA 4 MOBILITEIT EN BEREIKBAARHEID

bedragen x € 1.000

04 Mobiliteit en bereikbaarheid	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Vershil	Rekening 2022
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
Aanleg en reconstructie wegen	- 1.736	- 1.381	- 1.181	199 V	- 1.408
Bermen en sloten	- 812	- 696	- 684	12 V	- 698
Gladheidsbestrijding	- 131	- 128	- 118	10 V	- 152
Onderhoud verhardingen	- 2.170	- 2.254	- 2.202	52 V	- 1.939
Openbaar vervoer	- 219	- 186	- 160	26 V	- 214
Parkeren	- 741	- 828	- 620	207 V	- 708
Straatmeubilair	- 231	- 206	- 181	25 V	- 206
Straatreiniging	- 701	- 693	- 645	48 V	- 649
Verkeer	- 287	- 294	- 225	69 V	- 298
Wegbeheer algemeen	- 1.076	- 1.255	- 1.203	52 V	- 993
Verkeerseducatie	- 84	- 49	- 61	- 11 N	- 82
Ontwikkeling GRP	- 1.829	- 1.569	- 1.801	- 232 N	- 1.800
Aanleg, beheer en onderhoud riolering	- 1.205	- 1.293	- 1.200	93 V	- 1.153
Inkomsten rioolheffing	- 8	- 8	- 1	6 V	- 1
Totaal Lasten	- 11.229	- 10.839	- 10.282	557 V	- 10.301
Baten					
Onderhoud verhardingen	-	110	140	30 V	97
Openbaar vervoer	37	37	38	1 V	36
Parkeren	85	260	103	- 157 N	74
Straatmeubilair	-	-	0	0 V	1
Straatreiniging	1	28	38	10 V	1
Wegbeheer algemeen	60	40	35	- 4 N	37
Verkeerseducatie	37	37	45	8 V	59
Ontwikkeling GRP	-	-	-	-	18
Aanleg, beheer en onderhoud riolering	34	60	60	- 1 N	71
Inkomsten rioolheffing	4.379	4.334	4.403	69 V	4.164
Totaal Baten	4.633	4.906	4.863	- 43 N	4.558
Saldo van baten en lasten	- 6.596	- 5.933	- 5.419	514 V	- 5.744
Mutatie reserves					
Toevoegingen	- 116	- 58	- 58	-	- 120
Onttrekkingen	240	-	-	-	-
Mutatie reserves	124	- 58	- 58	-	- 120
Resultaat	- 6.472	- 5.991	- 5.477	514 V	- 5.864

ANALYSE VERSCHILLEN (> € 25.000,--)

bedragen x € 1.000

Analyse afwijkingen	Vershil	I / S	Toelichting
Lasten			
21000 Aanleg en reconstructie wegen	199 V	I	Het positieve resultaat binnen dit product wordt grotendeels verklaard door lagere doorberekening loonkosten team openbare ruimte van € 45.000,-- en lagere toegerekende rentelasten investeringen van € 127.000,--. Zie voor een nadere toelichting hiervan programma Overhead en Programma 6. Daarnaast is een externe medewerker voor minder uren ingehuurd dan vooraf verwacht. Dit levert een voordeel op van € 17.000,--.
21010 Wegbeheer algemeen	52 V	I	Bij de najaarsnota 2023 zijn de elektrakosten voor openbare verlichting naar boven bijgesteld met € 115.000,--. Door een lager dan verwacht verbruik geeft dit nu een voordeel van € 45.000,--.
21020 Onderhoud verhardingen	52 V	I	Dit voordeel wordt verklaard door lagere toegerekende loonkosten team openbare ruimte van € 15.000,--. Zie voor een nadere toelichting hiervan programma Overhead. Daarnaast zijn er lagere kosten voor wegmarkeringen, straatwerk en kleine asfaltreparaties van € 30.000,-- Dit komt met name door een vertraagde weginspectie waardoor de resultaten laat bekend waren en er geen externe stratenmakers meer beschikbaar waren voor het uitvoeren van de werkzaamheden.
21040 Straatreiniging	48 V	S	Dit positieve resultaat komt grotendeel doordat de nieuwe aanbesteding voor onkruidbeheer beduidend goedkoper is uitgevallen. Daarnaast is het bestek voor onkruidbeheer aangepast waardoor er 2,5 hectare minder oppervlakte is uitbesteed. Dit geeft in totaal een structureel voordeel op onkruidbestrijding van € 35.000,--.
21060 Straatmeubilair	25 V	I	Lagere uitgaven voor ANWB-bewegwijzering van € 11.000,--. Vanwege langdurige ziekte zijn minder werkzaamheden uitgevoerd.
21070 Verkeer	69 V	I	De lagere doorbelasting loonkosten team openbare ruimte geeft een voordeel van € 18.000,--. Zie voor een toelichting programma 99 Overhead. Daarnaast is een externe medewerker voor minder uren ingehuurd dan vooraf verwacht. Dit levert een voordeel op van € 17.000,--. Er is € 19.000,-- minder uitgegeven aan verkeersmaatregelen. Dat komt omdat er in 2023 minder klachten binnen zijn gekomen die om een investering vroegen.
22000 Parkeren	207 V	I	Geen storting van € 162.000,-- in voorziening parkeerbeleid, zie toelichting bij baten. Ook is er een voordeel van € 60.000,-- door lagere toegerekende rentelasten investeringen. Zie voor een nadere toelichting hiervan programma 6 Bestuur, veiligheid en dienstverlening. In het derde kwartaal van 2023 leken de beheerkosten voor de parkeergarage fors lager uit te vallen. Daarom zijn de beheerkosten bij de najaarsnota met € 30.000,-- naar beneden bijgesteld. Door technische problemen en enkele aanrijdingen met de stadsafsluiting zijn er extra kosten gemaakt en is er een tekort ontstaan van € 14.000,-- ten opzichte van de bijgestelde post.
25000 Openbaar vervoer	26 V	I	Dit voordeel komt door lagere toegerekende rentelasten investeringen van € 26.000,--. Zie voor een nadere toelichting hiervan programma 6 Bestuur, veiligheid en dienstverlening.
72000 Ontwikkeling GRP	- 232 N	I	Er is een voordeel vanwege lagere toegerekende rente aan investeringen van € 184.000,-- Zie voor een nadere toelichting hiervan programma 99 Overhead en programma 6 Bestuur, veiligheid en dienstverlening. Daarnaast is er een nadeel vanwege een hogere storting in de voorziening egalisatie rioolheffing van € 411.000,--.
72010 Aanleg, beheer en onderhoud riolering	93 V	I	Lagere beheerkosten riolering van € 83.000,-- Vanwege langdurige ziekte zijn veel werkzaamheden niet uitgevoerd in 2023. Begin 2024 stellen we een tijdelijke vervanger aan om de achterstanden weg te werken.
Overige afwijkingen	17 V	I	Overige afwijkingen zijn het resultaat van kleinere positieve en negatieve verschillen, elk lager dan € 25.000,-- per product.
Totaal lasten	557 V		
Baten			

21020 Onderhoud verhardingen	30 V	I	Er is een voordeel van € 15.000,- uit leges voor degeneratievergoedingen doordat er meer werk is uitgevoerd door de nutsbedrijven dan dat bij de najaarsnota is ingeschat. En een incidentele verkoop van oude klinkers aan een plaatselijke aannemer geeft een voordeel van € 14.000,-.
22000 Parkeren	- 157 N	I	De bijdrage in het "parkeerfonds" i.v.m. de ontwikkeling van de locatie Flex-woningen Nijveldserve ontvangen we, door een vertraagde aanvraag omgevingsvergunning, in 2024. Dit geeft nu een nadeel van € 162.000,-.
72030 Inkomsten rioolheffing	69 V	I	Dit voordeel wordt met name verklaard door hogere opbrengsten voor woningen van € 30.000,-, niet woningen van € 26.000,- en grote lozers van € 15.000,-.
Overige afwijkingen	14 V	I	Overige afwijkingen zijn het resultaat van kleinere positieve en negatieve verschillen, elk lager dan € 25.000,- per product.
Totaal baten	- 43 N		
Mutatie reserves			
-			
Totaal mutatie reserves	-		
Totaal afwijkingen	514 V		

PROGRAMMA 5 WOON EN LEEFOMGEVING

bedragen x € 1.000

05 Woon en leefomgeving	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil	Rekening 2022
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
Bedrijventerreinen	- 559	- 1.168	- 736	433 V	- 6.067
Bestemmingsplannen	- 555	- 930	- 836	94 V	- 748
Bouwgrondexploitatie	- 1.606	- 5.213	- 3.223	1.991 V	- 2.301
Dierplaagbestrijding	- 6	- 6	- 5	1 V	- 6
Grondzaken	- 230	- 313	- 295	18 V	- 270
Herinrichting woonomgeving	- 25	- 24	- 21	2 V	- 25
Huishoudelijk afval	- 3.534	- 3.344	- 3.351	- 7 N	- 3.405
Milieu algemeen	- 515	- 897	- 762	135 V	- 658
Milieubeheer bedrijven	- 913	- 999	- 985	14 V	- 907
Natuur en landschap	- 95	- 128	- 115	14 V	- 100
Openbaar groen	- 2.424	- 2.470	- 2.396	74 V	- 2.525
Structuurplannen	- 10	- 10	- 18	- 8 N	-
Uitvoering Wet geluidhinder	- 24	- 23	- 20	3 V	- 22
Vergunningen volkshuisvesting	- 1.267	- 1.399	- 1.408	- 8 N	- 928
Wonen	- 71	- 410	- 216	194 V	- 76
Woonwagens	- 6	- 13	- 11	2 V	- 3
Speelplaatsen	- 153	- 155	- 107	49 V	- 145
Inkomsten afvalstoffenheffing	- 8	- 8	- 1	7 V	- 1
Verwerking Bedrijfsafval	- 126	- 134	- 122	12 V	- 103
Begraafplaatsen	- 412	- 459	- 452	7 V	- 377
Totaal Lasten	- 12.540	- 18.104	- 15.079	3.025 V	- 18.667
Baten					
Bedrijventerreinen	622	1.223	895	- 327 N	6.453
Bestemmingsplannen	46	132	142	11 V	71
Bouwgrondexploitatie	1.586	5.570	3.657	- 1.913 N	1.794
Grondzaken	37	331	350	19 V	374
Huishoudelijk afval	934	702	814	113 V	860
Milieu algemeen	10	606	467	- 139 N	241
Openbaar groen	55	61	70	9 V	57
Uitvoering Wet geluidhinder	3	3	0	- 2 N	1
Vergunningen volkshuisvesting	780	780	1.086	306 V	1.177
Wonen	-	60	1	- 59 N	-
Woonwagens	23	22	22	0 V	21
Inkomsten afvalstoffenheffing	4.116	3.984	3.971	- 13 N	3.851
Verwerking Bedrijfsafval	83	83	76	- 6 N	89
Begraafplaatsen	448	450	435	- 15 N	479
Totaal Baten	8.743	14.007	11.989	- 2.018 N	15.468
Saldo van baten en lasten	- 3.797	- 4.097	- 3.091	1.007 V	- 3.199
Mutatie reserves					
Toevoegingen	- 156	- 822	- 1.239	- 418 N	- 1.941
Onttrekkingen	148	157	326	169 V	3.889
Mutatie reserves	- 9	- 665	- 914	- 249 N	1.948
Resultaat	- 3.805	- 4.762	- 4.004	758 V	- 1.251

ANALYSE VERSCHILLEN (> € 25.000,--)

bedragen x € 1.000

Analyse afwijkingen	Vershil	I / S	Toelichting
Lasten			
Lasten			
32000 Bedrijventerreinen	433 V	I	<p>In 2023 zijn € 23.000,-- minder kosten bouw- en woonrijp maken voor bedrijventerrein Haarle, omdat de verkopen nog niet zijn afgerond. Deze komen in latere jaren.</p> <p>De kosten van 't Lochter III vallen € 150.000,-- lager uit dan geraamd. Hiervan profiteert Hellendoorn, maar ook de deelnemende marktpartijen, die hierdoor € 90.000,-- meer winstuitkering ontvingen.</p> <p>Van de kosten voor 'woonrijp' maken van de locatie Brandweerkazerne Kasteelstraat schuift € 71.000,-- door naar 2024. We verwachten hier een extra verlies op deze grex van € 15.000,--. Dit bedrag wordt gestort in de voorziening toekomstige verliezen grondexploitaties.</p> <p>Daarnaast komt hier een administratieve overboeking van de grondverkopen naar voren: omdat op bedrijventerrein Haarle geen gronden zijn geleverd, valt de overboeking € 281.000,-- lager uit.</p>
57000 Openbaar groen	74 V	I	<p>Dit voordeel bestaat uit een groot aantal over- en onderschrijdingen waarvan de belangrijkste zijn: Lagere doorbelasting loonkosten van € 86.000,--. Zie voor een nadere toelichting programma Overhead. Lagere toegerekende rente investeringen van € 17.000,--. Zie voor een nadere toelichting programma 6 Bestuur, veiligheid en dienstverlening. Hogere beheerkosten bomen langs wegen van € 44.000,-- door het wegwerken van achterstanden waardoor we nu weer voldoen aan de wettelijke normen. Bij het uitbestede openbaar groen hebben we een nadeel van € 19.000,-- doordat onze aannemers de gestegen brandstofkosten contractueel hebben doorberekend. Ook hebben we meer kosten gemaakt voor renovatie openbaar groen, o.a. door meer meldingen en klachten. Dit geeft een nadeel van € 29.000,--, De overlast van de eikenprocessierups was dit jaar beperkt. Hoewel het budget voor de bestrijding al bij de najaarsnota 2023 met € 25.000,-- naar beneden is bijgesteld hebben we nu nog een voordeel van € 16.000,--.</p>
57020 Speelplaatsen	49 V	I	<p>Door de voorbereiding op het nieuwe speelbeleid hebben we, om kapitaalvernietiging te voorkomen, over 2023 het minimale noodzakelijk onderhoud verricht. Dit geeft op het onderhoudsbudget een voordeel van € 38.000,--.</p>
73000 Huishoudelijk afval	- 7 N	I	<p>Dit product geeft een groot aantal verschillen. De belangrijkste: een lagere doorbelasting loonkosten team van € 73.000,--. Zie voor een nadere toelichting programma 99 Overhead. De hogere doorbelasting goederen en diensten van kostenplaatsen geeft daarnaast een nadeel van € 18.000.</p> <p>De transport- en verwerkings kosten huishoudelijk afval geven in totaal een nadeel van € 18.000,--. Dit komt onder andere door: een voordeel van € 31.000,-- op ingeleend personeel. De ontvangen bijdrage uit knelpuntenpot voor de langdurige ziekte van een medewerker is door een interne miscommunicatie niet besteed. Een voordeel van € 25.000,-- op restafval, omdat er 50 ton minder restafval is ingezameld. Een nadeel van € 18.000,-- op gft, met als oorzaak dat 270 ton meer gft is ingezameld. Beide zijn resultaat van normale schommelingen in het aanbod. Een nadeel van € 68.000,-- op papier, dit komt omdat openstaande facturen uit 2020, 2021 en 2022 op 2023 zijn geboekt (afronding geschil met de verwerker over vervuiling). Tot slot een nadeel van € 20.000,-- bij PMD, omdat er 50 ton meer PMD is ingezameld en er een narekening uit 2020 is ontvangen van € 14.000,--.</p>
74000 Milieu algemeen	135 V	I	<p>Dit is voor circa € 144.000,-- het gevolg van minder uitgaven op de asbestsaneringsopgave. Er wordt meer ingestoken op een wijkaanpak welke in het voortraject meer tijd kost (communicatie en afstemming) waardoor de feitelijke onderzoeken en saneringen pas later plaatsvinden. Hier staat een gelijke aan lagere vergoeding door de provincie tegenover.</p> <p>Daarnaast zij er nog de volgende grotere verschillen. Lagere doorgerekende loonkosten team fysiek domein van € 21.000,--. Zie nadere toelichting programma 99 Overhead.</p>

			Verder is er een nadeel voor het onderdeel duurzaamheid van € 19.000,--. Belangrijkste oorzaak zijn hogere kosten voor inhuur van communicatie voor het traject totstandkoming windbeleid.
81010 Bestemmingsplannen	94 V	I	Lagere doorgerekende loonkosten team fysiek domein geeft een voordeel van € 41.000,--. Zie nadere toelichting programma 99 Overhead. Daarnaast is een externe medewerker voor minder uren ingehuurd dan vooraf verwacht. Dit levert een voordeel op van € 23.000,--. Het veegplan (allerlei kleinere aanpassingen van de bestemmingsplannen over de laatste jaren) is later in procedure gegaan waardoor een deel van de advieskosten doorschuiven naar 2024. Dit geeft nu een voordeel van € 16.000,--.
82000 Bouwgrondexploitatie	1.991 V	I	Er is in 2023 niet woonrijp gemaakt in Daarle West, omdat de laatste kavels nog niet geleverd zijn. De geraamde kosten (€ 140.000,--) komen ná 2023. In 2023 is grex De Heemtuin afgesloten. Voor de enkele nog te maken kosten is een voorziening getroffen. Per saldo vielen de kosten € 193.000,-- lager uit dan verwacht werd: een echte meevaller, die leidt tot een beter exploitatieresultaat (zie baten). Er zijn veel ambtelijke uren gemaakt voor Hellendoorn Noord, € 30.000,-- meer dan geraamd. De uitgifte van de gronden heeft veel tijd gekost. De directe uitgaven zijn achtergebleven door vertraging in de werkzaamheden, maar ook doordat de kosten lager liggen: in totaal € 217.000,-- minder dan begroot. De geraamde laatste kosten voor de afronding van grex De Branderij (€ 79.000,--) waren niet nodig. De afrondende werkzaamheden aan grex Schoolstraat hebben nog niet plaatsgevonden, omdat er volop gebouwd werd. Hierdoor liggen de kosten € 62.000,-- lager. Ook komen de werkzaamheden voor de grex aan de Leerlooierstraat later, waardoor er € 205.000,-- minder werd uitgegeven. De eerder gemaakte kosten voor De Grave in Haarle zijn ingebracht in de grex. Maar de grondaankopen konden nog niet worden afgerond in 2023. Per saldo komen hierdoor de gemaakte kosten € 1,9 miljoen lager uit dan verwacht. Hoewel deze grex van origine nog sluitend was, wordt inmiddels een verlies verwacht van € 138.000,--. Onder andere door de verwachte vertraging die wordt opgelopen door het hoger beroep dat tegen het bestemmingsplan is aangespannen. Er is hiervoor is een voorziening getroffen. Tot slot staat hier de administratieve overboeking van de verkochte percelen. Per saldo werd er voor woningbouw € 479.000,-- meer geleverd dan geraamd. Dit leidt tot een negatief resultaat op deze post.
83000 Wonen	194 V	I	De aanvraag bouwvergunning door de ontwikkelaar van het project flexwoningen Nijveldserve vindt pas plaats in 2024. De te maken kosten schuiven hierdoor ook door naar 2024 en geeft nu een voordeel van € 177.000,--. Daarnaast nog enkele kleine verschillen/ mutaties.
83020 Vergunningen volkshuisvesting	- 8 N	I	Er is een bedrag van € 121.000,-- gestort in de voorziening dubieuze debiteuren i.v.m. de onzekere opbrengst leges omgevingsvergunning van 2 grotere aanvragen voor de bouw van zonneparken. Lagere kosten invoering Omgevingswet van € 54.000,--. Het voordeel is gestort in de reserve invoeringskosten Omgevingswet. De lagere kosten zijn ontstaan door onder andere de temporisering van de impactanalyse en de omgevingsvisie. Een lagere doorbelasting loonkosten team fysiek domein geeft een voordeel van € 17.000,--. Zie voor een nadere toelichting programma 99 Overhead. Daarnaast bleek dat een openstaande vacature ook via externe inhuur niet was in te vullen wat op dit product een voordeel geeft van € 30.000,--.
Overige afwijkingen	71 V	I	Overige afwijkingen zijn het resultaat van kleinere positieve en negatieve verschillen, elk lager dan € 25.000,-- per product.
Totaal lasten	3.025 V		

Baten			
32000 Bedrijventerreinen	- 327 N	I	Er zijn wel gronden verkocht op bedrijventerrein Haarle, maar nog niet geleverd. Ten opzichte van de raming valt dit € 281.000,-- nadelig uit. 't Lochter III is in 2023 afgesloten. De laatste winstneming van € 107.000,-- was niet geraamd, dus een voordeel. De administratieve overboeking van de minder gemaakte kosten van 't Lochter, de Brandweerlocatie en Haarle, leidt hier tot een nadeel van € 156.000,-- in totaal.
73000 Huishoudelijk afval	113 V	I	De baten voor het transport en verwerking van huishoudelijk afval geven in totaal een voordeel van € 111.000,--. De belangrijkste verschillen zijn: een hogere opbrengst voor PMD € 116.000,--, omdat verrekende vergoedingen uit voorgaande jaren zijn uitbetaald. Daarnaast door een lagere opbrengst van € 40.000,-- op papier. De opbrengsten van de verkoop van papier waren juist begroot, maar de verwerker heeft de opslag- en sorteerkosten direct afgetrokken van de papieropbrengsten (hierdoor pakken de lasten ook lager uit). Tot slot door een hogere opbrengst van € 39.000,-- voor verpakkingsglas. Net als bij PMD heeft de verwerker nog verrekende vergoedingen uit voorgaande jaren uitbetaald.
74000 Milieu algemeen	- 139 N	I	Lagere provinciale subsidie asbestbodemsaneringsopgave van € 144.000,--. Zie ook toelichting bij lasten.
82000 Bouwgrondexploitatie	- 1.913 N	I	De verkochte gronden in Daarle West zijn nog niet geleverd in 2023, maar begin 2024. Een (tijdelijk) nadeel van € 118.000,-- . Grex De Heemtuin is in 2023 afgesloten. De lagere kosten hebben gezorgd dat de verliesvoorziening volledig kon vrijvallen (€ 145.000,--) en er zelfs een winst kon worden genomen op dit project! (€ 45.000,--). Er werd voor € 564.000,-- meer kavels verkocht en geleverd in Hellendoorn Noord dan werd verwacht. De verwachte vrijval van de voorziening kwam wat lager uit dan in de najaarsrapportage ingeschat was (€ 44.000,--), maar was alsnog € 335.000,--. De verliesvoorziening voor De Branderij was niet geheel nodig: bij de afsluiting van dit project kon hierdoor € 58.000,-- vrijvallen. Op grex Schoolstraat hebben we een tussentijdse winst genomen van € 35.000,--. De vergoeding in de aanleg van voorzieningen in grex Leerlooierstraat kwam eerder binnen dan geraamd (€ 41.000,-- V). Doordat de kosten op woningbouwexploitaties achterbleven (zie lasten) werd er in totaal € 2,7 miljoen administratief overgeheveld (N).
83000 Wonen	- 59 N	I	De verwachte subsidie voor het project flex-woningen Nijveldserve ontvangen we in 2024. Dit geeft nu een nadeel van € 60.000,--. Zie ook toelichting bij lasten.
83020 Vergunningen volkshuisvesting	306 V	I	Hogere opbrengst leges omgevingsvergunning van € 322.000,-- door een piek van aanvragen in de maand december 2023 als gevolg van de overgang naar de nieuwe Omgevingswet.
Overige afwijkingen	3 V	I	Overige afwijkingen zijn het resultaat van kleinere positieve en negatieve verschillen, elk lager dan € 25.000,-- per product.
Totaal baten	- 2.018 N		
Mutatie reserves			
Bufferreserve egalisatie winstnemingen bedrijven	- 92 N	I	Finale winstneming van Lochter III (€ 107.000,--) wordt gestort in de bufferreserve, de extra aanvulling van de verliesvoorziening Brandweerkazerne (€ 7.000,--) komt ten laste van de bufferreserve, evenals het gedeeltelijk terugdraaien van de tussentijdse winstneming op bedrijventerrein Haarle (€ 8.000,--).

Bufferreserve egalisatie winstnemingen GE	- 58 N	I	Er werd € 44.000,- minder in de bufferreserve gestort omdat de vrijval van de voorziening Hellendoorn Noord lager was. De aanvulling van de voorziening voor De Grave (€ 138.000,-) wordt gedekt uit een bijdrage uit de bufferreserve. Er werden een aantal tussentijdse winstneming teruggedraaid (€ 65.000,-) ten laste van de reserve, maar ook een nieuwe tussentijdse winsten genomen (€ 35.000,-) en gestort in de bufferreserve. De finale winstneming/vrijval voorziening van De Heemtuin (€ 190.000,-) en De Branderij (€ 58.000,-) werd in de bufferreserve gestort.
Reserve duurzame energiemaatregelen	- 45 N	I	Lagere kapitaallasten op duurzame energie-investeringen (over alle programma's) leiden tot een hogere storting in de reserve.
Reserve invoeringskosten omgevingswet	- 54 N	I	Het voordeel van de lagere uitgaven voor de invoering van de omgevingswet is gestort in de reserve invoeringskosten omgevingswet.
Totaal mutatie reserves	- 249 N		
Totaal afwijkingen	758 V		

PROGRAMMA 6 BESTUUR, VEILIGHEID EN DIENSTVERLENING

bedragen x € 1.000

06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil	Rekening 2022
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
Algemene baten en lasten	- 1.725	- 346	- 26	320 V	- 3
Bestuurlijke samenwerking en deelnemingen	- 612	- 560	- 578	- 17 N	- 565
Burgerlijke stand	- 221	- 243	- 224	19 V	- 209
Internationale contacten	- 3	- 18	- 18	1 V	- 8
Ondersteuning veiligheidsketen	- 2.473	- 2.423	- 2.388	35 V	- 2.282
Onroerende-zaakbelastingen	- 1	- 1	-	1 V	-
Openbare orde	- 286	- 396	- 412	- 15 N	- 416
Overige burgerzaken	- 53	- 94	- 75	19 V	- 73
Rampenbestrijding	- 49	- 57	- 50	7 V	- 49
Reisdocumenten	- 135	- 185	- 190	- 5 N	- 229
Rijbewijzen	- 161	- 165	- 155	9 V	- 195
Uitvoering Wet WOZ	- 442	- 556	- 532	24 V	- 425
Verkiezingen	- 111	- 207	- 175	32 V	- 117
Treasury	25	- 820	- 1.787	- 967 N	- 43
Gemeenteraad	- 718	- 808	- 795	13 V	- 759
College van B&W	- 969	- 1.306	- 1.252	54 V	- 1.555
Beheer overige gebouwen en gronden	- 239	- 197	- 157	39 V	- 219
Hondenbelasting	-	1	-	- 1 N	- 41
Handhaving Openbare orde	- 611	- 615	- 569	46 V	- 522
Brandkranen	- 22	- 22	- 21	1 V	- 19
Totaal Lasten	- 8.807	- 9.018	- 9.403	- 385 N	- 7.727
Baten					
Algemene baten en lasten	100	100	10	- 90 N	3
Burgerlijke stand	96	64	71	6 V	65
Internationale contacten	-	-	-	-	-
Onroerende-zaakbelastingen	9.142	9.011	9.371	360 V	8.988
Openbare orde	-	-	-	-	164
Overige burgerzaken	23	23	20	- 2 N	17
Reisdocumenten	61	153	178	25 V	210
Rijbewijzen	140	140	133	- 7 N	140
Uitkering gemeentefonds	62.303	65.370	66.191	821 V	62.719
Uitvoering Wet WOZ	11	11	9	- 1 N	9
Integratie-uitkering sociaal domein	3.410	3.780	3.739	- 41 N	4.446
Treasury	569	2.722	2.956	234 V	1.873
College van B&W	-	99	440	341 V	748
Beheer overige gebouwen en gronden	286	323	317	- 5 N	769
Hondenbelasting	-	-	- 0	- 0 N	- 1
Handhaving Openbare orde	114	54	46	- 9 N	40
Totaal Baten	76.255	81.850	83.482	1.632 V	80.189
Saldo van baten en lasten	67.448	72.832	74.079	1.247 V	72.462
Mutatie reserves					
Toevoegingen	- 877	- 12.452	- 12.290	163 V	- 15.941
Onttrekkingen	916	10.018	9.373	- 645 N	9.462
Mutatie reserves	39	- 2.435	- 2.917	- 483 N	- 6.480
Resultaat	67.487	70.398	71.162	764 V	65.982

ANALYSE VERSCHILLEN (> € 25.000,--)

bedragen x € 1.000

Analyse afwijkingen	Vershil	I / S	Toelichting
Lasten			
10110 College van B&W	54 V	I	Conform de circulaire van BZK moet bij de actuariële waardeberekeningen per 31 december 2023 rekening worden gehouden met een rekenrente van 3,16%. Dit betekent dat er € 87.000,-- gestort moet worden. Er is rekening gehouden met een storting van € 129.000,--. Door de stijging van de rekenrente levert dit een voordeel op van € 42.000,--. Daarnaast door het vertrek van een wethouder in het laatste kwartaal van 2023 is er een voordeel van € 12.000,-- op de apparaatskosten.
10200 Verkiezingen	32 V	I	Vanwege de hogere kosten van de provinciale verkiezingen was de verwachting dat vergelijkbare uitgaven zouden worden gedaan voor de landelijke verkiezingen. Daarnaast is er een voordeel van € 14.500,-- wegens het niet plaatsnemen van de mobiele verkiezingsborden in verband met de langere doorlooptijd van de vergunningsaanvraag en de levertijd.
10300 Beheer overige gebouwen en gronden	39 V	I	Er is minder rente toegerekend ivm een lagere renteomslag wegens extra opbrengst schatkistbankieren
10800 Algemene baten en lasten	329 V	I	Van het bedrag van € 114.000,-- dat bij het collegeprogramma beschikbaar is gesteld voor ondersteuning vanuit Overhead is in 2023 € 54.000,-- onbesteed gebleven. Omdat het geld halverwege het jaar beschikbaar kwam, is pas vanaf dat moment begonnen met werven van personeel waardoor niet het gehele bedrag besteed is. De beleidsnota investeren waarderen en afschrijven ligt in Q1 2024 aan de raad en niet in 2023. Het idee om de stelpost kapitaallasten hiervoor in te zetten, is hierdoor niet doorgegaan. Dit levert een voordeel van € 112.000,-- op. De storting in de voorziening voor dubieuze debiteuren valt mee (€ 35.000,--). Jaarlijks bekijken we volgens een vastgestelde methode welk bedrag we moeten storten in de voorziening. De stelpost rijksvoornemens is niet volledig aangewend: voor de gereserveerde middelen voor de Wet goed verhuurderschap, de versterking anti-discriminatie en de ambulantisering GGZ is nog geen beleid opgesteld in 2023, waardoor € 67.000,-- over bleef. Van de gereserveerde vergoedingen vanuit coronamiddelen is € 22.000,-- niet ingezet. De post onvoorzien was niet volledig nodig, waardoor € 30.000,-- overbleef.
10500 Treasury	- 967 N	I	Bij de bestuursrapportage én bij de najaarsrapportage zijn de ramingen voor renteopbrengsten uit schatkistbankieren verhoogd. Dit leidt tot een lagere toegerekende rente (rente-omslag) die terug is te vinden op alle producten waar investeringen voor zijn gedaan in het verleden. Bij de bestuursrapportage zijn alle toerekeningen gewijzigd: de renteomslag daalde van 1,9% naar 1,2%. Omdat het erg arbeidsintensief is, is de rente-omslag bij de najaarsrapportage niet bijgesteld en doorgerekend naar de producten. Bij de jaarrekening zijn we verplicht dit wél te doen. De rente-omslag daalde nogmaals tot 0,35%. Het verschil in doorbelaste rentekosten (0,35% versus 1,2%) laat op deze plek een nadeel zien van € 967.000,--, maar voor exact het zelfde bedrag aan voordelen op de producten.
10820 Handhaving Openbare orde	46 V	I	Dit verschil komt met name door een lagere doorbelasting loonkosten team fysiek domein van € 33.000,--. Zie voor een nadere toelichting programma 99 Overhead. Daarnaast bleek dat een openstaande vacature ook via externe inhuur niet was in te vullen, wat op dit product een voordeel geeft van € 11.000,--.
10830 Ondersteuning veiligheidsketen	35 V	I	De jaarrekening 2022 van de Veiligheidsregio viel € 35.000,-- voordelig uit (deel Hellendoorn). Dit bedrag is teruggestort naar de gemeente.
Overige afwijkingen	46 V	I	Overige afwijkingen zijn het resultaat van kleinere positieve en negatieve verschillen, elk lager dan € 25.000,-- per product.
Totaal lasten	- 385 N		

Baten			
10110 College van B&W	341 V	I	Conform de circulaire van BZK moet bij de actuariële waardeberekening per 31 december 2023 rekening worden gehouden met een rekenrente van 3,16%. Dit betekent dat er naast de vrijval aan pensioenverplichtingen voor de (oud)wethouders ook € 284.000,-- vrij kan vallen aan pensioenverplichtingen voor de reeds gepensioneerde wethouders. Conform bestaand beleid wordt deze vrijval ten gunste van de financieringsreserve gebracht. De vrijval uit de voorziening wachtgeld oud wethouders bedraagt € 155.000,--. Er is rekening gehouden met een vrijval van € 98.000,--, dit levert een voordeel op van € 57.000,--.
10230 Reisdocumenten	25 V	I	In 2023 is een grotere vraag naar reisdocumenten geweest als gevolg van de reisbeperkingen in de coronapandemie.
10500 Treasury	234 V	I	Er is nóg meer rente op de rekening bij het schatkistbanieren ontvangen dan verwacht werd (er is 2x een bijstelling geweest bij burap en narap), evenals op de rekening courant van de SVn.
10610 & 10620 Onroerende-zaakbelastingen	360 V	I	Het grootste verschil wordt veroorzaakt door een lagere vermindering. Dat is een bedrag van € 263.000,--. De verminderingen zijn voorzichtig begroot omdat in 2022 een andere manier van waardering van de panden is toegepast en onzeker was wat dit voor de verminderingen zou doen. Daarnaast is € 97.000,-- meer aan opbrengst ontvangen. Een afwijking van circa 1% wat bij de OZB een zeer acceptabele afwijking is.
10700 Uitkering gemeentefonds	821 V	I	Bij de decembercirculaire zijn nog extra middelen toegekend. Dit was niet eerder bekend, waardoor de begroting niet aangepast kon worden. Een deel van de uitgaven zijn ter dekking van taken in 2023. Een groot deel van de middelen zijn bestemd voor taken die niet eerder opgepakt kunnen worden dan in 2024. Deze middelen worden via de resultaatbestemming voor deze taken gereserveerd.
10710 Integratie-uitkering sociaal domein	- 41 N	S	Door een wijziging van de aantallen in oktober is de integratie-uitkering lager dan begroot.
10800 Algemene baten en lasten	- 90 N	I	Om de winkeliers in het centrum tegemoet te komen hebben we in 2023, evenals in de voorgaande jaren, de reclamebelasting niet geïnd (€ 100.000,--).
Overige afwijkingen	- 18 N	I	Overige afwijkingen zijn het resultaat van kleinere positieve en negatieve verschillen, elk lager dan € 25.000,-- per product.
Totaal baten	1.632 V		
Mutatie reserves			
VAR	- 180 N	I	Op basis van de werkelijke uitgaven en inkomsten van projectleiding/architect totaalplan herinrichting Huis voor Cultuur en Bestuur, Flexwoningen Nijveldserf en Vitaliteitsregeling hoefde er € 180.000,-- minder vanuit de VAR te worden bijgedragen.
Financieringsreserve	- 284 N	I	De financieringsreserve wordt ook gebruikt voor egalisatie van de voorziening APPA. De voorziening APPA is te hoog. Daarom wordt € 284.000,-- gestort in de financieringsreserve. Dit verloopt voor de exploitatie budgettair neutraal.
Reserve WWB	- 18 N	I	Het saldo van de gebundelde uitkering minus de uitkeringslasten is in 2023 € 348.000,-- in plaats van de geraamde € 330.000,--. Conform bestaand beleid wordt het saldo toegevoegd aan de reserve WWB (= Participatiewetuitkeringen, IOAW en IOAZ)
Totaal mutatie reserves	- 483 N		
Totaal afwijkingen	764 V		

PROGRAMMA OVERHEAD

bedragen x € 1.000

99 Overhead	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Vershil	Rekening 2022
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
Personeel	- 8.977	- 9.391	- 9.194	197 V	- 8.608
Personeel en organisatie	- 735	- 895	- 939	- 45 N	- 805
Organisatieaangelegenheden	- 59	- 83	- 79	4 V	- 15
Financien en belastingen	- 338	- 441	- 373	68 V	- 297
Huisvesting	- 1.097	- 1.103	- 1.012	91 V	- 920
Automatisering	- 1.916	- 1.933	- 1.937	- 4 N	- 1.716
Communicatie	- 99	- 71	- 43	29 V	- 40
Juridische zaken	- 37	- 37	- 44	- 6 N	- 33
Facilitaire zaken	- 612	- 609	- 648	- 39 N	- 555
Overige ondersteuning	- 130	- 77	187	263 V	104
Totaal Lasten	- 14.001	- 14.641	- 14.082	559 V	- 12.884
Baten					
Personeel	57	92	150	58 V	152
Personeel en organisatie	-	-	-	-	8
Financien en belastingen	2	2	2	1 V	1
Huisvesting	- 0	40	45	5 V	- 0
Automatisering	-	-	0	0 V	0
Communicatie	29	29	26	- 3 N	24
Facilitaire zaken	10	10	11	1 V	20
Overige ondersteuning	-	50	-	- 50 N	- 0
Totaal Baten	98	223	235	12 V	205
Saldo van baten en lasten	- 13.903	- 14.418	- 13.847	570 V	- 12.679
Resultaat	- 13.903	- 14.418	- 13.847	570 V	- 12.679

ANALYSE VERSCHILLEN (> € 25.000,--)

bedragen x € 1.000

Analyse afwijkingen	Verschil	I / S	Toelichting
Lasten			
10400 Personeel	197 V	I	Het voordeel heeft deels te maken met het voordeel op de knelpuntenpot van € 78.000,-- . Daarnaast is een deel van de ontvangen sociale premies niet ingezet ter vervanging en is vacatureruimte niet ingevuld (€ 151.000,--). Het restant betreft diverse kleine nadelige afwijkingen.
10410 Personeel en organisatie	- 45 N	I	Er wordt € 17.000,-- overschreden op het opleidingsbudget. Dit heeft te maken met de toename van ontwikkelassessments en medische coachingsgesprekken. € 16.000,-- wordt veroorzaakt door een overschrijding op het ARBO budget wegens het uitvoeren van een RI&E voor meerdere locaties en meer agressietrainingen. En € 20.000,-- wordt veroorzaakt door prijsstijgingen van het salarispakket, waarvan de factuur pas eind van het jaar is ontvangen.
10430 Financien en belastingen	68 V	I	Het voordeel ontstaat door minder uitbesteding van werkzaamheden en ondersteuning (€ 29.000,--) en lagere accountantskosten door een systeemwijziging (€ 36.000,--). De accountantkosten moeten nu geboekt worden in het jaar van de controle, dus 2024, terwijl in het verleden het geboekt moest worden in het jaar waarover de controle ging. Dit is dus een eenmalig voordeel.
10440 Huisvesting	91 V	I	Wordt met name veroorzaakt door toegerekende rentekosten
10460 Communicatie	29 V	I	Er is een voordeel van € 11.000,-- op de adviseurkosten. Dit heeft te maken dat werkzaamheden intern zijn uitgevoerd. Daarnaast is een voordeel van € 7.500,-- voor de publieksvoorlichting voor energiearmoede. De rest zijn overige kleine afwijkingen.
10480 Facilitaire zaken	- 39 N	I	Het nadeel wordt grotendeels veroorzaakt door de gestegen schoonmaakkosten (€ 30.000,--). Het restant betreft kleine diverse afwijkingen.
10490 Overige ondersteuning	263 V	I	Er is een voordeel van € 91.000,-- op het archiefbeheer, voornamelijk doordat de werkzaamheden intern zijn uitgevoerd, in plaats van extern uitbesteed. Doordat er meer overhead is doorbelast naar de investeringen en grexen hebben we een voordeel € 120.000,-- . Daarnaast is wegens een administratieve doorbelasting is een voordeel van € 50.000,-- aan de lasten en een nadeel van € 50.000,-- aan de baten ontstaan.
Overige afwijkingen	- 5 N	I	Overige afwijkingen zijn het resultaat van kleinere positieve en negatieve verschillen, elk lager dan € 25.000,-- per product.
Totaal lasten	559 V		
Baten			
10400 Personeel	58 V	I	Twee medewerkers zijn gedetacheerd naar een andere gemeente.
	- 50 N	I	Wegens een administratieve doorbelasting is een nadeel van € 50.000,-- aan de baten en een voordeel van € 50.000,-- aan de lasten ontstaan.
Overige afwijkingen	4 V	I	Overige afwijkingen zijn het resultaat van kleinere positieve en negatieve verschillen, elk lager dan € 25.000,-- per product.
Totaal baten	12 V		
Mutatie reserves			
Overige afwijkingen	-		
Totaal mutatie reserves	-		
Totaal afwijkingen	570 V		

WET NORMERING BEZOLDIGING TOPFUNCTIONARISSEN PUBLIEKE EN SEMIPUBLIEKE SECTOR (WNT)

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT), is in 2013 in werking getreden. Het doel van de WNT is het tegengaan van bovenmatige beloningen en ontslagvergoedingen bij instellingen in de (semi) publieke sector. Op grond van de WNT worden de inkomens en ontslagvergoedingen van topfunctionarissen bij instellingen met een publieke taak genormeerd en openbaar gemaakt. Jaarlijks worden de bezoldigingsnormen aangepast bij ministeriële regeling (geïndexeerd).

Op grond van de WNT mag het inkomen van topfunctionarissen in de (semi) publieke sector behoudens overgangsrecht maximaal 100% van het ministersalaris zijn. Het voor de gemeente Hellendoorn toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2023 € 223.000,- (1. Algemeen bezoldigingsmaximum).

Uit hoofde van de WNT zijn de WNT, het Uitvoeringsbesluit WNT, Uitvoeringsregeling WNT en de Beleidsregels WNT 2023 als uitgangspunt gehanteerd.

Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling inclusief degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt.

Bezoldigingsgegevens									
Functiegegevens		R.J.P. Willemsen		R.J.P. Willemsen		A.M. Ouweland		A.T. van der Wulp	
Functie(s)		Gemeentesecretaris/Algemeen directeur		Projectleider staf *		Gemeentesecretaris/Algemeen directeur		Griffier	
Jaar		2022	2023	2023	2022	2023	2022	2023	
Duur dienstverband		1/1 - 31/12	1/1 - 29/4	30/4 - 31/12	nvt	6/3 - 31/12	nvt	1/6 - 31/12	
Omvang dienstverband (in fte)		1,0	1,0	1,0	nvt	1,0	nvt	1,0	
Dienstbetrekking		ja	ja	ja	nvt	ja	nvt	ja	
Bezoldiging									
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding		112.623	37.602	69.000	nvt	87.315	nvt	46.867	
Beloningen betaalbaar op termijn		20.325	6.392	12.946	nvt	14.369	nvt	6.509	
Totale bezoldiging		132.948	43.994	81.946	nvt	101.684	nvt	53.376	
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum		216.000	72.704	150.296	nvt	183.899	nvt	130.745	
Motivering indien overschrijding		nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	

*Functionaris wordt tot uiterlijk twee jaren aangemerkt als topfunctionaris in verband met de functie als projectleider staf tot en met 30-04-2026.

Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12 2023

Gegevens 2023			
bedragen x € 1		M. Frensel	
Functiegegevens		Interim Griffier	
Kalenderjaar		2023	2022
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)		01/01 tm 31/05	n.v.t.
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar		5,0	n.v.t.
Omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar		657	n.v.t.
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum			
Maximum uurtarief in het kalenderjaar		212	206
Maxima op basis van de normbedragen per maand		147.500	n.v.t.
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12		139.284	
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)			
Bezoldiging in de betreffende periode		79.389	n.v.t.
Bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12		79.389	
-/ Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag		N.v.t.	
Bezoldiging		79.389	
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan		N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling		N.v.t.	

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2023 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Rechtmatigheids- verantwoording

Vanaf het boekjaar 2023 verklaart het college zelf aan de raad of de gemeente (financieel) rechtmatig heeft gehandeld. Dat gaat in de gemeenterekening volgens een wettelijk verplicht model.

Raadsbesluiten voor de rechtmatigheidsverantwoording

- Financiële verordeningen en normenkader 2023 van 31 oktober 2023 (2023-019260):
- Verordening financieel beleid, beheer en organisatie gemeente Hellendoorn 2023
- Een verantwoordingsgrens van 1%
- Het normenkader voor de rechtmatigheidsverantwoording
- Begrotingsrechtmatigheid van 5 maart 2024 (2024-001997)

Rapportage van de rechtmatigheid

De raad heeft de verantwoordingsgrens voor de rechtmatigheidsverantwoording vastgesteld op 1% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves. Als het totaal aan geconstateerde afwijkingen boven deze grens uitkomt, worden alle rechtmatigheidsfouten gerapporteerd en toegelicht in dit hoofdstuk met maatregelen om afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Als het totaal van alle afwijkingen onder deze grens uitkomt, worden de geconstateerde afwijkingen cijfermatig alleen in de tabel van dit hoofdstuk gerapporteerd en volgt een verdere toelichting in de paragraaf bedrijfsvoering.

Op 5 maart 2024 heeft de raad besloten dat net als in vorige boekjaren hogere of lagere baten of lagere lasten dan begroot in deze jaarrekening "tijdig zijn gemeld" en daarmee geen begrotingsonrechtmatigheid zijn. Het college zal deze begrotingsafwijkingen na afronding van de jaarrekeningcontrole 2023 in een afzonderlijke rapportage aan de auditcommissie rapporteren en met de auditcommissie evalueren. Hierna volgen dan aanvullende regels voor de begrotingsrechtmatigheid voor de jaarrekeningen vanaf 2024.

Verantwoordelijkheid college van burgemeester en wethouders (wettelijk verplicht model)

De baten en lasten en de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten en de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Namelijk het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, en de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, en de balansmutaties in overeenstemming zijn met de door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op 31 oktober 2023 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag, omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de raad bepaald en bedraagt 1% (maximaal 3) van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 1.311.191,--.

Bevindingen

Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten en de balansmutaties wel rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

De geconstateerde afwijkingen zijn:

criterium	Bedrag
Begrotingscriterium	
1.A Overschrijding lasten programma's	0
1.B Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten)	118.515
2. Ongeautoriseerde reservemutaties	0
3. Overschrijding van baten en/of onderschrijding van lasten en baten die niet tijdig zijn gemeld	0
Subtotaal onrechtmatigheden begrotingscriterium	118.515
4. Totaal van begrotingsonrechtmatigheden (onderdeel 1 en 2) dat past binnen het vooraf vastgestelde beleid. Acceptabele investeringsbudgetoverschrijdingen:	24.749
Resterend saldo aan begrotingsonrechtmatigheden	93.766
Voorwaardencriterium	
5. Inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed	203.047
6. Subsidie onrechtmatigheden	0
7. Sisa onrechtmatigheden	0
8. Primitieve begroting (geen goedkeur)	7.000
Subtotaal onrechtmatigheden voorwaardencriterium	210.047
Misbruik & Oneigenlijk gebruik criterium	
9. Geen bevindingen	0
Subtotaal onrechtmatigheden M&O criterium	0
Totaal van onrechtmatigheden (bruto exclusief acceptabel)	328.562

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf beschrijft het college ook welke actie ondernomen wordt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Controleverklaring

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de gemeenteraad van de gemeente Hellendoorn

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van de gemeente Hellendoorn te Nijverdal gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van de baten en lasten over 2023 en van het vermogen van de gemeente Hellendoorn op 31 december 2023 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

De jaarrekening bestaat uit:

- ▶ het overzicht van baten en lasten over 2023;
- ▶ de balans per 31 december 2023;
- ▶ de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen, waaronder de rechtmatigheidsverantwoording van het college van burgemeester en wethouders over de financiële rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties over 2023;
- ▶ de SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen; en
- ▶ de bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat is vastgesteld door de gemeenteraad op 6 december 2016 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2023. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Hellendoorn zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 1.200.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2023. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met de gemeenteraad overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 100.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa- of WNT-redenen relevant zijn.

Controleaanpak frauderisico's

Wij hebben risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg zijn van fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in de gemeente en haar omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het college van burgemeester en wethouders inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de gemeenteraad toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd zoals bijvoorbeeld ook het integriteitsbeleid, de klokkenluidersregeling en de incidentenregistratie. Daarnaast heeft het college van burgemeester en wethouders een frauderisicoanalyse opgesteld / een frauderisicoanalyse is nog onderhanden waarin frauderisico's worden geïdentificeerd. Deze frauderisicoanalyse is gedeeld met de gemeenteraad. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij het college en de gemeenteraad.

De door ons geïdentificeerde frauderisico's en uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn als volgt:

Frauderisico	Onze controlewerkzaamheden en observaties
<p><i>Het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het management</i></p> <p>Op grond van onze controlestandaarden gaan wij uit van de veronderstelling dat er altijd een risico aanwezig is op doorbreking van interne beheersingsmaatregelen door het management en het college van burgemeester en wethouders. Hierdoor veronderstellen wij dat een risico op verslaggevingsfraude bestaat.</p> <p>Meer concreet zien wij het risico van het doorbreken van maatregelen van interne beheersing door het management en het college van burgemeester en wethouders met name in:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn gemaakt; ▶ De betrouwbaarheid van schattingen en schattingsprocessen; ▶ Significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening. 	<p>Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing in de processen voor het genereren en verwerken van journaalposten en het maken van schattingen.</p> <p>Wij hebben journaalposten geselecteerd op basis van risicocriteria en hierop specifieke controlewerkzaamheden verricht. Deze werkzaamheden omvatten onder meer inspectie van informatie uit brondocumenten. Wij hebben wel/geen significante transacties buiten de normale bedrijfsuitoefening geïdentificeerd.</p> <p>Daarnaast hebben wij op basis van risicocriteria specifieke controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van belangrijke schattingen van het college van burgemeester en wethouders waaronder:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ De waardering van vaste activa; ▶ De waardering van debiteuren en andere vorderingen; ▶ Het toereikend zijn van voorzieningen. <p>Wij hebben in het bijzonder aandacht gehad voor het inherente risico van vooringenomenheid van het college van burgemeester en wethouders bij deze posten en daarbij tevens aandacht besteed aan de risico's die voortkomen uit nevenfuncties.</p> <p>Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude ten aanzien van het doorbreken van de interne beheersing door het college van burgemeester en wethouders.</p>

Het in de controlestandaarden veronderstelde frauderisico rondom de opbrengstverantwoording is door ons weerlegd. Een gemeente laat zich typeren als een meerdoelenbestedingshuishouding en is daarmee inherent niet gericht op het verwerven van opbrengsten. De van toepassing zijnde opbrengstenstromen (voornamelijk algemene en specifieke uitkeringen en gemeentelijke heffingen), de transparante wijze van totstandkoming hiervan en de relatief beperkte omvang van de beïnvloedbare opbrengstenstromen zorgen ervoor dat het frauderisico rond de opbrengstverantwoording als geheel door ons als een niet-significant risico is aangemerkt. Wij hebben tijdens onze controle geen specifieke aanwijzingen gekregen voor (een vermoeden van) fraude.

Controleaanpak veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie

Zoals toegelicht in het onderdeel 'paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing' in de jaarstukken, heeft het college van burgemeester en wethouders een beoordeling opgesteld van de mogelijkheden van de gemeente om de risico's vanuit de normale bedrijfsvoering financieel op te vangen en de bedrijfsvoering zonder tussenkomst van de provinciale toezichthouder voort te zetten.

Onze werkzaamheden hebben bestaan uit:

- ▶ Het uitvoeren van een risicoanalyse gericht op het risico dat er gerede twijfel bestaat over de mogelijkheden om de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen, zonder tussenkomst van de toezichthouder.
- ▶ Het kennisnemen van de analyse in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van het college en overwegen of deze alle relevante informatie bevat waarvan de accountant als gevolg van de controle van de jaarrekening kennis heeft en het bevragen van het college over de belangrijkste veronderstellingen en uitgangspunten.
- ▶ Het kennisnemen van de meerjarenbegroting in relatie tot de ontwikkelingen in de sector decentrale overheden.
- ▶ Het kennisnemen van de beoordeling van de (meerjaren)begroting van de gemeente door de toezichthouder.
- ▶ Het vaststellen dat de volgens het BBV verplichte financiële kengetallen in lijn liggen met de gangbare normen.
- ▶ Het inwinnen van inlichtingen bij het college over zijn kennis van het niet in staat kunnen zijn om financiële risico's op te kunnen vangen vanuit de reguliere bedrijfsvoering.
- ▶ Het verkrijgen van inlichting over gebeurtenissen of omstandigheden na de periode waarvoor het college een beoordeling heeft gemaakt.
- ▶ Het evalueren of voldoende en geschikte controle-informatie is verkregen met betrekking tot de conclusie en veronderstellingen van het college inzake het opvangen van financiële risico's in relatie tot de financiële positie.

Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het college van burgemeester en wethouders over de gehanteerde uitgangspunten om de normale bedrijfsvoering door te kunnen zetten.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2023 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6 sub a WNT en artikel 5 lid 1 sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

C. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

De jaarstukken omvatten andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. De andere informatie bestaat uit:

- ▶ Jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

D. Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde eisen

Ingevolge artikel 213 lid 3 (b) van de Gemeentewet hebben wij onderzocht of de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen als bedoeld in artikel 17 van de Financiële-verhoudingswet (hierna: de specifieke uitkeringen) rechtmatig tot stand zijn gekomen. In de jaarrekening is verantwoordingsinformatie opgenomen over deze specifieke uitkeringen (de SiSa-bijlage).

Naar ons oordeel zijn de baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2023 met betrekking tot de specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de vereisten aan de specifieke uitkeringen bij en krachtens artikel 58a BBV en de Financiële-verhoudingswet - Regeling Informatieverstrekking SiSa.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen, in overeenstemming met de vereisten aan de specifieke uitkeringen bij en krachtens artikel 58a BBV en de Financiële-verhoudingswet - de Regeling Informatieverstrekking SiSa. In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Het is onze verantwoordelijkheid een redelijke mate van zekerheid te krijgen voor ons oordeel ingevolge artikel 213 lid 3 (b) van de Gemeentewet. Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en de Nota Verwachtingen Accountantscontrole 2023, zoals opgenomen in de Nota procedure aanlevering SiSa-verantwoordingsinformatie 2023 in bijlage 2 van de Regeling Informatieverstrekking SiSa. Wij hebben bij de controle van de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen dezelfde materialiteit toegepast als bij de controle van de jaarrekening.

Onze controle bestond onder andere uit:

- ▶ het identificeren en inschatten van de risico's dat baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel;
- ▶ het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente;
- ▶ het evalueren of de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

E. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad voor de jaarrekening

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het college van burgemeester en wethouders is ook verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het door het college burgemeester en wethouders vastgestelde normenkader en voor het getrouw toelichten van de financiële rechtmatigheid in de jaarrekening.

In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van burgemeester en wethouders de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie onderbouwen en afwegen of de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Het college van burgemeester en wethouders moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de financiële risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

De gemeenteraad is verantwoordelijk voor het vaststellen van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid en het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeente.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld door de gemeenteraad, het Controleprotocol WNT 2023, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- ▶ het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- ▶ het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente;
- ▶ het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van burgemeester en wethouders en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

- ▶ het vaststellen dat de door het college van burgemeester en wethouders gehanteerde veronderstellingen aanvaardbaar zijn inzake de afweging dat de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan omtrent de financiële positie. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen echter van materiële betekenis zijn voor de financiële positie van de gemeente;
- ▶ het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- ▶ het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van de gemeente, rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van de gemeente. Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties.

Wij communiceren met de gemeenteraad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Enschede, 1 juli 2024

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

w.g.

M. Zoetman-Kiers RA

BIJLAGEN

BIJLAGE 1 KERNGEGEVENS

Sociale structuur	31-12-2022	31-12-2023
Aantal inwoners (in aantallen)		
• 0 - 18 jaar	6.951	7.316
• 18 - 65 jaar	20.855	20.302
• 65 jaar en ouder	8.449	8.640
Totaal aantal inwoners	36.255	36.258
Aantal inwoners (procentueel)		
• 0 - 18 jaar	19%	20%
• 18 - 65 jaar	58%	56%
• 65 jaar en ouder	23%	24%
Totaal aantal inwoners	100%	100%
Uitkeringen		
• Aantal uitkeringsgerechtigden jonger dan AOW-leeftijd	445	494
• Aantal uitkeringsgerechtigden ingevolge de IOAZ/IOAW	29	26
• Aantal medewerkers wet sociale werkvoorzieningen	125	118
Bedrijfsvestigingen		
• Bedrijfsvestigingen	3.615	3.705

Fysieke structuur	31-12-2022	31-12-2023
Oppervlakte gemeente (in hectare)		
• Binnenwater	106	106
• Land	13.793	13.793
Totaal oppervlakte gemeente	13.899	13.899
Aantal wooneenheden		
• Woningen (BAG)	14.961	15.031
Totaal aantal wooneenheden	14.961	15.031
Lengte wegen en rioleringen (in kilometers)		
• Wegen	565	567
• Rioleringen	454	455
Oppervlakte groen (in m2)		
• Stedelijk groen	1.486.975	1.495.136
• Landschappelijk groen	780.443	798.804

Financiële structuur	31-12-2022	31-12-2023
Exploitatie		
• Uitgaven	- 106.468	- 113.742
• Inkomsten	120.135	124.263
• Opbrengst belastingen		
- Onroerende zaakbelastingen	8.988	9.371
- Afvalstoffenheffing	3.850	3.970
- Rioolrechten	4.163	4.402
• Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds	62.719	66.191
• Uitkering deelfonds sociaal domein	4.446	3.739
Balans		
• Eigen vermogen	40.420	50.941
• Voorzieningen	10.231	11.384
• Langlopende geldleningen o/g	114.444	108.891

bedragen x € 1

Financiële structuur (bedrag per inwoner)	31-12-2022	31-12-2023
Exploitatie		
• Uitgaven	- 2.937	- 3.137
• Inkomsten	3.314	3.427
• Opbrengst belastingen		
- Onroerende zaakbelastingen	248	258
- Afvalstoffenheffing	106	110
- Rioolrechten	115	121
• Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds	1.730	1.826
• Uitkering deelfonds sociaal domein	123	103
Balans		
• Eigen vermogen	1.115	1.405
• Voorzieningen	282	314
• Langlopende geldleningen	3.157	3.003

BIJLAGE 2 OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil	Rekening 2022
LASTEN					
Saldo van baten en lasten					
01 Werk, Economie en Inkomen					
31000 Economische aangelegenheden	- 458	- 321	- 308	13 V	- 410
31010 Subsidies	- 0	- 0	- 5	- 5 N	- 1
33000 Markten	- 56	- 60	- 49	10 V	- 41
33010 Agrarische zaken	- 163	- 189	- 179	10 V	- 76
34000 Recreatie en Toerisme	- 393	- 458	- 381	77 V	- 363
34010 Toeristenbelasting	- 29	- 36	- 32	5 V	- 29
61050 Begeleiding en huisvesting statushouders	- 314	- 5.993	- 5.426	567 V	- 3.089
63000 Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen	- 7.461	- 8.196	- 8.138	58 V	- 7.322
63010 Bijzondere bijstandsverlening	- 1.539	- 3.756	- 3.693	63 V	- 3.186
63020 Schuldhulpverlening	- 318	- 444	- 434	10 V	- 361
63030 Fraudebestrijding	- 91	- 86	- 86	- 0 N	- 69
63040 Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	- 182	- 214	- 236	- 22 N	- 207
64000 Sociale werkvoorziening	- 4.338	- 4.160	- 4.093	67 V	- 4.302
65000 Participatie en re-integratie	- 1.104	- 1.276	- 1.332	- 56 N	- 1.121
Totaal 01 Werk, Economie en Inkomen	- 16.447	- 25.188	- 24.391	797 V	- 20.579
02 Jeugd en WMO					
61000 Sociaal en cultureel werk	- 1.970	- 2.224	- 2.153	71 V	- 2.003
61010 Buurt en clubhuizen	- 303	- 399	- 346	53 V	- 196
61020 Maatschappelijk werk/slachtofferhulp	- 430	- 417	- 427	- 10 N	- 411
61030 Jeugd en gezin	- 73	- 133	- 112	21 V	- 70
61040 Hygiënebegeleiding Kinderopvang	- 130	- 142	- 140	1 V	- 113
62000 Preventie en clientondersteuning	- 537	- 642	- 616	26 V	- 398
62010 Toegang tot eerste en tweede lijnsvoorziening	- 1.577	- 2.481	- 2.391	90 V	- 1.664
66000 Verstrekking Hulpmiddelen	- 1.737	- 1.754	- 1.729	25 V	- 1.756
67100 Begeleiding en dagbesteding WMO (OB 1 en 2)	- 4.511	- 4.675	- 4.380	295 V	- 3.829
67110 Verblijf en woonvoorziening	- 7	- 7	- 3	4 V	- 23
67120 Huishoudelijke ondersteuning	- 3.994	- 4.033	- 4.084	- 50 N	- 3.669
67130 Vervoer 18+	- 1.126	- 836	- 871	- 35 N	- 1.011
67200 Jeugdzorg - specialistische zorg	- 6.659	- 7.165	- 7.687	- 522 N	- 6.348
68100 Inloop GGZ, maatschappelijke opvang en vrouweno	-	- 106	- 106	- 0 N	-
68200 Jeugdbescherming en Jeugdreclassering	- 1.753	- 506	- 460	46 V	- 1.295
71000 Volksgezondheid	- 1.668	- 2.009	- 1.946	63 V	- 1.713
Totaal 02 Jeugd en WMO	- 26.474	- 27.529	- 27.452	77 V	- 24.500
03 Onderwijs Cultuur en sport					
42000 Onderwijshuisvesting	- 1.876	- 1.724	- 1.537	187 V	- 1.240
43000 Algemeen voorschools- en onderwijsbeleid	- 527	- 568	- 534	34 V	- 501
43010 Gemeenschappelijke onderwijsvoorzieningen	- 197	- 249	- 237	12 V	- 109
43020 Leerlingenvervoer	- 731	- 965	- 928	37 V	- 725
43030 Peuteropvang	- 460	- 464	- 474	- 10 N	- 381
51000 Algemeen sportbeleid	- 565	- 692	- 639	53 V	- 554
51010 Het Ravijn-zwem sport zorg - sport technisch	- 1.156	- 1.523	- 1.563	- 40 N	- 1.496
52000 exploitatie sportaccommodaties	- 1.604	- 1.451	- 1.339	111 V	- 1.593
52010 Het Ravijn - zwem sport zorg - onderhoud accommc	- 1.544	- 1.505	- 1.413	93 V	- 1.494
52020 Onderhoud sport accommodaties	- 567	- 661	- 577	84 V	- 501
53000 Kunst en Cultuur	- 1.816	- 1.993	- 1.954	39 V	- 1.635
53020 Evenementen	- 16	- 16	- 15	1 V	- 15
54000 Musea / expositieruimten	- 6	- 6	- 6	0 V	- 6
55000 Monumentenzorg	- 8	- 12	- 11	1 V	- 7
55010 Beheer monumentaal vastgoed	- 24	- 27	- 22	5 V	- 11
56000 Bibliotheek	- 1.602	- 1.728	- 1.756	- 28 N	- 1.513
56010 Lokale omroep	- 36	- 53	- 48	5 V	- 27
Totaal 03 Onderwijs Cultuur en sport	- 12.734	- 13.636	- 13.053	583 V	- 11.810

04 Mobiliteit en bereikbaarheid					
21000 Aanleg en reconstructie wegen	- 1.736	- 1.381	- 1.181	199 V	- 1.408
21010 Wegbeheer algemeen	- 1.076	- 1.255	- 1.203	52 V	- 993
21020 Onderhoud verhardingen	- 2.170	- 2.254	- 2.202	52 V	- 1.939
21030 Bermen en sloten	- 812	- 696	- 684	12 V	- 698
21040 Straatreiniging	- 701	- 693	- 645	48 V	- 649
21050 Gladheidsbestrijding	- 131	- 128	- 118	10 V	- 152
21060 Straatmeubilair	- 231	- 206	- 181	25 V	- 206
21070 Verkeer	- 287	- 294	- 225	69 V	- 298
21080 Verkeerseducatie	- 84	- 49	- 61	- 11 N	- 82
22000 Parkeren	- 741	- 828	- 620	207 V	- 708
25000 Openbaar vervoer	- 219	- 186	- 160	26 V	- 214
72000 Ontwikkeling GRP	- 1.829	- 1.569	- 1.801	- 232 N	- 1.800
72010 Aanleg, beheer en onderhoud riolering	- 1.205	- 1.293	- 1.200	93 V	- 1.153
72030 Inkomsten rioolheffing	- 8	- 8	- 1	6 V	- 1
Totaal 04 Mobiliteit en bereikbaarheid	- 11.229	- 10.839	- 10.282	557 V	- 10.301
05 Woon en leefomgeving					
32000 Bedrijventerreinen	- 559	- 1.168	- 736	433 V	- 6.067
57000 Openbaar groen	- 2.424	- 2.470	- 2.396	74 V	- 2.525
57010 Natuur en landschap	- 95	- 128	- 115	14 V	- 100
57020 Speelplaatsen	- 153	- 155	- 107	49 V	- 145
73000 Huishoudelijk afval	- 3.534	- 3.344	- 3.351	- 7 N	- 3.405
73010 Inkomsten afvalstoffenheffing	- 8	- 8	- 1	7 V	- 1
73020 Verwerking Bedrijfsafval	- 126	- 134	- 122	12 V	- 103
74000 Milieu algemeen	- 515	- 897	- 762	135 V	- 658
74010 Milieubeheer bedrijven	- 913	- 999	- 985	14 V	- 907
74020 Uitvoering Wet geluidhinder	- 24	- 23	- 20	3 V	- 22
74030 Dierplaagbestrijding	- 6	- 6	- 5	1 V	- 6
75000 Begraafplaatsen	- 412	- 459	- 452	7 V	- 377
81000 Structuurplannen	- 10	- 10	- 18	- 8 N	-
81010 Bestemmingsplannen	- 555	- 930	- 836	94 V	- 748
82000 Bouwgrondexploitatie	- 1.606	- 5.213	- 3.223	1.991 V	- 2.301
83000 Wonen	- 71	- 410	- 216	194 V	- 76
83010 Herinrichting woonomgeving	- 25	- 24	- 21	2 V	- 25
83020 Vergunningen volkshuisvesting	- 1.267	- 1.399	- 1.408	- 8 N	- 928
83030 Grondzaken	- 230	- 313	- 295	18 V	- 270
83050 Woonwagens	- 6	- 13	- 11	2 V	- 3
Totaal 05 Woon en leefomgeving	- 12.540	- 18.104	- 15.079	3.025 V	- 18.667
06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening					
10100 Gemeenteraad	- 718	- 808	- 795	13 V	- 759
10110 College van B&W	- 969	- 1.306	- 1.252	54 V	- 1.555
10120 Bestuurlijke samenwerking en deelnemingen	- 612	- 560	- 578	- 17 N	- 565
10130 Internationale contacten	- 3	- 18	- 18	1 V	- 8
10200 Verkiezingen	- 111	- 207	- 175	32 V	- 117
10210 Burgerlijke stand	- 221	- 243	- 224	19 V	- 209
10220 Rijbewijzen	- 161	- 165	- 155	9 V	- 195
10230 Reisdocumenten	- 135	- 185	- 190	- 5 N	- 229
10240 Overige burgerzaken	- 53	- 94	- 75	19 V	- 73
10300 Beheer overige gebouwen en gronden	- 239	- 197	- 157	39 V	- 219
10500 Treasury	25	- 820	- 1.787	- 967 N	- 43
10610 Onroerende-zaakbelastingen					
10611 Uitvoering Wet WOZ	- 442	- 556	- 532	24 V	- 425
10620 Onroerende-zaakbelastingen	- 1	- 1	-	1 V	-
10640 Hondenbelasting	-	1	-	- 1 N	- 41
10700 Uitkering gemeentefonds					
10710 Integratie-uitkering sociaal domein					
10800 Algemene baten en lasten	- 1.725	- 346	- 26	320 V	- 3
10810 Openbare orde	- 286	- 396	- 412	- 15 N	- 416
10820 Handhaving Openbare orde	- 611	- 615	- 569	46 V	- 522
10830 Ondersteuning veiligheidsketen	- 2.473	- 2.423	- 2.388	35 V	- 2.282
10840 Rampenbestrijding	- 49	- 57	- 50	7 V	- 49
10850 Brandkranen	- 22	- 22	- 21	1 V	- 19
Totaal 06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening	- 8.807	- 9.018	- 9.403	- 385 N	- 7.727

99 Overhead					
10400 Personeel	- 8.977	- 9.391	- 9.194	197 V	- 8.608
10410 Personeel en organisatie	- 735	- 895	- 939	- 45 N	- 805
10420 Organisatieaangelegenheden	- 59	- 83	- 79	4 V	- 15
10430 Financien en belastingen	- 338	- 441	- 373	68 V	- 297
10440 Huisvesting	- 1.097	- 1.103	- 1.012	91 V	- 920
10450 Automatisering	- 1.916	- 1.933	- 1.937	- 4 N	- 1.716
10460 Communicatie	- 99	- 71	- 43	29 V	- 40
10470 Juridische zaken	- 37	- 37	- 44	- 6 N	- 33
10480 Facilitaire zaken	- 612	- 609	- 648	- 39 N	- 555
10490 Overige ondersteuning	- 130	- 77	187	263 V	104
Totaal 99 Overhead	- 14.001	- 14.641	- 14.082	559 V	- 12.884
Saldo van baten en lasten	- 102.231	- 118.955	- 113.742	5.213 V	- 106.468
Mutatie reserves	- 1.199	- 16.650	- 17.377	- 727 N	- 21.548
Resultaat	- 103.430	- 135.605	- 131.119	4.486 V	- 128.015

Overzicht baten en lasten	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil	Rekening 2022
			B A T E N		
Saldo van baten en lasten					
01 Werk, Economie en Inkomen					
31000 Economische aangelegenheden	44	44	-	- 44 N	97
31010 Subsidies					
33000 Markten	24	24	25	2 V	25
33010 Agrarische zaken					
34000 Recreatie en Toerisme	50	50	55	5 V	84
34010 Toeristenbelasting	569	632	632	0 V	533
61050 Begeleiding en huisvesting statushouders	-	8.142	8.041	- 101 N	6.019
63000 Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen	6.362	7.543	7.548	5 V	6.482
63010 Bijzondere bijstandsverlening	43	93	115	22 V	26
63020 Schuldhulpverlening	-	101	170	70 V	4
63030 Fraudebestrijding	-	15	16	1 V	-
63040 Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	-	- 3	- 1	2 V	-
64000 Sociale werkvoorziening	624	577	608	31 V	725
65000 Participatie en re-integratie	25	83	112	29 V	79
Totaal 01 Werk, Economie en Inkomen	7.740	17.300	17.322	22 V	14.075
02 Jeugd en WMO					
61000 Sociaal en cultureel werk	2	55	59	4 V	2
61010 Buurt en clubhuizen	179	257	285	27 V	226
61020 Maatschappelijk werk/slachtofferhulp					
61030 Jeugd en gezin	-	50	50	-	-
61040 Hygienebegeleiding Kinderopvang	25	25	20	- 4 N	8
62000 Preventie en clientondersteuning	-	202	192	- 10 N	8
62010 Toegang tot eerste en tweede lijnsvoorziening	-	29	12	- 17 N	56
66000 Verstrekking Hulpmiddelen	52	53	68	16 V	105
67100 Begeleiding en dagbesteding WMO (OB 1 en 2)	250	812	815	3 V	1.122
67110 Verblijf en woonvoorziening					
67120 Huishoudelijke ondersteuning	-	29	32	3 V	-
67130 Vervoer 18+	52	90	95	5 V	78
67200 Jeugdzorg - specialistische zorg					
68100 Inloop GGZ, maatschappelijke opvang en vrouwenopvang					
68200 Jeugdbescherming en Jeugdreclassering					
71000 Volksgezondheid	-	172	179	7 V	-
Totaal 02 Jeugd en WMO	560	1.774	1.807	34 V	1.607
03 Onderwijs Cultuur en sport					
42000 Onderwijshuisvesting	28	23	23	0 V	20
43000 Algemeen voorschools- en onderwijsbeleid	526	490	484	- 6 N	573
43010 Gemeenschappelijke onderwijsvoorzieningen	21	21	28	7 V	27
43020 Leerlingenvervoer	4	4	4	- 0 N	3
43030 Peuteropvang					
51000 Algemeen sportbeleid	380	572	541	- 31 N	397
51010 Het Ravijn-zwem sport zorg - sport technisch	1.026	983	992	9 V	1.034
52000 exploitatie sportaccommodaties	811	771	814	43 V	720
52010 Het Ravijn - zwem sport zorg - onderhoud accommc	53	144	149	5 V	53
52020 Onderhoud sport accommodaties	8	89	74	- 15 N	8
53000 Kunst en Cultuur	690	791	793	3 V	664
53020 Evenementen					
54000 Musea / expositieruimten	-	-	2	2 V	2
55000 Monumentenzorg					
55010 Beheer monumentaal vastgoed	9	10	27	17 V	15
56000 Bibliotheek	521	617	618	1 V	502
56010 Lokale omroep	21	22	17	- 6 N	14
Totaal 03 Onderwijs Cultuur en sport	4.097	4.538	4.565	28 V	4.033

04 Mobiliteit en bereikbaarheid					
21000 Aanleg en reconstructie wegen					
21010 Wegbeheer algemeen	60	40	35	- 4 N	37
21020 Onderhoud verhardingen	-	110	140	30 V	97
21030 Bermen en sloten					
21040 Straatreiniging	1	28	38	10 V	1
21050 Gladheidsbestrijding					
21060 Straatmeubilair	-	-	0	0 V	1
21070 Verkeer					
21080 Verkeerseducatie	37	37	45	8 V	59
22000 Parkeren	85	260	103	- 157 N	74
25000 Openbaar vervoer	37	37	38	1 V	36
72000 Ontwikkeling GRP	-	-	-	-	18
72010 Aanleg, beheer en onderhoud riolering	34	60	60	- 1 N	71
72030 Inkomsten rioolheffing	4.379	4.334	4.403	69 V	4.164
Totaal 04 Mobiliteit en bereikbaarheid	4.633	4.906	4.863	- 43 N	4.558
05 Woon en leefomgeving					
32000 Bedrijventerreinen	622	1.223	895	- 327 N	6.453
57000 Openbaar groen	55	61	70	9 V	57
57010 Natuur en landschap					
57020 Speelplaatsen					
73000 Huishoudelijk afval	934	702	814	113 V	860
73010 Inkomsten afvalstoffenheffing	4.116	3.984	3.971	- 13 N	3.851
73020 Verwerking Bedrijfsafval	83	83	76	- 6 N	89
74000 Milieu algemeen	10	606	467	- 139 N	241
74010 Milieubeheer bedrijven					
74020 Uitvoering Wet geluidhinder	3	3	0	- 2 N	1
74030 Dierplaagbestrijding					
75000 Begraafplaatsen	448	450	435	- 15 N	479
81000 Structuurplannen					
81010 Bestemmingsplannen	46	132	142	11 V	71
82000 Bouwgrondexploitatie	1.586	5.570	3.657	- 1.913 N	1.794
83000 Wonen	-	60	1	- 59 N	-
83010 Herinrichting woonomgeving					
83020 Vergunningen volkshuisvesting	780	780	1.086	306 V	1.177
83030 Grondzaken	37	331	350	19 V	374
83050 Woonwagens	23	22	22	0 V	21
Totaal 05 Woon en leefomgeving	8.743	14.007	11.989	- 2.018 N	15.468
06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening					
10100 Gemeenteraad					
10110 College van B&W	-	99	440	341 V	748
10120 Bestuurlijke samenwerking en deelnemingen					
10130 Internationale contacten	-	-	-	-	-
10200 Verkiezingen					
10210 Burgerlijke stand	96	64	71	6 V	65
10220 Rijbewijzen	140	140	133	- 7 N	140
10230 Reisdocumenten	61	153	178	25 V	210
10240 Overige burgerzaken	23	23	20	- 2 N	17
10300 Beheer overige gebouwen en gronden	286	323	317	- 5 N	769
10500 Treasury	569	2.722	2.956	234 V	1.873
10610 Onroerende-zaakbelastingen	5.820	5.820	5.944	124 V	5.682
10611 Uitvoering Wet WOZ	11	11	9	- 1 N	9
10620 Onroerende-zaakbelastingen	3.323	3.191	3.428	236 V	3.306
10640 Hondenbelasting	-	-	- 0	- 0 N	- 1
10700 Uitkering gemeentefonds	62.303	65.370	66.191	821 V	62.719
10710 Integratie-uitkering sociaal domein	3.410	3.780	3.739	- 41 N	4.446
10800 Algemene baten en lasten	100	100	10	- 90 N	3
10810 Openbare orde	-	-	-	-	164
10820 Handhaving Openbare orde	114	54	46	- 9 N	40
10830 Ondersteuning veiligheidsketen					
10840 Rampenbestrijding					
10850 Brandkranen					
Totaal 06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening	76.255	81.850	83.482	1.632 V	80.189

99 Overhead					
10400 Personeel	57	92	150	58 V	152
10410 Personeel en organisatie	-	-	-	-	8
10420 Organisatieaangelegenheden					
10430 Financien en belastingen	2	2	2	1 V	1
10440 Huisvesting	- 0	40	45	5 V	- 0
10450 Automatisering	-	-	0	0 V	0
10460 Communicatie	29	29	26	- 3 N	24
10470 Juridische zaken					
10480 Facilitaire zaken	10	10	11	1 V	20
10490 Overige ondersteuning	-	50	-	- 50 N	- 0
Totaal 99 Overhead	98	223	235	12 V	205
Saldo van baten en lasten	102.126	124.597	124.263	- 334 N	120.135
Mutatie reserves	1.303	11.017	10.494	- 523 N	13.353
Resultaat	103.430	135.614	134.757	- 858 N	133.488

BIJLAGE 3 REALISATIE TAAKVELDEN PER PROGRAMMA

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil	Rekening 2022
Saldo van baten en lasten					
01 Werk, Economie en Inkomen					
2.1 Verkeer en vervoer	44	44	-	- 44 N	-
3.1 Economische ontwikkeling	- 618	- 507	- 488	20 V	- 386
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	- 35	- 39	- 28	10 V	- 20
3.4 Economische promotie	198	188	275	87 V	226
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	- 314	2.149	2.614	465 V	2.930
6.3 Inkomensregelingen	- 3.187	- 4.948	- 4.738	210 V	- 4.634
6.4 WSW en beschut werk	- 3.715	- 3.583	- 3.484	98 V	- 3.577
6.5 Arbeidsparticipatie	- 1.079	- 1.193	- 1.220	- 27 N	- 1.043
Totaal 01 Werk, Economie en Inkomen	- 8.706	- 7.888	- 7.069	819 V	- 6.503
02 Jeugd en WMO					
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	- 2.701	- 2.927	- 2.764	163 V	- 2.557
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	- 2.614	- 2.698	- 2.547	151 V	- 1.997
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	- 2.508	- 2.147	- 2.136	11 V	- 2.583
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-	-	-	-	- 7.232
6.71a Hulp bij het huishouden (WMO)	- 3.994	- 4.004	- 4.052	- 48 N	-
6.71b Begeleiding (WMO)	- 3.117	- 3.401	- 3.107	294 V	-
6.71c Dagbesteding (WMO)	- 1.398	- 1.252	- 1.244	8 V	-
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	- 6.677	-	-	-	- 6.568
6.72a Jeugdhulp begeleiding	- 275	- 1.167	- 1.124	43 V	-
6.72b Jeugdhulp behandeling	-	- 1.434	- 1.645	- 211 N	-
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	-	- 1.152	- 1.347	- 194 N	-
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	-	- 379	- 395	- 16 N	-
6.73a Pleegzorg	-	- 224	- 228	- 3 N	-
6.73b Gezinsgericht	-	- 191	- 189	2 V	-
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	-	- 845	- 862	- 17 N	-
6.74a Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	-	- 1.908	- 2.052	- 144 N	-
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-	- 294	- 289	5 V	-
6.74c Gesloten plaatsing	-	- 55	- 58	- 3 N	-
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-	-	-	-	833
6.81a Beschermd wonen (WMO)	-	483	483	- 0 N	-
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	- 964	-	-	-	- 1.075
6.82a Jeugdbescherming	-	- 290	- 284	5 V	-
6.82b Jeugdreclassering	-	- 33	- 38	- 5 N	-
7.1 Volksgezondheid	- 1.668	- 1.838	- 1.767	70 V	- 1.713
Totaal 02 Jeugd en WMO	- 25.914	- 25.755	- 25.644	111 V	- 22.893
03 Onderwijs Cultuur en sport					
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	5	5	5	- 1 N	7
4.2 Onderwijshuisvesting	- 1.848	- 1.701	- 1.513	187 V	- 1.220
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	- 1.364	- 1.731	- 1.657	74 V	- 1.113
5.1 Sportbeleid en activering	- 185	- 120	- 98	22 V	- 157
5.2 Sportaccommodaties	- 2.972	- 3.153	- 2.863	290 V	- 3.269
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	- 1.142	- 1.218	- 1.176	42 V	- 986
5.4 Musea	- 6	- 6	- 4	2 V	- 4
5.5 Cultureel erfgoed	- 23	- 29	- 7	22 V	- 3
5.6 Media	- 1.102	- 1.146	- 1.174	- 28 N	- 1.031
Totaal 03 Onderwijs Cultuur en sport	- 8.636	- 9.098	- 8.488	611 V	- 7.776

04 Mobiliteit en bereikbaarheid					
2.1 Verkeer en vervoer	- 7.131	- 6.741	- 6.240	501 V	- 6.232
2.2 Parkeren	- 656	- 568	- 518	50 V	- 634
2.5 Openbaar vervoer	- 181	- 148	- 121	27 V	- 178
7.2 Riolering	1.372	1.524	1.460	- 65 N	1.300
Totaal 04 Mobiliteit en bereikbaarheid	- 6.596	- 5.933	- 5.419	514 V	- 5.744
05 Woon en leefomgeving					
2.1 Verkeer en vervoer	- 462	- 443	- 417	26 V	- 487
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	63	55	160	105 V	386
5.1 Sportbeleid en activering	-	0	0	-	-
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	- 2.156	- 2.250	- 2.130	119 V	- 2.226
7.3 Afval	1.465	1.283	1.388	104 V	1.291
7.4 Milieubeheer	- 1.445	- 1.315	- 1.304	11 V	- 1.351
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	36	- 9	- 17	- 8 N	101
8.1 Ruimte en leefomgeving	- 519	- 809	- 712	97 V	- 677
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	- 20	357	434	77 V	- 507
8.3 Wonen en bouwen	- 759	- 966	- 492	475 V	270
Totaal 05 Woon en leefomgeving	- 3.797	- 4.097	- 3.091	1.007 V	- 3.199
06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening					
0.1 Bestuur	- 2.303	- 2.594	- 2.202	392 V	- 2.140
0.2 Burgerzaken	- 386	- 497	- 430	67 V	- 409
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	48	126	160	34 V	550
0.4 Overhead	-	- 40	- 21	19 V	-
0.5 Treasury	594	1.902	1.169	- 733 N	1.830
0.61 OZB woningen	5.389	5.274	5.421	146 V	5.266
0.62 OZB niet-woningen	3.322	3.191	3.428	237 V	3.306
0.64 Belastingen overig	91	92	- 9	- 101 N	- 50
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeent	65.713	69.151	69.930	779 V	67.164
0.8 Overige baten en lasten	- 1.704	- 326	5	331 V	4
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	- 12	- 12	- 12	- 0 N	4
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	- 2.544	- 2.501	- 2.459	42 V	- 2.349
1.2 Openbare orde en veiligheid	- 759	- 933	- 900	33 V	- 715
Totaal 06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening	67.448	72.832	74.079	1.247 V	72.462
99 Overhead					
0.4 Overhead	- 13.903	- 14.418	- 13.847	570 V	- 12.679
Totaal 99 Overhead	- 13.903	- 14.418	- 13.847	570 V	- 12.679
Saldo van baten en lasten	- 104	5.642	10.521	4.879 V	13.668
Mutatie reserves	104	- 5.633	- 6.884	- 1.251 N	- 8.195
Resultaat	0	9	3.638	3.628 V	5.473

BIJLAGE 4 BELEIDSINDICATOREN

Beleidsindicator	Eenheid	Periode		Hellen- doorn	Neder- land	
0. Bestuur en ondersteuning						
0.01	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2023		12,9	nbn
0.02	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2023		12,3	nbn
0.03	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2023		958,4	nbn
0.04	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2023		14,5	nbn
0.05	Overhead	% van totale lasten	2023		12,4	nbn
1. Veiligheid						
1.01	Verwijzingen Halt	per 1.000 jongeren	2022	●	6	8
1.02	Winkeldiefstal	aantal per 1.000 inwoners	2022	●	0,7	2,3
1.03	Geweldsmisdrijven	aantal per 1.000 inwoners	2022	●	1,1	4,6
1.04	Diefstal uit woning	aantal per 1.000 inwoners	2022	●	1	1,4
1.05	Vernieling en beschadiging	aantal per 1.000 inwoners	2022	●	2,5	6
2. Economie						
2.01	Funciemenging	%	2022	●	50	53,8
2.02	Vestigingen	per 1.000 inw, 15-64 jr	2022	●	144	174,1
3. Onderwijs						
3.01	Absoluut verzuim	per 1.000 inw, 5-18 jr	2022	●	0	4,2
3.02	Relatief verzuim	per 1.000 inw, 5-18 jr	2020	●	1	20
3.03	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	%, 12-23 jr	2022	●	1,6	2,4
4. Sport, cultuur en recreatie						
4.01	Niet-sporters	%	2022	●	44,3	46,4
5. Sociaal domein						
5.01	Banen	per 1.000 inw, 15-64 jr	2022	●	681,7	825,4
5.02	Bijstandsuitkeringen	per 10.000 inw	2023	●	174	344,8
5.03	Lopende re-integratievoorzieningen	per 10.000 inw, 15-65 jr	2023	●	161,9	191,5
5.04	Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	per 10.000 inw	2022	●	730	710
5.05	Netto arbeidsparticipatie	%	2022	●	74,9	72,2
5.06	Kinderen in uitkeringsgezin	%	2022	●	3	6
5.07	Werkloze jongeren	%, 16-22 jr	2022	●	2	1
5.08	Jongeren met jeugdhulp	%, tot 18 jr	2023	●	9,6	11,1
5.09	Jongeren met jeugdbescherming	%, tot 18 jr	2023	●	0,5	1
5.10	Jongeren met delict voor rechter	%, 12-21 jr	2022	●	0	1
5.11	Jongeren met jeugdreclassering	%, 12-22 jr	2021	●	0,2	0,3
6. Volksgezondheid en milieu						
6.01	Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2022	●	122	148
6.02	Hernieuwbare elektriciteit	%	2021	●	12,7	33,1
7. Vhrosv						
7.01	WOZ-waarde woningen	dzd euro	2023	●	364	368
7.02	Nieuw gebouwde woningen	aantal per 1.000 woningen	2022	●	1,9	9,3
7.03	Demografische druk	%	2023	●	82,2	70,3
7.04	Woonlasten éénpersoonshuishouden	euro	2023	●	937	860
7.05	Woonlasten meerpersoonshuishouden	euro	2023	●	937	942

BIJLAGE 5 RESERVES EN VOORZIENINGEN

bedragen x € 1.000

Reserves	Saldo 1-1-2023	Stortin- gen	Afschrijving activa	Onttrek- kingen	Saldo 31-12-2023
Rekeningsaldo					
Reserve Rekeningsaldo te bestemmen	5.473	3.638	-	- 5.473	3.638
Totaal Rekeningsaldo	5.473	3.638	-	- 5.473	3.638
Algemene Reserve					
Vrij aanwendbare reserve	17.414	10.960	-	- 3.900	24.475
Financieringsreserve	7.937	884	-	-	8.822
Bufferreserve grondexploitatie	3.170	925	-	- 227	3.868
Totaal Algemene Reserve	28.521	12.770	-	- 4.127	37.164
Bestemmingsreserves					
Reserve Salomonsonhuis / zorgpunt	164	-	-	-	164
Reserve Armoede- en schuldenaanpak	955	239	-	- 623	572
Reserve Uitkeringen Participatiewet, IOAW en IOAZ	0	348	-	-	348
Reserve Groenrenovaties	7	-	-	-	7
Reserve 1/3-Regeling accommodatiebeleid	160	50	-	- 65	145
Reserve Kunst	41	55	-	-	96
Reserve Rood-voor-rood	80	-	-	-	80
Reserve Reconstructie plattelandsvernieuwing	136	-	-	-	136
Reserve Wachtgelden huidige wethouders	45	155	-	-	200
Reserve Duurzame energiemaatregelen	656	152	-	- 98	710
Reserve Co-financieringsfonds N35	741	-	-	-	741
Reserve Invoeringkosten Omgevingswet	985	162	-	-	1.147
Reserve Revolverend fonds energiewerkgroepen	120	-	-	-	120
Reserve Statushouders en ontheemden (Oekraïne)	2.335	3.446	-	- 108	5.673
Totaal Bestemmingsreserves	6.426	4.607	-	- 894	10.139
Totaal	40.420	21.015	-	- 10.494	50.941

bedragen x € 1.000

Voorzieningen	Saldo 1-1-2023	Stortin- gen	Aanwen- dingen	Vrijval	Saldo 31-12-2023
Voorzieningen personeel					
Voorziening APPA	1.450	87	-	- 684	854
Voorziening Wachtgelden oud-wethouders	515	298	- 200	- 155	458
Voorziening Appa ingegane pensioenen	2.979	684	-	- 284	3.379
Voorziening Spaarverlof	-	166	-	-	166
Totaal Voorzieningen personeel	4.945	1.235	- 200	- 1.123	4.856
Onderhoudsvoorzieningen					
Voorziening Onderhoud wegen	1.351	1.696	- 1.498	-	1.549
Voorziening onderhoud civiele kunstwerken	50	205	- 167	-	88
Totaal Onderhoudsvoorzieningen	1.401	1.902	- 1.665	-	1.637
Voorzieningen van derden verkregen middelen					
Voorziening ISV	15	-	-	-	15
Voorziening Parkeerbeleid	35	11	-	-	46
Voorziening Egalisatie afvalstoffenheffing	1.488	172	-	-	1.659
Voorziening Egalisatie rioolheffing	1.650	443	-	-	2.093
Totaal Voorzieningen van derden verkregen middelen	3.189	626	-	-	3.814
Overige voorzieningen					
Voorziening Privatisering was- en kleedruimten	470	25	-	-	495
Voorziening Toekomstige verliezen grondexploitatie-passiva	226	383	- 24	- 181	404
Voorziening Nog Uit Te Voeren Werkzaamheden voorm grexen	-	178	-	-	178
Totaal Overige voorzieningen	696	586	- 24	- 181	1.077
Totaal	10.231	4.349	- 1.890	- 1.304	11.384

bedragen x € 1.000

Geactiveerde voorzieningen	Saldo 1-1-2023	Stortin- gen	Aanwen- dingen	Vrijval	Saldo 31-12-2023
Geactiveerde voorzieningen					
Voorziening Toekomstige verliezen grondexploitatie-activa	863	155	-	- 725	293
Voorziening Dubieuze debiteuren algemeen	355	140	- 264	-	232
Voorziening Dubieuze debiteuren PW, IOAW en IOAZ	783	- 99	-	-	684
Totaal Geactiveerde voorzieningen	2.001	197	- 264	- 725	1.209
Totaal	2.001	197	- 264	- 725	1.209

BIJLAGE 6 COLLEGEPROGRAMMA

- Voltooid
- ▲ Uitvoering ligt op schema
- Uitvoering is vertraagd, maar wel opgestart
- ▼ Nog niet uitgevoerd

Onderwerp	Status	Budget 2023	toelichting/verwijzing bij afwijkingen planning en/of budget
1. Leefbaar platteland			
01 - Impactanalyse opstellen sociale en ruimtelijke impact van transities.	■	€ 50.000	We zijn gestart, maar onzekerheden in landelijk en provinciaal beleid vertragen dit proces. Budget is bij najaarsrapportage doorgeschoven naar 2025.
01 - Instellen programma Landelijk gebied - ondersteuning	■	€ 30.000	We zijn gestart, maar onzekerheden in landelijk en provinciaal beleid vertragen dit proces. Dit budget is afgeaamd bij de najaarsrapportage.
01 - Instellen programma Landelijk gebied - programmamanager	■	€ 55.000	We zijn gestart, maar er moet eerst meer duidelijkheid over het programma zijn voor een goede opdrachtverstrekking.
02 - We stellen vanuit deze impactanalyse een nieuwe omgevingsvisie op.	▼	€ 50.000	Nog niet gestart, ivm uitstel van de omgevingswet. Budget is doorgeschoven naar 2025
03 - Continueren ons agrarisch actieplan en helpen agrarische ondernemers	▲	€ 45.000	De vacature hiervoor is ingevuld.
05 - Sociale structuren versterken	▼	€ 10.000	Dit onderdeel volgt op het vaststellen van de strategische visie op het sociaal en maatschappelijk domein, in het eerste kwartaal van 2024. In de tussentijd stellen we in het vierde kwartaal 2023 een vacature open, zodat we in 2024 goed van start kunnen.
2. Toekomstbestendigheid als sleutel			
06 - Extra bomen en heggen en het onderhoud	■	€ 43.000	Projectplan is opgesteld, uitvoering start in 2024 en loopt door tot 2026. Budget 2023 is bij de najaarsrapportage doorgeschoven naar 2024.
06 - Groen- en landschapsbeleid, actualiseren beleid, vaststellen visie	■	€ 50.000	I.v.m. participatie door diverse doelgroepen en uitloop aanbesteding lopen we achter op schema. Verwachting vaststellen nieuw beleid in 4e kwartaal 2024.
06 - Inhuur ecooloog	▲	€ 30.000	We hebben één dag per week een ecooloog ter ondersteuning in het team Openbare ruimte.
07 - Bewustwordingsprogramma duurzaamheid	■	€ 75.000	In 2023 is invulling gegeven aan de bewustwordingscampagne door uitvoering te geven aan bestaande subsidieregelingen (bijv. de subsidie voor vergroening en wateropvang) en de voorbereidingen te treffen voor een nieuwe subsidieregeling voor energiebesparende maatregelen (gericht op woningeigenaren, met specifiek aandacht voor energiearmoede). Voor de onderwerpen energie en warmte is de bestaande communicatieplanning aangehouden. Voor het onderwerp klimaatadaptatie en biodiversiteit wordt een communicatieplan uitgewerkt. Daarnaast brengen we de opgave omtrent bewustwording op het gebied van duurzaamheid (circulariteit en afval, mobiliteit, energie en warmte, klimaatadaptatie en biodiversiteit) én alle hierbij betrokken partijen in beeld, met als doel te onderzoeken of en hoe we deze kunnen bundelen om de bewustwording te vergroten (bijvoorbeeld in een duurzaamheidscentrum).
08 - Opstellen meerjaren investeringsplan klimaatadaptatie	■	-	Door onvoldoende beschikbare capaciteit is het meerjaren investeringsplan nog niet afgerond. Naar verwachting zal begin 2024 de beleidsnotitie klimaatadaptatie worden afgemaakt.
12 - Verduurzaming gemeentelijk vastgoed, PvA	▲	-	Er is een routekaart opgesteld voor de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed. Op basis hiervan worden per project investeringsbudgetten aangevraagd.
12 - Verduurzaming gemeentelijk vastgoed, uitvoering	▲	-	In 2023 is het afvalbrengpunt gasloos gemaakt. Voor de verduurzaming van Het Ravijn is een DUMAVA aangevraagd en toegekend, zodat we dit in 2024/2025 kunnen uitvoeren.
3. Kwaliteitsvol en betaalbaar wonen			
14 - 1000 woningen bouwen	■	-	Voortgang woningbouw verloopt erg moeizaam. Dit heeft enerzijds te maken met marktomstandigheden (hoge bouwkosten, hoge rente), regelgeving en procedures, anderzijds met de complexiteit van de projecten, maar ook capaciteit binnen de diverse adviserende disciplines in de organisatie. Het betreffen veelal binnenstedelijke locaties met vele opgaven. Naar verwachting zullen in 2024 de eerste 50 flexwoningen gerealiseerd worden.
14 - Beleidsmedewerker wonen (1 fte)	▲	€ 50.000	De vacature hiervoor is ingevuld, de beleidsmedewerker wonen is gestart per september 2023.
14 - Projectvoorbereiding groen, civiel en toezicht (2 fte)	▲	€ 88.000	Projectvoorbereider groen is aangesteld. De medewerker civiel / toezicht is gestart in januari 2024
14 - Strategische capaciteit bij planologie/grondzaken (1 fte)	▲	€ 51.000	De vacature hiervoor is ingevuld, de beleidsmedewerker grondzaken is gestart per september 2023.
15 - Huisvesting statushouders/arbeidsmigranten en opvang asielzoekers	▲	-	Er zijn statushouders gevestigd, echter niet de aantallen die opgelegd zijn door Het Rijk. Dit komt door achterstanden bij het COA.

16 - Uitwerking strategisch woonbeleid - doelgroepenverordening	●	-		Actiepunt is uitgevoerd en vastgesteld.
16 - Uitwerking strategisch woonbeleid - uitvoering	▲	-		Doorlopend proces waarmee we op schema liggen.
16 - Uitwerking strategisch woonbeleid - woonbeleid vaststellen	■	-		Voorbereidingen schuiven door naar eerste en tweede kwartaal 2024. Dit betreft een update van de Woonvisie. De woningmarktanalyse is uitgevoerd en er worden gesprekken gevoerd met Reggewoon. Nieuwe planning volgt.
17 - Uitvoering woonzorgvisie	▲	-		Voorbereidende onderzoeken zijn gestart, wordt in 2024 verder opgepakt
18 - Prestatieafspraken Reggewoon	●	-		Prestatieafspraken zijn gemaakt en ondertekend door Gemeente/Reggewoon en het Huurdersplatform
19 - Stimuleren van particuliere initiatieven	▲	-		Dit is een doorlopend proces.
20 - Visie Hellendoorn en Masterplan kern Nijverdal	▼	-		Nog niet gestart
4. Inclusie; iedereen doet mee				
21 - Opstellen werkagenda inclusie - werkbudget	■	€	5.000	De werkagenda is een uitwerking van de visie op het sociaal-maatschappelijk domein. Er is gekozen om deze op elkaar te laten aansluiten. Daarom is de werkagenda gereed in Q2 2024.
22 - We communiceren in eenvoudig Nederlands	▲	€	50.000	Uitvoering is gestart; mensen worden getraind. Een deel van de uitgaven volgt volgend jaar, deels is dit budget bij de najaarsrapportage doorgeschoven naar 2024. Het is ook de vraag of al het budget benodigd is. Planning wordt gehaald.
24 - Vermindering van aantal mensen dat digitale basisvaardigheden niet beheerst	▲	€	13.000	De opdracht is uitgezet en de subsidie is verstrekt aan ZININ en de Welle. Er wordt uitvoering gegeven aan de genoemde interventies.
25 - Inclusieve arbeidsmarkt	▲	-		Het team re-integratie zet volop in op het realiseren van plaatsingen bij werkgevers, waar nodig met ondersteuning. Daardoor stijgt het aantal loonkostensubsidies (aan reguliere werkgevers) en het aantal plaatsen nieuw beschut (via Noest).
26 - Digitaal platform minimaregeling	■	€	25.000	In 2023 is een start gemaakt met de inkoop van een digitaal platform. Eind 2023 is het aanbestedingstraject gestart. Het bijbehorende budget is met de najaarsrapportage doorgeschoven naar 2024.
26 - Implementatie platform	■	€	20.000	Jaarultimo 2023 loopt het aanbestedingsproces van het digitale platform, de implementatie vindt plaats in 2024. Het bijbehorende budget is met de najaarsrapportage doorgeschoven naar 2024.
26 - Vaststellen armoedebeleid	■	-		In 2023 is gestart met het beleidsplan Financiële bestaanszekerheid, de afronding daarvan verwachten we begin 2024.
27 - Bestrijding eenzaamheid	▲	-		Het budget vanuit SPUK GALA gericht op eenzaamheid is ondergebracht bij de Welle.
28 - Nadere duiding voorstel maatschappelijke stage	●	-		We hebben subsidie gekregen van ZonMw voor het project "mas 2.0". Deze subsidie is verstrekt aan Reggesteyn.
29 - Cultuurmakelaar (via ZININ)	▲	€	15.000	Eind 2023 is de cultuurmakelaar gestart.
29 - Vergroten sociale cohesie	▲	-		Deze taak is ondergebracht bij de cultuurmakelaar, die eind 2023 is gestart.
30 - Verbinden jong en oud	■	-		In 2023 zal het beleid vanuit het sociaal en maatschappelijk domein samengevoegd naar een integraal beleidsteam, dit om de integraliteit/netwerkgerichte ketenaanpak te bevorderen en zal dit thema opgepakt worden.
5. Gezond en veilig samenleven				
31 - SD/MD inrichten conform Positieve gezondheid	▲	-		Positieve Gezondheid gaat uit van breed kijken naar uitdagingen en problematiek. Daarom heeft het ook een plek gekregen binnen de Visie op het sociaal en maatschappelijk domein. Ook de daarmee verbonden opzet van een integraal beleidsteam draagt eraan bij.
32 - Voorkomen overmatig alcohol en drugsgebruik	▲	€	5.000	Een reeks acties, o.a.: Interactieve theatervoorstelling voor ouders over het gesprek aan gaan met je kind over alcohol en drugs, 21 theatervoorstellingen voor alle kinderen in groep 8 van de basisschool in de herfst, deelname project 'vroegsignalering alcoholproblematiek', inspiratiesessie middelengebruik professionals, inzet bureau Halt bij Bruisend Nijverdal en Helden Feest, voorbereiding programma voor tieners met Reggesteyn/Tactus/GGD Twente.
33 - Opstellen visie SD/MD	▲	-		De visie is opgesteld en vastgesteld.
33 - Lokaal sportakkoord opstellen	▲	€	50.000	Herijking is afgerond. Subsidieregeling en -plafond vastgesteld. Aanvraagtermijn open in Q4.
35 - Dementievriendelijke gemeente	▼	€	20.000	Budget is bij de najaarsnota doorgeschoven naar 2024.

36 - Problematiek kanaal Almelo-de Haandrik	■	-	De afwikkeling van de schade, vanuit de provincie vindt nauwelijks plaats. Het adviesrapport dat Mw. M. Keijzer op verzoek van PS heeft uitgebracht over de aanpak van de schadeafwikkeling is hier indirect de oorzaak van. De gedeputeerde heeft zich tot december 2023 de tijd gegeven om met aanpassingen in de aanpak te komen. PS heeft de voorgestelde aanpak in december onderschreven. Er zijn nu extra contactpersonen aangesteld voor het onderhouden van de relatie met gedupeerde bewoners. Voor herstel van de funderingsproblematiek is een beperkte groep gespecialiseerde aannemers beschikbaar. Er gaat binnenkort een pilot starten waarbij er per gemeente bij twee adressen door één partij zowel herstel aan de fundering als overige schade aan de woning volgtijdelijk wordt aangepakt. In Hellendoorn betreft dit 3 huisnummers, een 2-1 kap pand en een vrijstaande woning. De provincie is inmiddels gestart om aannemers te selecteren voor herstel in natura. Ook wordt gewerkt aan het aanstellen van de in het rapport van Mw. M. Keijzer genoemde 'bemiddelaar'. De 'bemiddelaar' is een voormalig bestuurder die op basis van de schade en de twist over de vergoeding tussen gedupeerde inwoners en de provincie met een onafhankelijk oordeel moet komen. Het onafhankelijk oordeel wordt rechtstreeks aan GS ter besluitvorming voorgelegd. De gemeentelijke inzet om naast de gedupeerde inwoners te staan loopt volgens verwachtingen en gaat in goede samenspraak met de gemeente Twenterand.
37 - Visie organiseren onderwijsaanbod	■	-	De visie is een onderdeel van het Integrale huisvestingsplan voor het onderwijs. Vaststelling hiervan volgt in het eerste kwartaal van 2024.
38 - Intergemeentelijke samenwerking op ondermijning en criminaliteit	▲	-	Onderzoeksfase is gestart in de VTE-sector
38 - Ondermijning, bredere inzet Bibob-toets	▲	€	12.000
40 - Opstellen IHP	■	-	Het Integraal Huisvestings Plan onderwijshuisvesting wordt opgesteld door ICS adviseurs. Er is begonnen met het formuleren van een onderwijsvisie in samenspraak met de schoolbesturen, daar is inmiddels een visiedocument voor opgesteld. Vervolgens wordt een prioritering aangegeven naar noodzakelijke ver-/nieuwbouw of verduurzaming van de schoolgebouwen, met daarbij ook een inschatting van de kosten die daarmee gepaard gaan. De planning is nu dat in februari 2024 de gemeenteraad wordt meegenomen in het plan.
6. Economie en bereikbaarheid			
41 - Herijken vestigingsbeleid	■	-	Op basis van zes casussen van Hellendoornse agrariërs, is de invloed van de Landelijke Beëindigingsregelingen veehouderijen (LBV), op het Beleid Nieuw Buitengebied in kaart gebracht en een addendum hierop voorbereid.
42 - Herinrichting oudere delen 't Lochter	■	-	Verkennde gesprekken zijn gevoerd, maar hebben nog niet tot concrete resultaten geleid. Eerst moet er "schuifruimte" komen zodat bedrijven kans krijgen om te verhuizen waarna de vrijkomende locatie eventueel herontwikkeld kan worden. Indien dat niet mogelijk is, is gevelverfraaiing ondersteund via subsidie wellicht een optie.
43 - Vormgeven vestigingsvraagstukken	▲	-	Dit een continu proces samen met provincie en andere gemeenten.
44 - Actualiseren masterplan centrum Nijverdal	▼	-	Nog niet gestart.
45 - Onderzoek mogelijkheden vrijetijdseconomie	▲	€	50.000
46 - Inzet op N35	■	-	Opdracht tot opstellen Recreatievisie is verstrekt. Verwachting is dat deze begin 2024 samen met uitvoeringsplan wordt opgeleverd. Continue inzet, maar landelijke politiek zorgt voor vertraging in ontwikkeling van de verkenning van het tracé Wijthmen - Nijverdal. De Plan MER studie van het tracé Wierden - Nijverdal wordt binnenkort weer opgestart en de uitvoering van verkeersveiligheidsmaatregelen Wijthmen - Nijverdal verlopen volgens planning.
48 - Mobiliteitsknooppunt station Nijverdal	▲	-	In het kader van grote ruimtelijke ontwikkelingen in en rond het centrum wordt momenteel gekeken naar de introductie van nieuwe vormen van duurzame mobiliteit en de daarbij behorende mobiliteitshub.
49 - Lobby spoorverbindingen	▲	-	In reguliere ambtelijke en bestuurlijke overleggen wordt hierop ingezet.
50 - Behoud station Daarlerveen	▲	-	In reguliere ambtelijke en bestuurlijke overleggen wordt hierop ingezet.
51 - Benutten kansen klimaatadaptatie bij infrastructurele ontwikkelingen	▲	-	Going concern.
53 - Uitbreiden laadpunten elektrische auto's	▲	-	Going concern.
54 - Verhogen verkeersveiligheid	▲	-	Door uitvoering van het verkeerseducatieprogramma worden weggebruikers beter opgeleid om veilig deel te nemen aan het verkeer. Het duurzaam veilig inrichten van infrastructuur zorgt er voor dat de wegebruiker weet welk (veilig) gedrag er van hem verlangd wordt.
Anders doen als voorwaarde			
55 - Actualiseren participatiebeleid	■	-	De functie participatie adviseur is per 1 december 2023 ingevuld. Daarna is gestart met de startnotitie opstellen visie op participatie.
56 - Bestuurders en ambtenaren zijn dichtbij zichtbaar en benaderbaar	▲	-	

58 - 'Ja, tenzij' is de basis voor onze dienstverlening.	▲	€	25.000	Klanttevredenheidsonderzoek heeft in 2023 plaats gevonden. Adviezen/aanbevelingen worden in 2024 opgepakt.
59 - Organisatiewaarden als dragers voor houding en gedrag	▲	-		Organisatiewaarden zijn door MT bepaald. Tijdens de organisatiedag op 7 december is er een volgende stap gezet in het internaliseren.
60 - Positieve benadering in interne en externe communicatie	■	-		Communicatievisie is opgesteld en afgestemd. Deze wordt begin 2024 vastgesteld. De implementatie vindt ook in 2024 plaats.
60 - Vaststellen communicatievisie	■	-		
61 - Strategisch HR-beleid opstellen	▲	€	100.000	Het strategisch HR-beleid is voor 2023-2025 vastgesteld. Twee keer per jaar bespreken MT en HR strategische personeelsplanning, het kwalitatieve en kwantitatieve beeld per team. 2024 implementatie nieuw functieboek om beter in te kunnen spelen op de strategische HR-thema's als personeelsplanning, loopbaanontwikkeling en duurzame inzetbaarheid.
Ondersteuning/Overhead				
99 - Ondersteuning vanuit overhead	▲	€	114.000	De functies communicatieadviseur en communicatiemedewerker zijn in 2023 ingevuld. Daarnaast is een deel van het budget besteed aan ontwikkeling op financieel vlak gericht op de hele organisatie.

